

DET KONGELIGE
FINANSDEPARTEMENT

St.prp. nr. 1

(2003–2004)

FOR BUDSJETTERMINEN 2004

Skatte-, avgifts- og tollvedtak

Innhold

	Omtalt side	Utkast til vedtak side
1 Hovedtrekkene i skatte- og avgiftsopplegget for 2004	7	
1.1 Innledning	7	
1.2 Kort om skatte- og avgiftsopplegget for 2004	8	
1.3 Anslag på skatte- og avgiftsinntektene	11	
1.4 Fordeling av offentlige skatte- og avgiftsinntekter	16	
2 Direkte skatter og avgifter til folketrygden	17	
2.1 Innledning	17	
2.2 Skatt fra lønnstakere og pensjonister	20	
2.2.1 Toppskatt	21	114
2.2.2 Standardfradrag	21	116
2.2.3 Særskilte regler for pensjonister mv.	22	116
2.2.4 Beskatning av bolig og fritidseiendom	23	
2.2.5 Fradrag for gaver til frivillige organisasjoner	23	
2.2.6 Fradrag for fagforeningskontingent mv.	23	
2.2.7 Forenklinger i regelverket for lønnsarbeid i hjemmet	24	
2.2.8 Ny modell for fastsettelse av normrente for beskatning av fordel av rimelig lån i arbeidsforhold	24	
2.2.9 Gaver i arbeidsforhold	25	
2.2.10 Skattefritak for arbeidsgivers betaling av barnehageutgifter for ansatte	25	
2.2.11 Skatteinntekter på Svalbard	25	
2.2.12 Andre grenser og fradrag mv.	25	
2.2.13 Barnetrygd	26	
2.2.14 Innføring av tidsbegrenset uførestønad	26	
2.3 Næringsbeskatningen (inngår i kap. 5501)	26	
2.3.1 Evaluering av skattefradrag for FoU-kostnader (SkatteFUNN)	26	
2.3.2 Jordbruksfradraget	27	
2.4 Endringer i kommunale og fylkeskommunale skattører og fellesskatt for 2004	27	114, 115
2.5 Endringer i skattevedtaket for inntektsåret 2003	27	
2.5.1 Lavere normrente i 2003	27	113
2.6 Avgift på arv og gaver (kap. 5506, post 70)	28	121
2.7 Trygdeavgift og andre avgifter til folketrygden (kap. 5700, post 71 og 72)	28	117, 121
2.8 Arbeidsgiveravgiften og ESA	29	
2.8.1 Utvikling i saken	29	
2.8.2 Videre prosess	29	
2.8.3 Regjeringens forslag til omlegging av den differensierte arbeidsgiveravgiften	29	117
2.8.4 Sysselsettingsvirkningene av omleggingen	36	
2.8.5 Andre mulige løsninger som har vært vurdert	36	
3 Beskatning av kraftforetak	39	
3.1 Innledning	39	
3.2 Oppsummering av Regjeringens forslag	40	
3.3 Nærmere om kraftsektoren	40	
3.4 Høringen	44	
3.5 Vurdering av verdsettelsesreglene for eiendomsskatt på kraftproduksjonsanlegg	44	

	Omtalt side	Utkast til vedtak side
3.5.1 Innledning	44	
3.5.2 Høringsuttalelser	46	
3.5.3 Gjeldende regler for eiendomsskatt på kraftproduksjonsanlegg	46	
3.5.4 Kommunenes samlede inntekter fra eiendomsskatt på kraftproduksjonsanlegg	47	
3.5.5 Nærmere om eiendomsskattegrunnlaget og beregnet markedsverdi .	48	
3.5.6 Nærmere om minimumsverdiens betydning for eiendomsskattegrunnlaget	51	
3.5.7 Fordeling av eiendomsskatteinntektene mellom kraftkommunene	53	
3.5.8 Departementets vurderinger	55	
3.5.9 Forslag til endringer i verdsettelsesreglene for kraftproduksjonsanlegg	58	
3.6 Andre sider ved skattereglene for kraftforetak	58	
3.6.1 Gevinstbeskatning ved realisasjon av kraftverk	58	
3.6.2 Gjeldsbegrensingsregelen for offentlig eide kraftforetak	59	
3.6.3 Nedre grense for fastsettelse av grunnrenteinntekt og naturressurskatt	59	
3.6.4 Annet	60	
3.7 Grunnrenteskatt	61	
3.7.1 Innledning	61	
3.7.2 Nærmere om prinsipper for en nøytral grunnrenteskatt	61	
3.7.3 Gjeldende regler	62	
3.7.4 Høringsuttalelser	62	
3.7.5 Departementets vurderinger	63	
3.8 Vurdering av kommunefordelingsreglene for eiendomsskattegrunnlag på kraftproduksjonsanlegg	64	
3.8.1 Innledning	64	
3.8.2 Høringsuttalelser	65	
3.8.3 Bakgrunnen for gjeldende regler om kommunefordeling	65	
3.8.4 Departementets vurdering	66	
3.9 Økonomiske virkninger av forslagene	68	
3.9.1 Innledning	68	
3.9.2 Provenyanslag fordelt på skattekreditorer	68	
3.9.3 Virkninger på fordelingen av kommunenes inntekter fra kraftverk	70	
3.9.4 Forslagenes virkning på investeringsincentiver i kraftproduksjon	72	
4 Indirekte skatter	73	
4.1 Innledning	73	
4.1.1 Generelt	73	
4.1.2 Varer i retur	77	
4.1.3 Forenklet fortolling av alkoholholdig drikk som reisegods	77	
4.2 Merverdiavgift og avgift på investeringer mv. (kap. 5521, post 70)	77	122
4.2.1 Kompensasjon for merverdiavgift til kommunene	77	
4.2.2 Nøytral merverdiavgift for statsforvaltningen	79	
4.2.3 Merverdiavgift på persontransport	79	122
4.2.4 Økt minstegrense for registrering i manntallet for merverdiavgiftspliktige	80	
4.2.5 Merverdiavgift på bilutleie og -leasing	81	
4.2.6 Merverdiavgift og NRK	81	122
4.3 Avgift på alkohol (kap. 5526)	82	123
4.4 Avgift på tobakkvarer (kap. 5531, post 70)	84	124
4.5 Motorvognavgiftene	85	125
4.5.1 Innledning	85	
4.5.2 Arbeidsgruppen for bilavgifter	85	

	Omtalt side	Utkast til vedtak side
4.5.3 Fritak for kjøretøy som leies ut til løyveinnehaver	86	
4.5.4 Engangsavgift på motorvogner mv. og avgift ved registrering av motorvogner som er bygd opp her i landet (kap. 5536, post 71)	87	125
4.5.5 Årsavgift på motorvogner mv. (kap. 5536, post 72)	90	127
4.5.6 Vektårsavgift (kap. 5536, post 73)	91	128
4.5.7 Omregistreringsavgift (kap. 5536, post 75)	91	130
4.5.8 Avgift på bensin (kap. 5536, post 76)	92	132
4.5.9 Avgift på mineralolje til framdrift av motorvogn (autodieselavgift) (kap. 5536, post 77)	93	133
4.6 Avgift på båtmotorer (kap. 5537, post 71)	93	134
4.7 Avgift på elektrisk kraft (kap. 5541, post 70)	93	134
4.8 Avgift på smøreolje mv. (kap. 5542, post 71)	95	138
4.9 Grunnavgift på fyringsolje mv. (kap. 5542, post 70)	95	135
4.10 CO ₂ -avgift (kap. 5508 og kap. 5543, post 70)	95	122, 136
4.11 Svovelavgift (kap. 5543, post 71)	96	137
4.12 Avgift på sluttbehandling av avfall (kap. 5546, post 70)	96	139
4.13 Avgift på helse- og miljøskadelige kjemikalier (kap. 5547)	97	140
4.14 Miljøavgift på klimagasser (kap. 5548, post 70)	97	140
4.15 Avgift på sjokolade- og sukkervarer mv. (kap. 5555, post 70)	98	142
4.16 Avgift på alkoholfrie drikkevarer mv. (kap. 5556, post 70)	98	142
4.17 Avgift på drikkevareemballasje (kap. 5559)	98	143
4.18 Avgift på sukker mv. (kap. 5557, post 70)	99	144
4.19 Dokumentavgift (kap. 5565, post 70)	99	145
4.20 Avgifter i telesektoren (kap. 5583, post 70)	99	146
4.21inntekter ved tildeling av konsesjoner (kap. 5309)	100	146
4.22 Avgifter på matproduksjon (kap. 4115, post 01)	100	146
5 Toll	102	
5.1 Innledning	102	
5.2 Endringer i tollsatsene i den norske tolltariffen	103	147, 162
5.2.1 Tollnedtrapping i henhold til WTO-avtalen	103	147
5.2.2 Fjerning av toll på landbruksvarer og på dyrefôr av fisk	103	147, 162
5.3 Multilaterale forhandlinger i WTO	104	
5.4 EØS-avtalen og de øvrige frihandelsavtalene	105	147
5.4.1 Nye frihandelsavtaler	105	147
5.4.2 Forhandlinger med EU på landbruksområdet	105	
5.4.3 Utvidelsen av EØS-avtalen	106	147
5.4.4 Kontroll av fiskeeksport til EU	107	
5.4.5 Revisjon av opprinnelsesreglene i Europa	107	
5.4.6 Utvidelse av det europeiske kumulasjonsområdet til middelhavslandene	108	
5.4.7 Opprinnelsesforskriften	108	
5.5 Tollpreferansesystemet for utviklingslandene (GSP)	108	
5.6 Forvaltningen av tollregimet for landsbruksvarer	109	
5.6.1 Administrative tollnedsettelse	109	147
5.6.2 Fastsettelse av tollsatser for bearbejdede landbruksprodukter	110	
5.6.3 Fordeling av tollkvoter	110	
5.6.4 Tollvernet for korn	110	
5.7 Regelverksendringer	111	
5.8 Tekniske endringer i tolltariffen	111	147
Vedlegg 1 Skatteligningen og selvangivelsestatistikk for 2001	148	
Vedlegg 2 Oversikt over skatte-, avgifts- og tollspørsmål under utredning	160	
Vedlegg 3 Endringer i tolltariffen.....	162	

DET KONGELIGE
FINANSDEPARTEMENT

St.prp. nr. 1

(2003–2004)

FOR BUDSJETTERMINEN 2004

Skatte-, avgifts- og tollvedtak

*Tilråding fra Finansdepartementet av 3. oktober 2003,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Bondevik II)*

1 Hovedtrekkene i skatte- og avgiftsopplegget for 2004

1.1 Innledning

En sentral del av Regjeringens økonomiske politikk er å redusere skatte- og avgiftsnivået. Samlede skatte- og avgiftslettelser under Regjeringen Bondevik II beløper seg så langt til om lag 19,4 mrd. kroner. Lettelsene har bedret næringslivets rammebetingelser og lagt grunnlag for videre økonomisk vekst. Arbeidet med å redusere skatter og avgifter vil fortsette.

Regjeringen har imidlertid ikke funnet rom for større, nye skatte- og avgiftslettelser i budsjettet for 2004. Forslagene som fremmes i denne proposisjonen, gir en samlet lettelse på om lag 510 mill. kroner påløpt. Dette må ses i sammenheng med endringene i NOKUS-reglene som ble vedtatt i Revidert nasjonalbudsjett 2003. Regjeringens forslag innebærer at skatte- og avgiftsnivået i 2004 reelt sett blir om lag uendret i forhold til nivået i 2003 i følge saldert budsjett.

Både den geografisk differensierte arbeidsgiveravgiften og el-avgiften for næringsvirksomhet må legges om fra 1. januar 2004. Omleggingene har sin bakgrunn i at EFTAs overvåkningsorgan, ESA, har slått fast at de gjeldende avgiftsreglene er i strid med EØS-avtalens vilkår for statsstøtte. Når våre in-

ternasjonale forpliktelser tvinger oss til å gjøre endringer på disse områdene, har Regjeringen lagt vekt på å oppnå best mulige løsninger for næringslivet. Med Regjeringens opplegg vil de økte avgiftsinntektene som følger av en omlegging av arbeidsgiveravgiften i sin helhet bli tilbakeført til de berørte områdene. Regjeringen viderefører dagens ordning for Nord-Troms og Finnmark, samt fiske- og jordbruksnæringene. For øvrig videreføres dagens satser innenfor et fribeløp for statsstøtte pr. foretak. Videre er det notifisert en overgangsordning på tre år for sonene 3 og 4. Regjeringen vil avvikle el-avgiften midlertidig for all produksjonsvirksomhet f.o.m. 1. januar 2004. Det utarbeides samtidig et nytt el-avgiftssystem for næringsvirksomhet med sikte på innføring fra 1. juli 2004. Det nye systemet skal bidra til å dempe veksten i elektrisitetsforbruket og stimulere til fortsatt overgang til alternative energikilder. I budsjettopplegget er det lagt til grunn at også det nye systemet vil innebære lettelser for næringslivet.

Regjeringen foreslår å innlemme persontransport i merverdiavgiftssystemet med en lav sats. Det vil også gi næringen rett til fradrag for inngående merverdiavgift. Alt i alt får persontransporten om lag 460 mill. kroner i årlig avgiftslettelse. Det styr-

ker kollektivtransporten og gir grunnlag for lavere billettpriser. Regjeringen vil fortsette nedtrappingen av inntektsbeskatningen av egen bolig. Dessuten foreslås fradraget for gaver til frivillige organisasjoner utvidet til også å gjelde gaver til Den norske kirke. Regjeringens vil øke fradraget for betalt fagforeningskontingent og ser dette i sammenheng med det inntektspolitiske samarbeidet.

I tråd med flertallsmerknad i forbindelse med Finanskomiteens behandling av Revidert nasjonalbudsjett 2003, foreslår Regjeringen økt avgift på brennevinsbaserte drikkevarer, herunder rusbrus. De økte avgiftsinntektene foreslås benyttet til å redusere nivået for alle drikkevareavgiftene. Regjeringen foreslår også at avgiften på røyketobakk økes til nivået for sigaretter. Minstegrensen for registrering i manntallet for merverdiavgiftspliktige foreslås økt fra 30 000 kroner til 50 000 kroner.

Regjeringen foreslår at det innføres en generell kompensasjonsordning for merverdiavgift for kommunesektoren. Innføring av en slik ordning legger til rette for at private i større grad kan konkurrere på like vilkår med kommunal tjenesteproduksjon. Forslaget kan bidra til en mer effektiv ressursbruk i kommunesektoren.

Regjeringen foreslår også endringer i de særskilte skattereglene for kraftforetak for å legge forholdene bedre til rette for samfunnsøkonomisk lønnsomme investeringer i kraftproduksjon og samtidig forenkle reglene.

Endringer i skatte- og avgiftssystemet i 2005 vil blant annet bli vurdert på bakgrunn av Skatteutvalgets innstilling. Den planlagte oppfølgingen av Skatteutvalget vil bli presentert for Stortinget i en egen melding.

1.2 Kort om skatte- og avgiftsopplegget for 2004

Omlegging av differensiert arbeidsgiveravgift

I mai 1999 slo EFTA-domstolen fast at den norske ordningen med geografisk differensiert arbeidsgiveravgift innebar statsstøtte og måtte tilpasses EØS-avtalens regler. En revidert norsk ordning ble senere i 1999 godkjent av ESA etter en fleksibel tolkning av ESAs transportstøtteregler og av samhandelskriteriet i artikkel 61. Vedtaket hadde forbehold om at den norske ordningen skulle gjennomgås på nytt innen utløpet av 2003.

I desember 2000 behandlet Kommisjonen en liknende svensk ordning med reduserte sosiale avgifter. Kommisjonen la til grunn en mer ordlydstro tolkning av gjeldende retningslinjer enn tidligere,

med det resultat at Sverige ikke fikk godkjent sin ordning.

I juni 2002 ble Norge formelt varslet om at ESA ville gjennomgå den norske ordningen på nytt for å sikre lik håndheving av statsstøtteregulverket innenfor EØS-området. ESA signaliserte at vurderingen ville bli foretatt i lys av Kommisjonens vedtak i den svenske saken.

I september 2002 ble Norge bedt om å meddele hvilke endringer som måtte gjennomføres for å bringe ordningen i samsvar med EØS-regulverket. Drøftingene med ESA fortsatte, både på politisk og embetsmessig nivå, og ulike løsninger ble vurdert for å beholde dagens ordning. Regjeringens strategi var i utgangspunktet å opprettholde hovedtrekkene i dagens ordning. I løpet av drøftingene ble det imidlertid klart at gjeldende ordning ikke kunne opprettholdes slik EØS-avtalens forbud mot statsstøtte nå ble tolket av ESA og Kommisjonen. Etter utløpet av 2003 vil ordningen innebære ulovlig statsstøtte.

I svarbrevet 25. mars 2003 viste Norge til at man tok sikte på å opprettholde dagens differensiering for Nord-Troms og Finnmark og for fiskeri- og landbruksnæringene, samt videreføre differensieringen innenfor et fribeløp etter reglene for bagatellmessig støtte. Videre ble det notifisert en overgangsperiode på tre år for sonene 3 og 4. Det er også notifisert en ordning med direkte transportstøtte.

Den 16. juli 2003 åpnet ESA formell undersøkelse av Norges notifiserte forslag. Den formelle undersøkelsen innebærer at ESA er i tvil om de notifiserte ordningene er i samsvar med EØS-avtalens statsstøtteregulverk. På bakgrunn av de signalene som hadde kommet fra ESA, var dette ventet. Norske myndigheter har kommentert åpningsvedtaket fra ESA i brev av 17. september. Norge har i den forbindelse også lagt fram ytterligere informasjon som anses relevant for vurderingen av støtteordningene. ESAs åpningsvedtak ble publisert i EF-tiden 11. september. Andre EFTA- og EU-land, samt andre interesserte parter, kan gi sine synspunkter innen én måned etter publiseringen. Deretter vil norske myndigheter få anledning til å kommentere de innkomne merknadene.

ESA forsøker å avslutte formelle undersøkelser innen seks måneder. I tilfellet med arbeidsgiveravgiften vil dette likevel innebære at den endelige avgjørelsen kan komme sent i forhold til fristen for å iverksette en ny ordning, 1. januar 2004. Norske myndigheter har derfor bedt ESA om å gjøre det som er mulig for at en avgjørelse kan foreligge i god tid før årsskiftet.

Forslaget til vedtak om arbeidsgiveravgiften er basert på at den notifiserte ordningen blir godtatt

av ESA. Satsene som foreslås, er i overensstemmelse med den overgangsordningen som er notifisert. Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget dersom ESA fatter et vedtak som ikke er i samsvar med de notifiserte ordningene.

Regjeringen fører en aktiv næringspolitikk og har gjennomført store forbedringer i rammebetingelsene for næringslivet. Det har også kommet næringslivet i distriktene til gode. Regjeringen legger vekt på at omleggingen av arbeidsgiveravgiften skjer på en måte som underbygger denne politikken. Dagens ordning kan videreføres i Finnmark og Nord-Troms etter vedtak i EFTAs faste komite om anvendelse av tilsidesettelsesklausulen i ODA-protokoll 3. Næringene fiskeri og landbruk omfattes ikke av EØS-avtalens statsstøtteregler, og Regjeringen foreslår å videreføre dagens ordning for disse næringene. I sonene 2–4 foreslår Regjeringen å videreføre differensierte satser for arbeidsgiveravgift innenfor et fribeløp for statsstøtte pr. foretak. Inklusive den notifiserte overgangsordningen innebærer dette at de økte avgiftsinntektene i 2004 fra privat sektor er begrenset til om lag 710 mill. kroner påløpt. Regjeringen foreslår at de økte avgiftsinntektene i sin helhet tilbakeføres til de berørte områdene. Det vil skje gjennom omlegging av el-avgiften, transportstøtte og næringsrettede utviklingstiltak. I tillegg vil offentlig sektor bli kompensert fullt ut.

El-avgift og ESA

ESA vil trolig regne dagens fritak fra el-avgiften som ulovlig støtte, og faren er stor for at ESA vil kreve at ulovlig mottatt støtte skal tilbakebetales. Det er derfor påkrevet å finne en løsning for el-avgiften fra 1. januar 2004.

I Revidert nasjonalbudsjett 2003 ble Stortinget varslet om at Regjeringen tar sikte på å avvikle el-avgiften for all produksjonsvirksomhet, og at tiltak for å motvirke økt etterspørsel etter elektrisitet ville bli vurdert. Det foreslås at el-avgiften avvikles for all produksjonsvirksomhet fra 1. januar 2004. Endringene vil også bli gjennomført for offentlig sektor, men endringene i offentlig sektors avgiftsbetalinger vil bli motvirket gjennom endringer i statsbudsjettets rammer og overføringene til kommunene. Regjeringen foreslår at det samtidig iverksettes tiltak for å dempe økningen i el-forbruket, bl.a. gjennom å øke de samlede inntektene til Energifondet.

For å dempe økningen i el-forbruket og fortsatt stimulere til overgang til alternative energikilder og vannbåren varme, vil Regjeringen innføre et nytt av-

giftssystem som avgiftslegger deler av el-forbruket i næringsvirksomhet. Det er krevende å utarbeide et system som ikke medfører store avgiftstekniske problemer eller samfunnsøkonomiske tap, jf. bl.a. omtalen i Revidert nasjonalbudsjett 2003 av problemene knyttet til den østerrikske og den danske modellen. Regjeringen vil komme tilbake i Revidert nasjonalbudsjett 2004 med et forslag til et nytt system med sikte på iverksettelse fra 1. juli 2004.

Kompensasjon for merverdiavgift for kommunene

Regjeringen foreslår en ny ordning med generell kompensasjon for merverdiavgift for kommunesektoren fra 1. januar 2004. Forslaget er basert på utredningen fra et offentlig utvalg ledet av professor Jørn Rattsø, jf. NOU 2003: 3. Innføring av en slik ordning legger til rette for at private i større grad kan konkurrere på like vilkår med kommunal tjenesteproduksjon. Forslaget kan bidra til en mer effektiv ressursbruk i kommunesektoren.

Merverdiavgiftssats på 6 pst. for persontransport og NRK

Regjeringen foreslår å innføre merverdiavgiftsplikt på persontransport med en lav sats på 6 pst. fra 1. mars 2004. Merverdiavgiftsbelastningen for persontransporten blir redusert ved at verdien av full fradragsrett for inngående merverdiavgift overstiger statens inntekter fra merverdiavgiften på billettinntektene. Tiltaket vil derfor styrke kollektivtransporten og legge grunnlag for reduserte billettpriser. I tillegg vil tiltaket fjerne en rekke avgrensingsproblemer og konkurransevridninger som skyldes dagens unntak. Årlig vil inntektene fra merverdiavgift reduseres med om lag 460 mill. kroner. Når endringen trer i kraft 1. mars 2004, anslås inntektsreduksjonen til om lag 380 mill. kroner påløpt i 2004.

Regjeringen foreslår at merverdiavgiftssatsen på 6 pst. også gjøres gjeldende for NRKs allmennkringkastingsvirksomhet, som i dag har en sats på 12 pst. Samtidig foreslår Regjeringen at bevilgningen til NRK som gjelder merverdiavgiftskompensasjon, fjernes. Samlet vil disse forslagene ikke påvirke NRKs økonomiske stilling.

Økt minstegrense for registrering i manntallet for merverdiavgiftspliktige

Den generelle minstegrensen for registrering i merverdiavgiftsmanntallet er i dag en avgiftspliktig omsetning på 30 000 kroner. Denne grensen, som ikke har vært endret siden 1992, foreslås økt til 50 000 kroner. Dette vil gi forenklinger for både

skatteetaten og de avgiftspliktige. Blant de avgiftspliktige med lav omsetning er det mange som leverer negative oppgaver og dermed får merverdiavgift tilbake fra staten. En heving av grensen vil derfor øke statens proveny. Det økte provenyet anslås til om lag 400 mill. kroner påløpt i 2004.

Beskatning av kraftforetak

Det foreslås visse justeringer i skattereglene for å bedre investeringsincentivene i kraftproduksjonen og for å forenkle reglene. Regjeringen foreslår å unnlate gevinstbeskatning ved realisasjon av kraftverk samtidig som overdragelsen skal skje til skattemessig kontinuitet, dvs. at kjøper viderefører selgers skattemessige nedskrevne anleggsverdier. Endringen vil gjøre det lettere å få til ønskede omstruktureringer av næringen. Det foreslås også enkelte endringer i eiendomsskatten for kraftanlegg, blant annet å nedjustere minimumsverdien på kraftproduksjonsanlegg fra 1,1 til 0,8 kroner pr. kWh og å innføre en maksimumsverdi på 2,5 kroner pr. kWh.

Regjeringen foreslår også å oppheve den særskilte gjeldsbegrensingsregelen for offentlig eide kraftforetak. Særregelen bidrar blant annet til manglende nøytralitet i beskatningen av offentlig og privat eide kraftforetak. I tillegg er det administrative problemer ved regelen. For å forenkle reglene og å gi økte incentiver for å bygge småkraftverk, foreslår Regjeringen å frita kraftverk under 5500 kVA for grunnrenteskatt og naturressurskatt. Videre foreslår Regjeringen å innføre sentral ligning for kraftforetak.

Stortinget vedtok i desember 2002 nye regler for fastsetting av konsesjonskraftpriser. De nye reglene gir kraftkommunene økte inntekter framover, mens kraftselskapene og staten til sammen får tilsvarende lavere inntekter. Omfordelingen til fordel for kommunesektoren utgjør på lang sikt anslagsvis 350 mill. kroner pr. år gitt en kraftpris på 20 øre pr. kWh. De foreslåtte endringene i skattereglene vil redusere kommunenes skatteinntekter med knapt 50 mill. kroner på sikt, mens kraftselskapenes og statens inntekter til sammen vil øke tilsvarende. I 2004 vil statens inntekter øke med om lag 20 mill. kroner påløpt, mens kommunenes inntekter fra eiendomsskatt vil reduseres med om lag 80 mill. kroner påløpt.

Lønnsjustering av innslagspunkt

Det foreslås at grensene for å betale toppskatt, øvre grense i minstefradraget, personfradragene samt inntektsgrensene i skattebegrensingsregelen

økes i tråd med anslått lønnsvekst på 4 pst., og avrundes.

Boligbeskatning

Som et skritt videre i retning av Sem-erklæringens mål om å fjerne fordelsbeskatningen av egen bolig, foreslår Regjeringen å øke bunnfradraget for egen bolig fra 80 000 kroner til 90 000 kroner i 2004. Dette vil redusere inntektsskatten fra boligeiendom med om lag 100 mill. kroner påløpt i 2004.

Fradrag for gaver til frivillige organisasjoner

Regjeringen foreslår at fradragsordningen endres slik at gaver til Den norske kirke likestilles skattemessig med gaver til frivillige organisasjoner innenfor gjeldende maksimale fradragsbeløp på 6000 kroner. Forslaget anslås å redusere skatteinntektene med om lag 55 mill. kroner påløpt i 2004.

Fradrag for betalt fagforeningskontingent

Regjeringen foreslår at fradraget for betalt fagkontingent mv. økes ytterligere fra 1450 kroner til 1800 kroner i 2004 etter en tilsvarende økning i 2003. Forslaget må ses i sammenheng med det inntektspolitiske samarbeidet mellom Regjeringen og partene i arbeidslivet. Forslaget anslås å redusere skatteinntektene med 90 mill. kroner påløpt i 2004.

Forenklinger i regelverket for lønnsarbeid i hjemmet

Etter gjeldende regler er private arbeidsgivere fritatt for plikten til å betale arbeidsgiveravgift når de samlede lønnsutbetalingene fra husstanden i løpet av ett år ikke overstiger 30 000 kroner. Som ledd i kampen mot svart økonomi, foreslår Regjeringen at grensen økes til 50 000 kroner. Forslaget anslås å ha liten virkning på skatteinntektene.

Normrente for beskatning av rimelig lån i arbeidsforhold

Regjeringen foreslår at det innføres en ny modell for fastsetting av normrenten for beskatning av rimelig lån i arbeidsforhold. Metoden skal være objektiv og forutsigbar, og gi en normrente som følger renteutviklingen i økonomien for øvrig. Videre foreslår Regjeringen at det gjøres endring i skattevedtaket for 2003, slik at normrenten reduseres til 3,5 pst. fra 1. september 2003. Det antas at forslagene ikke påvirker skatteinntektene.

Gaver i ansettelsesforhold

Regjeringen foreslår at grensen for skattefrie gaver i ansettelsesforhold økes fra 500 kroner til 600 kroner. Forslaget anslås å redusere skatteinntektene i 2004 med om lag 20 mill. kroner påløpt.

Endringer i skatt og avgift på Svalbard

Regjeringen foreslår også at satsen for beskatning av inntekter under lønnstrekkordningen på Svalbard økes fra 6 pst. til 8 pst. i 2004. Videre foreslås det at eksportavgiften på kull endres slik at det også blir avgift på eksport av kull over 1 mill. tonn. Endringene forventes å gi en provenyøkning avrundet til 12 mill. kroner påløpt i 2004. De økte skatteinntektene brukes i sin helhet til reduserte overføringer over svalbardbudsjettet.

Røyketobakk

Røyketobakk ilegges i 2003 en avgift pr. gram tobakk på knapt 70 pst. av avgiften for sigaretter. Det er ingen helsemessige årsaker til denne avgiftsmessige forskjellsbehandlingen. Det foreslås å øke avgiften på røyketobakk med 45 pst. reelt, noe som gir lik avgiftsbelastning på sigaretter og røyketobakk. Forslaget anslås å gi økte avgiftsinntekter på om lag 645 mill. kroner påløpt i 2004.

Rusbrus

Flertallet i Finanskomiteen har bedt Finansdepartementet om å komme med forslag til endringer i alkoholavgiftsregelverket, slik at brennevinsbasert rusbrus får økt avgift, jf. Innst. S. nr. 260 (2002–2003). Regjeringen foreslår at alkoholavgiftene legges om, slik at all brennevinsbasert drikk, herunder brennevinsbasert rusbrus, avgiftslegges likt som brennevin over 22 volumprosent. Det foreslås at de økte avgiftsinntektene på 150 mill. kroner påløpt benyttes til å redusere avgiftene på alle drikkevarer med 2,5 pst. reelt fra 2003 til 2004.

Forenklet fortolling

I dag kan det medbringes inntil 4 liter brennevin eller vin og 10 liter øl fra utlandet dersom det betales avgift etter satser for såkalt forenklet fortolling. Et forslag om å øke grensene for forenklet fortolling til henholdsvis 4 liter brennevin eller sterkvin og 27 liter vin eller øl har vært på høring. Det foreslås også at kravet om særskilt importtillatelse fjernes for samme mengde. Det tas sikte på å endre regelverket fra 1. januar 2004.

Avgift på sluttbehandling av avfall

Regjeringen foreslår at omleggingen av avgift på forbrenning av avfall til en utslippsavgift utsettes til 1. juli 2004. Samtidig utsettes iverksettelsen av en tilskuddsordning inntil ESAs godkjenning foreligger. Omlegging til en utslippsavgift anslås å gi økte avgiftsinntekter på om lag 35 mill. kroner påløpt i 2. halvår 2004, om lag tilsvarende omfanget av tilskuddsordningen for samme periode.

Reduserte tollsatser

Norge har i henhold til WTO-avtalen fra 1994 forpliktet seg til videre nedtrapping av tollsatser på klær og enkelte ferdige tekstilvarer fra 1. januar 2004. Denne nedtrappingen anslås å gi en avgiftslettelse på 25 mill. kroner påløpt i 2004.

Tolltariffen inneholder et stort antall tollsatser på ulike landbruksvarer som er historisk betinget, og som kan fjernes uten at det går ut over målene i landbrukspolitikken. Regjeringen foreslår å fjerne om lag 40 slike tollsatser, samt tollene på dyrefôr av fisk, innenfor en ramme på 4 mill. kroner påløpt i 2004.

Bilavgifter

En arbeidsgruppe har vurdert bilavgiftene, og gruppens rapport ble ferdigstilt 30. april 2003. Rapporten har vært på høring med frist 16. august 2003. Departementet vil arbeide videre med bruksfradragene og årsavgiften. I 2004-budsjettet foreslås det enkelte mindre endringer i bilavgiftene, bl.a. å innføre en refusjonsordning for årsavgift på stjalne biler.

Differensierte avgifter på elektrisitet

Stortinget har anmodet Regjeringen om å opprette et bredt sammensatt utvalg som skal utrede ulike modeller for differensierte avgifter på elektrisitet, jf. Innst. S. nr. 260 (2002–2003). Det er nå satt ned et utvalg. Stortinget ba om at utvalget skulle avslutte sitt arbeid innen utgangen av 2003. For å gi bedre tid til utredningsarbeidet har fristen blitt forlenget til 1. mars 2004.

1.3 Anslag på skatte- og avgiftsinntektene

Tabell 1.1 viser de beregnede provenyvirkningene av Regjeringens forslag til skatte- og avgiftsendringer for 2004.

Tabell 1.1 Beregnede provenyvirkninger av Regjeringens skatte- og avgiftsforslag for 2004 ift. referansesystemet for 2004. Negative tall betyr skattelettelser. Mill. kroner

	Påløpt	Bokført
<i>Skatt</i>	-290	-250
Øke bunnfradraget i inntektsskatten på egen bolig fra 80 000 til 90 000 kroner	-100	-80
Utvide fradraget for gaver til å omfatte Den norske kirke	-55	-45
Øke fradraget for fagforeningskontingent fra 1450 til 1800 kroner	-90	-90
Øke grensen for gaver i ansettelsesforhold fra 500 til 600 kroner	-20	-15
Lettelser i skattereglene for utsendinger fra Norges Eksportråd	-25	-20
<i>Endre skatt og avgift på Svalbard</i>	12	7
<i>Kraftverksbeskatning</i>	-60	-80
Endre reglene for kommunal eiendomsskatt ¹	-80	-80
Endre grense for naturressurs- og grunnrenteskatt	20	0
<i>Legge om el-avgiften, privat sektor unntatt sone 2–4</i>	-1 025	-935
<i>Merverdiavgift</i>	-135	-160
Ta persontransport inn i merverdiavgiftsområdet (6 pst.) fra 1. mars 2004	-380	-305
Heve grensen for merverdiavgiftspliktig virksomhet	400	300
Redusere merverdiavgiftssatsen for NRK fra 12 til 6 pst.	-155	-155
<i>Andre endringer i avgifter</i>	675	615
Legge om avgiften på brennevinbaserte drikkevarer (inkl. rusbrus)	150	140
Redusere avgiftene på drikkevarer med 2,5 pst. reelt	-150	-140
Øke avgiften på røyketobakk til samme sats som sigaretter	645	590
Innføre en refusjonsordning for årsavgift på stjalne kjøretøy ²	-5	-5
Innføre en sluttbehandlingsavgift på utslipp fra 1. juli 2004	35	30
<i>Reduserte tollsatser</i>	-29	-23
Redusere tollsatser iht. WTO-forpliktelser	-25	-20
Fjerne tollsatser på landbruksvarer	-4	-3
<i>Nominell videreføring inkl. samspillseffekter mv.</i>	340	280
<i>Tidligere vedtak</i>	58	-1 463
Videreføring av gjeldende regler	358	-1 213
Skattefritak for arbeidsgiverbetaling av barnehage	-300	-250
Nye skattelettelser i 2004	-512	-546
Samlet provenyvirkning i 2004	-454	-2 009

1 Reduksjonen vil indirekte påvirke statens bokførte skatteinntekter fra kraftforetak fra 2005 ettersom eiendomsskatt er fradragsberettiget i alminnelig inntekt og grunnrenteinntekt.

2 Inklusive enkelte mindre endringer i bilavgiftene.

Kilde: Finansdepartementet.

I tabell 1.1 er omleggingen av el-avgiften regnet eksklusiv bortfall av el-avgift i offentlig sektor og i arbeidsgiveravgiftssonene 2–4. Omleggingen av el-avgiften er nærmere omtalt i avsnitt 4.7 i denne proposisjonen. Provenyvirkningene i tabell 1 er videre oppgitt eksklusiv virkningen av endringene i den differensierte arbeidsgiveravgiften. Årsaken til det-

te er at den samlede omleggingen er provenynøytral. Omleggingen av differensiert arbeidsgiveravgift er nærmere omtalt i avsnitt 2.8 i denne proposisjonen.

Forslagene til endringer er regnet i forhold til et referansesystem. Litt forenklet er referansesystemet for skatt 2003-regler der alle inntektsgrenser

og bunnfradrag mv. er justert til 2004-nivå med anslått lønnsvekst på 4,0 pst. En slik oppjustering av grenser mv. gir et referansesystem som reelt sett er uendret i forhold til fjorårets skattesystem. En skattyter som har en årlig lønnsvekst tilsvarende anslått lønnsvekst, vil da ha samme gjennomsnittsskatt i referansesystemet for 2004 som i 2003. I referansesystemet for avgiftene er alle mengdeavgifter justert med anslått vekst i konsumprisene utenom avgiftsendringer og energivarer på 1,8 pst. fra 2003 til 2004. De påløpte anslagene i tabell 1.1 viser i utgangspunktet provenyvirkningene på årsbasis av endringene i skatte- og avgiftsreglene. I enkelte tilfeller er det foreslått at endringene iverksettes etter 1. januar 2004, og i disse tilfellene vil de påløpte tallene derfor være lavere enn årsvirkningen. De

bokførte anslagene viser endringer i innbetalte skatter og avgifter i 2004.

Som tabellen viser, medfører tidligere vedtak, bl.a. i forbindelse med budsjettet for 2003 og Revidert nasjonalbudsjett 2003, økte skatte- og avgiftsinntekter på om lag 60 mill. kroner påløpt i 2004, men reduserte inntekter på knapt 1,5 mrd. kroner bokført i 2004. Årsaken til at vedtakene gir en bokført lettelse i 2004 er hovedsakelig effekten av økt avskrivningssats i saldogruppe d, vedtatt i forbindelse med budsjettet for 2003, som først får bokført effekt i 2004.

Tabell 1.2 viser anslagene for bokførte skatte- og avgiftsinntekter for 2004, samt tall for de to foregående årene.

Tabell 1.2 Bokførte skatter og avgifter fordelt etter kapittel og post. Mill. kroner

Kap.	Post	Betegnelse	Regnskap 2002	Budsj.anslag 2003		
				Vedtatt budsjett	Anslag NB 2004	Forslag 2004
5501		Skatter på formue og inntekt	126 334	129 899	123 600	132 550
5506	70	Avgift på arv og gaver	1 243	1 400	1 350	1 234
5507		Skatt og avgift på utvinning av petroleum ...	86 689	103 300	91 900	80 700
5508	70	Avgift på utslipp av CO ₂ i petroleumsvirksomheten på kontinentalsokkelen	3 012	3 300	3 200	3 600
5511	70	Toll	1 650	1 488	1 500	1 474
	71	Auksjonsinntekter fra tollkvoter	22	12	12	12
5521	70	Merverdiavgift og avgift på investeringer mv.	128 318	132 900	125 500	134 800
5526	71	Produktavgift på brennevin og vin mv.	4 653	4 773	5 039	5 388
	72	Produktavgift på øl	3 546	3 666	3 601	3 736
5531	70	Avgift på tobakkvarer	6 975	7 474	6 610	7 561
5536	71	Engangsavgift på motorvogner mv.	12 248	12 943	12 490	13 260
	72	Årsavgift	5 583	5 743	5 743	5 843
	73	Vektårsavgift	314	327	300	303
	75	Omregistreringsavgift	1 598	1 655	1 675	1 690
	76	Avgift på bensin	8 530	8 737	8 600	9 070
	77	Avgift på mineralolje til framdrift av motorvogn (autodieselavgift)	3 955	3 895	4 300	4 535
5537	71	Avgift på båtmotorer	125	125	160	169
5541	70	Forbruksavgift på elektrisk kraft	6 072	6 868	5 750	4 420
5542	70	Avgift på mineralolje (grunnavgift fyringsolje)	445	800	840	886
	71	Avgift på smøreolje mv.	80	84	82	86
5543	70	CO ₂ -avgift	3 555	3 632	3 990	4 208
	71	Svovelavgift	83	86	98	103

Forts. tabell 1.2

Kap.	Post	Betegnelse	Regn- skap 2002	Budsj.anslag 2003		
				Vedtatt budsjett	Anslag NB 2004	Forslag 2004
5546	70	Avgift på sluttbehandling av avfall	498	560	468	569
5547	70	Avgift på trikloretten	4	4	4	4
	71	Avgift på tetrakloretten	2	2	2	2
5548		Miljøavgift på klimagasser				
	70	Hydrofluorkarboner (HFK) og perfluorkarboner (PFK)	–	90	50	63
5555	70	Avgift på sjokolade og sukkervarer	864	879	940	991
5556	70	Produktavgift på alkoholfrie drikkevarer mv.	943	979	920	948
5557	70	Avgift på sukker mv.	206	220	245	258
5559		Avgift på drikkevareemballasje				
	70	Grunnavgift på engangsemballasje	433	421	500	527
	71	Miljøavgift på kartong	17	17	18	19
	72	Miljøavgift på plast	39	32	73	77
	73	Miljøavgift på metall	86	91	82	86
	74	Miljøavgift på glass	45	44	78	82
5565	70	Dokumentavgift	3 190	3 369	3 100	3 269
5580	72	Avgift på flyging av passasjerer	517	–	–	–
5583		Avgifter i telesektoren	109	114	114	117
		Andre avgifter ¹	423	391	420	391
5700	71	Trygdeavgift	57 674	62 300	62 600	63 900
	72	Arbeidsgiveravgift	79 411	84 300	83 000	87 730
Sum skatter, avgifter og inntekter til folketrygden, statsbudsjettet			549 490	586 920	558 954	574 661

¹ Dette beløpet omfatter avgifter som administreres av andre departementer enn Finansdepartementet, og hvor inntektene inngår i statskassen, bl.a. miljøavgifter i landbruket, totalisatoravgift, avgift på apotekenes omsetning, avgift på farmasøytiske spesialpreparater og driftsoverskudd i A/S Vinmonopolet mv.

Kilde: Finansdepartementet.

Tabell 1.3 viser bokførte provenyvirkninger som følge av nye forslag til regelendringer for 2004, fordelt på kapitler og post.

Tabell 1.3 Anslåtte bokførte virkninger av skatte- og avgiftsopplegget for 2004 fordelt på kapittel og post. Regnet i forhold til referansesystemet for 2004. Mill. kroner

Kap.	Post	Betegnelse	Mill. kroner 2004-budsjettet
5501		Skatter på formue og inntekt ¹	24
5506	70	Avgift på arv og gaver	0
5507		Skatt og avgift på utvinning av petroleum	0
	71	Ordinær skatt	0
	72	Særskatt	0
	73	Produksjonsavgift	0
5508	70	Avgift på utslipp av CO ₂ i petroleumsvirksomheten på kontinentalsokkelen	0

Forts. tabell 1.3

Kap.	Post	Betegnelse	Mill. kroner 2004-budsjettet
5511	70	Toll	-23
	71	Auksjonsinntekter fra tollkvoter	0
5521	70	Merverdiavgift og avgift på investeringer mv.	-163
5526	71	Produktavgift på brennevin og vin mv.	84
	72	Produktavgift på øl	-62
5531	70	Avgift på tobakkvarer	590
5536	71	Engangsavgift på motorvogner mv.	0
	72	Årsavgift	-3
	73	Vektårsavgift	-2
	75	Omregistreringsavgift	0
	76	Avgift på bensin	0
	77	Avgift på mineralolje til fremdrift av motorvogn (autodieselavgift)	0
5537	71	Avgift på båtmotorer	0
5541	70	Forbruksavgift på elektrisk kraft ²	-1 815
5542	70	Avgift på mineralolje (grunnavgift fyringsolje)	0
	71	Avgift på smøreolje mv.	0
5543	70	CO ₂ -avgift	0
	71	Svovelavgift	0
5546	70	Avgift på sluttbehandling av avfall	30
5547	70	Avgift på trikloretten	0
	71	Avgift på tetrakloretten	0
5548		Miljøavgift på klimagasser	
	70	Hydrofluorkarboner (HFK) og perfluorkarboner (PFK)	0
5555	70	Avgift på sjokolade- og sukkervarer	0
5556		Produktavgift på alkoholfrie drikkevarer mv.	-22
5557	70	Avgift på sukker mv.	0
5559		Avgift på drikkevareemballasje	
	70	Grunnavgift på engangsemballasje	0
	71	Miljøavgift på kartong	0
	72	Miljøavgift på plast	0
	73	Miljøavgift på metall	0
	74	Miljøavgift på glass	0
5565	70	Dokumentavgift	0
5583		Avgifter i telesektoren	0
		Andre avgifter	0
5700	71	Trygdeavgift	9
	72	Arbeidsgiveravgift ³	1 732
Sum skatter, avgifter og inntekter til folketrygden, statsbudsjettet			379

¹ Virkningen gjelder samlet for staten og kommunal sektor. For en omtale av skattørene vises det til St.meld. nr. 1 (2003–2004) Nasjonalbudsjettet 2004.

² Tabellen viser den isolerte virkningen på kap. 5541 post 70. Dvs. at besparelser knyttet til reduksjoner i offentlige utgifter ikke er medregnet. I tillegg er de reduserte inntektene fra el-avgift fra arbeidsgiveravgiftssone 2–4 inkludert.

³ Tabellen viser den isolerte virkningen på kap. 5700 post 72. De økte avgiftsinntektene tilbakeføres til de berørte områdene gjennom full kompensasjon til offentlig sektor og særlige tiltak overfor privat sektor, jf. tabell 2.2.

Kilde: Finansdepartementet.

1.4 Fordeling av offentlige skatte- og avgiftsinntekter

Tabell 1.4 gir en samlet oversikt over hovedgruppene av skatter og avgifter, og hvilken del av offentlig sektor som mottar disse. De samlede skatte- og avgiftsinntektene til stat, kommuner og fylkeskommuner er anslått til 685,5 mrd. kroner i 2003. Om lag 85 pst. av de totale skatte- og avgiftsinntektene tilfaller staten, mens kommunenes og fylkeskommunenes andel er hhv. vel 12 pst. og knapt 3 pst. Det meste av kommunenes og fylkeskommunenes

skatteinntekter kommer fra inntekts- og formuesskatt fra personlige skattytere.

Tabellen viser videre at vel 35 pst. av statens inntekter kommer fra merverdiavgift, særavgifter og toll. Knapt 25 pst. kommer fra inntekts- og formuesskatt samt trygdeavgift fra personlige skattytere, mens knapt 21 pst. er inntekts- og formuesskatt, samt arbeidsgiveravgift fra etterskuddspliktige i Fastlands-Norge. Om lag 16 pst. av statens inntekter i 2003 kommer fra petroleumssektoren. Andre skatter og avgifter utgjør om lag 3 pst.

Tabell 1.4 Påløpte skatter og avgifter fordelt på skattekreditorer.¹ Anslag for 2003. Mrd. kroner

	Stat	Kommune	Fylke	I alt
<i>Personlige skattytere</i>	144,2	78,6	18,2	241,1
Skatt på alminnelig inntekt	65,6	73,2	18,2	157,1
Toppskatt	16,4	–	–	16,4
Trygdeavgift	60,0	–	–	60,0
Formuesskatt	2,2	5,4	–	7,6
<i>Bedrifter (etterskuddspliktige)</i>	38,3	1,3	0,2	39,9
Inntektsskatt (medregnet kraftverk) ²	38,1	1,3	0,2	39,7
Formuesskatt	0,2	–	–	0,2
<i>Eiendomsskatt</i>	–	3,0	–	3,0
<i>Arbeidsgiveravgift</i>	83,4	–	–	83,4
<i>Avgifter</i>	206,4	–	–	206,4
Merverdiavgift	137,4	–	–	137,4
Særavgifter og toll	69,1	–	–	69,1
<i>Petroleum</i>	93,1	–	–	93,1
Skatt på inntekt	88,4	–	–	88,4
Avgift på utvinning mv.	4,7	–	–	4,7
<i>Andre skatter og avgifter</i>	17,7	0,9	–	18,6
Trygde- og pensjonspremier, andre stats- og trygderegnskaper ³	13,3	–	–	13,3
Skatt på utbytte til utenlandske aksjonærer	0,7	–	–	0,7
Andre skatter og avgifter ⁴	3,7	0,9	–	4,6
<i>Samlede skatter og avgifter</i>	583,2	83,8	18,5	685,5
<i>Herav direkte skatter</i>	376,7	83,8	18,5	479,0

¹ Totaltallene er i samsvar med definisjonene i nasjonalregnskapet, men inndelingen i skattearter er noe annerledes.

² Medregnet tonnasjeskatt for rederier.

³ Blant annet Statens pensjonskasse.

⁴ Herunder en del inntektsposter som grupperes som skatteinntekter i nasjonalregnskapet, men som ikke føres som skatteinntekt i statsbudsjettet.

2 Direkte skatter og avgifter til folketrygden

2.1 Innledning

I dette kapitlet omtales Regjeringens forslag til endringer i direkte skatter. Direkte skatter og avgifter omfatter inntekts- og formuesskatt for personlige og etterskuddspliktige skattytere, eiendomsskatt og arbeidsgiveravgift. Knapt 70 pst. av de samlede skatte- og avgiftsinntektene er direkte skatter.

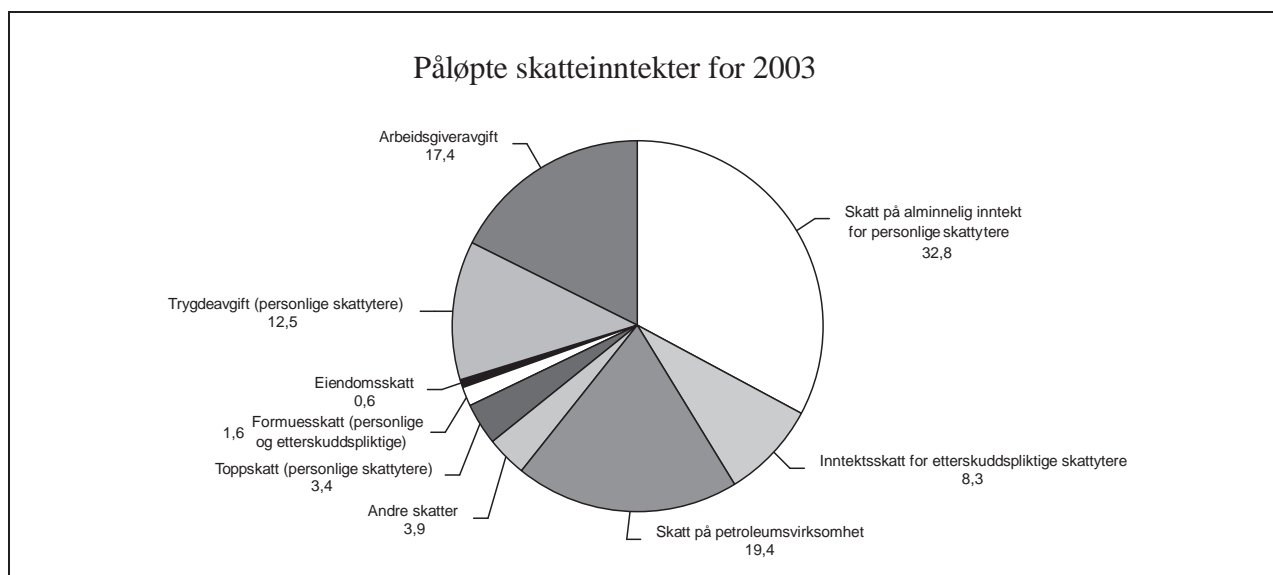
Alle skattepliktige, både personer og selskaper, ilegges en flat skatt på 28 pst. på *alminnelig inntekt*. Alminnelig inntekt for personer består av alle typer skattepliktige inntekter fratrukket fradragsberettigede utgifter (minstefradrag, gjeldsrenter mv.). I tillegg får personlige skattytere trekke fra et personfradrag før skatten på alminnelig inntekt fastsettes. Alminnelig inntekt for selskaper er skattepliktig overskudd. I 2003 anslås skatten på alminnelig inntekt for personer å utgjøre om lag 157 mrd. kroner, mens skatt på overskudd i selskaper utenom petroleumssektoren anslås til om lag 40 mrd. kroner, jf. tabell 1.4.

Personinntekt beregnes kun for personlige skattytere. Personinntekten omfatter inntekt av arbeid og pensjon uten fradrag av noen art. For per-

sonlige næringsdrivende, herunder lønnstakere med næringsinntekt og aktive eiere i selskaper, blir inntekt fra arbeid i virksomheten beregnet ved hjelp av delingsmodellen. Trygdeavgiften er 3 pst. for pensjonsinntekter, 7,8 pst. for lønnsinntekter og for næringsinntekter fra primærnæringer, samt 10,7 pst. for andre næringsinntekter. Toppskatten er 13,5 pst. i trinn 1 og 19,5 pst. i trinn 2 og beregnes av personinntekten. Trygdeavgiften anslås til om lag 60 mrd. kroner og toppskatten til vel 16 mrd. kroner i 2003.

Det progressive elementet i inntektsbeskatningen er i hovedsak ivaretatt gjennom bunnfradrag (personfradrag, særskilt fradrag i arbeidsinntekt og minstefradrag) og toppskatten. Dette innebærer at skattytere med høye personinntekter betaler forholdsvis mer i inntektsskatt enn personer med lave personinntekter.

Personlige skattytere skattlegges i klasse 1 eller klasse 2. Om lag 92 pst. av personlige skattytere lignedes i klasse 1. Av de som lignedes i klasse 2, er knapt 50 pst. enslige forsørgere. Andre som lignedes i klasse 2, er i hovedsak ektepar der den ene ektefellen er hjemmeværende eller har lav arbeidsinntekt.

Figur 2.1 Påløpte skatter fordelt på skatteart. Anslag for 2003. Prosent av samlede, direkte skatter
Kilde: Finansdepartementet.

Formuesskatten er et progressivt element i beskatningen av kapital. Alle personlige skattytere er skattepliktige for nettoformue over et visst nivå. Formuesskatten anslås til knapt 8 mrd. kroner for personlige skattytere i 2003.

Alle som har ansatte, plikter å betale *arbeidsgiveravgift* av lønn og annen godtgjørelse som utbetales til ansatte. I 2003 anslås arbeidsgiveravgiften til vel 83 mrd. kroner.

Petroleumssektoren skattlegges særskilt. I 2003 er samlede skatter og avgifter fra petroleumssektoren anslått til om lag 93 mrd. kroner.

Kommunene har også anledning til å ilegge *eiendomsskatt* på boliger og annen fast eiendom. Eiendomsskatten anslås til om lag 3 mrd. kroner i 2003.

Samlede direkte skatter utgjør anslagsvis 479 mrd. kroner i 2003. Figur 2.1 viser fordelingen av ulike skattetyper som andel av samlede direkte skatter. Figuren viser at knapt 28 pst. av alle direkte

skatter er skatt på bedrifter og petroleumsvirksomhet, vel 36 pst. er inntektsskatt på personer, mens trygde- og arbeidsgiveravgift utgjør knapt 30 pst. Formues- og eiendomsskatt utgjør vel 2 pst. av samlede direkte skatter. Andre direkte skatter utgjør knapt 4 pst. av de samlede direkte skattene.

I tabell 1.1 er det gitt en oversikt over provenyvirkningene av Regjeringens skatteforslag for 2004. De provenyanslagene som gis for forslag til endringer, er regnet i forhold til referansesystemet for 2004 (se forklaring i avsnitt 1.3). Tabell 2.1 viser forslaget til skattesatser og beløpsgrenser for 2004. Til sammenlikning viser tabellen også reglene for 2003 og endring i prosent fra 2003 til 2004. Den prosentvise oppjusteringen av de generelle fradragene og beløpsgrensene fra 2003 til 2004 kan avvike noe fra den anslåtte lønnsveksten som følge av avrundinger. For øvrig vises det til utkast til skattevedtak i denne proposisjonen.

Tabell 2.1 Skattesatser og beløpsgrenser mv. for 2003 og forslag for 2004

	2003- regler	Forslag 2004	Endring i pst.
<i>Trygdeavgift</i>			
Lønnsinntekt	7,8 pst.	7,8 pst.	
Næringsinntekt i jordbruk, skogbruk og fiske	7,8 pst.	7,8 pst.	
Annen næringsinntekt ¹	10,7 pst.	10,7 pst.	
Pensjonsinntekt mv.	3,0 pst.	3,0 pst.	
Nedre grense for å betale trygdeavgift	23 000 kr	23 000 kr	0
Opptrappingssats	25,0 pst.	25,0 pst.	
<i>Toppskatt²</i>			
<i>Trinn 1</i>			
Sats	13,5 pst.	13,5 pst.	
Innslagspunkt, klasse 1	340 700 kr	354 300 kr	4,0
Innslagspunkt, klasse 2	364 000 kr	378 600 kr	4,0
<i>Trinn 2</i>			
Sats	19,5 pst.	19,5 pst.	
Innslagspunkt, klasse 1	872 000 kr	906 900 kr	4,0
Innslagspunkt, klasse 2	872 000 kr	906 900 kr	4,0
<i>Skatt på alminnelig inntekt</i>			
Personer	28,0 pst.	28,0 pst.	
Personer i Finnmark og Nord-Troms	24,5 pst.	24,5 pst.	
Etterskuddspliktige (bedrifter)	28,0 pst.	28,0 pst.	
<i>Maksimalle marginale skattesatser</i>			
På alminnelig inntekt	28,0 pst.	28,0 pst.	
Samlet maksimal marginalsatt på lønn og næringsinntekt i jordbruk, skogbruk og fiske	55,3 pst.	55,3 pst.	

Forts. tabell 2.1

	2003- regler	Forslag 2004	Endring i pst.
Samlet maksimal marginalsatt på annen næringsinntekt	55,3 pst.	55,3 pst.	
<i>Personfradrag (tidligere klassefradrag)</i>			
Klasse 1	31 600 kr	32 900 kr	4,1
Klasse 2	63 200 kr	65 800 kr	4,1
<i>Minstefradrag</i>			
Sats	24,0 pst.	24,0 pst.	
Øvre grense	45 700 kr	47 500 kr	3,9
Nedre grense	4 000 kr	4 000 kr	0
<i>Særskilt fradrag i arbeidsinntekt (lønsfradrag)³</i>	31 800 kr	31 800 kr	0
<i>Særfradrag for alder og uførhet mv.</i>	18 360 kr	18 360 kr	0
<i>Skattebegrensningsregelen for pensjonister mv.</i>			
Avtrappingssats	55,0 pst.	55,0 pst.	
<i>Skattefrie nettoinntekt</i>			
Enslig	85 200 kr	88 600 kr	4,0
Ektepar	138 300 kr	143 800 kr	4,0
<i>Formuestillegget</i>			
Sats	2,0 pst.	2,0 pst.	
Grense	200 000 kr	200 000 kr	0
<i>Særskilt fradrag i Finnmark og Nord-Troms</i>			
Klasse 1	15 000 kr	15 000 kr	0
Klasse 2	30 000 kr	30 000 kr	0
<i>Fisker- og sjømannsfradrag</i>			
Sats	30,0 pst.	30,0 pst.	
Øvre grense	80 000 kr	80 000 kr	0
<i>Særskilt fradrag i næringsinntekt for landbruk mv.</i>			
Inntektsuavhengig fradrag	36 000 kr	36 000 kr	0
Sats utover inntektsuavhengig fradrag	19,0 pst.	19,0 pst.	
Maksimalt samlet fradrag	61 500 kr	61 500 kr	0
<i>Maksimalt fradrag for premie betalt til individuelle pensjonsavtaler (IPA)</i>			
	40 000 kr	40 000 kr	0
<i>Maksimalt fradrag for innbetalt fagforeningskontingent mv.</i>	1 450 kr	1 800 kr	24,1
<i>Fradrag for reiser mellom hjem og arbeid</i>			
Sats, kroner pr. km	1,40 kr	1,40 kr	0
Grense for fradraget	9 200 kr	9 200 kr	0
<i>Maksimalt fradrag for gaver til frivillige organisasjoner</i>	6 000 kr	6 000 kr	0
<i>Foreldrefradrag for legitimerede utgifter til pass og stell av barn</i>			
Øvre grense			
Ett barn	25 000 kr	25 000 kr	0
To barn eller flere	30 000 kr	30 000 kr	0

Forts. tabell 2.1

	2003- regler	Forslag 2004	Endring i pst.
<i>Generell sats for barnetrygd pr. år pr. barn opp til 18 år</i>	11 664 kr	11 664 kr	0
<i>Ekstra barnetrygd til barn mellom 1 og 3 år (småbarnstillegget)</i>			
Småbarnstillegg til barn mellom 1 og 3 år ⁴	4 599 kr	0 kr	-100,0
Ekstra småbarnstillegg til enslige forsørgere	7 884 kr	7 884 kr	0
<i>Ekstra barnetrygd i Finnmark og Nord-Troms pr. barn pr. år</i>	3 792 kr	3 792 kr	0
<i>Boligsparing for ungdom under 34 år (BSU)</i>			
Sats for skattefradrag	20 pst.	20 pst.	
Maksimalt årlig sparebeløp	15 000 kr	15 000 kr	0
Maksimalt samlet sparebeløp i ordningen	100 000 kr	100 000 kr	0
<i>Kapitalavkastningsrate i delingsmodellen</i>	10 pst.	10 pst.	
<i>Beregnet inntekt av egen bolig og fritidshus</i>			
Grense for ligningsverdi, 1. trinn ⁵	80 000 kr	90 000 kr	12,5
Sats, 1. trinn	2,5 pst.	2,5 pst.	
Grense for ligningsverdi, 2. trinn	451 000 kr	451 000 kr	0
Sats, 2. trinn	5 pst.	5 pst.	
<i>Formuesskatt</i>			
	Regler for 2003 og forslag til 2004-regler		
	Grenser. Kroner	Satser	
<i>Kommune, klasse 1 og 2</i>	0 – 120 000	0,0 pst.	
	120 000 og over	0,7 pst.	
<i>Stat</i>			
Klasse 1	0 – 120 000	0,0 pst.	
	120 000 – 540 000	0,2 pst.	
	540 000 og over	0,4 pst.	
Klasse 2	0 – 150 000	0,0 pst.	
	150 000 – 580 000	0,2 pst.	
	580 000 og over	0,4 pst.	

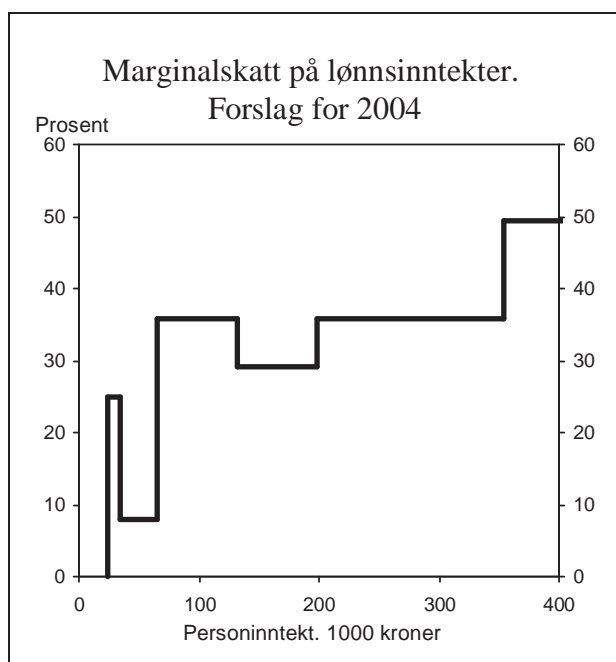
¹ Avgiften er 7,8 pst. for næringsinntekt over 12 G.² For Nord-Troms og Finnmark gjelder en sats på 9,5 pst. i trinn 1. Trinn 2 gjelder også for Nord-Troms og Finnmark.³ Lønnstakere får det maksimale av minstefradrag og særskilt fradrag i arbeidsinntekt.⁴ Småbarnstillegget ble avvirket fra 1. august 2003, og under 2003-regler er det oppgitt utbetalinger de syv første månedene av 2003.⁵ For fritidshus er det ikke bunnbeløp.

Kilde: Finansdepartementet.

2.2 Skatt fra lønnstakere og pensjonister

Figur 2.2 viser marginals-katten på lønn ved Regjeringsens forslag for 2004 for en skattyter som ligger i klasse 1. Figuren viser at inntekter opp til 23 000 kroner ikke vil bli ilignet skatt. Av lønnsinntekt mellom 23 000 kroner og om lag 33 430 kroner betales trygdeavgift med en opptrappingssats på 25

pst. Dette innebærer at det betales trygdeavgift med 25 pst. av den lønnen som overstiger 23 000 kroner. Dersom lønnsinntekten er over 33 430 kroner, betales trygdeavgift etter vanlige regler, dvs. 7,8 pst. av hele lønnen. For lønn opp til 64 700 kroner betales det bare trygdeavgift. Ved lønnsinntekter over dette, vil det også påløpe 28 pst. skatt på alminnelig inntekt. Ettersom det særskilte fradraget i arbeidsinntekt (lønnsfradraget) vil være større enn

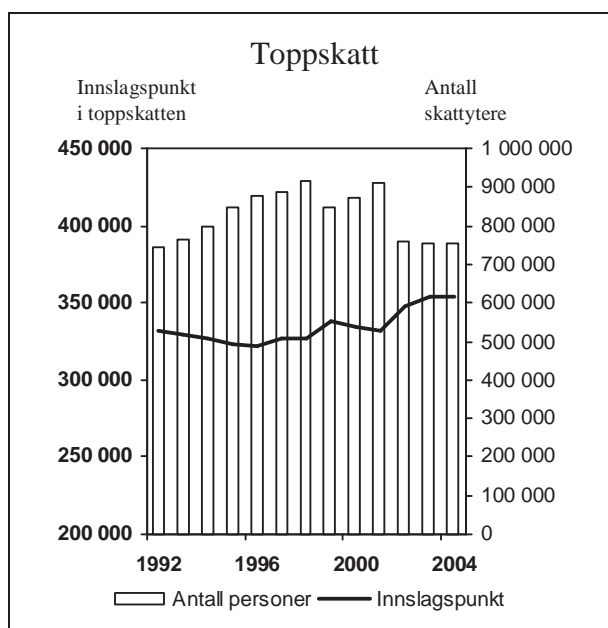
Figur 2.2 Marginalskatt på lønnsinntekter i Regjeringens forslag for 2004. Klasse 1. Prosent
Kilde: Finansdepartementet.

minstefradraget på 24 pst. for inntekter opp til 132 500 kroner, vil marginalskatten være 35,8 pst. i dette intervallet. På lønn over 132 500 kroner kommer satsen på 24 pst. i minstefradraget til anvendelse, og marginalskatten vil derfor reduseres til knapt 29,1 pst. For inntekter over om lag 198 000 kroner er maksimalbeløpet i minstefradraget nådd, og marginalskatten vil igjen øke til 35,8 pst. Skattytere med personinntekt over 354 300 kroner skal i tillegg betale toppskatt på 13,5 pst. For disse skattyterne vil marginalskatten øke til 49,3 pst.

2.2.1 Toppskatt

Etter gjeldende regler beregnes det toppskatt av personinntekten, dvs. brutto arbeids- og pensjonsinntekter. Toppskatten består av to trinn. Satsen i trinn 1 er 13,5 pst. I Finnmark og Nord-Troms er satsen 9,5 pst. Satsen i trinn 2 er 19,5 pst. Anslagsvis 755 000 skattytere betaler toppskatt i 2003.

Regjeringen foreslår at innslagspunktet for trinn 1 og trinn 2 i toppskatten justeres med om lag anslått lønnsvekst fra 2003 til 2004. Dette innebærer at innslagspunktene i trinn 1 i toppskatten økes fra 340 700 kroner til 354 300 kroner i klasse 1 og fra 364 000 kroner til 378 600 kroner i klasse 2. Innslagspunktet for trinn 2 i toppskatten foreslås økt fra 872 000 kroner til 906 900 kroner. Med Regjeringens forslag til skatteopplegg anslås det at antall skattytere i toppskatteposisjon vil være uendret fra 2003 til 2004.

Figur 2.3 Antall skattytere¹ i toppskatteposisjon og innslagspunktet i trinn 1 i klasse 1 i toppskatten korrigert for gjennomsnittlig årslønnsvekst². 1992–2004

¹ Fra Statistisk sentralbyrås skattestatistikk for 1992–2001. Anslag for 2002–2004.

² Faktisk gjennomsnittlig årslønnsvekst for 1992–2002. Anslag for 2003 og 2004.

Kilde: Statistisk sentralbyrå, Finansdepartementet og Det tekniske beregningsutvalget for inntektsoppkjørene.

Figur 2.3 viser utviklingen i antall skattytere i toppskatteposisjon og i innslagspunktet i trinn 1 i toppskatten i klasse 1. Innslagspunktet for de ulike årene er korrigert til 2004-nivå med faktisk og anslått gjennomsnittlig årslønnsvekst i perioden 1992–2004.

Det vises til forslag til § 3–1 i Stortingets skattevedtak for inntektsåret 2004.

2.2.2 Standardfradrag

Det gis et *minstefradrag* i alminnelig inntekt. For 2003 beregnes minstefradraget som 24 pst. av lønns- og pensjonsinntekten, med en nedre grense på 4000 kroner og en øvre grense på 45 700 kroner. Regjeringen foreslår at øvre grense i minstefradraget justeres med om lag anslått lønnsvekst fra 2003 til 2004. Dette innebærer at den øvre grensen for minstefradraget økes til 47 500 kroner. Den nedre grensen i minstefradraget foreslås videreført nominelt.

Det vises til forslag til § 7–2 i Stortingets skattevedtak for inntektsåret 2004.

Som et alternativ til minstefradraget kan det gis *særskilt fradrag i arbeidsinntekt mv.* (lønnsfradraget). Det foreslås at fradraget på 31 800 kroner hol-

des nominelt uendret fra 2003 til 2004. Det vil lønne seg for lønnstakere med under 132 500 kroner i lønnsinntekt å benytte lønnsfradraget i stedet for minstefradraget. Disse vil få en isolert skatteøkning på 356 kroner målt i forhold til referansesystemet. Isolert anslås nominell videreføring av lønnsfradraget å gi en innstramming på knapt 80 mill. kroner påløpt og vel 60 mill. kroner bokført i forhold til referansesystemet for 2004.

Det vises til forslag til § 7–2 i Stortingets skattevedtak for inntektsåret 2004.

Det gis *personfradrag* ved beregning av skatt på alminnelig inntekt for personlige skattytere. Det foreslås at personfradragene oppjusteres med om lag anslått lønnsvekst til 32 900 kroner i klasse 1 og til 65 800 kroner i klasse 2.

Det vises til forslag til § 7–4 i Stortingets skattevedtak for inntektsåret 2004.

2.2.3 Særskilte regler for pensjonister mv.

Pensjonister og trygdede blir i utgangspunktet skattlagt likt med andre personlige skattytere. Det er imidlertid noen viktige unntak som sikrer at pensjonister betaler mindre skatt enn lønnstakere med samme inntekt. For det første er trygdeavgift på pensjonsinntekt 3 pst., mens den er 7,8 pst. på lønnsinntekt. For det andre får alders- og uførepensjonister et særfradrag i alminnelig inntekt, maksimalt 18 360 kroner i 2003.

Pensjonister med midlere og lave inntekter og formuer sikres en ytterligere skattereduksjon gjennom *skattebegrensningsregelen*, jf. skatteloven § 17–1. AFP-pensjonister, enslige forsørgere som mottar overgangsstønad, og personer med alderspensjon fra folketrygden kan skatlegges etter skattebegrensningsregelen dersom dette gir lavest skatt. Uførepensjonister kan skatlegges etter skattebegrensningsregelen dersom ervervsevnen er satt ned med minst $\frac{1}{2}$. I 2003 hadde om lag 85 pst. av alle uførepensjonistene uføregrad på $\frac{1}{2}$ eller mer.

Fordelen av skattebegrensningsregelen avtrappes ved at inntekter over skattefri netto inntektsgrense skatlegges med 55 pst. Skattefordelen avtrappes raskere for dem med høy formue, ved at 2 pst. av nettoformuen over 200 000 kroner blir lagt til inntekten.

I 2004 blir halvparten av de trygdede omfattet av skattebegrensningsregelen. Av disse betaler om lag 80 pst. inntektsskatt, mens om lag 20 pst. ikke betaler skatt. Resten av de trygdede betaler skatt etter ordinære skatteregler for pensjonister.

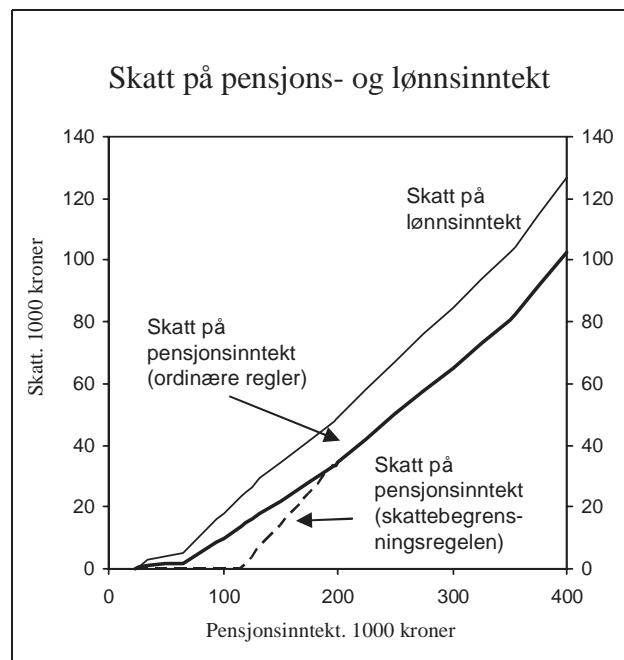
Det foreslås at *grensene for skattefrie nettoinntekter* for pensjonister mv. som kommer inn under skattebegrensningsregelen, justeres med anslått lønnsvekst til 88 600 kroner for enslige og til

143 800 kroner for ektepar. Grensen for skattefri pensjonsinntekt, hvis pensjonistene ikke har andre inntekter, fradrag eller netto formue over 200 000 kroner, øker med dette forslaget fra om lag 112 100 kroner i 2003 til om lag 116 600 kroner i 2004 for enslige. For ektepar øker grensen fra om lag 182 000 kroner i 2003 til vel 189 200 kroner i 2004.

Det vises til forslag § 7–5 i Stortingets skattevedtak for inntektsåret 2004.

Det foreslås at *særfradraget for alder og uførhet mv.* på 18 360 kroner holdes nominelt uendret fra 2003 til 2004. Dette anslås isolert å gi en provenyøkning på om lag 80 mill. kroner påløpt og 65 mill. kroner bokført i forhold til referansesystemet for 2004.

Figur 2.4 viser beregnet skatt på pensjonsinntekt for enslige alderspensjonister sammenliknet med skatt på lønnsinntekt for lønnstakere i klasse 1 med Regjeringens forslag til skatteregler for 2004. Figuren illustrerer at pensjonister på alle inntektsnivåer betaler lavere skatt enn lønnstakere. Figuren viser også hva enslige alderspensjonister ville betalt i skatt uten skattebegrensningsregelen. Enslige alderspensjonister (uten formue eller andre inntekter og uten andre fradrag enn standardfradrag) vil med Regjeringens forslag betale skatt etter *ordinære regler* dersom pensjonsinntekten overstiger vel 196 200 kroner.

Figur 2.4 Beregnet skatt¹ på pensjonsinntekt for enslige alderspensjonister sammenliknet med skatt på lønnsinntekt for lønnstakere i klasse 1. Forslag til 2004-regler

¹ Det er lagt til grunn at skattyterne ikke har andre inntekter enn lønn og pensjon. Det er også lagt til grunn at pensjonisten ikke har nettoformue over 200 000 kroner. Skattyterne har heller ingen andre fradrag enn standardfradrag.

2.2.4 Beskatning av bolig og fritidseiendom

Bolig og fritidseiendom som eieren selv bor i, beskattes i dag gjennom inntektsbeskatning og ev. med formuesskatt. Begge skattegrunnlagene beregnes ut fra ligningsverdien på boligen. Nettoinntekt fra egen bolig fastsettes sjablonmessig med 2,5 pst. av eiendommens ligningsverdi (prosentligning). For den delen av ligningsverdien som overstiger 451 000 kroner, skal nettoinntekten beregnes med 5 pst. Ved beregning av skattepliktig inntekt av egen bolig gis det et bunnfradrag på 80 000 kroner. Bunnfradraget gjelder ikke for fritidseiendom.

I 2002 ble inntektsbeskatningen av bolig redusert ved å øke bunnfradraget fra 51 250 kroner til 80 000 kroner. I 2003 ble ligningsverdiene på bolig og fritidseiendom redusert med 5 prosent. Som et skritt videre i retning av Sem-erklæringens mål om å fjerne fordelsbeskatningen av egen bolig, foreslår Regjeringen å øke bunnfradraget fra 80 000 kroner til 90 000 kroner i 2004.

Regjeringens forslag innebærer at knapt 37 000 færre boligeiere vil få beregnet skatt på inntekt av egen bolig. En skattyter som eier egen bolig med ligningstakst over 90 000 kroner, vil normalt få redusert inntektsskatten med 70 kroner.

En økning av bunnfradraget for bolig til 90 000 kroner vil redusere inntektsskatten med om lag 100 mill. kroner påløpt og 80 mill. kroner bokført i 2004 i forhold til referansesystemet. Etter disse endringene anslås provenyet fra inntektsbeskatningen av egen bolig og fritidseiendom til om lag 1,8 mrd. kroner i 2004.

Det vises for øvrig til omtale og forslag til lovendring i Ot.prp. nr. 1 (2003–2004) Skatte- og avgiftsopplegget 2004 – lovendringer.

2.2.5 Fradrag for gaver til frivillige organisasjoner

Etter dagens regler kan alle skattytere kreve fradrag for gaver til visse frivillige organisasjoner, jf. skatteloven § 6–50. Fradragsretten omfatter blant annet gaver til organisasjoner som driver omsorgs- og helsefremmende arbeid for ulike grupper i samfunnet, religiøs virksomhet, utviklings- og katastrofehjelp og arbeid for vern av kultur og menneskerettigheter. Det er en forutsetning at gaven utgjør minst 500 kroner det året gaven gis.

Etter forslag fra Regjeringen ble den øvre grensen for fradraget økt fra 900 kroner til 6000 kroner i budsjettet for 2003. Samtidig ble det opprettet et eget fradrag for gaver, og samordningen med fradraget for fagforeningskontingent opphørte.

Etter dagens regler er ikke gaver til Den norske

kirke omfattet av fradragsordningen. Årsaken til dette er at Den norske kirke tradisjonelt anses som en del av statsforvaltningen, ikke som en frivillig organisasjon. De enkelte menighetene mv. innenfor den norske kirke driver imidlertid i stor grad virksomhet som er av frivillig karakter. I tillegg til den generelle religiøse virksomheten, drives det arbeid rettet mot barn, unge og eldre, samt diakoni. Dagens avgrensning av fradragsordningen kan også føre til at skattytere foretrekker å gi sine bidrag til andre organisasjoner enn Den norske kirke. For å avhjelpe ev. slike vridende effekter, foreslår Regjeringen at skatteloven endres, slik at gaver til Den norske kirke likestilles med gaver til frivillige organisasjoner i forhold til fradragsretten. Forslaget anslås å medføre et provenytap på 55 mill. kroner påløpt og 45 mill. kroner bokført i 2004 målt i forhold til referansesystemet.

Det vises for øvrig til omtale og forslag til lovendring i Ot.prp. nr. 1 (2003–2004) Skatte- og avgiftsopplegget 2004 – lovendringer.

2.2.6 Fradrag for fagforeningskontingent mv.

Skattytere som er medlem av fagforening, kan etter gjeldende regler kreve fradrag for betalt fagforeningskontingent på inntil 1450 kroner i året. Næringsdrivende skattytere kan også få fradrag for medlemskontingent til næringsorganisasjon på 1450 kroner, eller 2 promille av samlet lønnsutbetaling, dersom dette gir et høyere fradrag.

For inntektsåret 2003 ble fradraget for fagforeningskontingent mv. økt fra 900 kroner til 1100 kroner i budsjettet for 2003, og siden til 1450 kroner i Revidert nasjonalbudsjett 2003. Den tidligere beløpsgrensen på 900 kroner gjaldt samlet for fagforeningskontingent og gaver til frivillige organisasjoner. Fra 2003 er det en beløpsgrense for hvert fradrag, jf. avsnitt 2.2.5. I forbindelse med tariffoppgjøret for 2003 signaliserte Regjeringen overfor partene i arbeidslivet at den var innstilt på å foreslå at fradraget skulle økes videre til 1800 kroner for 2004. Tiltaket må ses i sammenheng med det inntektspolitiske samarbeidet mellom Regjeringen og partene i arbeidslivet. For en skattyter som er medlem av fagforening, og som betaler en kontingent på over 1800 kroner, innebærer forslaget en isolert skattelettelse på knapt 100 kroner. Samlet anslås forslaget å innebære en skattelettelse på 90 mill. kroner påløpt og bokført i 2004 målt i forhold til referansesystemet.

Det vises for øvrig til omtale og forslag til lovendring i Ot.prp. nr. 1 (2003–2004) Skatte- og avgiftsopplegget 2004 – lovendringer.

2.2.7 Forenklinger i regelverket for lønnsarbeid i hjemmet

I 1996 ble det innført en forenklet oppgjørsordning for private arbeidsoppdrag i hjem og fritidsboliger. Forenklingen skulle gjøre det lettere for private oppdragsgivere å oppfylle sine forpliktelser overfor skattemyndighetene. En forventet også at forenklingen ville være et godt middel i kampen mot svart arbeid. Samtidig ble det gitt fritak for plikten til å betale arbeidsgiveravgift når de samlede lønnsutbetalingene fra husstanden i løpet av ett år ikke overstiger 30 000 kroner.

Grensen på 30 000 kroner er ikke blitt endret siden 1996. Som ledd i kampen mot svart økonomi foreslås det at grensen økes til 50 000 kroner. Økningen kan gjøre det rimeligere og enklere for privatpersoner å få hjelp til f.eks. renhold, snømåking og hagestell i hjem eller hytte. Forslaget ansås å ha ubetydelige virkninger på skatteinntektene.

Det vises for øvrig til omtale og forslag til lovendring i Ot.prp. nr. 1 (2003–2004) Skatte- og avgiftsopplegget 2004 – lovendringer.

2.2.8 Ny modell for fastsettelse av normrente for beskatning av fordel av rimelig lån i arbeidsforhold

Fordelen ved rimelig lån hos arbeidsgiver blir i dag beskattet ved hjelp av en normrente som fastsettes i Stortingets skattevedtak for det enkelte år. Rentefordelen settes til differansen mellom normrenten og den renten skattyter faktisk betaler dersom lånet er gitt av nåværende eller tidligere arbeidsgiver. Fordelen skattlegges ved at den blir regnet som skattepliktig inntekt samtidig som skattyteren får fradrag i alminnelig inntekt for et tilsvarende beløp. På denne måten betales det bare trygdeavgift og toppskatt av fordelene.

Når det gjelder normrenten for 2003, vises det til avsnitt 2.5.1.

Normrenten bør tilsvare den effektive renten arbeidstakere måtte betalt dersom de i stedet tok opp et lån til markedsbetingelser. Usikkerheten knyttet til framtidig renteutvikling gjør det vanskelig å fastsette en normrente som tilsvare rentebetingelsene i markedet i budsjettåret. Som varslet i Revidert nasjonalbudsjett 2003, foreslår Regjeringen at det innføres en ny metode for beregning av normrenten fra 2004. Formålet med dette er å finne fram til en metode som objektivt og forutsigbart følger renteutviklingen i økonomien for øvrig. Omleggingen forventes ikke å påvirke skatteinntektene. Regjeringen foreslår at endringen trer i kraft fra og med 1. januar 2004.

Regjeringen legger opp til at normrenten skal beregnes med utgangspunkt i den effektive renten på 0–3 måneders statskasseveksler. Dette tilsvare den renten staten kunne lånt til med opp til tre måneders rentebindingstid. Med sikte på best mulig føyning til markedsrenten på utlån, foreslås det at normrenten beregnes på grunnlag av gjennomsnittlige renter for to måneder.

Etter de to månedene som utgjør beregningsperioden, følger to måneders etterslep før normrenten eventuelt endres. Dette må ses i sammenheng med at bankene er lovpålagt å varsle renteøkninger på utlån 6 uker på forhånd. Forslaget innebærer altså at normrenten for januar og februar vil være bestemt på grunnlag av gjennomsnittet for renten på 0–3 måneders statskasseveksler i september og oktober.

Modellen åpner for seks mulige endringer i normrenten pr. år (1. januar, 1. mars, 1. mai, 1. juli, 1. september og 1. november). På denne måten vil modellen sikre at ev. endringer i normrenten faller sammen med terminene for innberetning av skatt. Når tidspunktene for mulig endring er sammenfallende med disse terminene, unngås merarbeid av betydning for arbeidsgiver og ligningsmyndigheter ifm. å fastsette riktig grunnlag for forskuddsskatt og arbeidsgiveravgift. Samtidig vil seks mulige endringer pr. år bidra til at normrenten følger markedsrentene godt, også i perioder med store bevegelser i markedsrentene.

Det foreslås et påslag på den effektive renten på 0–3 måneders statskasseveksler i beregningsperioden på 0,5 prosentpoeng. Over tid vil dette trolig være et godt anslag på beste effektive markedsrente på utlån fra bankene.

Regjeringen foreslår videre at normrenten bare skal endres dersom utviklingen i renten på 0–3 måneders statskasseveksler i beregningsperioden tilsier en endring i normrenten på minst $\frac{1}{4}$ prosentpoeng. Normrenten avrundes så til nærmeste $\frac{1}{4}$ prosentpoeng. Det er administrative kostnader ved endring av normrenten, og forslaget hindrer derfor at små svingninger i markedsrentene slår ut i normrenten.

Det er viktig at arbeidsgivere mv. som yter lån, til enhver tid er kjent med gjeldende normrente for å sikre at forskuddsskatt og arbeidsgiveravgift beregnes riktig. Et system som åpner for å fastsette normrenten flere ganger i løpet av et inntektsår, stiller krav til at gjeldende normrente publiseres på en lett tilgjengelig måte. Det legges derfor opp til å publisere endringer i normrenten på Skattedirektoratets og Finansdepartementets hjemmesider på Internett.

Forslag til ny metode kan føre til merarbeid for arbeidsgiver fordi en eventuell rentefordel i dag bare kan innrapporteres manuelt, ikke maskinelt. Regjeringen legger imidlertid til grunn at fordelene ved en mer fleksibel og markedsbasert normrente mer enn oppveier denne ulempen.

Forslaget innebærer at Stortinget ikke lenger skal fastsette normrenten i skattevedtaket, men at Finansdepartementet i forskrift fastsetter en metode for beregning av normrenten. Det vises for øvrig til omtale og forslag til lovendring i Ot.prp. nr. 1 (2003–2004) Skatte- og avgiftsopplegget 2004 – lovendringer.

2.2.9 Gaver i arbeidsforhold

Gaver fra arbeidsgiver regnes ikke som skattepliktig inntekt for mottakeren når arbeidsgiverens utgifter pr. arbeidstaker i løpet av inntektsåret ikke overstiger 500 kroner. Det er videre en forutsetning at arbeidsgiver ikke krever fradrag for kostnadene ved slike gaver. Skattefritaket gjelder bare gaver i form av gjenstander, dvs. at fritaket ikke gjelder kontanter, gavekort eller lignende. Begrunnelserne for det skattefrie bunnbeløpet for gaver i ansettelsesforhold er hovedsakelig praktiske og ligningstekniske, slik at arbeidsgiver og skattemyndighetene skal slippe å forholde seg til bagatellmessige beløp.

Grensen for det skattefrie beløpet har ikke vært justert siden 1996. Regjeringen foreslår at grensen for skattefrie gaver i ansettelsesforhold økes med 100 kroner til 600 kroner. Den foreslåtte økningen vil ev. bli fastsatt gjennom en senere endring av § 5–15–1 femte ledd i Finansdepartementets forskrift til skatteloven. På svært usikkert grunnlag anslås endringen å gi en lettelse på i størrelsesorden 20 mill. kroner påløpt og 15 mill. kroner bokført i 2004 målt i forhold til referansesystemet.

2.2.10 Skattefritak for arbeidsgivers betaling av barnehageutgifter for ansatte

Regjeringen vil i løpet av høsten forelegge Stortinget forskrift om skattefritak for arbeidsgivers betaling av barnehageplasser for ansattes barn. Dette er i tråd med Stortingets vedtak, jf. Budsjett-innst.S. nr. II (2002–2003) punkt 6.2. Virkningen av skattefritaket anslås på usikkert grunnlag til om lag 300 mill. kroner påløpt og 250 mill. kroner bokført i 2004.

2.2.11 Skatteinntekter på Svalbard

Norge har uinnskrenket beskatningsmyndighet på Svalbard. Svalbardtraktaten bestemmer likevel at

skatter, gebyr og avgifter som oppkreves på Svalbard, utelukkende skal komme Svalbard til gode, og ikke være høyere enn behovene for øygruppen tilsier. I svalbardbudsjettet for 2003 ble det budsjettet med et underskudd på 112,2 mill. kroner. Tilskuddet fra statsbudsjettet har økt de siste årene, og forventes å utgjøre om lag $\frac{3}{4}$ av forventede inntekter i 2003. Inntil 1970 balanserte svalbardbudsjettets inntekter med utgiftene.

Lønn for arbeid som er utført på Svalbard, er skattepliktig til Svalbard dersom oppholdet varer i minst 30 dager sammenhengende. Lønn beskattes etter lønnstrekkordningen, dvs. at skattegrunnlaget er brutto lønn uten fradrag. Skattesatsen for lønn er 6 pst., men det betales også trygdeavgift på 7,8 pst., slik at den samlede marginalsatsen på lønn er 13,8 pst. Det utlignes ikke toppskatt på lønnsinntekter.

Dagens gode kommunikasjonsmuligheter og den tiltakende kommersielle aktiviteten på Svalbard, trekker i retning av at skattenivået på Svalbard bør kunne økes noe. Regjeringen tilrår derfor at satsen for beskatning av inntekter under lønnstrekkordningen økes fra 6 pst. til 8 pst. i 2004. Endringen forventes å gi en provenyøkning avrundet til 10 mill. kroner påløpt og 5 mill. kroner bokført i 2004 målt i forhold til referansesystemet. Regjeringen tilrår videre at eksportavgiften på kull endres slik at det også blir avgift på eksport av kull over 1 mill. tonn. Tidligere har eksport over denne grensen vært avgiftsfri. Endringen forventes å gi en provenyøkning på om lag 2 mill. kroner påløpt og bokført i 2004.

For øvrig vises det til nærmere omtale av saken i St.prp. nr. 1 (2003–2004) Justisdepartementet.

2.2.12 Andre grenser og fradrag mv.

I tråd med praksis fra tidligere år, vil Regjeringen ikke endre øvrige mer spesielle grenser og fradrag. Dette innebærer nominell videreføring av bl.a. fradraget for personlige skattytere i Finnmark og Nord-Troms, fradrag for premie innbetalt til IPA (individuelle pensjonsavtaler), fradrag for pass og stell av barn (foreldrefradraget) og beløpsgrensene i BSU-ordningen (boligsparing for ungdom). Også beløpsgrensene i formuesskatten holdes nominelt uendret fra 2003 til 2004. Dette anslås samlet å gi en provenyøkning på om lag 115 mill. kroner påløpt og 90 mill. kroner bokført i 2004 målt i forhold til referansesystemet.

I tillegg foreslås det at lønnsfradraget og nedre grense i minstefradraget, jf. avsnitt 2.2.2, og særfradraget for alder og uførhet, jf. avsnitt 2.2.3, videreføres nominelt. Etter gjeldende regler gis skattyter

fradrag for reise mellom hjem og arbeidssted (arbeidsreise) med den delen av samlet beregnet reisebeløp som overstiger 9200 kroner i løpet av inntektsåret. Det foreslås at denne nedre beløpsgrensen videreføres i 2004. Samlet vil nominell videreføring av grenser og fradrag mv. gi en innstramming på om lag 340 mill. kroner påløpt og 280 mill. kroner bokført i 2004 målt i forhold til referansesystemet.

2.2.13 Barnetrygd

Etter gjeldende regler gis det barnetrygd til og med måneden før barnet fyller 18 år. For 2003 er den generelle satsen for barnetrygd 11 664 kroner for hvert barn pr. år. Stønadmottakere i Nord-Troms og Finnmark får en ekstra barnetrygd på 3792 kroner pr. barn årlig. Enslige forsørgere har rett til barnetrygd for ett barn mer enn de faktisk forsørger. I tillegg gis det ett småbarnstillegg til enslige forsørgere med barn under 3 år som oppfyller vilkårene for full overgangstønad.

Regjeringen foreslår å holde den generelle barnetrygden, småbarnstillegget og den ekstra barnetrygden i Nord-Troms og Finnmark nominelt uendret. Slik nominell videreføring har vært praksis de siste årene.

Det vises til St.prp. nr. 1 (2003–2004) Barne- og familiedepartementet for en nærmere omtale av barnetrygden.

2.2.14 Innføring av tidsbegrenset uførestønad

I juni 2003 vedtok Stortinget å innføre tidsbegrenset uførestønad fra 1. januar 2004. Det gis her en orientering om virkningene på skatteinntektene av Stortingets vedtak. Tidsbegrenset uførestønad skal hovedsakelig gis til alle som har en viss arbeidsevne i behold (som bare er delvis uføre), og hvor det på lengre sikt kan forventes en bedring av arbeidsevnen. Den kan også gis til 100 pst. uføre når det er sannsynlig at det vil skje en bedring av arbeidsevnen. En ny vurdering av stønadmottakerens muligheter til å ta inntektsgivende arbeid vil foretas etter ett til fire år, dvs. ved utløpet av stønadsperioden. Målgruppen for tidsbegrenset uførestønad vil i hovedsak være de som i dag innvilges uførepensjon ut fra en usikker vurdering av varighet og omfang av funksjonsnedsettelsen.

Beregningsgrunnlaget er inntekten det siste året eller gjennomsnittet av de tre siste årene, og kompensasjonsnivået settes til 66 pst. av dette. Beregningsmåten blir i prinsippet den samme som for rehabiliterings- og attføringspenger. Den tidsbegrensede uførestønaden blir pensjonsgivende og

skatlegges som arbeidsinntekt. Det gis likevel særfradrag i alminnelig inntekt etter samme regler som for uførepensjonister, men mottakerne får ikke rett til å bli skattlagt etter skattebegrensningsregelen.

Omleggingen er beregnet å gi økte skatteinntekter på om lag 80 mill. kroner påløpt og om lag 65 mill. kroner bokført i 2004.

Innføring av tidsbegrenset uførestønad representerer en strukturell omlegging av stønadsordningen for uføre og kan medvirke til at flere uføre kommer tilbake i arbeid på hel- eller deltid etter en periode med stønad. Tidsbegrenset uførestønad kan derfor bidra til å begrense varig utstøting fra arbeidslivet. De administrative merutgiftene ved ordningen er anslått til 75 mill. kroner i 2004.

Innføringen av tidsbegrenset uførestønad er også omtalt i St.prp. nr. 1 (2003–2004) Sosialdepartementet.

2.3 Næringsbeskatningen (inngår i kap. 5501)

2.3.1 Evaluering av skattefradrag for FoU-kostnader (SkatteFUNN)

Stortinget har i anmodningsvedtak nr. 564 bedt Regjeringen om å legge fram en evaluering av skattefradragsordningen for FoU-kostnader (SkatteFUNN). SkatteFUNN ble innført i 2002 og senere utvidet i 2003. Ordningen er en oppfølging av Her- vik-utvalgets anbefaling i NOU 2000: 7 «Ny giv for nyskaping» om å supplere de tradisjonelle selektive støtteordningene gjennom virkemiddelapparatet med en rettighetsbasert støtteordning. Etter å ha virket i snart to år, har ordningen fått et vesentlig større omfang enn tidligere forutsatt. Skatteutgiften knyttet til ordningen anslås til om lag 1,5 mrd. kroner i 2004. Regjeringen legger vekt på at ordningen blir grundig evaluert, ikke minst i lys av ordningens omfang og at Norge har hatt relativt liten erfaring med tilsvarende regelstyrte ordninger for FoU.

Norges forskningsråd er bedt om å iverksette en evaluering av ordningen. Norges forskningsråd skal tildele evalueringssopdraget etter en internasjonal anbudsrunde i samsvar med lov om offentlige anskaffelser. Evalueringen skal omfatte virksomheten i SkatteFUNN fra iverksettelsestidspunktet til og med 2006. Det skal leveres en samle-rapport i 2007, mens en første evalueringsrapport er planlagt medio 2004 på grunnlag av data for 2002 og 2003. Deretter legges det opp til årlige rapporter. Evalueringen skal gjennomføres innenfor en samlet kostnadsramme på 8 mill. kroner.

Foruten en vurdering av eksterne økonomiske effekter og eventuelle samfunnsøkonomiske effekter som følge av investeringsvridninger, skal evalueringen inneholde en bedømmelse av SkatteFUNNs bidrag til økt privat finansiering av FoU i næringslivet, økt innovasjon og økt kunnskapsbasert verdiskaping, i tråd med de erklærte målsettingene for ordningen. Videre skal ordningen vurderes i forhold til andre virkemidler for FoU.

Stortinget har i henhold til anmodningsvedtaket også bedt Regjeringen «om at det vurderes å utvide SkatteFUNN-ordningen til å gjelde enkeltmannsforetak, inkludert landbruk».

Regjeringen viser til at ordningen allerede i dag omfatter alle næringstyper, herunder landbruksnæringen. Etter skatteloven § 16–40 er det et vilkår for FoU-støtte at skattyteren «driver virksomhet». Det er ikke avgjørende hvordan virksomheten er organisert. Også enkeltmannsforetak som driver virksomhet i skatterettslig forstand, vil kunne kreve fradrag etter skatteloven § 16–40, forutsatt at de øvrige vilkårene er oppfylt.

I Innst. S. nr. 283 (2002–2003), som ligger til grunn for Stortingets anmodningsvedtak, heter det at «Komiteen viser til at ulønnet arbeid i etableringsbedrifter normalt ikke omfattes av gjeldende regelverk for ordningen med skattefradrag for bedrifters utgifter til forskning og utvikling.»

Regjeringen viser til den forestående evalueringen av ordningen. Etter Regjeringens syn bør spørsmålet om endringer i ordningen, herunder eventuelle utvidelser, vurderes når en er kommet lenger i evalueringsprosessen. Det bør også vurderes om slike hensyn bedre ivaretas gjennom andre former for støtte enn SkatteFUNN.

2.3.2 Jordbruksfradraget

Det gis et særskilt fradrag i alminnelig inntekt fra jord- og hagebruk på inntil 61 500 kroner for hver driftsenhet pr. år. Etter Finansdepartementets vurdering er det aktuelt med en viss justering av inntektsgrunnlaget for jordbruksfradraget, slik at bare kapitalinntekter det er knyttet en aktivitet til fra bondens side, skal inngå i grunnlaget for fradraget, jf. Finansdepartementets tidligere høring av saken. Dette betyr blant annet at kapitalinntekter fra utleie av tomter mv. trekkes ut av grunnlaget for fradraget. Det er samtidig aktuelt å utvide grunnlaget for fradraget til å omfatte inntekter fra produksjon av biomasse og bioenergi.

Regjeringen vil vurdere forslag til en slik omlegging av jordbruksfradraget. Det kan imidlertid også være behov for andre endringer i jordbruksfradraget for å oppnå en samlet provenynøytral omlegging. Regjeringen vil fremme forslag til endringer i

jordbruksfradraget, med mulig virkning f.o.m. 2004, i Revidert nasjonalbudsjett 2004.

2.4 Endringer i kommunale og fylkeskommunale skattører og fellesskatt for 2004

Som en del av det økonomiske opplegget for kommunesektoren for budsjettåret 2004, foreslår Regjeringen å øke den maksimale skattøren for kommunene fra 13,0 prosent i 2003 til 13,2 prosent i 2004, dvs. med 0,2 prosentpoeng. Bakgrunnen for forslaget er Regjeringens mål om å øke skatteinntektens andel av kommunesektorens samlede inntekter.

Samtidig foreslår Regjeringen at de fylkeskommunale maksimalskattørene reduseres fra 3,24 pst. i 2003 til 2,60 pst. i 2004, dvs. med 0,64 pst. Reduksjonen i den fylkeskommunale skattøren er blant annet knyttet til at fylkeskommunenes ansvar for barnevern, familievern og rusomsorg skal flyttes ut av sektoren.

For å opprettholde en skattesats på 28 pst. på alminnelig inntekt, økes satsen for fellesskatt til staten med 0,44 prosentpoeng til 12,2 pst. I Finnmark og Nord-Troms, hvor skattesatsen på alminnelig inntekt for personlig skattytere er 24,5 pst., økes fellesskatten med 0,44 prosentpoeng til 8,7 pst.

Det vises til forslag til § 3–2 i Stortingets skattevedtak for inntektsåret 2004.

De overnevnte satsene er *maksimalsatser*. I skattevedtakene har det tidligere år også vært angitt *minimumssatser* for den kommunale og fylkeskommunale skattøren. De siste 25 årene er det ingen kommuner som har valgt lavere satser enn maksimalsatsene. Som en lovteknisk forenkling foreslås det at minimumsgrensene fjernes fra 2004. Dette gjelder også den kommunale formuesskatten. Maksimalsatsene skal gjelde med mindre fylkestinget eller kommunestyret vedtar lavere satser.

Det vises til forslag til §§ 2–3 og 3–9 i Stortingets skattevedtak for inntektsåret 2004. Det vises også til omtale og forslag til lovendring i Ot.prp. nr. 1 (2003–2004) Skatte- og avgiftsopplegget 2004 – lovendringer.

2.5 Endringer i skattevedtaket for inntektsåret 2003

2.5.1 Lavere normrente i 2003

Fordelen ved rimelig lån hos arbeidsgiver beskattes ved hjelp av en normrente som fastsettes i Stor-

tingets skattevedtak for det enkelte år. Rentefor- den settes til differansen mellom normrenten og den renten skattyter faktisk betaler dersom lånet er gitt av nåværende eller tidligere arbeidsgiver. Normrenten bør tilsvare den effektive renten arbeidstakere måtte betalt dersom de i stedet tok opp et lån til markedsbetingelser.

I budsjettet for 2003 ble normrenten fastsatt til 6,5 pst. for 2003. På grunn av reduserte markedsrenter ble normrenten redusert fra 6,5 pst. til 5,0 pst. med virkning fra 1. juli 2003 i Revidert nasjonalbudsjett 2003. Etter dette er markedsrentene ytterligere redusert. Regjeringen foreslår derfor at normrenten reduseres fra 5,0 pst. til 3,5 pst. fra og med 1. september 2003 og ut året.

Utlånsrenten i Statens Pensjonskasses boliglån- sordning settes lik normrenten tillagt 0,5 prosentpoeng. Forslaget om redusert normrente innebærer derfor også at Statens Pensjonskasses utlånsrente går ned fra samme dato. Reduksjonen vil påvirke renteinntektene til Statens Pensjonskasse i 2003, og vil bli behandlet i forbindelse med nysalderingen av budsjettet for 2003.

Det vises til forslag til endringer i § 7–2 i Stortingets skattevedtak for inntektsåret 2003.

For øvrig vises det til at Regjeringen foreslår en ny metode for fastsettelse av normrenten, jf. avsnitt 2.2.8.

2.6 Avgift på arv og gaver (kap. 5506, post 70)

Regjeringen foreslår å videreføre avgiftssatser og innslagspunkter og foreslår likelydende vedtak for 2004 som for 2003. Det vises til forslag til Stortingets vedtak om avgift til statskassen på arv og gaver for budsjetterminen 2004.

Det foreslås enkelte endringer i arveavgiftsloven. Dette gjelder avgiftsplikten ved gave til selskap og fritak for avgift på arv og gave til allmenntilgitte organisasjoner. Forslagene forventes ikke å ha vesentlige virkninger på statens inntekter fra arveavgiften. Det vises til omtale og forslag til lovendring i Ot.prp. nr. 1 (2003–2004) Skatte- og avgifts- opplegget 2004 – lovendringer.

2.7 Trygdeavgift og andre avgifter til folketrygden (kap. 5700, post 71 og 72)

Etter gjeldende regler betaler arbeidsgivere arbeidsgiveravgift til folketrygden. Grunnlaget for arbeidsgiveravgiften er lønn og annen godtgjørelse utbetalt til arbeidstakerne.

Personlige skattytere betaler trygdeavgift på personinntekten. Satsen er 7,8 pst. for lønn og næringsinntekt fra primærnæringene. For annen næringsinntekt er satsen 10,7 pst. inntil 12 G og 7,8 pst. over dette. På pensjonsinntekt mv. betales det en trygdeavgift på 3 pst.

For inntektsåret 2004 foreslås det ingen endringer i satsene for trygdeavgift til folketrygden. Når det gjelder arbeidsgiveravgift, vises det til avsnitt 2.8.

Produktavgiften i fiskerinæringen skal dekke forskjellen mellom høy sats og mellomsats for trygdeavgiften, ettersom næringsdrivende i fiskerinæringen, i motsetning til næringsdrivende utenfor primærnæringene, ikke er pålagt trygdeavgift med høy sats. Etter forslaget for 2004 er forskjellen mellom høy sats og mellomsats 2,9 prosentenheter av inntekten. Videre skal produktavgiften dekke arbeidsgiveravgift på hyre, en kollektiv medlemspremie til yrkesskadetrygd (0,2 pst. av inntekten), de faktiske utgiftene folketrygden har i forbindelse med frivillig tilleggstrygd for sykepenges, samt utgifter i forbindelse med stønad til arbeidsløse i næringen.

Produktavgiften for 2003 er 3,4 pst. Fiskeridepartementet tilrår i brev av 9. september 2003 at avgiftssatsen blir fastsatt til 3,8 pst. i 2004. I brevet fra Fiskeridepartementet heter det bl.a.:

«Fiskeridepartementet har innhentet prognose på førstehandsverdi og pensjongivende inntekt fra Fiskeridirektoratet. Rikstrygdeverket har kommet med opplysninger om utviklingen i kostnadene ved kollektiv tilleggstrygd til sykepenges for fiskere samt oversikt på innbetalt produktavgift hittil i 2003. Garantikassen for fiskere har opplyst om utviklingen i utbetalingene av arbeidsledighetstrygd for fiskere med prognose for 2004.

Følgende størrelser ligger til grunn ved fastsettelse av nivået på produktavgifta for 2004:

Førstehandsverdi som det skal betales produktavgift av	9 273 mill. kr.
Dette gir en pensjongivende inntekt på	3 573 mill. kr.
Fiskeridepartementet vil legge til følgende prognoser som produktavgifta skal dekke i 2004. [...]	
Andel medlemsavgift (2,9 pst. av inntekt)	103,6 mill. kr.
Yrkesskadetrygd (0,2 pst. av inntekt)	7,1 mill. kr.
Dagpenger ved arbeidsløshet	40,0 mill. kr.
Kollektiv tilleggstrygd for sykepenges	200,0 mill. kr.
Totalt	350,8 mill. kr.

Produktavgiften er for 2003 satt til 3,4 %. Totalt innbetalt avgift for 2003 ser ut til å bli mindre enn samlet forbruk for de ulike ordningene.

Beregning ut fra prognosene tilsier at riktig sats på produktavgiften vil være 3,8 % for 2004, som er en økning på 0,4 % i forhold til 2003.»

Finansdepartementet slutter seg til dette, og legger fram forslag om at avgiftssatsen for produktavgift øker med 0,4 prosentpoeng, og blir fastsatt til 3,8 pst. i 2004. Det vises til forslag til vedtak om produktavgift til folketrygden for fiskeri-, hval- og sel-fangstnæringen for 2004.

2.8 Arbeidsgiveravgiften og ESA

2.8.1 Utvikling i saken

I mai 1999 slo EFTA-domstolen fast at den norske ordningen med differensiert arbeidsgiveravgift innebærer statsstøtte og måtte tilpasses EØS-avtalens regler. En revidert norsk ordning ble senere i 1999 godkjent av ESA etter en fleksibel tolkning av ESAs transportstøtteregler og av samhandelskriteriet i artikkel 61. Vedtaket hadde forbehold om at den norske ordningen skulle gjennomgås på nytt innen utløpet av 2003.

I desember 2000 behandlet Kommisjonen en lignende svensk ordning med reduserte sosiale avgifter. Kommisjonen la til grunn en mer ordlydstro tolkning av gjeldende retningslinjer enn tidligere, med det resultat at Sverige ikke fikk godkjent sin ordning.

I juni 2002 ble Norge formelt varslet om at ESA ville gjennomgå den norske ordningen på nytt for å sikre lik håndheving av statsstøttereglerverket innenfor EØS-området. ESA signaliserte at vurderingen ville bli foretatt i lys av Kommisjonens vedtak i den svenske saken.

I september 2002 ble Norge bedt om å meddele hvilke endringer som måtte gjennomføres for å bringe ordningen i samsvar med EØS-regelverket. Drøftingene med ESA fortsatte, både på politisk og embetsmessig nivå, og ulike løsninger ble vurdert for å beholde dagens ordning. Regjeringens strategi var å opprettholde hovedtrekkene i dagens ordning. I løpet av drøftingene ble det imidlertid klart at gjeldende ordning ikke kunne opprettholdes slik EØS-avtalens forbud mot statsstøtte nå ble tolket av ESA og Kommisjonen. Etter utløpet av 2003 vil ordningen innebære ulovlig statsstøtte.

I svarbrevet 25. mars 2003 viste Norge til at en tok sikte på å opprettholde dagens differensiering for Nord-Troms og Finnmark og for fiskeri- og landbruksnæringen, samt videreføre differensieringen

innenfor et fribeløp etter reglene for bagatellmessig støtte. Videre ble det notifisert en overgangsperiode på tre år for sonene 3 og 4. Det er også notifisert en ordning med direkte transportstøtte.

2.8.2 Videre prosess

Den 16. juli 2003 åpnet ESA formell undersøkelse av Norges notifiserte forslag. Den formelle undersøkelsen innebærer at ESA er i tvil om de notifiserte ordningene er i samsvar med EØS-avtalens statsstøttereglerverk. På bakgrunn av de signalene som hadde kommet fra ESA, var dette ventet. Norske myndigheter har kommentert åpningsvedtaket fra ESA i brev av 17. september. Norge har i den forbindelse også lagt fram ytterligere informasjon som anses relevant for vurderingen av støtteordningene. ESAs åpningsvedtak ble publisert i EF-tidende 11. september. Andre EFTA- og EU-land, samt andre interesserte parter, kan gi sine synspunkter innen én måned etter publiseringen. Deretter vil norske myndigheter få anledning til å kommentere de innkomne merknadene.

ESA forsøker å avslutte en formell undersøkelse innen seks måneder. I tilfellet med arbeidsgiveravgiften vil dette likevel innebære at den endelige avgjørelsen vil komme sent i forhold til fristen for iverksettelse av ny ordning, 1. januar 2004. Norske myndigheter har derfor bedt ESA om å gjøre det som er mulig for at en avgjørelse kan foreligge i god tid før årsskiftet.

Forslaget til vedtak om fastsetting av avgifter til folketrygden er basert på at den notifiserte ordningen blir godtatt av ESA. Satsene som foreslås, er i overensstemmelse med den overgangsordningen som er notifisert. Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget dersom ESA fatter et vedtak som ikke er i samsvar med de notifiserte ordningene.

2.8.3 Regjeringens forslag til omlegging av den differensierte arbeidsgiveravgiften

2.8.3.1 Innledning

Regjeringen fører en aktiv næringspolitikk og har gjennomført store forbedringer i rammebetingelsene for næringslivet. Det har også kommet næringslivet i distriktene til gode. Regjeringen legger vekt på at omleggingen av arbeidsgiveravgiften skjer på en måte som underbygger denne politikken. Dagens ordning kan videreføres i Finnmark og Nord-Troms etter vedtak i EFTAs faste komite om anvendelse av tilsidesettelsesklausulen i ODA-protokoll 3. Næringene fiskeri og landbruk omfattes ikke av EØS-avtalens statsstøtteregler, og Regjeringen foreslår å videreføre dagens ordning for disse nærin-

gene. I sonene 2–4 foreslår Regjeringen å videreføre differensierte satser for arbeidsgiveravgift innenfor et fribeløp for statsstøtte pr. foretak. Inklusive den notifiserte overgangsordningen innebærer dette at de økte avgiftsinntektene i 2004 fra privat sektor er begrenset til om lag 710 mill. kroner påløpt. Regjeringen foreslår at de økte avgiftsinntektene i sin helhet tilbakeføres til de berørte områdene. Det vil skje gjennom omlegging av el-avgiften, transportstøtte og næringsrettede utviklingstiltak. I tillegg vil offentlig sektor bli kompensert fullt ut.

Tabell 2.2 gir en samlet framstilling av Regjeringens forslag til en provenynøytral omlegging av den differensierte arbeidsgiveravgiften i 2004. I avsnittene nedenfor blir omleggingen omtalt nærmere.

2.8.3.2 Videreføring av dagens ordning i Finnmark og Nord-Troms

I Revidert nasjonalbudsjett 2003 ble det varslet at Regjeringen ville benytte artikkel 1(2) tredje ledd i Protokoll 3 til Overvåkings- og domstolsavtalen (ODA) som grunnlag for å videreføre nullsatsen i Finnmark og Nord-Troms (tiltakssonen).

Bakgrunnen for dette er at situasjonen i tiltakssonen er spesiell. En økning i ordinær arbeidsgiveravgiftssats fra 0 til 14,1 pst. ville være dramatisk. Bedriftene i tiltakssonen har i gjennomsnitt svært lave profittmarginer, og vil derfor i liten grad være i stand til å bære økte kostnader. Fraflyttingstallene for Finnmark er i tillegg spesielt høye. De store avstandene, den svært lave befolkningstettheten, klimaet og hensynet til samisk bosetning er forhold

som begrunner at omstendighetene i tiltakssonen er usedvanlige. Den 26. juni aksepterte Island og Liechtenstein at nullsatsen i Finnmark og Nord-Troms videreføres.

Dersom protokoll 3 skulle anvendes på et større område, måtte slike usedvanlige omstendigheter som protokollen krever, også dokumenteres utenfor tiltakssonen. Regjeringens klare vurdering etter konsultasjonene med Island og Liechtenstein er at dette ikke ville vært mulig. Denne vurderingen er også basert på praksis knyttet til den tilsvarende bestemmelsen i EF-traktaten.

I forhold til en arbeidsgiveravgiftssats på 14,1 pst. anslås videreføringen av nullsatsen i Finnmark og Nord-Troms å innebære lavere avgiftsinntekter på om lag 1520 mill. kroner påløpt og om lag 1270 mill. kroner bokført i 2004, jf. tabell 2.2.

2.8.3.3 Videreføring av dagens ordning for primærnæringene fiskeri og landbruk

Deler av virksomheten innenfor landbruk og fiskeri faller utenfor EØS-avtalens forbud mot statsstøtte og kan således beholde differensiert arbeidsgiveravgift. Regjeringen går inn for å videreføre den differensierte arbeidsgiveravgiften for disse næringene. Videreføringen er begrenset til de foretakene som driver virksomhet som faller inn under de definerte næringsgruppene i tabell 2.3, og som knytter seg til produkter som ikke er omfattet av EØS-avtalen. Dersom foretaket driver «blandet» virksomhet, og den delen av virksomheten som knytter seg til varer som faller innenfor EØS-avtalen, eller befinner seg utenfor de nærmere definerte næringskodene, er av ubetydelig omfang, legges det opp til at

Tabell 2.2 Anslått provenyvirkning ved omlegging av differensiert arbeidsgiveravgift. 2004. Mill. kroner

	Påløpt	Bokført
<i>Økt proveny ved full sats (14,1 pst.) for arbeidsgiveravgift i hele landet</i>	8 550	7 125
<i>Omlegging av ordningen</i>	8 550	7 125
Videreføre nullsatsen i Finnmark og Nord-Troms (tiltakssonen)	1 520	1 270
Videreføre dagens ordning for landbruk og fiskeri	300	250
En overgangsperiode på tre år i privat sektor i sonene 3–4 (full sats innføres i 2007)	1 000	760
Bagatellmessig støtte i sonene 2–4	2 330	2 070
En overgangsperiode på tre år i kommunal sektor i sonene 3–4 (full sats innføres i 2007)	1 250	1 040
Kompensasjon til offentlig sektor	1 440	1 440
Omlegging av el-avgiften i sonene 2–4	155	145
Direkte transportstøtte	200	0
Næringsrettede utviklingstiltak i sonene 2–4	355	150

Kilde: Finansdepartementet.

det fortsatt skal kunne svares arbeidsgiveravgift med redusert sats for foretakenes lønnskostnader.

Provenyvirkningen av å videreføre den differensierte arbeidsgiveravgiften for deler av virksomheten innenfor landbruk og fiskeri, anslås på svært usikkert grunnlag til om lag 300 mill. kroner påløpt og om lag 250 mill. kroner bokført i 2004 i forhold til en arbeidsgiveravgiftssats på 14,1 pst., jf. tabell 2.2.

2.8.3.4 Fribeløpsordningen – bagatellmessig støtte

I utformingen av en alternativ ordning for privat næringsvirksomhet har Regjeringen lagt vekt på at en så langt som mulig skal opprettholde den fordel som ligger i dagens differensierte arbeidsgiveravgift. Statsstøtteregelverket tillater at et samlet

støttebeløp til et foretak på inntil 100 000 euro over tre år kan gis fritt uten ESAs godkjenning, jf. EØS-regelverket for bagatellmessig støtte. For privat næringsliv lokalisert i sonene 2, 3 og 4, legges det derfor opp til en ordning for differensiering av arbeidsgiveravgiften innenfor det fribeløpet som statsstøtteregelverket tillater. I 2004 vil fribeløpet for differensiert arbeidsgiveravgift være 270 000 kroner pr. foretak. Dette innebærer at arbeidsgivere i sonene 2–4 fortsatt vil kunne betale dagens arbeidsgiveravgiftssats inntil differansen mellom det foretaket faktisk betaler i avgift og det foretaket ville ha betalt i avgift ved en sats på 14,1 pst., er lik fribeløpet. Innenfor et fribeløp på 270 000 kroner vil foretakene i sone 2 betale dagens avgiftssats for lønnsutgifter på inntil om lag 7,7 mill. kroner. I sonene 3 og 4 vil foretakene betale dagens avgiftssats

Tabell 2.3 En oversikt over næringer innenfor fiskeri- og landbrukssektoren hvor dagens geografiske differensiering opprettholdes

Under næringen 01 Jordbruk og tjenester tilknyttet jordbruk, jakt og viltstell

- 01.1 Dyrking av jordbruks- og hagebruksvekster
- 01.2 Husdyrhold
- 01.3 Kombinert husdyrhold og planteproduksjon
- 01.4 Tjenester tilknyttet jordbruk og husdyrhold, unntatt veterinærtjenester. Beplantning og vedlikehold av hager og parkanlegg.
- 01.5 Jakt, viltstell og tjenester tilknyttet jakt og viltstell.

Under næringen 02 Skogbruk og tjenester tilknyttet skogbruk

- 02.01 Skogbruk
- 02.2 Tjenester tilknyttet skogbruk, unntatt tømmermåling

Under næringen 05 Fiske, fangst og fiskeoppdrett. Tjenester tilknyttet fiske, fangst og fiskeoppdrett

- 05.01 Fiske og fangst
- 05.02 Fiskeoppdrett og klekkerier

Under næringen 15 Produksjon av næringsmidler og drikkevarer

- 15.1 Produksjon, bearbeiding og konservering av kjøtt og kjøttvarer
- 15.2 Bearbeiding og konservering av fisk og fiskevarer
- 15.3 Bearbeiding og konservering av frukt og grønnsaker
- 15.4 Produksjon av vegetabiliske og animalske oljer og fettstoffer
- 15.5 Produksjon av meierivarer og iskrem
- 15.6 Produksjon av kornvarer, stivelse og stivelseprodukter
- 15.7 Produksjon av fôr til husdyrhold

Under næringen 51 Agenturhandel

- 51.2 Engroshandel med jordbruksråvarer og levende dyr
- 51.31 Engroshandel med frukt og grønnsaker
- 51.32 Engroshandel med kjøtt og kjøttvarer
- 51.33 Engroshandel med meierivarer, egg, matolje og -fett
- 51.381 Engroshandel med fisk og skalldyr

Under næringen 61 Sjøtransport

- 61.103 Innenriks sjøtransport, men bare for så vidt gjelder drift av brønnbåter
- 63.12 Lagring, men bare for så vidt gjelder drift av kornsiloer

for lønnsutgifter på inntil hhv. om lag 3,5 mill. kroner og om lag 3 mill. kroner, jf. boks 2.1. En slik ordning vil fullt ut kunne kompensere foretak med inntil om lag 10 ansatte i sonene 3 og 4, og inntil om lag 20 ansatte i sone 2. ESAs retningslinjer for bagatellmessig støtte tillater imidlertid ikke et slikt fribeløp for transportsektoren. Vedrørende transportsektoren, vises det for øvrig til avsnitt 4.2.3, der Regjeringens forslag om endringer i merverdiavgiftsreglene for persontransport er omtalt.

Tabell 2.4 viser anslag over bl.a. andelen normalårsverk i privat sektor som vil bli kompensert gjennom ordningen med fribeløp. Fribelet vil kompensere om lag halvparten av årsverkene i sone 4, og om lag 60 pst. av årsverkene i sone 2 og 3.

Regjeringen legger opp til at fribeletsordningen gis prioritet ved utmåling av det støttebeløpet som tillates innenfor regelverket for bagatellstøtte. Øvrig ikke-notifisert støtte vil ikke kunne tildeles et foretak dersom denne støtten medfører at statsstøtteregelevkrets grenser for bagatellmessig støtte overskrides. Eksempler på støtte som kan bli berørt, er utbetalinger fra kommunale næringsfond eller kraftfond dersom midlene benyttes til direkte bedriftsstøtte. Det samlede omfanget av annen ikke-notifisert støtte er imidlertid meget begrenset i forhold til det samlede omfanget av fribeletsordningen. Støtten vil også kunne opprettholdes dersom den notifiseres og blir godkjent etter andre ESA-retningslinjer. Kommunal- og regionaldepartementet og Nærings- og handelsdepartementet vil i løpet av høsten vurdere om det er grunnlag for å notisere støtteordninger som i dag hjemles innenfor regelverket for bagatellmessig støtte.

Omfanget av fribeletsordningen anslås til om lag 2330 mill. kroner påløpt og om lag 2070 mill. kroner bokført i 2004 i forhold til en arbeidsgiveravgiftssats på 14,1 pst., jf. tabell 2.2.

2.8.3.5 Overgangsperiode

For å unngå at næringslivet i de berørte områdene skal oppleve en brå og sterk kostnadsøkning, har Regjeringen overfor ESA notifisert en *overgangsperiode* for sonene 3 og 4, jf. tabell 2.5. For sone 3 legger Regjeringen opp til at arbeidsgiveravgiftssatsen økes årlig med 1,9 prosentpoeng med unntak for 2007, da satsen økes med 2 prosentpoeng. For sone 4 legges det opp til at satsen økes årlig med 2,2 prosentpoeng, med unntak for 2007 da satsen økes med 2,4 prosentpoeng.

Overgangsordningen vil ha betydning for private og kommunale virksomheter i sonene 3 og 4 som ikke blir kompensert fullt ut av fribelet, jf. avsnitt 2.8.3.4. Det legges imidlertid ikke opp til en overgangsperiode for statlig virksomhet, jf. avsnitt 2.8.3.6.

I forhold til en sats på 14,1 pst. anslås en slik overgangsperiode i privat sektor å innebære en videreføring av avgiftsfordelen på om lag 1000 mill. kroner påløpt og om lag 760 mill. kroner bokført i 2004, jf. tabell 2.2.

2.8.3.6 Kompensasjon av offentlig sektor

Kommunesektoren

Omleggingen av ordningen med differensiert arbeidsgiveravgift medfører isolert sett økte utgifter for kommunesektoren. Regjeringen foreslår imidlertid at kommunesektoren kompenseres fullt ut for de beregnede påløpte merutgiftene. Kompensasjonen vil bli gitt dels gjennom ordningen med bagatellmessig støtte, og dels gjennom økt skjønnstilskudd. Kompensasjonen til kommunesektoren vil bli trappet opp parallelt med avgiftsforhøyelsen i overgangsperioden. Samlet utgjør kompensasjonen til kommunesektoren om lag 963 mill. kroner i 2004.

Tabell 2.4 Anslått antall og andel normalårsverk og foretak i privat sektor som blir fullt ut kompensert med en fribeletsordning, ekskl. landbruk og fiskeri. 2004

Sone	Antall årsverk i alt	Antall årsverk som kompenseres innenfor fribeløpet	Andelen årsverk som kompenseres innenfor fribeløpet	Antall foretak i alt	Antall foretak som kompenseres fullt ut innenfor fribeløpet	Andelen foretak som kompenseres fullt ut innenfor fribeløpet
2	99 700	60 500	61 pst.	10 400	9 900	95 pst.
3	19 000	11 500	60 pst.	2 500	2 100	84 pst.
4	83 100	42 000	51 pst.	9 900	8 500	86 pst.
Sum	201 800	114 000	56 pst.	22 800	20 500	90 pst.

Kilde: Statistisk sentralbyrå og Finansdepartementet.

Tabell 2.5 Arbeidsgiveravgiftssatsene i sonene 3 og 4 i den notifikerte overgangsperioden

Sone	Gjeldende sats	Sats i 2004	Sats i 2005	Sats i 2006	Sats i 2007
3	6,4 pst.	8,3 pst.	10,2 pst.	12,1 pst.	14,1 pst.
4	5,1 pst.	7,3 pst.	9,5 pst.	11,7 pst.	14,1 pst.

Kilde: Finansdepartementet.

Boks 2.1: Eksempel på beregning av arbeidsgiveravgift etter nye regler

ESA har gjort det klart at støtte må beregnes i forhold til en sats på 14,1 pst. Dette gjelder også i overgangsperioden. Det lønnsgrunnlaget som det kan svares avgift for etter dagens satser (innenfor ordningen med fribeløp), vil derfor ikke påvirkes av overgangssatsen.

Tabell 2.6 gir et eksempel på hvordan avgiften vil bli beregnet i sonene 2–4 i 2004. I eksemplet på den nye avgiftsberegningen er det beregningsteknisk lagt til grunn at det avgiftspliktige lønnsgrunnlaget i foretaket utgjør 10 mill. kroner, at de ansatte er bosatt i samme arbeidsgiveravgiftssone, og at ingen av arbeidstakerne er eldre enn 62 år. I eksemplet er det ikke tatt hensyn til at disse foretakene også kan ha nytte av den direkte transportstøtteordningen, de næringsrettede utviklingstiltakene eller lettelsene i el-avgiften.

Radene 2 og 3 i eksemplet nedenfor viser hhv. dagens arbeidsgiveravgiftssats og avgiftssatsen i overgangsperioden. Rad 4 viser beregnet arbeidsgiveravgift med dagens avgiftssats. Omfanget av lønnsutgiftene som blir kompensert innenfor fribeløpet, og omfanget av lønnsutgiftene som blir gjenstand for en høyere arbeidsgiveravgiftssats, framgår av radene 5 og 6. Lønnsgrunnlaget som kompenseres innenfor fribeløpet, er slik at avgiftsfordelen (lønnsgrunnlaget multiplisert med differansen mellom 14,1 pst. og dagens sats) blir lik 270 000 kroner, jf. figur 2.5. På den delen av lønnsgrunnlaget som kompenseres innenfor fribeløpet, skal det beregnes arbeidsgiveravgift etter dagens avgiftssats. Radene 7 og 8 viser beregnet arbeidsgiveravgift i 2004 på hhv. det lønnsgrunnlaget som kompenseres, og det lønnsgrunnlaget som det skal beregnes høyere avgift på. Rad 9 viser samlet arbeidsgiveravgift i 2004. Sammenliknet med dagens ordning vil et foretak med 10 mill. kroner i avgiftspliktig lønnsgrunnlag få en avgiftsøkning på hhv. om lag 80 000 kroner i sone 2, om lag 123 400 kroner i sone 3 og om lag 154 000 kroner i sone 4.

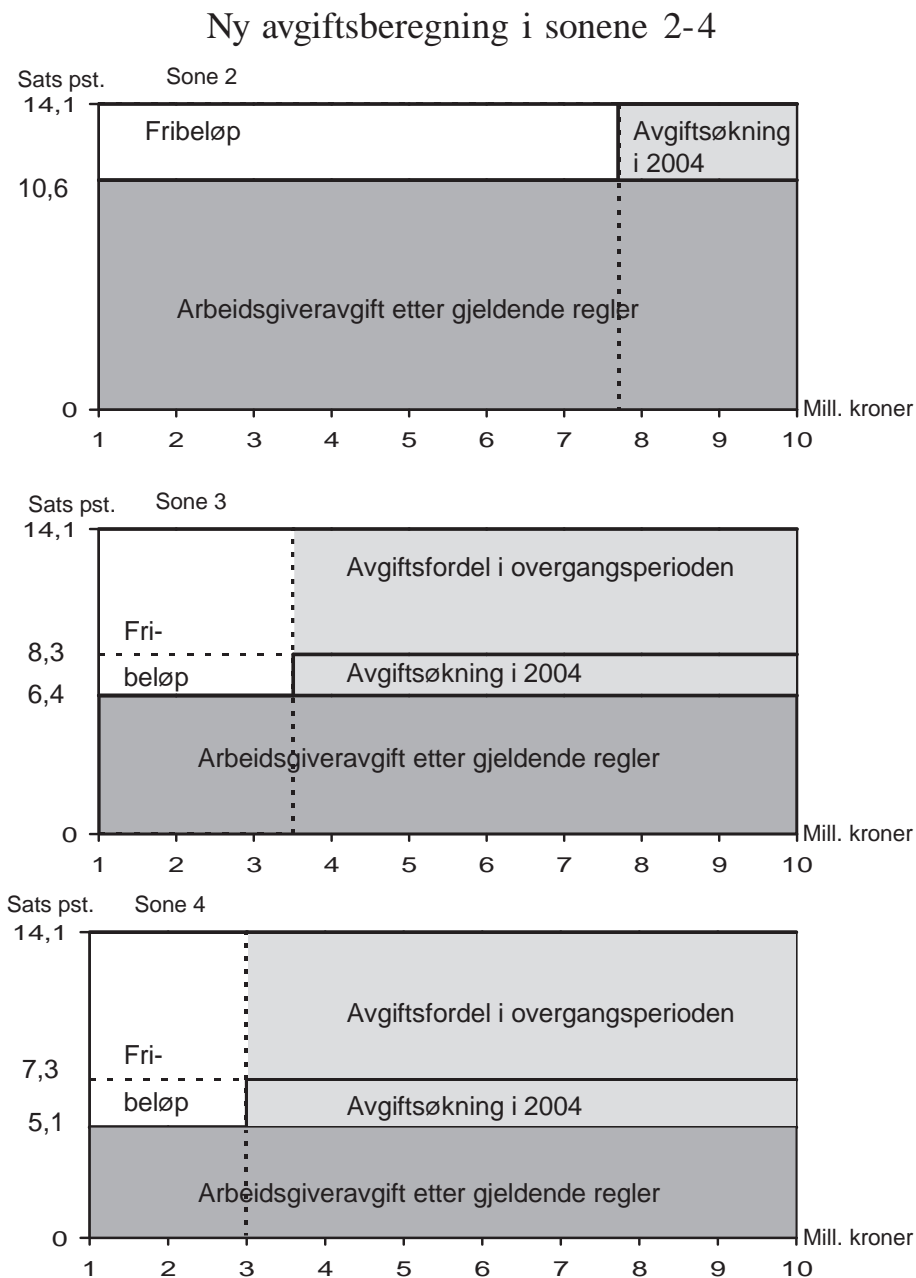
Tabell 2.6 Eksempel på anslått avgiftsøkning som følge av omleggingen av arbeidsgiveravgift for et foretak med et samlet avgiftspliktig lønnsgrunnlag på 10 mill. kroner etter sone. 2004. Kroner

	Sone 2	Sone 3	Sone 4
1 Samlet lønnsgrunnlag i foretaket	10 000 000	10 000 000	10 000 000
2 Arbeidsgiveravgiftssats etter gjeldende regler	10,6 pst.	6,4 pst.	5,1 pst.
3 Arbeidsgiveravgiftssats i overgangsperioden for 2004	14,1 pst. (Ingen overgangsperiode)	8,3 pst.	7,3 pst.
4 Beregnet arbeidsgiveravgift etter dagens regler	1 060 000	640 000	510 000
5 Lønnsgrunnlag som kompenseres innenfor fribeløpet	7 714 286	3 506 494	3 000 000
6 Lønnsgrunnlag som ikke kompenseres innenfor fribeløpet	2 285 714	6 493 506	7 000 000
7 Beregnet arbeidsgiveravgift i 2004 innenfor fribeløpet	817 714	224 416	153 000
8 Beregnet arbeidsgiveravgift i 2004 utenfor fribeløpet i overgangsperioden	322 286	538 961	511 000
9 Sum beregnet arbeidsgiveravgift i 2004 .	1 140 000	763 377	664 000
10 Avgiftsøkning i 2004	80 000	123 377	154 000

Kilde: Finansdepartementet.

Boks 2.1 fortsetter

Resultatene i tabell 2.6 er også vist i figur 2.5 nedenfor.

Figur 2.5: Eksempel på ny avgiftsberegning i sonene 2–4 med fribeløpsordningen

Kilde: Finansdepartementet.

Regjeringen har vurdert mulighetene for å videreføre dagens ordning for kommunesektoren. En slik løsning ville imidlertid hatt flere uheldige virkninger. ESAs statsstøtteregulering er ikke forenlig med en videreføring av dagens ordning for kommunal virksomhet som aktuelt eller potensielt er i konkurranse med privat virksomhet, og hvor samhandelen kan påvirkes. Dette innebærer at deler av kommunal virksomhet uansett ville måtte ilegges høy arbeidsgiveravgift. En videreføring av dagens ordning for deler av kommunesektoren ville følgelig gitt mange og vanskelige grensetilfeller mellom høy og lav avgiftssats.

Dersom en hadde videreført dagens ordning for kommunesektoren samtidig som en gradvis hevet arbeidsgiveravgiften for privat sektor, ville det blitt relativt dyrere å ansette arbeidstakere i privat sektor enn i kommunen. En slik vridning mellom arbeidskraftkostnadene i kommunal og privat sektor ville være uheldig. Regjeringen ønsker ikke at skatte- og avgiftssystemet skal bidra til at arbeidskraftkostnadene blir høyere i privat sektor enn i kommunal sektor.

Statlig sektor

Regjeringen foreslår at også statlige virksomheter kompenseres for omleggingen av arbeidsgiveravgiften. Virkningen av omleggingen av ordningen med differensiert arbeidsgiveravgift for statlige virksomheter er imidlertid relativt begrenset ettersom disse virksomhetene som hovedregel benytter høyeste avgiftssats i dag.

Virkningene for statlige virksomheter er innarbeidet i budsjettforslaget for 2004, jf. nærmere omtale i de enkelte fagproposisjonene. I budsjettforslaget er det også innarbeidet beløp for å kompensere enkelte andre budsjettposter der tilskudd fra staten i stor grad fullfinansierer virksomheter utenfor staten. Disse virksomhetene kan få problemer med å opprettholde aktivitetsnivået hvis det ikke kompenseres for økte utgifter til arbeidsgiveravgift i 2004 og i opptrappingsperioden fram til 2007.

Regjeringen foreslår samtidig en administrativ forenkling ved å gå over fra sentral beregning av avgiften til lokal beregning i den enkelte statlige virksomhet, jf. omtale i St. prp. nr. 1 (2003–2004) Statsbudsjettet medregnet folketrygden. Statlige virksomheter skal som hovedregel følge de generelle reglene for beregning av arbeidsgiveravgift, men fortsatt med forenklet oppgjør av avgiften. Enkelte statlige virksomheter vil få reduserte utgifter som følge av innføring av nullsats for statlige virksomheter i Finnmark og Nord-Troms. Omleggingen fra sentral til lokal avgiftsberegning, innebærer også at

arbeidsgiveravgiften for arbeidstakere over 62 år reduseres fra 14,1 pst. til 10,1 pst. i statlige virksomheter som har vært gjenstand for sentral beregning. Omleggingen medfører dessuten at det skal betales særskilt arbeidsgiveravgift på 12,5 pst. på lønnsinntekter over 16 G.

Netto endring i utgiftsrammen for statlige virksomheter er beregnet til 475 mill. kroner i 2004. Av dette utgjør 84 mill. kroner økte utgifter for statlige virksomheter og 515 mill. kroner økte tilskudd, hvorav 456 mill. kroner gjelder helseforetakene. Innsparinger for statlige virksomheter som får redusert sine utgifter, er beregnet til om lag 124 mill. kroner.

2.8.3.7 Omlegging av el-avgiften

Regjeringen legger opp til å fjerne el-avgiften midlertidig for all næringsvirksomhet fra 1. januar 2004, jf. avsnitt 4.7. Dette kommer også næringslivet i de berørte områdene til gode. Fjerningen av el-avgiften for all næringsvirksomhet i første halvår 2004 og innføring av et system som avgiftslegger deler av forbruket fra 1. juli 2004, anslås å innebære en avgiftslettelse for de private virksomhetene i sone 2–4 på om lag 155 mill. kroner påløpt og om lag 145 mill. kroner bokført.

2.8.3.8 Direkte transportstøtte

Regjeringen har notifisert en direkte transportstøtteordning til ESA. Ordningen vil kompensere for en del av merkostnadene til transport for bedrifter som har en perifer beliggenhet. Merkostnadene må dokumenteres for hvert enkelt foretak. Transport over 350 km til og fra, samt innenfor virkeområdet, vil få transportstøtte. For transport mellom 350 og 700 km legges det opp til en støtteintensitet avhengig av foretakets lokalisering. For transport utover 700 km foreslås en høyere støtteintensitet. Transportstøtten skal ikke overstige den avgiftsøkningen foretakene får som følge av endringer i arbeidsgiveravgiften.

Regjeringen foreslår at det gis en tilsagnsfullmakt for 2004 på 200 mill. kroner til direkte transportstøtte. For en nærmere omtale av ordningen med direkte transportstøtte vises det til St.prp. nr. 1 (2003–2004) Kommunal- og regionaldepartementet.

2.8.3.9 Næringsrettede utviklingstiltak

Regjeringen foreslår å sette av midler til næringsrettede utviklingstiltak i de regionene som er omfattet av omleggingen av den differensierte arbeidsgiveravgiften. Tildeling av midler vil skje etter at

Tabell 2.7 Anslått antall årsverk som kompenseres fullt ut gjennom Regjeringens forslag, 2004

	Antall årsverk
Opprettholdelse av nullsatsen i tiltakssonen (Finnmark og Nord-Troms)	28 500
Opprettholdelse av dagens ordning for landbruk og fiskeri	15 000
Bagatellmessig støtte i sonene 2–4	114 000
Kompensasjon til offentlig sektor	92 600
<i>Antall normalårsverk som kompenseres fullt ut i sonene 2–5</i>	<i>250 100</i>
<i>Antall normalårsverk i offentlig og privat sektor i alt i sonene 2–5</i>	<i>337 700</i>

Kilde: Statistisk sentralbyrå og Finansdepartementet.

det er gjennomført en prosess med fylkeskommuner, kommuner og næringsliv i de mest berørte områdene. Tiltak skal baseres på handlingsplaner utarbeidet av fylkeskommunene i samarbeid med kommuner og næringsliv, men KRD vil ha et koordineringsansvar og sikre en dialog mellom nasjonalt og regionalt nivå.

For en nærmere beskrivelse av forslaget vises det til St.prp. nr. 1 (2003–2004) Kommunal- og regionaldepartementet. Regjeringen foreslår at det bevilges 150 mill. kroner til næringsrettede utviklingstiltak i regionene som berøres av omlegginger i den differensierte arbeidsgiveravgiften i 2004. Det foreslås i tillegg en tilsagnsfullmakt på 205 mill. kroner, slik at det til sammen kan påløpe utgifter på 355 mill. kroner til slike tiltak i 2004.

2.8.4 Sysselesettingsvirkningene av omleggingen

Regjeringens forslag til omlegging av den differensierte arbeidsgiveravgiften innebærer at om lag tre fjerdedeler av årsverkene i sonene 2–5 kompenseres fullt ut direkte, jf. tabell 2.7. Av de øvrige berørte årsverkene, om lag 88 000, kompenseres de fleste i 2004 i stor grad gjennom den notifiserte overgangsordningen. Regjeringens forslag til omlegging av el-avgiften, transportstøtte og næringsrettede utviklingstiltak mv., vil også indirekte kompensere for bortfallet av den differensierte arbeidsgiveravgiften.

2.8.5 Andre mulige løsninger som har vært vurdert

2.8.5.1 Muligheten for å opprettholde dagens ordning

Regjeringen har vurdert muligheten for å vinne fram i en rettssak om å opprettholde dagens differensierte arbeidsgiveravgift som svært liten. Som nevnt fant EFTA-domstolen i 1999 at ordningen innebar statsstøtte og dermed måtte tilpasses EØS-avtalens regler. Det kan derfor ikke argumenteres

med at ordningen ikke rammes av EØS-avtalens forbud mot statsstøtte.

Når det gjelder hvilke former for statsstøtte som etter nærmere kriterier kan tillates, har henholdsvis ESA og Kommisjonen utstrakt skjønnsmyndighet. Dette har blant annet kommet til uttrykk gjennom overvåkningsorganenes vedtak av generelle retningslinjer for tillatt støtte. Det er lite trolig at domstolen i denne saken ville ha grepet inn i den skjønnsutøvelsen som er nedfelt i retningslinjene, så lenge skjønnsutøvelsen blir utøvet på en likeartet måte innenfor EØS-området.

ESAs godkjenning av støtte til foretak i form av redusert arbeidsgiveravgift gjelder som nevnt til utløpet av 2003. Fra 1. januar 2004 vil en slik reduksjon utgjøre ulovlig statsstøtte. Dersom Norge bringer saken inn for EFTA-domstolen og taper, kan ESA kreve tilbakebetalt ulovlig utbetalt støtte til foretakene fra 1. januar 2004 og fram til omlegging har funnet sted. Faren for å påføre norske bedrifter store tilbakebetalingsbeløp ved et nederlag i domstolen er derfor overhengende. Dette er en risiko Regjeringen ikke ønsker å utsette norske arbeidsplasser og bedrifter for.

2.8.5.2 Muligheten for å unnta bransjer i ikke-konkurransesatt sektor

Et av vilkårene for å anse noe som statsstøtte etter EØS-avtalens artikkel 61, er at støtten, f. eks. i form av en avgiftslettelse, aktuelt eller potensielt påvirker samhandelen. Foreligger ingen slik påvirkning av samhandelen, faller ikke støtten inn under statsstøttereglene, og ESA har ikke kompetanse til å forby den på dette grunnlaget. En kunne derfor tenke seg en ordning hvor en fortsatte gjeldende differensiering for foretak som ikke var i (potensiell) konkurranse med andre EØS-land.

Lettelser gjennom generelle ordninger i skatte- og avgiftssystemet, slik som f.eks. differensiert arbeidsgiveravgift, forutsetter en viss generalisering av kriteriene. En fortsatt differensiering for ikke-konkurransesatt sektor ville derfor fordre at en i

avgiftsvedtaket listet opp *bransjer* eller *grupper av foretak* som ikke skulle anses konkurranseutsatte, og dermed fortsatt være berettiget til differensiert sats.

Vurderingen av om det faktisk foreligger påvirkning av samhandelen (slik at statsstøttereglene kommer inn) må imidlertid i henhold til artikkel 61, tas i forhold til *hvert enkelt foretak* som mottar støtte *i hvert enkelt tilfelle*. Grunnen til at ESA ikke vil godta en oppregning av bransjer som fortsatt skal nyte godt av differensiering, er at en slik oppregning aldri vil kunne danne grunnlag for en garanti for at absolutt ingen av enkeltbedriftene innenfor bransjen vil være konkurranseutsatte. Når Norge i møter med ESA har forsøkt å belegge at en sektor i liten eller ingen grad er utsatt for konkurranse, og derfor fortsatt burde være berettiget til differensiering, har ESA gjort det klart at de ikke kan akseptere unntak for hele grupper av foretak, uten at det dokumenteres at de enkelte støttebeløp til hvert enkelt foretak innenfor gruppen ikke kan påvirke samhandelen, aktuelt eller potensielt. Å utforme generelle, praktikable regler som sikrer en slik dokumentasjon på at

- ethvert støttebeløp
- til hvert enkelt foretak
- til enhver tid

ikke kan påvirke samhandelen, er i praksis umulig, noe også ESA har påpekt.

Det vil altså i praksis være umulig å kombinere ESAs krav til dokumentasjon for manglende konkurranseutsatthet hos det enkelte foretak med en generell avgiftsordning. Det vil ikke være mulig å lage et generelt system, basert på unntak for visse bransjer, som sikrer dokumentasjon for at støtte til samtlige enkeltbedrifter innenfor den aktuelle bransjen ikke vil påvirke samhandelen. I hele bransjer vil det ifølge ESA så godt som alltid være foretak hvis virksomhet er aktuelt eller potensielt i konkurranse med virksomhet innenfor EØS, uansett hvor finmasket en gjør generaliseringen. Dette skyldes den lave terskelen for potensiell påvirkning av samhandelen.

ESAs motvillighet til å godta slike gruppemessige unntak er altså utelukkende juridisk betinget ved at EØS-avtalens artikkel 61 krever at handelskriteriet vurderes på foretaksnivå. For øvrig er den konkrete vurderingen svært *streng*. Det skal meget lite til for å konstatere at samhandelen vil kunne påvirkes dersom et foretak mottar støtte. Etter ESAs aksept i 1999 av en modifisert differensieringsordning har både ESA og Kommisjonen vesentlig endret sitt syn både på hva som kan anses å påvirke samhandelen, og hva som kreves av dokumentasjon på bedriftsnivå. Aksepten i 1999 av at he-

le bransjer innenfor tjenestesektoren ble ansett for ikke å falle inn under statsstøttereguleringen, var resultatet av en liberal tolkning som ESA nå har forlatt. Det er altså ikke Norge som har endret argumentasjonen overfor ESA, men derimot ESA som stiller helt andre krav enn i 1999.

Uansett om det ideelt sett hadde vært mulig å dokumentere at ingen foretak innenfor en bransje var konkurranseutsatt, ville en slik løsning være svært ustabil, siden konkurranseforholdene utvikler seg over tid, og foretakene kan endre karakter. Ordningen måtte i så fall revurderes løpende. Det ville være byråkratisk og vanskelig for foretakene selv å dokumentere at støtte til det aktuelle foretaket i form av redusert arbeidsgiveravgift stadig ikke påvirket konkurransen. Foretak som på et gitt tidspunkt lovlig kunne motta støtte, kunne oppleve at støtten ble ulovlig kort tid senere. Dette ville gi svært lite forutberegnlighet for næringslivet.

Det ville hele tiden være en risiko for krav om tilbakebetaling fra bedriftene dersom ESA ikke var enig i vurderingen av konkurranseforholdene på det enkelte marked. All ulovlig støtte ville eventuelt måtte betales tilbake med renter.

Endelig ville en slik ordning uansett ikke vært et treffsikkert virkemiddel for å stimulere sysselsetting i regionen, men ville i stedet favorisere ikke-konkurranseutsatte enkeltbedrifter på bekostning av andre mer konkurranseutsatte bedrifter i samme region, og delvis i samme bransje. Dette ville skapt uheldige konkurranseforhold mellom bedrifter i samme region og gi uklare økonomiske effekter på næringsstrukturen i regionen, og gitt konkurranseutsatt næringsliv i distriktene ytterligere konkurranseulempe.

2.8.5.3 *Speilvending av dagens ordning*

Regjeringen har også vurdert om det vil være mulig å videreføre en generell, lavere sats for hele landet kombinert med en tilleggsavgift i «pressområder». Regjeringen har imidlertid vurdert et slikt system som lite hensiktsmessig. For at en lavere sats skal kunne aksepteres som den «normale» innenfor en ordning med differensiert arbeidsgiveravgift, må den omfatte hoveddelen av avgiftsgrunnlaget. Dette innebærer at satsen må reduseres for store deler av dagens sone 1. For å unngå at dette fører til et betydelig provenytnytap, må enten arbeidsgiveravgiften i de resterende delene av sone 1 økes betydelig, eller så må arbeidsgiveravgiften økes betydelig i sone 2 til 4 i forhold til dagens nivå. Regjeringen ønsker ikke å utsette næringslivet for en slik politikk.

Etter gjeldende regler innbetales det vel 83

mrđ. kroner i arbeidsgiveravgift, jf. tabell 1.4. Av dette blir om lag 90 pst. innbetalt av arbeidsgivere med arbeidstakere bosatt i sone 1. Selv om en hadde økt satsen til 14,1 pst. for sonene 2–5, ville fremdeles 80–85 pst. av avgiftsinntektene ha kommet fra sone 1. At inntektene fra arbeidsgiveravgiften først og fremst knytter seg til sone 1, gjenspeiles også i at den gjennomsnittlige arbeidsgiveravgiftssatsen er om lag 12,7 pst.

I tabell 2.8 gis det to eksempler som illustrerer virkningen av en speilvending. I begge eksemplene er det lagt til grunn at speilvendingen gjennomføres innenfor en provenynøytral ramme. Som nevnt vil en ev. ny generell sats måtte omfatte hoveddelen av avgiftsgrunnlaget for at den skal kunne aksepteres som den «normale» satsen. I begge eksemplene er det beregningsteknisk lagt til grunn at 60 pst. av

avgiftsgrunnlaget må være gjenstand for den lavere satsen for at den skal aksepteres som en ny generell sats. I det første eksemplet er det lagt til grunn at satsen i sone 1 videreføres som høy sats eller pressområdeavgift. I det andre eksemplet er satsen i pressområdene økt fra 14,1 pst. til 17 pst.

Tabell 2.8 viser at dersom en legger til grunn at i størrelsesorden 60 pst. av avgiftsgrunnlaget må ha en sats som er lavere enn 14,1 pst., for at den skal aksepteres som en ny generell sats, må satsen i sonene 2–5 økes til 11,8 pst. for at omleggingen samlet skal være om lag provenynøytral. Selv med en økning av den høyeste satsen til 17 pst., vil for øvrig laveste sats bare kunne reduseres til 9,9 pst. (Resultatene i tabell 2.8 endres ikke i nevneverdig grad selv om en skulle velge å videreføre nullsatsen i sone 5.)

Tabell 2.8 Eksempler på virkningen av en speilvending av dagens differensierte arbeidsgiveravgift.¹ 2004

	Eksempel 1. Satsen i sone 1 videreføres som pressområdeavgift	Eksempel 2. Satsen i pressområdet økes til 17 pst.
Sats i pressområdet	14,1 pst.	17 pst.
Ny generell sats for 60 pst. av avgiftsgrunnlaget	11,8 pst.	9,9 pst.

¹ Det er lagt til grunn at den nye generelle arbeidsgiveravgiften også innføres i Finnmark og Nord-Troms.
Kilde: Finansdepartementet.

3 Beskatning av kraftforetak

3.1 Innledning

Målet med både liberaliseringen av energimarkedet i 1991 og kraftskattereformen fra 1997 har vært å sikre en best mulig utnyttelse av vannkraftressursene våre. Dette arbeidet har vært vellykket. Det er imidlertid fortsatt et forbedringspotensiale. Blant annet viste situasjonen i vinter at det er viktig å styrke kraftproduksjonen for å redusere sårbarheten i energiforsyningen. Etter Regjeringens syn er det derfor viktig å legge forholdene bedre til rette slik at bransjen ønsker å gjennomføre samfunnsøkonomisk lønnsomme prosjekter. Samtidig har det vært et mål å forenkle de kompliserte reglene for kraftsektoren.

I Ot.prp. nr. 1 (2002–2003) punkt 14.3 signaliserte Regjeringen at Finansdepartementet og Olje- og energidepartementet ville foreta en samlet vurdering av enkelte sider ved både de konsesjonsbaserte ordningene og skattereglene for kraftforetak. Det ble pekt på at deler av kraftskattesystemet er relativt komplisert, og at det var behov for å se på muligheter for forenkling. Finanskomiteen tok dette til etterretning og understreket behovet for en gjennomgang og forenkling av skattereglene og de konsesjonsbaserte ordningene for kraftforetak, jf. Innst.O. nr. 27 (2002–2003) punkt 4.1:

«Komiteen tar proposisjonens orientering til etterretning og ser positivt på den gjennomgang departementet varsler i Ot.prp. nr. 1 (2002–2003). Komiteen vil understreke behovet for en samlet gjennomgang og forenkling av skattereglene og de konsesjonsbaserte ordningene til kraftnæringen, inklusive kommunefordelingen av eiendomsskattegrunnlaget.

Komiteen er tilfreds med at det tas sikte på å komme tilbake til Stortinget med en redegjørelse i løpet av 2003.»

Stortinget anmodet videre Regjeringen om å igangsette et arbeid for å se på forenklinger i skattesystemet for kraftforetak, jf. Stortingsvedtak nr. 67 (2002–2003):

«Stortinget ber Regjeringen igangsette et arbeid for å se på forenklinger i skattesystemet for kraftverksbeskatning.»

I Ot.prp. nr. 1 (2002–2003) ble det lagt opp til at

eventuelle endringer skulle skje innenfor en om lag provenynøytral ramme for staten, kraftkommunene og selskapene.

Etter at budsjettet for 2003 var lagt fram, vedtok Stortinget en endring i fastsettelsen av konsesjonskraftprisen fra og med 2003, jf. Innst.S. nr. 50 (2002–2003) og Dokument nr. 8:25 (2001–2002). Endringen besto i at overskuddsbaserte skatter ikke skal med i beregningsgrunnlaget for konsesjonskraftprisen. Dette øker verdien av konsesjonskraften for kommunene med anslagsvis 350 mill. kroner pr. år på sikt.

Finansdepartementets og Olje- og energidepartementets vurderinger og forslag til enkelte forenklinger i skattereglene og de konsesjonsbaserte ordningene for kraftforetak ble sendt på høring 3. juni med svarfrist 8. august 2003.

Skattesystemet for kraftforetak ble lagt om i 1997, jf. Ot.prp. nr. 23 (1995–96) og Innst.O. nr. 62 (1995–96). Kraftskattereformen var en oppfølging av skattereformen i 1992, og formålet var å innføre et skattesystem basert på kraftforetakenes lønnsomhet, slik at skattesystemet i minst mulig grad påvirker investeringsbeslutningene til selskapene. Det ble derfor lagt stor vekt på at det faktiske overskuddet skulle beskattes som i annen næringsvirksomhet. Dette innebar bl.a. at det ble innført regnskapslikning for både offentlige og privateide kraftforetak. Kraftforetak skulle derfor i likhet med annen næringsvirksomhet betale *skatt på alminnelig inntekt* med en sats på 28 pst.

Det ilegges i tillegg *skatt på grunnrente* fra produksjon av vannkraft. Grunnrenten skal tilsvare den kapitalavkastningen som oppstår utover avkastningen i andre næringer fordi den er basert på bruk av en begrenset ressurs (i form av vannkraft). Etter Regjeringens syn er det viktig å skattlegge grunnrenter. Det skyldes at hvis skatten er riktig utformet, vil den ikke ha negative effekter på økonomiens virkemåte. Man kan dermed redusere behovet for å bruke vridende skatter for å opprettholde et gitt skattenivå. Skattegrunnlaget kan heller ikke flyttes ut av landet. Grunnrenteskatten går til staten.

En andel av verdiene i vannkraftproduksjonen skal tilfalle vertskommunene for kraftproduksjon. Begrunnelsen for dette har delvis vært knyttet til å

kompensere vertskommunene for naturinngrep og delvis at kommunene skal ha en andel av verdiene fra utnyttelsen av lokale naturressurser. I motsetning til kommuner med annen virksomhet har derfor mange av kraftkommunene gjennom ulike ordninger vært sikret både stabile og høye inntekter fra vannkraften. *Naturressursskatt*, de konsesjonsbaserte ordningene *konsesjonskraft* og *konsesjonsavgift* og dels *eiendomsskatt* på kraftproduksjonsanlegg kan ses på som slike ordninger.

Blant disse er det særlig de konsesjonsbaserte ordningene, og dels eiendomsskatten, som virker vridende på investeringsbeslutningene i vannkraftproduksjon ettersom de øker foretakenes kostnader ved å produsere kraft. En kan argumentere for at hensynet til kommunenes inntekter kunne vært ivaretatt gjennom en grunnrenteskatt som ikke påvirker investeringsbeslutningene. I denne proposisjonen har en likevel valgt å ta utgangspunkt i at eiendomsskatten og de konsesjonsbaserte ordningene skal videreføres.

Utover de konsesjonsbaserte ordningene og eiendomsskatten, er det i tillegg enkelte elementer innenfor bl.a. dagens grunnrenteskatt som kan virke vridende på investeringsbeslutningene. Dette gjelder særlig manglende symmetri i behandlingen av positiv og negativ grunnrenteinntekt.

Vurderingen i dette budsjettet er knyttet til elementer innenfor skattereglene for kraftforetak. Regjeringen legger opp til at en vurdering og eventuelle forslag om endringer i de konsesjonsbaserte reglene tas opp i forbindelse med en egen proposisjon i løpet av stortingssesjonen 2003/2004.

3.2 Oppsummering av Regjeringens forslag

Etter en samlet vurdering foreslår Regjeringen noen justeringer i skattereglene for kraftforetak. Endringene begrunnes i hovedsak ut fra forenklingshensyn og hensynet til å bedre investeringsincentivene i vannkraftproduksjonen.

Regjeringen foreslår følgende endringer i eiendomsskattereglene for kraftproduksjonsanlegg:

- Minimumsverdien i eiendomsskattegrunnlaget reduseres fra 1,1 til 0,8 kroner pr. kWh.
- Det innføres en maksimumsverdi i eiendomsskattegrunnlaget på 2,5 kroner pr. kWh.
- Skattemessig levetid på elektroteknisk utrustning reduseres fra 38 år til 31 år.

Det vises til nærmere omtale i avsnitt 3.5 og lovforslag i Ot.prp. nr. 1 (2003–2004) punkt 10.7.

I tillegg foreslår Regjeringen følgende endringer:

- Gevinstbeskatning ved realisasjon av kraftverk oppheves, og erstattes med skattemessig kontinuitet, jf. avsnitt 3.6.1 og Ot.prp. nr. 1 (2003–2004) punkt 10.3.
- Gjeldsbegrensingsregelen for offentlig eide kraftforetak avvikles, jf. avsnitt 3.6.2 og Ot.prp. nr. 1 (2003–2004) punkt 10.5.
- Skattesubjekt for grunnrenteskatten og naturressursskatten presiseres, jf. Ot.prp. nr. 1 (2003–2004) punkt 10.8.
- Nedre grense for fastsettelse av grunnrenteinntekt og naturressursskatten heves fra 1500 kVA til 5500 kVA, jf. avsnitt 3.6.3 og Ot.prp. nr. 1 (2003–2004) punkt 10.4.
- Det innføres sentral ligning for kraftforetak som eier kraftverk over 5500 kVA, jf. Ot.prp. nr. 1 (2003–2004) punkt 10.6.

Dette kapitlet inneholder også en omtale og vurdering av:

- Verdsettelsesreglene for fastsettelse av eiendomsskattegrunnlaget på kraftproduksjonsanlegg, jf. avsnitt 3.5.
- Nøytralitetsegenskapene i grunnrenteskatten, jf. avsnitt 3.7.
- Reglene for kommunefordeling for eiendomsskattegrunnlag ved kommunekryssende kraftproduksjonsanlegg, jf. avsnitt 3.8.

Det vises til avsnitt 3.4 for en kort oppsummering av høringsuttalelsene. I tillegg vurderes enkelte innspill i forbindelse med høringen, jf. avsnitt 3.6.4.

I høringsnotatet vurderte Finansdepartementet også om det skulle innføres kommunal innsynsrett i og klagerett over eiendomsskatten, og konkluderte med at det ikke var grunnlag for en slik innsyns- og klagerett. Regjeringen har kommet til at denne konklusjonen opprettholdes, jf. Ot.prp. nr. 1 (2003–2004) punkt 10.9 og 10.10.

3.3 Nærmere om kraftsektoren

Samlet sett finnes det i Norge om lag 750 vannkraftverk som i et normalår produserer om lag 118 TWh. Kraftforsyningen utgjorde til sammen om lag 3 pst. av samlet bruttoprodukt for fastlandsnæringene i 2002. Industrien og forretningsmessig tjenesteyting utgjorde til sammenligning henholdsvis om lag 13,4 og 12,5 pst. Kraftforsyningen er meget kapitalintensiv. Dette illustreres av at bruttoprodukt pr. sysselsatt i kraftforsyningen var om lag 2,1 mill. kroner i 2002, noe som er høyest i Fastlands-Norge. Til sammenligning var bruttoprodukt pr.

sysselsatt om lag 490 000 kroner i industrien og om lag 565 000 kroner i forretningsmessig tjenesteyting. Gjennomsnittlig bruttoprodukt pr. sysselsatt for Fastlands-Norge var om lag 475 000 kroner.

Skattereglene for kraftforetak består i hovedtrekk av:

- Skatt på *overskudd* (alminnelig inntekt) på 28 pst. i likhet med annet næringsliv.
- Skatt på *grunnrenten* i kraftverk på 27 pst. Grunnrenten fastsettes som en normert markedsverdi av det enkelte kraftverks produksjon i inntektsåret fratrukket driftsutgifter, konsesjonsavgift samt eiendomsskatt og avskrivninger. I tillegg gis fradrag for en friinntekt som skal hindre at normalavkastningen blir beskattet med grunnrenteskatt.
- Kraftforetakene betaler *naturressursskatt* på 1,3 øre pr. kWh av gjennomsnittet av det enkelte kraftverks samlede produksjon over de siste syv inntektsårene. Naturressursskatten er fradragberettiget krone for krone mot skatt på alminnelig inntekt. Naturressursskatten fordeles med 1,1 øre til kommunen og 0,2 øre til fylkeskommunen som kraftverket ligger i.
- Kommunene kan skrive ut *eiendomsskatt* på kraftproduksjonsanlegg på tilsvarende måte som for annen nærings eiendom. Det er imidlertid særskilte regler for verdsettelse av slike anlegg.
- Særskilte driftsmidler i kraftverkene (dammer, tunneler, kraftstasjoner, maskinteknisk utrustning, generatorer og enkelte andre driftsmidler) avskrives lineært. Andre driftsmidler avskrives etter de ordinære avskrivningsreglene etter saldometoden. Avskrivningsreglene påvirker særlig skatt på overskudd og grunnrenteskatten, men indirekte også eiendomsskatten.
- Siden kommuner og fylkeskommuner ikke er skattepliktige for finansinntekter, vil det isolert sett lønne seg for selskap og en offentlig eier under ett å ha høyest mulig gjeldsgrad i selskapet. Egenkapitalen kan alternativt plasseres skattefritt utenfor kraftvirksomheten. For offentlig eide kraftforetak gjelder en *gjeldsbegrensningsregel* som fastsetter en øvre grense for det skattemessige rentefradraget. Formålet med regelen har dels vært å hindre skattemotivert tapping av egenkapitalen og dels å sikre kraftkommunene inntekter fra kraftproduksjon. Gjeldsbegrensningsregelen har virkning for skatt på overskudd (alminnelig inntekt).

Også gjennom de *konsesjonsbaserte* ordningene inn- dras en andel av verdiene fra kraftproduksjon til det

offentlige. Vannkraftutbyggere kan for det første pålegges *konsesjonsavgifter*, som betales årlig til staten og til de kommuner som berøres av utbygging og regulering. I kommunene skal inntektene avsettes i kommunale næringsfond. Avgiftenes størrelse er fastsatt i den enkelte konsesjon.

Videre har kommuner som blir berørt av kraftutbygging, også rett til å kjøpe *konsesjonskraft*. Konsesjonæren (produsenten) kan pålegges å avstå inntil 10 pst. av innvunnet kraftøkning til de berørte kommunene. Utbyggingskommunen kan ikke ta ut en større mengde enn det som tilsvarer forbruket i alminnelig forsyning innen kommunen. Fylkeskommunen har rett til å ta ut den mengden som kommunen ikke kan ta ut. Samlede konsesjonskraftforpliktelser utgjør om lag 8,5 TWh pr. år, som tilsvarer vel 7 pst. av samlet middelproduksjon. Prisene beregnes ut fra selvkost etter nærmere regler. Fastsettelsen av konsesjonskraftprisen ble endret fra og med 2003, bl.a. ved at overskuddsbaserte skatter nå ikke inngår i selvkostbegrepet. På sikt vil dette øke verdien av konsesjonskraften med anslagsvis 350 mill. kroner pr. år for kommuner og fylkeskommuner.

I motsetning til annen inntekt knyttet til produksjon, omsetning og overføring eller distribusjon av vannkraft, er fylkeskommunene og kommunene etter gjeldende regler ikke skattepliktige for omsetning av konsesjonskraft.

Tabell 3.1 viser utlignet skatt, verdien av konsesjonskraft og konsesjonsavgifter på kraftforetak for perioden 1997 til 2001. Samlet sett betalte kraftforetak om lag 5,3 mrd. kroner i skatter (inklusive eiendomsskatt) til staten og kommunene i 2001. En betydelig andel av inntektsskatten kommer imidlertid fra annen virksomhet som ikke er knyttet til produksjon, overføring eller distribusjon av vannkraft. Dette skyldes at statistikken omfatter alle foretak som eier kraftverk, noe som også inkluderer samlet inntektsskatt fra selskaper hvor kraftandelen er relativt liten, som for eksempel Hydro og Elkem.

Ettersom det ikke føres statistikk over samlet eiendomsskatt på kraftproduksjons- og nettanlegg, er eiendomsskattetalene i tabellen basert på anslag.

Utlignet skatt inklusive eiendomsskatt for foretak som eier kraftverk mv., utgjorde om lag 1 pst. av samlede skatter og avgifter og om lag 3,9 pst. av samlet utlignet skatt fra etterskuddspliktige i 2001. Utover de direkte skattene, mottok også staten og kommunene 634 mill. kroner i konsesjonsavgifter, mens verdien av konsesjonskraft avsett til kommunene utgjorde anslagsvis 530 mill. kroner i 2001.

Tabell 3.1 Utlignet skatt, konsesjonsavgifter og konsesjonskraft for kraftforetak som eide kraftverk i perioden 1997–2001. Mill. kroner

	1997	1998	1999	2000	2001 ¹
Inntektsskatt ²	3 031	2 852	2 507	5 153	8 103
Skatt på grunnrenteinntekt	335	352	336	460	887
Naturressursskatt ³	1 324	1 457	1 457	1 495	1 577
Skattefradrag ⁴	1 706	1 237	1 627	2 493	6 289
Eiendomsskatt, produksjon ⁵	1 010	990	1 015	995	900
Eiendomsskatt, nett ⁶	130	135	140	160	160
Sum utlignet skatt	4 124	4 549	3 828	5 770	5 338
Konsesjonsavgifter	570	547	598	644	634
Konsesjonskraft ⁷	40	110	-70	-90	530
Totalt	4 734	5 206	4 356	6 324	6 502
Memo:					
Gjennomsnittlig kraftpris	12,8	11,7	11,0	10,3	18,7
Konsesjonskraftpris	12,4 ⁸	10,2	11,1	10,8	11,6

¹ Første år med nye eiendomsskatteregler.

² Fellesskatt og inntektsskatt kommune/fylke og formuesskatt. Fra 1998 ble inntektsskatten statlig. Beløpet i tabellen inkluderer samlet inntektsskatt for foretak som driver produksjon, overføring eller distribusjon av kraft. Det vil si at inntektsskatten som stammer fra annen virksomhet i foretakene, også er inkludert. Dette beløpet overvurderer derfor inntektsskatten som kommer fra selve kraftvirksomheten.

³ Naturressursskatten ble økt fra 1,2 øre/kWh til 1,3 øre/kWh i 1998, som følge av at inntektsskatten ble statlig.

⁴ Inkluderer godtgjørelsesfradrag, kreditfradrag og fradrag for naturressursskatt.

⁵ Anslag på samlet eiendomsskatt fra kraftproduksjonsanlegg.

⁶ Anslag på samlet eiendomsskatt fra overførings- og distribusjonsanlegg.

⁷ Anslått verdi av konsesjonskraften i forhold til spotmarkedspris.

⁸ Gjennomsnitt. For første halvår 1997 var konsesjonskraftprisen 12,2 øre/kWh, mens den var 12,66 øre/kWh for andre halvår.

Kilde: Statistisk sentralbyrå, Olje- og energidepartementet og Finansdepartementet.

Før omstruktureringen tok til i siste halvdel av 1990-tallet eide kommunene og fylkeskommunene om lag 55 pst. av produksjonskapasiteten i landet. Staten eide om lag 30 pst., mens private eide om lag 15 pst. I de siste årene har staten gjennom Statkraft økt sin andel av produksjonskapasiteten til over 40 pst., mens kommunale og fylkeskommunale eiere har redusert sin andel til under 45 pst. Konkurransemyndighetene har pålagt Statkraft å avhende eierandeler innen nærmere angitte tidsfrister.

Gjennom de offentlige eierandelene i kraftforetak får det offentlige i tillegg til skatteinntekter, også en rekke inntekter gjennom eieruttak fra foreta-

kene, bl.a. utbytter, ansvarlige lån og salg av eierandeler. Tabell 3.2 gir en oversikt over kommunale eieruttak i perioden 1997–2001, mens tabell 3.3 gir en oversikt over statens eieruttak i Statkraft i perioden 1997–2003.

Hensynet til effektivitet tilsier at kapitalen bør investeres der den gir størst samfunnsøkonomisk avkastning. I prinsippet bør derfor skattesystemet utformes slik at det er nøytralt i forhold til investeringsbeslutninger. Innenfor kraftnæringen har man imidlertid enkelte ordninger som isolert sett kan bidra til å redusere investeringsincentivene i vannkraftproduksjon i forhold til alternative investerin-

Tabell 3.2 Kommunale eieruttak fra kraftsektoren for perioden 1997–2001. Mill. kroner

	1997	1998	1999	2000	2001
Utbytte (kommuner)	963	1 979	1 960	1 867	1 640
Utbytte (fylker)	122	444	233	508	767
Renter på ansvarlige lån	632	726	1 054	1 059	1 119
Avdrag/innløsning av ansvarlige lån	–	293	3 436	3 609	2 272
Salg av eierandeler (kommuner)	619	801	5 044	7 092	10 568
Salg av eierandeler (fylker)	–	–	–	42	548
Totalt	2 336	4 243	11 727	14 177	16 914

Kilde: ECON, rapport 101/02.

Tabell 3.3 Statlige eieruttak fra Statkraft for perioden 1997–2003. Mill. kroner

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Utbytte	–	–	309	600	631	3 640	2 192
Renter på ansvarlige lån	246	–	–	–	–	–	–
Avdrag/innløsning av ansvarlige lån	–	–	3 850	–	–	–	–
Sum eieruttak	246	–	4 159	600	631	3 640	2 192
Utvidelse av egenkapital	–	–	3 850	–	6 000	–	–
Netto eieruttak	246	–	309	600	-5 369	3 640	2 192

Kilde: Finansdepartementet.

ger. Denne ikke-nøytraliteten er særlig knyttet til de konsesjonsbaserte ordningene (konsesjonskraft og konsesjonsavgifter), men til en viss grad også til elementer i skattereglene. De konsesjonsbaserte ordningene er hovedsakelig begrunnet ut fra et ønske om å tilgodese vertskommunene med inntekter fra vannkraftproduksjonen, delvis som en kompensasjon for naturinngrep og delvis fordi det har vært ønskelig at vertskommunene skal ha en andel av verdiskapingen i kommunen.

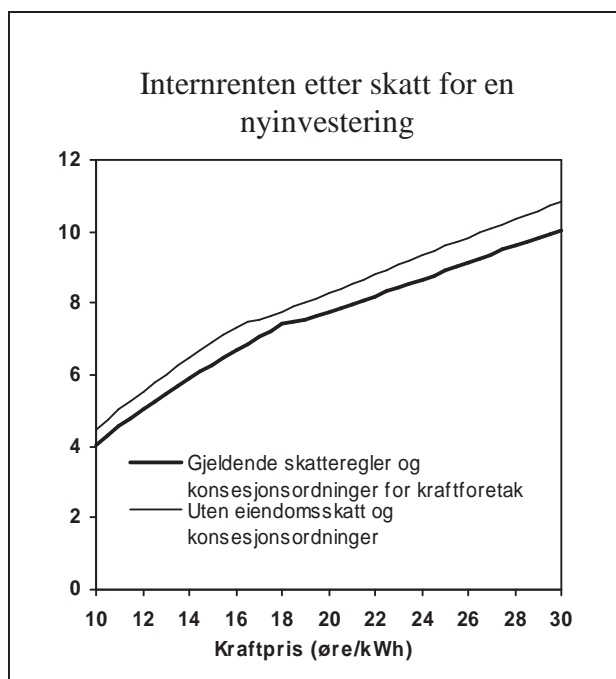
En måte å vurdere hvordan disse ordningene påvirker investeringsincentivene i vannkraftpro-

duksjon, er å beregne *internrenten etter skatt* for et tenkt investeringsprosjekt. Internrenten viser det avkastningskravet etter skatt som gjør at prosjektet akkurat er lønnsomt. Dersom en investor har et avkastningskrav etter skatt som er lavere enn internrenten, er prosjektet følgelig bedriftsøkonomisk lønnsomt. En investors avkastningskrav etter skatt vil tilsvare den avkastningen som kan oppnås i beste alternative anvendelse av kapitalen.

Det er de særskilte reglene for kraftforetak som er av betydning når rammevilkårene i kraftnæringen skal sammenlignes med andre næringer. I eksemplet nedenfor er det tatt utgangspunkt i de konsesjonsbaserte ordningene og eiendomsskatten. I tillegg er det også andre elementer i beskattningen som kan tenkes å påvirke investeringsbeslutningene i vannkraftproduksjon. Blant annet er det mangel på symmetri i behandlingen av positiv og negativ grunnrenteinntekt. En prinsipielt riktig utformet grunnrenteskatt vil imidlertid ikke påvirke investeringsincentivene i vannkraftproduksjon. Denne problemstillingen er nærmere redegjort for i avsnitt 3.7, og ses bort fra her.

I utgangspunktet er ikke eiendomsskatten en særskilt skatt på kraftverk ettersom også realinvesteringer i annet næringsliv kan eiendomsbeskattes etter markedsverdi. Imidlertid er samlet eiendomsskatt fra kraftverk (inkl. nettanlegg) om lag på samme nivå som samlet eiendomsskatt på annet næringsliv, selv om kraftforsyningen bare utgjør om lag 3 pst. av samlet bruttoprodukt for fastlandsnæringene i 2002. Dette skyldes at så godt som alle kraftkommuner har innført maksimal eiendomsskatt. I praksis vil derfor eiendomsskatt på kraftproduksjonsanlegg ofte ha karakter av å være en ekstra skatt på kraftproduksjonsanlegg i forhold til andre realinvesteringer.

Figur 3.1 illustrerer hvordan eiendomsskatt og de konsesjonsbaserte ordningene påvirker intern-

Figur 3.1 Internrenten etter skatt ved ulike kraftpriser for en nyinvestering i vannkraftproduksjon. Med og uten eiendomsskatt og konsesjonsbaserte ordninger. Prosent

Kilde: Finansdepartementet.

renten for en tenkt nyinvestering i vannkraft for ulike kraftpriser.¹ Som figuren viser, reduserer eiendomsskatten og de konsesjonsbaserte ordningene internrenten etter skatt for alle kraftpriser. Gitt at skattesystemet (og konsesjonssystemet) ellers er relativt nøytralt i forhold til investeringsbeslutninger, vil dette føre til at enkelte marginalt samfunnsøkonomisk lønnsomme vannkraftprosjekter kan bli bedriftsøkonomisk ulønnsomme.

3.4 Høringen

I høringsnotatet av 3. juni d.å. ble det foreslått å innføre sentral ligning for kraftforetak, å heve grensene for fastsettelse av naturressursskatt og grunnrenteinntekt og å presisere hvem som er skattesubjekt for naturressursskatt og grunnrenteskatt etter skatteloven §§ 18–2 og 18–3. Det ble også gitt en vurdering av kommuners klagerett over og innsynsrett i fastsettelsen av eiendomsskattegrunnlaget for kraftanlegg, hvor departementet kom til at kommunene ikke bør gis slike rettigheter. Departementet ga også en omtale av enkelte skattesaker, herunder grunnrenteskatten, gevinstbeskatning ved realisasjon av kraftverk, eiendomsskattegrunnlaget for kraftanlegg og kommunefordelingsreglene for eiendomsskattegrunnlag på kommunekryssende kraftanlegg. Det ble også gitt en omtale av saker innenfor de konsesjonsbaserte ordningene, herunder beregningsgrunnlaget for konsesjonskraft- og avgifter, konsesjonskraft og pris, oppdatering av regelverket, grense for konsesjonsplikt etter industrikonsesjonsloven og hjemfall. Olje- og energidepartementet vil vurdere forslag til endringer i de konsesjonsbaserte ordningene i en egen proposisjon i løpet av stortings sesjonen 2003/2004.

Følgende høringsinstanser har avgitt realitetsmerknader innen fristen: Den norske advokatforening, Den norske revisorforening, E-CO Energi AS, Elkem ASA, Energibedriftenes landsforening (EBL), Energiselskapet Buskerud, Kommunal- og regionaldepartementet, Kommunenes sentralforbund (KS), Kommunenes sentralforbund-bedrift (KS-bedrift), Landssamanslutninga av vasskraftkommunar (LVK), Fylkesskattesjefenes forening, Ligningsutvalget, Norges vassdrags- og energidi-

rektorat (NVE), Samarbeidande kraftfylke, Skattedirektoratet (SkD), Småkraftforeninga, Telemark fylkeskommune v/konsesjonskraftstyret, Østfold Energi AS og Årdal kommune.

Høringsinstansene er i hovedsak positive til endringsforslagene i høringsnotatet, men enkelte av høringsinstansene har innvendinger mot deler av forslagene og omtalen. For en nærmere vurdering av høringsuttalelsene vises det til Ot.prp. nr. 1 (2003–2004) punkt 10.2. Enkelte av høringsuttalelsene vil også omtales i avsnittene nedenfor.

3.5 Vurdering av verdsettelsesreglene for eiendomsskatt på kraftproduksjonsanlegg

3.5.1 Innledning

I forbindelse med kraftskattereformen (Ot.prp. nr. 23 (1995–96) og Innst.O. nr. 62 (1995–96)) vedtok Stortinget å iverksette eideomsskatte-lova § 8 for kraftproduksjonsanlegg.² Formuesverdien skal beregnes med utgangspunkt i salgsinntekten knyttet til hvert enkelt kraftverk fratrukket faktiske driftsutgifter mv. I tillegg gis det fradrag for framtidige utskiftningskostnader.

Opprinnelig var det meningen at de nye reglene skulle iverksettes fra og med 1999. Iverksettelsen ble imidlertid utsatt to ganger, først til 1. januar 2000 (kgl. res. av 16. oktober 1998) på grunn av administrative forhold, og deretter til 1. januar 2001 (kgl. res. av 2. juli 1999) på grunn av usikkerhet rundt provenyvirkningen av de nye reglene.

I Nasjonalbudsjettet 2000 anslo departementet at samlet proveny fra eiendomsskatt på kraftproduksjonsanlegg ville bli om lag 600 mill. kroner i 2001 med de vedtatte reglene fra kraftskattereformen i 1997. Anslaget for 2000 (ved de gamle reglene) var til sammenligning på vel 1 mrd. kroner. Årsaken til at de nye reglene ville gi en slik reduksjon i kommunenes eiendomsskatteinntekter var hovedsakelig de historisk lave kraftprisene, og at de nye skattereglene i større grad enn tidligere skulle gjenspeile kraftverkens lønnsomhet. I tillegg vedtok Stortinget at langsiktige kontrakter skulle verd-

¹ Det tas utgangspunkt i en tenkt investering i ny produksjonskapasitet. I beregningen er det blant annet lagt til grunn at om lag 3,5 pst. av produksjonen avstås i konsesjonskraft, og at konsesjonsavgiften blir 0,25 øre/kWh. For reinvestering i et eksisterende kraftverk med en viss grad av reguleringssevne, vil konsesjonskraftandelen og konsesjonsavgiften trolig være høyere enn dette, ettersom det i gjennomsnitt avstås vel 7 pst. av samlet produksjon til konsesjonskraft, og konsesjonsavgiften utgjør om lag 0,5 øre/kWh i gjennomsnitt.

² Stortinget vedtok samtidig også å innføre eideomsskatte-lova § 8 for overførings- og distribusjonsanlegg, og at disse skulle verdsettes til skattemessig verdi (tilnærming til markedsvardi). Dette ble ikke iverksatt, jf. Ot.prp. nr. 93 (2002–2003) og Innst.O. nr. 122 (2002–2003), og de tidligere reglene er videreført.

settes til kontraktspris, noe som isolert sett trakk ned eiendomsskattegrunnlaget, jf. Innst.O. nr. 62 (1995–96).³

Stortinget anmodet Regjeringen Bondevik I om å utforme forslag til justeringer som ville øke kommunenes eiendomsskatteinntekter til om lag 1 mrd. kroner. Våren 2000 fremmet Regjeringen Stoltenberg forslag til slike justeringer, jf. Ot.prp. nr. 47 (1999–2000). Justeringene besto av:

- En minimumsverdi på eiendomsskattegrunnlaget tilsvarende 0,5 kroner/kWh på gjennomsnittet av de siste 7 års produksjon (som tilsvarende grunnlaget for naturressursskatten).
- Innstramming av minste gjenstående levetid for de eksisterende driftsmidlene i beregningen av fradrag for kostnader til utskiftning av driftsmidler.
- Den skattemessige levetiden for elektroteknisk utrustning (saldogruppe g) ble økt fra 31 til 38 år (som var en konsekvens av at avskrivnings-satsen ble redusert fra 5 pst. til 4 pst. fra inntektsåret 2000).
- Risikotillegget i normrenten i eiendomsskatten ble redusert fra 4 pst. til 3 pst.
- All kraft, unntatt konsesjonskraft, skulle verdsettes til spotmarkedspriser. Dette innebar at de særskilte verdsettelsesreglene for langsiktige kontrakter og kraft brukt i egen produksjonsvirksomhet ble opphevet for eiendomsskatteformål.

Finansdepartementet anslo at disse endringene på kort sikt ville gi kommunene vel 900 mill. kroner i inntekter fra eiendomsskatt på kraftproduksjonsanlegg. Stortinget anså at dette var innenfor de forutsetningene som ble lagt ifm. Nasjonalbudsjettet 2000, og vedtok å iverksette de nye reglene med disse justeringene, jf. Innst.O. nr. 85 (1999–2000). Da det nye eiendomsskattegrunnlaget ble fastsatt høsten 2000, viste det seg imidlertid at disse justeringene ikke ville være tilstrekkelige for å øke kommunenes eiendomsskatteinntekter i tråd med Stortingets forutsetninger. Stortinget vedtok derfor å øke minimumsverdien for eiendomsskattegrunnlaget til 1,1 kroner/kWh på gjennomsnittet av de siste 7 års produksjon, jf. Ot.prp. nr. 24 (2000–2001) og Innst.O. nr. 40 (2000–2001). Finansdepartementet signaliserte i denne forbindelse at man ville komme tilbake med en vurdering og forslag til eventuelle endringer i verdsettelsesreglene i løpet av 2002.

³ Det opprinnelige forslaget fra Regjeringen Brundtland var at slike kontrakter skulle verdsettes til spotmarkedspris, jf. Ot.prp. nr. 23 (1995–96).

I forbindelse med statsbudsjettet for 2003 var slet Finansdepartementet at denne vurderingen ville bli utsatt og inkludert i den mer omfattende vurderingen av kraftskattereglene og de konsesjonsbaserte reglene i løpet av 2003, jf. Ot.prp. nr. 1 (2002–2003), side 51:

«Ettersom eiendomsskatten er en integrert del av skattesystemet for kraftselskaper, anser departementet det som naturlig å utsette den signaliserte evalueringen av verdsettelsesreglene for fastsettelse av eiendomsskattegrunnlaget på kraftproduksjonsanlegg, og inkludere den i den samlede gjennomgangen.»

Finanskomiteen tok dette til etterretning, jf. Innst.O. nr. 27 (2002–2003).

Nedenfor gis det en vurdering av gjeldende regelverk for verdsettelse av kraftproduksjonsanlegg for eiendomsskatteformål. Vurderingen er dels knyttet til hvordan overgangen til nye verdsettelsesregler har påvirket kraftkommunenes samlede eiendomsskatteinntekter og fordelingen av disse, dels til hvordan de virker i forhold til Stortingets tidligere forutsetninger om proveny og dels til hvordan de virker i forhold til de målsetninger som ble lagt til grunn i forbindelse med iverksettelsen av regelverket. Sistnevnte er primært knyttet til at de skal tilsvare markedsverdien på kraftverkene, men hvor det tas hensyn til at kommunene skal få stabile inntekter.

I avsnitt 3.5.2 redegjøres det kort for uttalelsene i forbindelse høringen, mens i avsnitt 3.5.3 gis det en kort oversikt over gjeldende regelverk. I avsnitt 3.5.4 redegjøres det for virkningene på kommunenes samlede eiendomsskatteinntekter. I avsnitt 3.5.5 og 3.5.6 redegjøres det for henholdsvis sammenhengen mellom observerte/beregnete markedsverdier og gjeldende eiendomsskattegrunnlag, og hvordan minimumsverdien påvirker eiendomsskattegrunnlaget. I avsnitt 3.5.7 redegjøres det for hvordan iverksettelsen av de nye reglene for eiendomsskatt på kraftproduksjonsanlegg har påvirket fordelingen av eiendomsskatten mellom ulike grupper kommuner.

På bakgrunn av denne vurderingen, foreslår departementet enkelte justeringer i fastsettelsen av eiendomsskattegrunnlaget fra og med eiendomsskatteåret 2004. Det foreslås å redusere minimumsverdien og å innføre en maksimumsverdi i eiendomsskattegrunnlaget. I tillegg foreslås det å redusere skattemessig levetid på elektroteknisk utrustning i fradraget for framtidige utskiftningskostnader fra 2005. Det vises til avsnitt 3.5.8 og 3.5.9 for en nærmere redegjørelse for disse forslagene.

For en vurdering av fordelingsreglene for kom-

munekryssende kraftproduksjonsanlegg, vises det til avsnitt 3.8.

3.5.2 Høringsuttalelser

LVK viser til at eiendomsskatten er generell og ikke kraftspesifikk. Målet må derfor være at eiendomsskattetakstene gjenspeiler markedsverdien. Det vises til at ECON i rapport 101/02 legger til grunn at markedsverdien for kraftverk i gjennomsnitt tilsvarer 1,80 kroner pr. kWh. Basert på denne forutsetningen utgjorde eiendomsskattegrunnlaget i årene 2001 til 2003 henholdsvis 61, 61,4 og 63,9 pst. av antatt markedsverdi. Uten regelen om minimumsverdi ville tallene vært henholdsvis 48,8, 49,1 og 51,1 pst. En senking av minimumsverdien til 0,5 kroner pr. kWh ville redusert takstene med 20 pst.

En minimumsverdi på 1,10 kroner pr. kWh må etter LVKs syn videreføres. De ordinære regler vil i flere år framover tilsvare markedsverdien dårligere enn bestemmelsen om minimumsverdi. LVK mener at departementets påstand om at de ordinære regler over tid vil tilsvare markedsverdien på kraftverkene bedre enn en produksjonsbasert fastsettelse, er for dårlig underbygget.

LVK mener videre at det ikke er grunnlag for å hevde at det foreligger en asymmetri så lenge minimumsverdien ikke innebærer at eiendomsskattegrunnlagene ligger over markedsverdi.

Etter LVKs syn er det ingen argumenter som tilsier at det skal innføres en maksimumsverdi. Det bestående regelverk gir takster som ligger vesentlig under markedsverdi. Det er etter LVKs syn grunn til å anta at dette vil være situasjonen også framover.

LVK anfører videre at provenyvirkningene ikke kan vurderes isolert, uten å relatere spørsmålet om proveny til det som er utgangspunktet, nemlig kraftverkernes markedsverdi. Stortinget har ikke gitt uttrykk for at kommunenes eiendomskatteinntekter skal ligge på et stabilt nivå på om lag 1 mrd. kroner. Både departementet og Stortinget har forutsatt at kommunene skal nyte godt av en økning i kraftprisene. De kommuner som har opplevd en kraftig nedgang i eiendomsskattene etter innføringen av eiendomsskatte-lova § 8, er av departementet og Stortinget forespeilet høyere eiendomskatteinntekter i framtiden. Det vil derfor ikke bli forstått blant kraftkommunene dersom det innføres en maksimumsverdi som avskjærer denne muligheten.

EBL støtter forslaget om å innføre en maksimumsverdi på eiendomsskattegrunnlaget. EBL foreslår at maksimumsverdien settes til 1,50 kroner pr. kWh, og at minimumsverdien senkes til 0,5 kro-

ner pr. kWh i tråd med det opprinnelige forslaget fra departementet i 2000.

Småkraftforeninga foreslår at alle kraftverk med installert effekt under 10 MW skal fritas for eiendomsskatt. Hvis eiendomsskatten opprettholdes for småkraftverk, støtter Småkraftforeninga at det innføres en maksimumsverdi. Det er etter Småkraftforeninga sitt syn uakseptabelt at det er kraftverkseierne som må sitte med risikoen for økt beskatning i gode år, mens kommunen er uten risiko for reduserte skatteinntekter i mindre gode år.

E-CO Energi AS anser det svært viktig å innføre en maksimumsverdi for eiendomsskatt.

Den norske Revisorforening mener prinsipielt at minimumsverdien bør oppheves. Gitt at dagens system videreføres, støtter foreningen departementets syn om at det vil være hensiktsmessig med et større intervall hvor de ordinære regler kan virke, slik at man senker minimumsverdien og maksimumsverdien settes høyere.

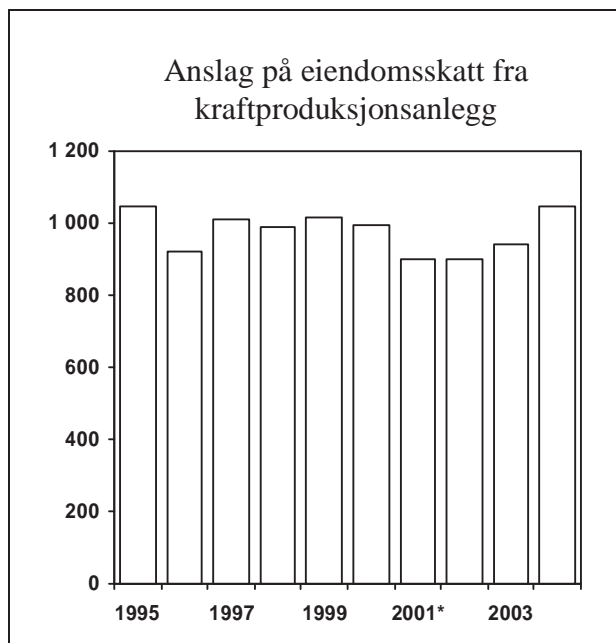
KS framhever at eiendomsskattegrunnlagene må tilsvare markedsverdien for det enkelte kraftverk.

Skattedirektoratet viser til at minimumsverdien ble innført for å sikre at kommunenes inntekter fra eiendomsskatt på kraft ble minst 850 mill. kroner. Innføring av maksimumsverdi vil gi bedre symmetri i behandlingen av eiendomsskatten.

3.5.3 Gjeldende regler for eiendomsskatt på kraftproduksjonsanlegg

Eiendomsskattegrunnlaget for kraftproduksjonsanlegg skal være markedsverdien på anlegget, jf. eiendomsskatte-lova § 8, og skal beregnes som nåverdien over uendelig tid av et gjennomsnitt av de fem siste års (inkludert inntektsåret) normerte salgsinntekter fratrukket driftskostnader, eiendomsskatt og grunnrenteskatt. I tillegg gis det fradrag for nåverdien av beregnede kostnader til framtidig utskifting av driftsmidler. Produksjonen verdsettes til spotmarkedspriser, unntatt konsesjonskraft som verdsettes til konsesjonskraftprisen. Eiendomsskattegrunnlaget skal imidlertid ikke være lavere enn en minimumsverdi på 1,1 kr/kWh av grunnlaget for naturressursskatt.

I nåverdiberegningen benyttes en diskontingsrente som fastsettes av Finansdepartementet, jf. forskrift til skatteloven § 18-8-5. Denne renten fastsettes med utgangspunkt i en risikofri rente basert på gjennomsnittet av de siste 3 års statsobligasjonsrenter med 3 års løpetid (inklusive inntektsåret). Det legges til et risikotillegg på 3 prosentpoeng. Renten som benyttes i nåverdiberegningen, skal være en realrente og justeres for gjennomsnitt-

Figur 3.2 Anslag på kommunenes samlede inntekter fra eiendomsskatt på kraftproduksjonsanlegg med gjeldende regler, 1994–2004. Mill. kroner

* Første år med nye regler.

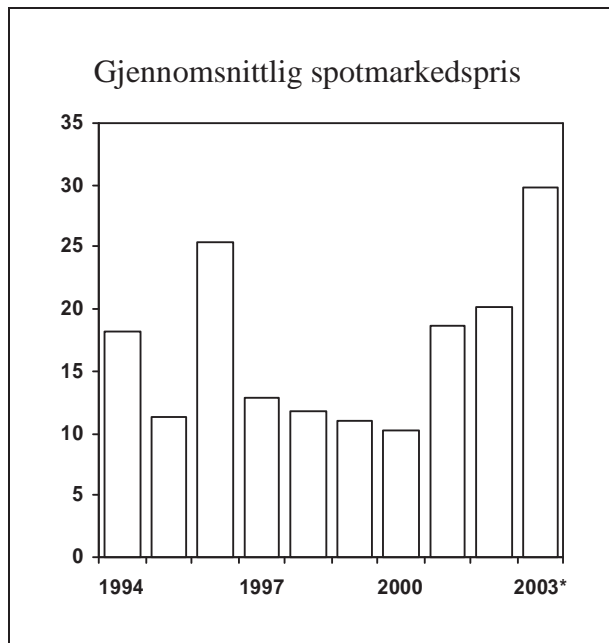
Kilde: Finansdepartementet, Skattedirektoratet, NVE og ECON.

lig konsumprisvekst i de tre siste årene. For inntektsåret 2002 (eiendomsskatteåret 2004) er renten fastsatt til 6,8 pst.

3.5.4 Kommunenes samlede inntekter fra eiendomsskatt på kraftproduksjonsanlegg

Figur 3.2 viser anslag på kommunenes samlede inntekter fra eiendomsskatt på kraftproduksjonsanlegg for perioden 1995 til 2004. Anslagene fram til 2000 er basert på regnskapsdata fra NVE. Anslagene for 2001–2003 er basert på eiendomsskattelistene fra Skattedirektoratet (SkD), mens anslaget for 2004 er basert på beregninger fra ECON. Det vises til avsnitt 3.9 for en nærmere redegjørelse for data-materialet som ligger til grunn for anslagene.

I årene der eiendomsskatten ble fastsatt etter gamle regler (1995–2000), varierer anslaget på kommunenes samlede inntekter fra eiendomsskatt på kraftproduksjonsanlegg fra vel 900 mill. kroner til om lag 1050 mill. kroner. Dette tilsvarer en verdi pr. kWh midlere årsproduksjon på mellom 1,1 og 1,3 kroner. Anslaget for 2000 er på om lag 1 mrd. kroner, dvs. om lag 1,2 kroner pr. kWh. I det første året med nye verdsettelsesregler (2001) anslås kommunenes samlede inntekter fra eiendomsskatt fra kraftproduksjonsanlegg til om lag 900 mill. kro-

Figur 3.3 Spotmarkedspris (systempris). Øre pr. kWh, 1994–2003

* Gjennomsnittlig systempris januar–august.

Kilde: Nord Pool og Statistisk sentralbyrå.

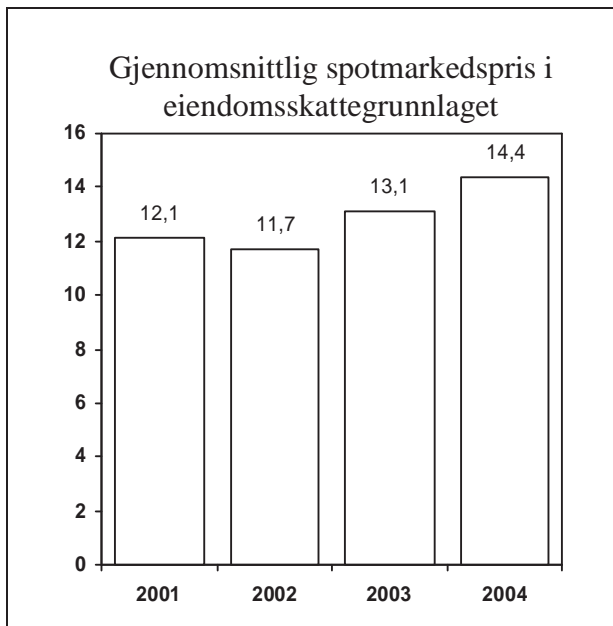
ner, dvs. en reduksjon på om lag 10 pst. i forhold til det tidligere regelverket. Dette er imidlertid en noe lavere reduksjon enn det Finansdepartementet anslo i forbindelse med iverksettelsen av de nye reglene.⁴

Hovedgrunnen til at kommunenes eiendomsskatteinntekter ble redusert fra 2000 til 2001 var at kraftprisene var relativt lave i årene 1997 til 1999, og at de nye reglene i større grad enn det tidligere regelverket er knyttet til kraftprisene. Figur 3.3 viser gjennomsnittlig spotmarkedspris fra 1994 til 2003, mens figur 3.4 viser fem års gjennomsnittlig spotmarkedspris som ligger til grunn for eiendomsskatteårene 2001 til 2004.

I forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett 2001 ble det tildelt en særskilt kompensasjon på til sammen 25 mill. kroner til kommuner som hadde en betydelig reduksjon i eiendomsskatteinntektene fra 2000 til 2001.⁵ Kraftkommunenes samlede inn-

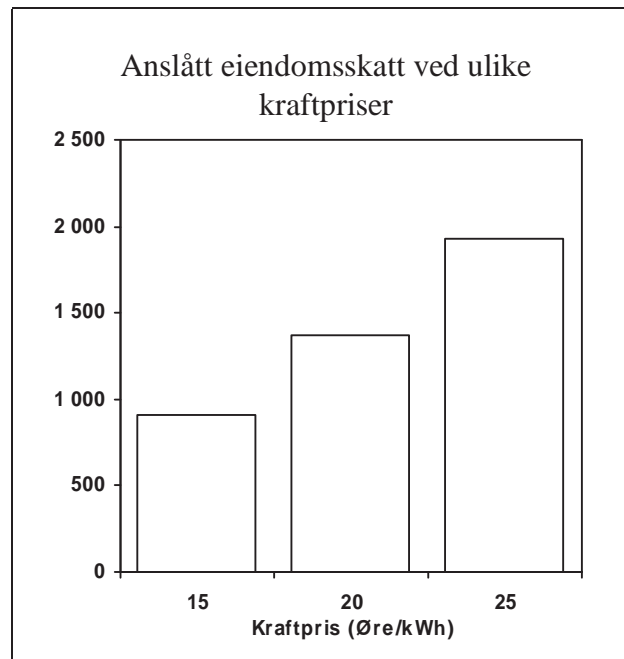
⁴ I Ot.prp. nr. 47 (1999–2000) anslo Finansdepartementet at iverksettelsen av de nye verdsettelsesreglene ville innebære en reduksjon i kommunenes samlede eiendomsskatteinntekter fra kraftproduksjonsanlegg på om lag 145 mill. kroner fra 2000 til 2001, dvs. om lag 15 pst.

⁵ Til sammen 35 kommuner fikk særskilt kompensasjon. Kompensasjon for den enkelte kommune varierte mellom 20 000 kroner og 3,6 mill. kroner.

Figur 3.4 Fem års gjennomsnittlig spotmarkedspris som ligger til grunn for beregningen av eiendomsskattegrunnlaget for 2001–2004. Øre pr. kWh

Kilde: Finansdepartementet og Nord Pool.

Figur 3.5 Anslått samlet eiendomsskatt på kraftproduksjonsanlegg ved ulike kraftprisinivå. Mill. kroner

Kilde: ECON, EBL og Finansdepartementet.

tekter knyttet til eiendomsskatt på kraftproduksjonsanlegg var dermed anslagsvis 925 mill. kroner i 2001. Stortinget vedtok kun å gi en slik særskilt kompensasjon for 2001.

Også for 2002 anslås eiendomsskatteinntektene til om lag 900 mill. kroner, noe som skyldes de lave kraftprisene i perioden 1997 til 2000. Fra 2001 begynte imidlertid prisene i kraftmarkedet å stige betydelig, noe som fører til at kommunenes samlede eiendomsskatteinntekter vil øke til anslagsvis 940 mill. kroner i 2003 og til anslagsvis 1050 mill. kroner i 2004.

I 2003 har kraftprisene økt betydelig i forhold til tidligere år. Gjennomsnittlig spotmarkedspris fra januar til august er 29,8 øre/kWh. Kraftprisen i terminmarkedet for resten av året indikerer en kraftpris rundt 30 øre/kWh. De særlig høye kraftprisene i 2003 vil først inngå i beregningen av eiendomsskattegrunnlaget for eiendomsskatteårene fra 2005, og da med én femtedels virkning. Samtidig vil tall fra 1998 tas ut av beregningen fra dette tidspunktet. Denne prisøkningen vil i noen grad motvirkes av et lavere produksjonsvolum. Dersom kraftprisene i årene framover holder seg på om lag samme nivå som i dag, kan eiendomsskatteprovenyet etter hvert øke betydelig. Utviklingen i kraftbalansen, hvor etterspørselen har økt jevnt uten at kraftproduksjonen har økt tilsvarende, tilsier også at kraftprisinivået framover i gjennomsnitt vil ligge over prisinivået i årene 1997 til 2000. Imidlertid leg-

ges det til grunn at prisene framover vil ligge lavere enn nivået i 2003 tyder på. Priser i terminmarkedet for kraft tyder på at markedet forventer en kraftpris rundt 20 øre/kWh i årene framover. Dette prisinivået er for øvrig lagt til grunn for beregningene av de langsiktige virkningene av Regjeringens forslag, jf. avsnitt 3.9. Det presiseres imidlertid at det er stor usikkerhet knyttet til anslag på framtidige priser i kraftmarkedet.

Figur 3.5 viser anslag på samlet eiendomsskatt på kraftproduksjon etter gjeldende regler med et gjennomsnittlig prisinivå på henholdsvis 15, 20 og 25 øre/kWh, gitt midlere årsproduksjon på om lag 118 TWh. I beregningen er det lagt til grunn en diskonteringsrente på 6,8 pst., jf. renten som gjelder for inntektsåret 2002 (eiendomsskatteåret 2004). Beregningen viser at eiendomsskatteprovenyet vil ligge mellom om lag 900 mill. kroner og vel 1,9 mrd. kroner med disse forutsetningene.

3.5.5 Nærmere om eiendomsskattegrunnlaget og beregnet markedsverdi

Formålet med de ordinære verdsettelsesreglene for kraftproduksjonsanlegg, jf. skatteloven § 18–5, er at beregnet formuesverdi skal tilsvare markedsverdien i kraftverkene. Det sikrer en klar sammenheng mellom eiendomsskatten og lønnsomheten i de enkelte kraftverkene. Dette er viktig i forhold til skatteevneprinsippet og motivene til å investere i

kraftproduksjon. En lønnsomhetsuavhengig skatt vil redusere incentivene til ny- og reinvesteringer i kraftproduksjon. Skatteregler basert på faktisk økonomisk lønnsomhet var et grunnleggende mål både med skattereformen i 1992 og kraftskattereformen i 1997.

For å komme fram til et anslag på markedsverdien, baserer gjeldende regler seg på en nåverdiberegning av kontantstrømmene i kraftverket. Det tas hensyn til at reinvesteringsbehovet øker med alderen på driftsmidlene. Dette er i tråd med Rødseth-utvalgets forslag til taksering av formuesverdi i kraftverk, jf. NOU 1992: 34 Skatt på kraftverk, side 149:

«Når det er bruk for ein takst for formuesverdien av eit kraftverk, foreslår utvalet at ein tek utgangspunkt i dei samme data som for inntekstaksten. Verdien av kraftverket kan setjast lik noverdien av salsinntekter – minus driftskostnader, konsesjonsavgifter og eigedomsskatt, og fråtrekt noverdien av forventa kostnader til rehabilitering på dei tidspunkta då levetida går ut for dei ulike delane av verket. For eit nytt verk vil dette vera det same som den neddiskonterte verdien av bruttoinntekta ifølje inntektstaksten. Etter kvart som komponentane i verket eldest, vil formuesverdien av sjølve verket verta mindre enn verdien av neddiskontert bruttoinntekt.»

Utvalget la særlig vekt på at man alltid skal benytte nåverdiberegning basert på kjente forhold for å fastslå formuesverdien. En hovedbegrunnelse for dette var at avvik fra dette ville åpne for bruk av skjønn i fastsettelsen av formuesverdien, jf. NOU 1992: 34, side 149:

«Utvalet meiner at å avvika frå noverdien opnar for varierende bruk av skjønn, som kan påverka takseringa ulikt frå tilfelle til tilfelle. Utvalet går inn for at det ikkje skal vera høve til å avvika frå noverdien når ein fastset taksten på kraftanlegga. Utrekninga av noverdien skal ta omsyn til alle kjente forhold som påverkar inntektane og utgiftane av kraftanlegget, og dermed det beste grunnlaget for å fastsetja grunnlaget for skattane på formue.»

Skjønn åpner i stor grad for tvister om eiendomsskattegrunnlaget, noe som var et stort problem med de tidligere takseringsreglene før 2001. Dette ble blant annet påpekt av Finansdepartementet i forbindelse med kraftskattereformen, jf. Ot.prp. nr. 23 (1995–96), side 50:

«Reglene for verdsetting av kraftverk for eiendomsskatteformål er kompliserte og skjønnsmessige, og har vært gjenstand for mange rettsaker. I en dom gjengitt i Rt. 1994 s. 1263 gav

Høyesterett åpen kritikk av reglene:

«Avslutningsvis vil jeg også bemerke at taksering av kraftverk etter den alminnelige bestemmelsen i byskatteloven § 5 første ledd fremstår som meget komplisert, og at ordlyden synes lite egnet som angivelse av skjønnsstemaet, i og med at kraftverk normalt ikke omsettes. Det er også vanskelig å forstå at eiendomsbeskatningen av slike verk, der de fleste er i of-fentlig eie, skal medføre bruk av så store ressurser som her er nødvendig, og hvile på et grunnlag som har vært og fortsatt er gjenstand for mange tvister. Det måtte på dette området la seg gjøre å finne frem til enklere beslutningsgrunnlag.»

Departementet vil understreke at et sentralt siktemål må være å redusere antall retts tvister. Etter departementets oppfatning bør derfor reglene virke objektivt og være relativt enkle å praktisere. Ved siden av å redusere antall retts tvister er det en målsetning at de nye reglene skal gjøre beskatningen mer forutsigbar for så vel skattyter som skattekreditor, og redusere belastningen på ligningsadministrasjon og rettsapparat.»

Hensynet til å unngå bruk av skjønn tilsier etter departementets syn at verdsettelsesreglene for kraftproduksjonsanlegg fortsatt utformes som en nåverdiberegning av kontantstrømmen basert på observerbare verdier i kraftverket, dvs. markedsobservasjoner og regnskapsopplysninger for blant annet salgsinntekter, driftsutgifter og skatter. Videre er det lagt vekt på bruk av sjabloner og skattemessige levetider for fastsettelse av fradrag for framtidige utskiftningskostnader.

Etter det departementet kjenner til, har antall tvister om eiendomsskattegrunnlaget blitt betydelig redusert etter at de nye reglene har trådt i kraft.

I gjeldende regler er også hensynet til *stabilitet* i kommunenes eiendomsskatteinntekter vektlagt, ved at eiendomsskattegrunnlaget fastsettes på bakgrunn av et rullerende gjennomsnitt av netto salgsinntekter mv. over de fem siste ligningsårene, jf. Ot.prp. nr. 23 (1995–96):

«For å unngå at årlige, mer tilfeldige endringer i priser og/eller produksjon skal påvirke taksten i særlig grad, foreslås det at anslaget på de framtidige salgsinntektene fastsettes som et rullerende gjennomsnitt av markedsverdien av verkets produksjon over de fem siste årene.»

Kraftkommunenes samlede eiendomsskatter fra kraftproduksjonsanlegg anslås til vel 1 mrd. kroner i 2004 ved gjeldende regler, jf. avsnitt 3.5.4. Dette tilsvarer et eiendomsskattegrunnlag på om lag 1,3 kroner pr. kWh i forhold til midlere årsproduks-

jon på 118 TWh. Som vist i figur 3.4, utgjør gjennomsnittlig kraftpris som inngår i beregningen av eiendomsskattegrunnlaget for 2004, 14,4 øre/kWh. Beregninger utført av ECON basert på tall fra selskapene, indikerer at samlet eiendomsskattegrunnlag etter gjeldende regler med midlere årsproduksjon og priser på 15, 20 og 25 øre/kWh, kan anslås til henholdsvis 130, 196 og 275 mrd. kroner. Dette tilsvarer en verdi pr. kWh midlere årsproduksjon på hhv. 1,1 kroner, 1,7 kroner og 2,3 kroner. At anslaget på samlet eiendomsskatt med en gjennomsnittlig kraftpris på 15 øre/kWh er lavere enn anslaget for 2004, har sammenheng med at gjennomsnittlig produksjon i perioden 1998–2002 var høyere enn midlere årsproduksjon.

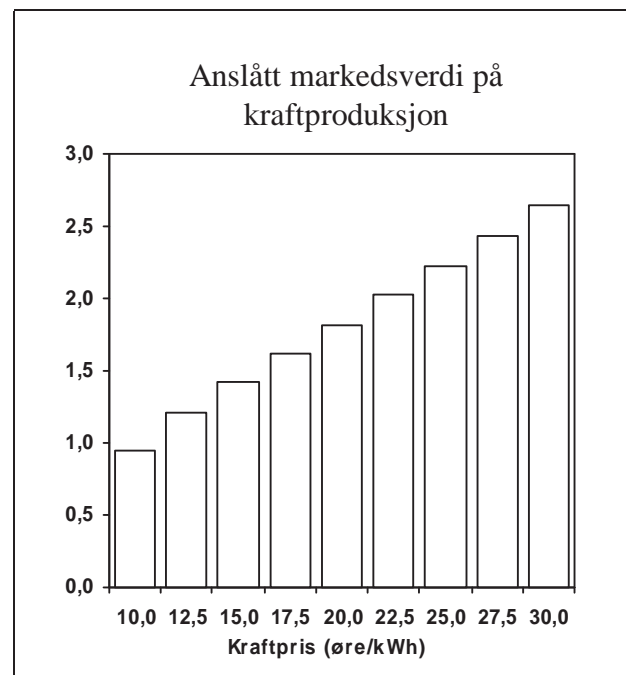
Verdsetting ved hjelp av en nåverdimetode, som benyttes for å fastsette eiendomsskattegrunnlaget for kraftproduksjonsanlegg, er relativt vanlig når markedsaktører skal verdsette en virksomhet. Hovedforskjellen ligger i at markedsaktører ofte legger til grunn forventninger om *framtidige* kontantstrømmer i sine vurderinger, mens eiendomsskattegrunnlaget er basert på historiske observasjoner. I tillegg kan de også verdsette andre elementer som normalt ikke er gjenstand for eiendomsbeskatning, som for eksempel strategiske hensyn i forhold til posisjonering i markedet og effektiviseringsmuligheter mv.

Observerte transaksjonspriser i markedet kan gi en indikasjon om markedsaktørenes forventninger om framtidige kontantstrømmer i kraftproduksjonsanlegg. Tall fra blant annet ECON⁶ viser at gjennomsnittlige transaksjonspriser i perioden 1996 til 2002 varierer mellom 1,67 og 2,08 kroner pr. kWh, med 1,73 kroner pr. kWh i 2002. Pareto Securities rapport «Kraftmarkedet 2002» konkluderer med at transaksjonsprisene på kraftproduksjon i gjennomsnitt lå på om lag 1,7 kroner pr. kWh i 2002.

ECON har i samme rapport som omtalt over, gjort beregninger for å anslå en gjennomsnittlig markedsverdi på kraftproduksjonsanlegg. Beregningene baserer seg på en nåverdiberegning av kontantstrømmer i kraftproduksjon. Nåverdiberegningen er gjort med en verdsettelsesmodell som inneholder data om middelproduksjon og byggeår for hvert verk. Basert på dette anslår ECON at nåverdien utgjør 1,82 kroner pr. kWh gitt en kraftpris på 20 øre/kWh og en diskonteringsrente på 7,5 pst. I denne beregningen er det imidlertid ikke tatt hensyn til behovet for framtidige reinvesteringer, som er et sentralt element ved beregning av formues-

verdien på kraftverk, jf. Rødseth-utvalget. ECONs beregning vil derfor trolig overvurdere faktisk markedsverdi på kraftproduksjon i Norge noe. Sensitivitetsanalyser ECON har utført basert på et eksempelverk antyder også at verdien pr. kWh kan variere betydelig fra anlegg til anlegg avhengig av behov for reinvesteringer. Med ulike forutsetninger om reinvesteringsbehovet varierer ECONs anslag for gjennomsnittlig markedsverdi mellom 1,31 og 1,73 kroner pr. kWh.⁷

Andre beregninger som ECON har utført med denne verdsettelsesmodellen, viser at markedsverdien på kraftproduksjonen varierer betydelig etter hvilken kraftpris som legges til grunn. Figur 3.6 viser anslag på markedsverdien med kraftpriser mellom 10 og 30 øre pr. kWh med ECONs beregningsmetode. Også her er det lagt til grunn null reinvesteringer. Figuren viser at beregnet markedsverdi varierer fra om lag 0,9 kroner pr. kWh med en markedspris på 10 øre pr. kWh til om lag 2,6 kroner pr. kWh med en kraftpris på 30 øre pr. kWh. Ifølge ECON er det grunn til å anta at beregningene overvurderer markedsverdien ved lave priser og omvendt med høye. Dette skyldes at kraftforetakenes skattekostnad i modellen trolig undervurderes ved lave priser. Dersom eiendomsskattegrunnlaget var basert på disse beregningene, ville kraftkommune-

Figur 3.6 Anslått markedsverdi på kraftproduksjon ved ulike prisforutsetninger. Kroner pr. kWh
Kilde: ECON.

⁶ ECON-rapport 101/02 Kommunenes og fylkeskommunenes kraftformue og kraftinntekter.

⁷ Sensitivitetsanalysene er basert på et eksempelverk som uten reinvesteringsbehov har en nåverdi på 1,73 kroner pr. kWh.

nes samlede eiendomsskattinntekter pr. år ligge mellom om lag 780 mill. kroner og 2,2 mrd. kroner for kraftpriser mellom 10 og 30 øre/kWh.

I den omtalte rapporten konkluderer ECON med at deres verdsettingsmodell og sammenligning med observerte transaksjonspriser tyder på en nåværende verdi for norsk kraftproduksjon på om lag 1,8 kroner pr. kWh. På bakgrunn av dette hevder LVK i sin høringsuttalelse at markedsverdien på kraftproduksjon ligger rundt 1,8 kroner pr. kWh, og at eiendomsskattegrunnlaget i de siste årene er betydelig under markedsverdien på kraftverkene, jf. avsnitt 3.5.2.

ECONs ulike beregninger illustrerer imidlertid at eiendomsskattegrunnlaget etter gjeldende regler i utgangspunktet ikke avviker fra beregnede markedsverdier i vesentlig grad, når man korrigerer for reinvesteringer og legger til grunn et prisnivå på 20 øre/kWh. Med en gjennomsnittlig kraftpris på 20 øre/kWh, midlere årsproduksjon og en diskonteringsrente på 6,8 pst., vil gjeldende regelverk gi et eiendomsskattegrunnlag som tilsvarer om lag 1,7 kroner pr. kWh, jf. omtalen over.

Hensynet til objektivitet og stabilitet i kommunenes inntekter fra eiendomsskatt innebærer at det er innbygget en forsinkelse i eiendomsskattegrunnlaget i forhold til utviklingen i kraftprisene og forventinger om framtidige priser. Dersom kraftprisene er lavere enn forventede framtidige kraftpriser, vil eiendomsskattegrunnlaget være lavere enn antatt markedsverdi, mens den vil være høyere dersom prisene er høyere enn et forventet framtidig nivå. Over tid er det imidlertid neppe grunn til å forvente systematiske forskjeller mellom eiendomsskattegrunnlaget og markedsaktørenes verdsettelse av kraftverk. For eksempel, dersom markedsaktørene forventer at prisene, og dermed lønnsomheten, i årene framover vil være høyere enn de har vært i de senere år, vil aktørenes verdsettelse være høyere enn eiendomsskattegrunnlaget. Dersom prisforventningene slår til, og prisene stiger, vil imidlertid eiendomsskattegrunnlaget gradvis øke etter hvert som beregningsgrunnlaget blir oppdatert, og til slutt vil grunnlaget være tilnærmet lik aktørenes verdsettelse. Dersom prisforventningene ikke slår til, vil trolig markedsaktørene nedjustere sine forventninger slik at antatt markedsverdi faller ned mot eiendomsskattegrunnlaget.

Dersom det er ønskelig at eiendomsskattegrunnlaget i større grad skal tilsvare markedsaktørenes verdsettelse basert på forventinger om framtidige kontantstrømmer, er det nødvendig å gå bort fra kravet fra kraftskattereformen om at eiendomsskattegrunnlaget skal være basert på objektive verdier, og at kommunene skal få relativt stabile inn-

tekter fra eiendomsskatt. Dette skyldes at en slik verdsettelse i stor grad vil bli basert på skjønn. Dette kan igjen åpne for flere tvister om eiendomsskattegrunnlaget, slik det var innenfor det tidligere regelverket, bl.a. fordi ulike aktører kan ha ulik verdsettelse av samme kraftproduksjonsanlegg. Videre er det ingen garanti for at en slik metode vil sikre kommunene stabile eiendomsskatteinntekter etter som markedsaktørenes framtidige forventinger kan endres ganske mye på kort tid.

3.5.6 Nærmere om minimumsverdiens betydning for eiendomsskattegrunnlaget

Hovedformålet med en minimumsverdi i eiendomsskattegrunnlaget var at man ønsket å skjerme enkeltkommuner som kunne få en betydelig reduksjon i eiendomsskattegrunnlaget som følge av at de nye reglene er basert på lønnsomheten i verkene, jf. Ot.prp. nr. 47 (1999–2000), side 26:

«Enkelte produksjonsanlegg som blir verdsatt etter avkastningsverdien, vil som følge av de vedtatte reglene få noe høyere formuesverdier og eiendomsskattegrunnlag, mens andre får betydelig lavere. Dette skyldes at markedsverdien av produksjonsanleggene varierer mer i takt med lønnsomheten enn ved gjeldende eiendomsskattetakster. Selv om disse virkningene er en nødvendig følge av de vedtatte reglene, kan det forekomme konsekvenser for enkeltkommuners eiendomsskatteinntekter som går ut over det som er ansett som akseptabelt.»

Departementet foreslo derfor en minimumsverdi som sikret enkeltkommuner eiendomsskatteinntekter i perioder med lave kraftpriser. Departementet argumenterte imidlertid for at minimumsverdien burde settes såpass lavt at den kun skulle ha betydning ved meget lave kraftpriser, jf. Ot.prp. nr. 47 (1999–2000), side 26:

«Etter departementets syn bør minimumsverdien settes så lavt at den kun har betydning for enkeltkommuner i perioder med meget lave kraftpriser. Et slikt minimum vil bidra til å dempe det største fallet i inntektene for de kommunene som kommer spesielt dårlig ut ved iverksettelsen av de nye reglene.»

Departementet argumenterte videre også for at hensynet til den belastningen eiendomsskatten er for foretakene, talte for en lav minimumsverdi:

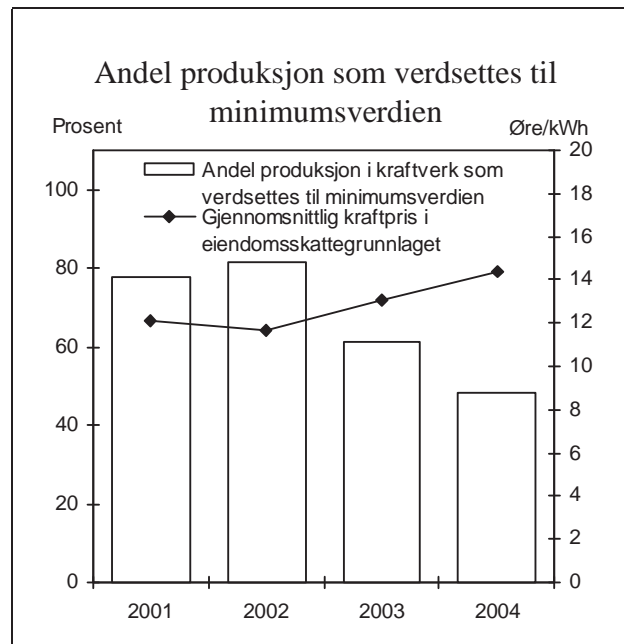
«Minimumsverdien bør også settes så lavt at den normalt ikke vil medføre en tilleggsbelastning for kraftforetakene i forhold til det de be-

taler i eiendomsskatt i dag. Det vil dermed heller ikke være behov for å kompensere en slik tilleggsbelastning ved fremføringsrett for for mye betalt eiendomsskatt eller ved fradragsrett i andre skatter.»

Med de da gjeldende kraftprisene viste det seg imidlertid at de endringene som ble gjort i forbindelse med iverksettelsen av eiendomsskattelova § 8, ikke ville heve de samlede eiendomsskatteinntektene i 2001 opp mot 1 mrd. kroner, slik som Stortinget hadde forutsatt. Departementet vurderte derfor flere tiltak som kunne øke de samlede eiendomsskatteinntektene utover hva en lønnsomhetsbasert verdsettelse ga, bl.a. prosentvis økning av de fastsatte eiendomsskattegrunnlagene, særskilt økning i eiendomsskattesatsen og økning av minimumsverdien. Etter en samlet vurdering mente departementet at en heving av minimumsverdien ville være mest hensiktsmessig. Det ble imidlertid påpekt at dette ville redusere sammenhengen med lønnsomheten i de enkelte kraftverk, jf. Ot.prp. nr. 24 (2000–2001), side 29:

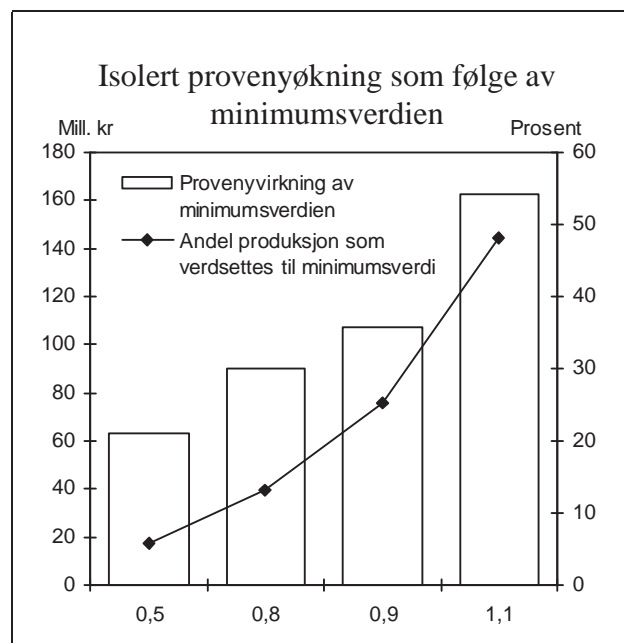
«Minimumsverdien for anleggene ble foreslått og vedtatt satt så lavt som 0,50 kr/kWh av et 7 års gjennomsnitt av produksjonen, slik at den kun skulle ha betydning for enkeltkommuner i perioder hvor kommunene ellers ville få meget lave inntekter på grunn av lave kraftpriser. En økning av denne verdien vil dermed svekke beskatningens preg av å være lønnsomhetsbasert, men vil sikre at Stortingets provenyforutsetninger i Innst.O. nr. 85 (1999–2000) oppnås.»

Effekten av minimumsverdien vil variere med kraftprisen og produksjonen i de årene som inngår i grunnlagsberegningen for de enkelte eiendomsskatteår. Figur 3.7 viser anslag på disse andelene for perioden 2001–2004. Gjennomsnittlig kraftpris i årene som inngår i eiendomsskattegrunnlaget i disse årene, er også oppgitt. Beregningene i figuren er basert på innhentet informasjon fra Sentralskattekontoret for storbedrifter (SFS) og beregninger fra ECON/EBL for 2004. Figuren viser at andelen produksjon som skjer i kraftverk som verdsettes til minimumsverdien, var rundt 80 pst. i 2001 og 2002. At andelen var såpass høy, må ses i sammenheng med at kraftprisene i perioden 1997 til 2000⁸ var på et meget lavt nivå, jf. avsnitt 3.5.4. Et høyere prisnivå i 2001 og 2002 trekker opp gjennomsnittsprisen i eiendomsskattegrunnlaget for henholdsvis 2003 og 2004, noe som fører til at en mindre del av produk-

Figur 3.7 Anslått andel produksjon i kraftverk som verdsettes til minimumsverdien i eiendomsskattegrunnlaget, og gjennomsnittlig kraftpris som ligger til grunn for beregningen. Gjeldende regler. 2001–2004

Kilde: Finansdepartementet, Sentralskattekontoret for storbedrifter og ECON.

Figur 3.8 Anslag på minimumsverdiens provenyvirkning ved ulike nivåer og andel produksjon som skjer i verk som verdsettes til minimumsverdien. Gjeldende regler. Kr pr. kWh. 2004

Kilde: Finansdepartementet og ECON.

⁸ Inntektsårene 1997–1999 inngår i beregningen av eiendomsskattegrunnlaget for 2001, mens årene 1997–2000 inngår i grunnlaget for 2002.

sjonen skjer i kraftverk som verdsettes til minimumsverdi i disse årene.⁹ Som figuren viser, reduseres andelen til om lag 60 pst. i 2003 og om lag 50 pst. i 2004.

Dersom prisnivået holder seg høyt på om lag 20 øre/kWh eller høyere i årene framover, antar departementet at andelen kraftverk med minimumsverdi vil reduseres gradvis etter hvert som årene før 2001 tas ut av beregningen av eiendomsskattegrunnlaget. Dette skyldes særlig at mange kraftverk har en beregnet formuesverdi som ligger like under minimumsverdien. En illustrasjon på dette er at andelen produksjon i verk som verdsettes til minimumsverdien reduseres til anslagsvis 15 pst. ved en minimumsverdi på 0,8 kroner/kWh, jf. figur 3.8.

Ved en gjennomsnittlig kraftpris på 20 øre/kWh anslår departementet på usikkert grunnlag at andelen produksjon som skjer i kraftverk som verdsettes til minimumsverdi, vil bli under 5 pst. (både regnet i forhold til Regjeringens forslag og gjeldende regler).

Figur 3.8 viser effekten av ulike nivåer på minimumsverdien på eiendomsskatteprovenyet i 2004. Figuren viser også andelen av kraftproduksjon i kraftverk som verdsettes til de ulike minimumsverdiene.

Figuren indikerer at gjeldende minimumsverdi øker kraftkommunenes eiendomsskatteinntekter fra kraftproduksjon med om lag 160 mill. kroner i 2004. En reduksjon til det opprinnelig vedtatte nivået på 0,5 kroner/kWh, vil redusere eiendomsskatten med anslagsvis 100 mill. kroner. Andelen produksjon i kraftverk verdsatt til minimumsverdien, reduseres da til om lag 6 pst.

Tabell 3.4 viser virkningen minimumsverdien har for ulike grupper av kraftkommuner. Beregningene er gjort på et utvalg kraftverk med og uten minimumsverdi. Utvalget omfatter om lag 61 pst. av samlet kraftproduksjon. Prosentvis varierer økningen i eiendomsskattegrunnlaget som følge av minimumsverdien, fra gruppe til gruppe. Tabellen indikerer at minimumsverdien i gjennomsnitt hever eiendomsskatteinntektene mest for kommuner med ordinær skatteinntekt pr. innbygger over 100 pst. og mellom 70 og 90 pst. av landsgjennomsnittet. I gjennomsnitt pr. innbygger er det imidlertid kraftkommuner med ordinære skatteinntekter over 140 pst. av landsgjennomsnittet som har tjent desidert mest på minimumsverdien. Det presiseres imidlertid at virkningen for enkeltkommuner vil kunne variere i forhold til disse gjennomsnittene.

Tabell 3.4 Beregnet gjennomsnittlig virkning av minimumsverdien i fastsettelsen av eiendomsskattegrunnlaget for grupper av kraftkommuner.¹ 2003

Skatt ² pr. innb. i pst. av landsgj.snippet	Økt eiendomsskatt som følge av minimumsverdien	
	Kroner pr. innbygger.	Prosent
Over 140 pst.	1 090	11,4
110–140 pst.	150	13,2
100–110 pst.	10	10,9
90–100 pst.	10	7,1
80–90 pst.	10	12,1
70–80 pst.	10	18,3
Under 70 pst.	0	3,9
Totalt	25	11,6

¹ Kraftkommunene er definert som de kommunene som mottok naturressursskatt i 2001. Oslo er utelatt pga. svært liten inntekt fra kraftproduksjon i egen kommune.

² Skatt på inntekt og formue inklusive naturressursskatt, men eksklusive eiendomsskatt og konsesjonskraftinntekter.

Kilde: Finansdepartementet, Skattedirektoratet og Sentralskattekontoret for storbedrifter.

Isolert sett vil minimumsverdien kunne redusere investeringsincentivene i kraftproduksjon. Dette gjelder både ny- og reinvesteringer. Dette skyldes at minimumsverdien bidrar til at eiendomsskattegrunnlaget for enkelte kraftverk blir høyere enn de ordinære lønnsomhetsbaserte eiendomsskattereglene tilsier. For en investor vil dette bl.a. innebære at den samlede skattebelastningen ved lave priser relativt sett blir høyere enn ved høyere priser der kraftverkene i hovedsak blir beskattet etter ordinære regler. Dette innebærer at skattesystemet ikke behandler dårlige utfall (ved lave priser) og gode utfall (ved høye priser) symmetrisk. Isolert sett kan dette innebære at investeringer som er lønnsomme før skatt, ikke blir lønnsomme etter skatt.

3.5.7 Fordeling av eiendomsskatteinntektene mellom kraftkommunene

Nærmere om kraftkommunene

Tabell 3.5 viser at kraftkommuner samlet sett har en gjennomsnittlig skatteinntekt pr. innbygger (inklusive eiendomsskatt og konsesjonskraftinntekter) om lag på nivå med landsgjennomsnittet. Innenfor kraftkommunegruppen er det imidlertid vesentlige forskjeller. Blant de ti kommunene med de høyeste ordinære skatteinntektene pr. innbygger (over 140 pst. av landsgjennomsnittet) utgjør inntektene fra skatt på inntekt og formue, naturressursskatt, eiendomsskatt og konsesjonskraft i gjen-

⁹ I tillegg tas 1997 ut av beregningsgrunnlaget for 2004. I følge Nord Pool var gjennomsnittlig spotmarkedspris for 1997 12,8 øre/kWh. Tilsvarende pris i 2002 var 20,1 øre/kWh.

Tabell 3.5 Enkelte kjennetegn ved kraftkommunene.¹ 2002

Skatt som pst. av landsgjennomsnittet i 2002 ²	Andel av samlet kraftprod. ³	Andel av befolkn. ⁴	Antall kommuner	Gj.sn. skatteinnt. pr. innb. ⁵ Kroner	Skatteinnt. pr. innb. som andel av landsgj.sn	Naturressursskatt pr. innb. ⁶ Kroner	Eiendomsskatt og konsesjonskraftinnt. Pr. innb. ⁷ Kroner
Over 140 pst.	19,7	0,4	10	41 810	260	15 940	12 530
110–140 pst.	24,7	3,0	24	21 830	136	2 410	2 610
100–110 pst.	11,8	9,9	21	17 650	110	350	1 000
90–100 pst.	16,8	16,7	53	16 080	100	300	870
80–90 pst.	21,6	16,0	84	14 590	91	400	820
70–80 pst.	4,6	5,9	53	12 630	79	230	460
Under 70 pst.	0,8	0,8	15	10 970	68	290	250
Alle kraftkom.	99,9	52,7	260	15 970	99	560	1 000
Øvrige kommuner ⁸	0,1	47,3	174	16 210	101	0	340
Alle komm.	100,0	100,0	434	16 070	100	330	690

¹ Kraftkommunene er definert som de kommunene som mottok naturressursskatt i 2001. Oslo er utelatt pga. svært liten inntekt fra kraftproduksjon i egen kommune.

² Skatt på inntekt og formue inklusive naturressursskatt, men eksklusive eiendomsskatt og konsesjonskraftinntekter.

³ Gjennomsnitt for perioden 1995–2001.

⁴ Pr. 1. januar 2001.

⁵ Skatt på inntekt og formue inklusive naturressursskatt og eiendomsskatt og konsesjonskraftinntekter.

⁶ Naturressursskatt for 2001 er lagt til grunn i disse beregningene.

⁷ Eiendomsskatt inkluderer også eiendomsskatt fra boligeiendommer og andre næringsseiendommer.

⁸ Inklusive Oslo.

Kilde: Finansdepartementet, Kommunal- og regionaldepartementet og Statistisk sentralbyrå.

nomsnitt nesten 42 000 kroner pr. innbygger, det vil si om lag 260 pst. av landsgjennomsnittet.¹⁰ Som tabellen viser kommer en betydelig andel av disse inntektene fra naturressursskatt, eiendomsskatt og konsesjonskraft. Om lag 20 pst. av kraftproduksjonen i Norge skjer i disse kommunene, men bare 0,4 pst. av befolkningen bor der. Også blant de 24 kraftkommunene med ordinære skatteinntekter pr. innbygger mellom 110 og 140 pst. betyr inntekter fra kraftproduksjon relativt mye. Om lag 25 pst. av kraftproduksjonen i Norge skjer i disse kommunene, mens om lag 3 pst. av befolkningen bor i disse delene av landet.

Som redegjort for i avsnitt 3.3, har kommunene også vesentlige inntekter gjennom eierandeler i kraftforetak. Kommuner og fylkeskommuner hadde et eieruttak på anslagsvis 17 mrd. kroner i 2001. Av disse utgjorde om lag 11 mrd. kroner inntekter fra salg av eierandeler. Eierinntektene fra kraftforetak fordeler seg imidlertid på en annen måte enn skatteinntektene ettersom eierkommuner ofte ikke er typiske kraftkommuner. For eksempel har flere større kommuner, deriblant Oslo, betydelige eierinteresser i kraftforetak.

Fordelingsvirkninger som følge av nye regler for eiendomsskatt på kraftproduksjonsanlegg fom. 2001

Tabell 3.6 viser de ulike kommunegruppenes andel av (anslåtte) inntekter fra eiendomsskatt på kraftproduksjonsanlegg for 2000 til 2003. Tabellen viser at de nye verdsettelsesreglene i gjennomsnitt innebar en viss omfordeling av eiendomsskattegrunnlaget fra kommuner som har en ordinær skatteinntekt pr. innbygger over landsgjennomsnittet, til kommuner med ordinære skatteinntekter pr. innbygger under landsgjennomsnittet. Omfordelingen skjedde særlig fra kommuner med skatteinntekt pr. innbygger over 110 pst. av landsgjennomsnittet til kommuner med ordinære skatteinntekter mellom 80 og 100 pst. av landsgjennomsnittet.

En forklaring på at de nye reglene medførte at kommuner med relativt høye skatteinntekter i gjennomsnitt fikk redusert eiendomsskatten, kan være at disse er vertskommuner for relativt store kraftverk som trolig ble verdsatt for høyt etter de gamle reglene. Dette gjelder særlig såkalte effekt- og magasinverk som i større grad har mulighet til å utnytte prisvariasjoner over døgnet og mellom sommer og vinter enn for eksempel elvekraftverkene. Med de relativt lave prisene i 1997–2000 var imidlertid denne muligheten begrenset.

¹⁰ Gjennomsnittlig ordinær skatteinntekt pr. innbygger utgjør 192 pst. av landsgjennomsnittet.

Tabell 3.6 Ulike kommunegrupper¹ andel av eiendomsskatt på kraftproduksjonsanlegg. 2000–2003. Prosent

Skatt som pst. av landsgj.snittet i 2002 ²	2000	2001	2002	2003	Endring fra 2000 til 2003
Over 140 pst.	25,0	21,4	21,6	21,5	-3,5
110–140 pst.	28,4	24,3	24,4	24,3	-4,1
100–110 pst.	11,7	11,2	11,2	11,1	-0,6
90–100 pst.	13,0	17,0	17,0	17,3	4,3
80–90 pst.	17,4	20,8	20,6	20,5	3,0
70–80 pst.	4,0	4,5	4,5	4,6	0,6
Under 70 pst.	0,5	0,7	0,7	0,7	0,3
Totalt	100,0	100,0	100,0	100,0	0,0

¹ Kraftkommunene er definert som de kommunene som mottok naturressursskatt i 2001. Oslo er utelatt pga. svært liten inntekt fra kraftproduksjon i egen kommune.

² Ordinær skatt på inntekt og formue inklusive naturressursskatt. Eiendomsskatt og konsesjonsinntekter er ikke inkludert.

Kilde: Finansdepartementet, Skattedirektoratet og Kommunal- og regionaldepartementet.

Omfordelingen skjedde også ved at eiendoms-skatteinntektene i gjennomsnitt ble jevnere fordelt mellom kommuner. Vel 13 pst. av befolkningen bor i kraftkommuner med ordinære skatteinntekter pr. innbygger over 100 pst. av landsgjennomsnittet, mens knapt 33 pst. bor i kommuner med skatteinntekter pr. innbygger mellom 80 og 100 pst.

3.5.8 Departementets vurderinger

Kraftskattereformens formål var at skattereglene skulle være basert på lønnsomhet, i tråd med skattereglene for andre selskaper, jf. skattereformen i 1992. I utgangspunktet ble også eiendomsskatten utformet som en lønnsomhetsbasert skatt, men i forbindelse med iverksettelsen av det nye regelverket i 2001 ble det vedtatt en rekke justeringer for å sikre at kraftkommunenes inntekter fra eiendomsskatt fra kraftproduksjonsanlegg skulle bli opp mot 1 mrd. kroner. Disse endringene bidro til at eiendomsskattegrunnlaget ble mindre lønnsomhetsbasert enn opprinnelig lagt til grunn, særlig på grunn av minimumsverdien. Kraftkommunene er imidlertid også sikret andre stabile inntekter fra kraftsektoren gjennom naturressursskatten og konsesjonsavgiftene. I tillegg kommer mer variable inntekter fra konsesjonskraft. Dette innebærer at kraftkommunene i større grad er sikret mot lave skatteinntekter enn andre kommuner.

Verdsettelsesreglene for kraftproduksjon er her vurdert ut fra følgende kriterier:

- Er Stortingets provenyforutsetninger for 2001 oppfylt?
- Er eiendomsskattegrunnlaget et godt anslag på antatt markedsverdi på kraftproduksjonsan-

legg, gitt hensynene til objektivitet og stabilitet i kraftkommunenes inntekter fra eiendomsskatt?

- Er omfordelingsvirkningene mellom kommunene som følge av omleggingen til nye verdsettelsesregler, innenfor akseptable rammer?
- Er det rom for å forbedre/forenkle verdsettelsesreglene for eiendomsskattegrunnlaget slik at investeringsincentivene i kraftproduksjon bedres, gitt de øvrige formålene med eiendomsskatten?

Forholdet til Stortingets forutsetninger

I forbindelse med departementets redegjørelse i Nasjonalbudsjettet 2000 anmodet Stortinget Regjeringen Bondevik I om å komme tilbake med forslag som ville øke kraftkommunenes samlede inntekter fra eiendomsskatt til om lag 1 mrd. kroner i 2001, jf. Budsjett-innst.S. I (1999–2000) avsnitt 2.11.3:

«Flertallet ber på denne bakgrunn Regjeringen fremme forslag til lov- og forskriftsendringer, slik at kraftkommunenes samlede inntekter fra eiendomsskatten fra kraftproduksjonsanlegg i 2001 ved en ikrafttredelse av eiendomsskatte-loven § 8 blir om lag 400 mill. kroner høyere enn anslått proveny med de nye reglene i 2000 på 600 mill. kroner i Nasjonalbudsjettet 2000. Dette innebærer at samlet proveny fra eiendomsskatt på kraftproduksjonsanlegg i 2001 blir anslagsvis 1 mrd. kroner.»

I Ot.prp. nr. 47 (1999–2000) og Ot.prp. nr. 24 (2000–2001) fremmet Regjeringen Stoltenberg forslag til ulike endringer i regelverket som ville gi kommunene vel 900 mill. kroner i eiendomsskatt i

2001. Stortinget sluttet seg til dette, jf. Innst.O. nr. 85 (1999–2000):

«Etter flertallets oppfatning må det framlagte forslag kunne sies å være i tråd med flertallets intensjoner om nivå for samlede inntekter for kraftproduksjonsanlegg til tross for at samlet proveny i 2001 blir noe lavere enn 1 mrd. kroner.

Flertallet legger i sin vurdering til grunn at prisene inneværende år er relativt lave, og at samlet proveny vil øke med økende priser.»

Som redegjort for i avsnitt 3.5.4 anslås samlet eiendomsskatt fra kraftproduksjonsanlegg til om lag 900 mill. kroner i 2001 og 2002. Etter departementets syn er Stortingets provenyforutsetninger for 2001 dermed oppfylt. Reduksjonen i samlet eiendomsskatt fra 2000 til 2001 anslås til om lag 100 mill. kroner eller om lag 10 pst. Opprinnelig anslo departementet reduksjonen til om lag 145 mill. kroner, jf. bl.a. Ot.prp. nr. 47 (1999–2000).

I 2003 anslås eiendomsskatteprovenyet å øke til om lag 940 mill. kroner, mens eiendomsskatten forventes å komme opp i om lag 1050 mill. kroner i 2004 med gjeldende regler. Dersom kraftprisen holder seg rundt 20 øre/kWh over tid, vil eiendomsskatteprovenyet gradvis øke til anslagsvis 1,4 mrd. kroner.

Forholdet til antatt markedsverdi

Som redegjort for i avsnitt 3.5.5, har man etter hovedregelen for verdifastsettelse tatt hensyn til at eiendomsskattegrunnlaget skal være basert på objektive verdier, og at kraftkommunenes eiendomsskatteinntekter skal være relativt stabile. Prisenivå som legges til grunn i eiendomsskattegrunnlaget og i anslag på de løpende markedsverdier kan derfor avvike for et enkelt år. Dersom man legger til grunn samme prisnivå, viser imidlertid beregninger at eiendomsskattegrunnlaget treffer anslag på antatte markedsverdier relativt bra.

Ved lavere kraftpriser er det imidlertid grunn til å anta at samlet eiendomsskattegrunnlag blir høyere enn antatt markedsverdi på grunn av minimumsverdien. Som omtalt i avsnitt 3.5.6, vil om lag 50 pst. av produksjonen skje i kraftverk som verdsettes til minimumsverdien i 2004, noe som bidrar til å heve eiendomsskattegrunnlaget med om lag 160 mill. kroner i forhold til de ordinære verdsettelsesreglene. Gitt at det er et rimelig samsvar mellom eiendomsskattegrunnlaget fastsatt etter hovedregelen for verdsettelse og antatt markedsverdi, innebærer dette at eiendomsskattegrunnlaget i 2004 er om lag 160 mill. kroner høyere enn det en antatt markeds-

verdi ville vært med en forventet pris på knapt av 15 øre pr. kWh.¹¹

Selv om de ordinære reglene for fastsettelse av eiendomsskattegrunnlaget i rimelig grad står i forhold til antatte markedsverdier over tid, vil eiendomsskattegrunnlaget for et enkelt år kunne avvike fra antatt markedsverdi for samme år. Dette skyldes i hovedsak at eiendomsskattegrunnlaget er knyttet til et fem års rullerende gjennomsnitt av historiske observasjoner, mens markedsaktører i hovedsak baserer sine beregninger på forventninger om framtidig inntjening. Dersom markedets kraftprisforventninger avviker vesentlig fra historiske priser, kan dette isolert sett innebære et avvik mellom eiendomsskattegrunnlaget og antatt markedsverdi for et enkelt eiendomsskatteår. Gjennom bruken av et fem års rullerende gjennomsnitt, har en imidlertid valgt å prioritere at kraftkommunenes eiendomsskatteinntekter skal være relativt stabile fra år til år.

Departementet har tidligere vurdert om eiendomsskattegrunnlaget bør baseres på alternative metoder for bedre å treffe den forventede markedsverdien, jf. Ot.prp. nr. 23 (1995–96) og Ot.prp. nr. 47 (1999–2000). Det ble konkludert med at bruk av metoder som baseres på forventninger om kraftmarkedet i framtiden, i mindre grad er egnet til bruk i skattesystemet enn gjeldende regelverk. Dette er særlig knyttet til at et slikt system krever betydelig grad av skjønn, noe som åpner for et stort omfang av tvister om eiendomsskattegrunnlaget. Et hovedmål med de nye eiendomsskattereglene var imidlertid å redusere omfanget av tvister i fastsettelsen av eiendomsskattegrunnlaget ved å redusere de skjønsmessige elementene. Etter departementets syn taler dette fortsatt for at man ikke endrer gjeldende verdsettelsesmetode for kraftproduksjonsanlegg.

For å redusere et eventuelt avvik mellom eiendomsskattegrunnlaget og antatt markedsverdi, kunne man alternativt vurdert å kun bruke historiske observasjoner fra det siste inntektsåret. I så fall skulle eksempelvis eiendomsskattegrunnlaget for 2005 kun vært basert på inntektsåret for 2003, og ikke et rullerende gjennomsnitt for 1999–2003 som i gjeldende regler. Dette ville sikret en raskere endring av eiendomsskattegrunnlaget etter hvert som prisene endrer seg. Imidlertid ville dette føre til en større variasjon i kraftkommunenes eiendomsskatteinntekter. Det er heller ikke grunn til å tro at bruk av observasjoner fra et enkelt år, der prisene

¹¹ Eiendomsskattegrunnlaget for 2004 er basert på en gjennomsnittlig kraftpris på 14,4 øre/kWh (gjennomsnitt over årene 1998–2002).

kan være særlig høye eller lave, vil reflektere framtidige prisforventninger bedre enn et rullerende gjennomsnitt.

Forholdet til fordeling mellom kommuner

I forbindelse med Ot.prp. nr. 47 (1999–2000), anmodet Stortinget Regjeringen om å vurdere om fordelingsvirkningene mellom kommuner som følge av de nye reglene var innenfor akseptable rammer, jf. Innst.O. nr. 85 (1999–2000):

«Flertallet vil [...] peke på at det fortsatt er grunn til å stille spørsmål ved om fordelingsvirkningene mellom kommunene er innafor akseptable rammer, og ber på denne bakgrunn departementet vurdere om det på bakgrunn av erfaringer med innføring av eiendomsskatteloven § 8 er behov for justeringer med sikte på å unngå uheldige fordelingsvirkninger mellom enkeltkommuner.»

Tallmateriale fra Skattedirektoratet tyder på at de nye reglene i gjennomsnitt har ført til en viss omfordeling fra kommuner med relativt høye skatteinntekter pr. innbygger til kommuner med relativt lave skatteinntekter pr. innbygger, jf. avsnitt 3.5.7. Endringene for enkeltkommuner kan variere noe, men hovedinntrykket er at det ikke har skjedd en vesentlig omfordeling mellom enkeltkommuner. Dette gjelder særlig når man ser utviklingen etter 2001, hvor eiendomsskattegrunnlaget gradvis har økt. Departementet antar at eiendomsskattegrunnlaget vil fortsette å øke gradvis i årene framover dersom kraftprisene holder seg over nivået i 1997–2000.

Etter Regjeringens syn er det derfor ikke behov for å gjøre justeringer i regelverket på grunn av fordelingsvirkninger mellom enkeltkommuner.

Investeringsincentiver

Eiendomsskatt på produksjonsanlegg utgjør en ekstrakostnad for kraftforetakene utover de ordinære driftskostnadene og kostnader knyttet til de konsesjonsbaserte ordningene. Selv om denne ekstrakostnaden i utgangspunktet ikke er spesiell for kraftnæringen, ettersom også annen næringseiendom kan ilegges eiendomsskatt, vil den bidra til å redusere avkastningen etter skatt på investeringer i kraftproduksjon. Siden eiendomsskattegrunnlaget for både kraftproduksjonsanlegg og annen næringseiendom i utgangspunktet skal tilsvare markedsverdien, burde ikke eiendomsskatten i utgangspunktet føre til vridninger mellom ulike realinvesteringer i kommuner med eiendomsskatt. I

praksis vil imidlertid eiendomsskatt på kraftproduksjonsanlegg kunne framstå som en særskatt. Dette har sammenheng med at så godt som alle kraftkommuner har innført eiendomsskatt, og at samlet eiendomsskatt fra kraftverk (inkl. nettanlegg) er på om lag samme nivå som samlet eiendomsskatt på annet næringsliv, selv om kraftforsyningen bare utgjør om lag 3 pst. av samlet bruttoprodukt for fastlandsnæringene i 2002.

Reglene for minimumsverdien innebærer at eiendomsskattegrunnlaget for enkelte verk blir satt høyere enn det lønnsomheten i verket tilsier. Dette innebærer isolert sett at kostnadene knyttet til eiendomsskatten i perioder med lav lønnsomhet kan bli relativt høyere ved investeringer i kraftproduksjon enn ved investeringer i annen næringsvirksomhet. Denne asymmetrien fører bl.a. til at forventet avkastning ved en investering i kraftproduksjon reduseres i forhold til andre investeringer. Dette skyldes at når investorer vurderer et prosjekt, vil de normalt kalkulere inn sannsynligheten for lav lønnsomhet. Siden minimumsverdien holder kostnadene oppe i slike perioder, vil dette redusere forventet avkastning fra kraftproduksjon. Dette kan isolert sett føre til at enkelte samfunnsøkonomiske lønnsomme prosjekter ikke blir iverksatt fordi de ikke blir bedriftsøkonomisk lønnsomme.

Regjeringen vil likevel ikke foreslå å oppheve minimumsverdien. Imidlertid bør ikke minimumsverdien settes så høyt at den innebærer en vesentlig byrde for kraftforetakene. Dette var også utgangspunktet ved innføringen av minimumsverdien, jf. avsnitt 3.5.6. På bakgrunn av dette vil Regjeringen foreslå å redusere minimumsverdien fra 1,1 kroner pr. kWh til 0,8 kroner pr. kWh, jf. avsnitt 3.5.9.

Selv med en slik reduksjon i minimumsverdien vil det fremdeles være en asymmetri i eiendomsskatten. For å oppnå større grad av symmetri foreslår Regjeringen å innføre en maksimumsverdi på 2,5 kroner pr. kWh, jf. avsnitt 3.5.9. Dette vil føre til at kraftforetakene i perioder med høy lønnsomhet i større grad «får igjen» det de taper i perioder med lav lønnsomhet.

Etter Regjeringens syn er det likevel viktig at kraftverkene i hovedsak blir beskattet etter de ordinære verdsettelsesreglene for kraftproduksjonsanlegg, og dette vil være tilfelle med Regjeringens forslag. Med Regjeringens forslag kan samlet eiendomsskatt for kraftproduksjonsanlegg anslås å variere mellom knapt 700 mill. kroner og vel 2 mrd. kroner, avhengig av kraftprisene og dermed hvor mange kraftverk som blir verdsatt til henholdsvis minimums- og maksimumsverdien. Dette innebærer at selv med en slik maksimumsverdi, vil kraft-

kommunene samlet sett kunne få vesentlig økte inntekter i perioder med stigende kraftpriser.

Fradraget for framtidige utskiftningskostnader

Departementet har også vurdert andre sider ved verdsettelsesreglene for kraftproduksjonsanlegg. Ettersom beregningene i avsnitt 3.5.5 viser at gjeldende regler i stor grad kan sies å om lag tilsvare antatt markedsverdi på kraftproduksjon, gitt hensyn til objektivitet og stabilitet i kraftkommunenes inntekter, er det etter departementets syn ikke grunnlag for større endringer i de ordinære verdsettelsesreglene.

Imidlertid vil Regjeringen foreslå en korrigerende i reglene for fastsettelse av fradrag for framtidige utskiftningskostnader. I forbindelse med iverksettelsen av de gjeldende reglene ble skattemessig levetid for elektroteknisk utrustning satt til 38 år fordi den skattemessige avskrivningssatsen på disse driftsmidlene på dette tidspunktet var 4 pst., jf. Ot.prp. nr. 47 (1999–2000).

I forbindelse med statsbudsjettet 2002 vedtok Stortinget å opprette en egen saldogruppe for elektroteknisk utrustning sammen med anlegg for overføring og distribusjon av elektrisk kraft (saldogruppe g), hvor avskrivningssatsen ble satt til 5 pst., jf. Innst.O. nr. 3 (2001–2002). I den forbindelse ble det blant annet henvist til departementets vurdering i Ot.prp. nr. 23 (1995–96), om at en avskrivningssats på 5 pst. trolig var mest i samsvar med faktisk økonomisk verdifall for anlegg for overføring og distribusjon av elektrisk kraft og elektroteknisk utrustning i kraftforetak. Selv om dette førte til at avskrivningssatsen ble økt fra 4 pst. til 5 pst., ble likevel ikke den skattemessige levetiden i forskriften til skatteloven justert tilsvarende. Etter departementets syn er det uheldig at skattemessig levetid for elektroteknisk utrustning ikke er i samsvar med faktisk økonomisk verdifall på anleggene, siden dette isolert sett fører til at fradraget for framtidige utskiftningskostnader blir noe for lavt.

Regjeringen foreslår derfor å redusere skattemessig levetid på elektroteknisk utrustning i beregningen av fradrag for framtidige utskiftningskostnader fra 38 år til 31 år, jf. avsnitt 3.5.9.

3.5.9 Forslag til endringer i verdsettelsesreglene for kraftproduksjonsanlegg

Etter Regjeringens oppfatning har minimumsverdien uheldige virkninger på investeringsincentivene i vannkraftproduksjon. Regjeringen foreslår derfor følgende endringer i reglene for fastsettelse av ei-

endomsskattegrunnlag for kraftproduksjonsanlegg fra og med eiendomsskatteåret 2004:

- Minimumsverdien i eiendomsskattegrunnlaget reduseres fra 1,1 kroner pr. kWh til 0,8 kroner pr. kWh.
- Det innføres en maksimumsverdi i eiendomsskattegrunnlaget på 2,5 kroner pr. kWh.

Det vises til forslag om lovendring i Ot.prp. nr. 1 (2003–2004) punkt 10.7.1.

Samlet sett anslår departementet at disse forslagene vil redusere inntektene fra eiendomsskatt på kraftproduksjonsanlegg med om lag 80 mill. kroner i 2004. Kraftkommunenes inntekter fra eiendomsskatt anslås å bli om lag 970 mill. kroner i 2004 medregnet disse endringene, noe som er over nivået i 2003 (om lag 940 mill. kroner).

I tillegg foreslår Regjeringen at den skattemessige levetiden for elektroteknisk utrustning (saldogruppe g) justeres fra 38 år til 31 år ved beregning av fradraget for framtidige utskiftningskostnader. For å unngå at skattyter må levere eiendomsskattepligten for 2004 på nytt, foreslås det at endringen først får virkning fra og med eiendomsskatteåret 2005. Det anslås at dette forslaget isolert sett vil redusere eiendomsskatten i 2005 med om lag 5 mill. kroner. Det vises til forslag om forskriftsendring i Ot.prp. nr. 1 (2003–2004) punkt 10.7.2.

Det vises til avsnitt 3.9 for en nærmere vurdering av de økonomiske konsekvensene av Regjeringens forslag.

3.6 Andre sider ved skattereglene for kraftforetak

3.6.1 Gevinstbeskatning ved realisasjon av kraftverk

I høringsnotat av 3. juni 2003 ga departementet en omtale av gevinstbeskatningen ved realisasjon av kraftverk og fallrettigheter. Bakgrunnen var at omstruktureringer i kraftbransjen i stor grad skjer ved realisasjon av aksjer eller andeler i kraftforetak, og ikke ved direkte realisasjon av kraftverk og fallrettigheter. Departementet uttalte at man ville vurdere om reglene for gevinstbeskatning ved realisasjon av kraftverk og fallrettigheter medfører særskilte innlåsningseffekter for kraftnæringen.

Departementet har kommet til at det er forhold som medfører at gjeldende regelverk kan gi særlige innlåsningseffekter for kraftnæringen. Innlåsnings-effekter kan føre til at samfunnsøkonomisk ønskelige omstruktureringer ikke blir gjennomført fordi samlet skattebelastning for kjøper og selger øker ved

salg. Dette skyldes spesielt de særskilte avskrivningsreglene for kraftverk og eierformene i kraftbransjen.

Regjeringen foreslår at beskatning av gevinst ved realisasjon av særskilte driftsmidler i kraftanlegg ikke skattlegges, verken med skatt på alminnelig inntekt eller grunnrenteskatt, dersom overdragelsen skjer med skattemessig kontinuitet på kjøpers hånd. Kjøper vil da overta selgers skattemessige nedskrevne verdier for anlegg mv. Vederlaget for kraftverk vil bli lavere enn etter gjeldende regler, fordi vederlaget vil reflektere at det ikke er like store muligheter for skattemessige avskrivninger framover.

Departementet antar at forslaget vil medvirke til en samfunnsøkonomisk fornuftig omstrukturering i kraftbransjen. Et slikt fritak begrenses til gevinst knyttet til de særskilte driftsmidlene i kraftanlegg, jf. skatteloven § 18–6 første ledd. Dersom realiseringen gjennomføres til skattemessig kontinuitet, uten gevinstbeskatning, gis det adgang til at kjøper kan overta negativ grunnrenteinntekt knyttet til det overdratte kraftverket.

Det antas at forslaget ikke vil ha vesentlige provenyvirksomheter.

Det vises til en nærmere omtale og lovforslag i Ot.prp. nr. 1 (2003–2004) punkt 10.3.

3.6.2 Gjeldsbegrensingsregelen for offentlig eide kraftforetak

For selskaper der stat, fylkeskommuner og kommune eier minst 2/3 av aksjene eller andelene, er det i dag en *gjeldsbegrensingsregel*. Formålet med regelen har vært å begrense gjeldsgraden i offentlig eide foretak, siden offentlige eiere isolert sett har et incentiv til å velge en høy gjeldsgrad i foretaket fordi de ikke er skattepliktige for renteinntekter, mens foretakene får fullt fradrag for gjeldsrenter. Regelen skulle sikre kommunene inntekter fra selskapskatten fra kraftforetak.

I høringsnotat av 3. juni 2003 omtalte departementet enkelte problemstillinger knyttet til denne regelen, blant annet at:

- den kan føre til at offentlig eide kraftforetak blir rasjonert i kredittmarkedet, noe som kan hindre samfunnsøkonomisk lønnsomme investeringer.
- den bidrar til manglende nøytralitet i beskatningen av offentlige og private eide kraftforetak.
- den reiser en rekke uavklarte tolknings spørsmål, og behandlingen av disse beslaglegger administrative ressurser både for skattyterne og for det offentlige.

Etter en samlet vurdering foreslår Regjeringen å oppheve gjeldsbegrensingsregelen for offentlig eide kraftforetak fra og med inntektsåret 2004. Forslaget må også ses i sammenheng med at kommunene fra 1998 har vært sikret skatteinntekter uavhengig av gjeldsbegrensingsregelen. Departementet antar dessuten at andre bestemmelser i skatteloven vil kunne motvirke for lav egenkapitalgrad i offentlig eide selskaper.

Det antas at forslaget ikke vil ha vesentlige provenyvirksomheter.

Det vises til en nærmere omtale og lovforslag i Ot.prp. nr. 1 (2003–2004) punkt 10.5.

3.6.3 Nedre grense for fastsettelse av grunnrenteinntekt og naturressursskatt

I høringsnotatet foreslo departementet å heve nedre grense for fastsettelse av grunnrenteinntekt og naturressursskatt fra 1500 kVA til 5500 kVA. Dette innebærer at alle kraftverk med en effekt under om lag 5 MW vil bli unntatt for grunnrente- og naturressursskatt.

Hovedbegrunnelsen for forslaget er at en slik skattemessig gunstig behandling av kraftverk under 5 MW isolert sett vil gi økte incentiver til investeringer i små kraftprosjekter, herunder antas det at en heving av grensene kan redusere de administrative kostnadene knyttet til skattene, både for kraftforetakene og ligningsmyndighetene.

I høringen går LVK og Årdal kommune mot forslaget om å heve grensen for fastsettelse av naturressursskatt, men LVK har ingen innvendinger mot heving av grensen for fastsettelse av grunnrenteinntekt. EBL, Småkraftforeninga og E-CO Energi AS støtter i utgangspunktet forslaget, men foreslår at grensen bør heves slik at den tilsvarer om lag 10 MW. Også KS-Bedrift mener at grensen burde vært satt høyere.

Etter en samlet vurdering foreslår Regjeringen å heve nedre grense for fastsettelse av grunnrenteinntekt og naturressursskatt fra 1500 kVA til 5500 kVA i tråd med forslaget i høringsnotatet. På lang sikt anslår departementet at forslaget isolert sett vil øke statens inntekter med om lag 25 mill. kroner årlig, hvor statens inntekter fra grunnrenteskatten reduseres med om lag 5 mill. kroner mens statens inntekter fra overskuddsskatten vil øke med om lag 30 mill. kroner, på grunn av lavere skattefradrag for naturressursskatt. Det anslås videre at kommunenes inntekter isolert sett blir redusert med om lag 30 mill. kroner årlig, mens kraftforetakenes inntekter øker med om lag 5 mill. kroner.

I 2004 anslås forslaget å øke statens påløpte inntekter med om lag 20 mill. kroner. Forslaget antas ikke å ha bokført effekt i 2004, verken for staten, kraftforetakene og kommunene. Dette skyldes at både grunnrente- og naturressursskatten innbetales året etter inntektsåret.

Det vises til nærmere omtale og lovforslag i Ot.prp. nr. 1 (2003–2004) punkt 10.4.

3.6.4 Annet

I dette avsnittet omtales enkelte forslag som høringsinstansene har fremmet i forbindelse med høringen, men som ikke var omtalt i høringsnotatet.

Direkte utgiftsføring ved opprustnings og utvidelsesprosjekter

EBL foreslår i sin høringsuttalelse at kostnader forbundet med opprustning og utvidelser av eksisterende kraftverk må tillates utgiftsført direkte i stedet for å bli aktivert. Forslaget begrunnes med at det vil stimulere til økte investeringer i kraftbransjen.

En forutsetning for at skattesystemet skal virke nøytralt på investeringsbeslutningene, er at de skattemessige avskrivningene følger det økonomiske verdifallet til driftsmidlene. Dette ble blant annet vurdert av Skatteutvalget, jf. NOU 2003: 9, side 157:

«For at skattesystemet skal virke nøytralt på investeringsbeslutningene, må de skattemessige avskrivningene følge det økonomiske verdifallet på driftsmidlene. De årlige skattemessige avskrivningene bør mao. være i samsvar med den årlige verdiforringelsen av driftsmidlene. Dersom skattereglene åpner for avskrivninger som ligger over det faktiske verdifallet, vil det være bedriftsøkonomisk lønnsomt å investere mer i slike driftsmidler enn det som er ønskelig i et samfunnsøkonomisk perspektiv.»

Etter departementets vurdering er det derfor viktig at en holder fast på prinsippet om at avskrivningssatsene i størst mulig grad bør gjenspeile faktisk økonomisk verdifall. Departementet vil av den grunn ikke foreslå at kostnader knyttet til opprustning og utvidelser av eksisterende kraftverk skal kunne utgiftsføres direkte.

Verdsettelse av omsatt kraft i fastsettelsen av grunnrenteinntekten

Etter at de nye skattereglene for kraftforetak ble innført i 1997, har det blitt mer vanlig at kraftproducentene selger en del av kraftproduksjonen i terminmarkedet. Flere høringsinstanser har pekt på at

en bør legge faktisk oppnådde priser i terminmarkedet til grunn for beregningen av grunnrenteinntekten, jf. avsnitt 3.7.4. I dag fastsettes grunnrenteinntekten med noen unntak til spotpris, jf. avsnitt 3.7.3.

Selv om en større del av kraftproduksjonen omsettes i terminmarkedet enn tidligere, ser ikke departementet behov for å endre verdsettelsesmetoden for grunnrenteskatten. En viktig grunn til dette er at grunnrenteskatten har som formål å beskattede den løpende avkastningen fra naturressursen, og bruttoinntekten fastsettes etter produksjonens markedsverdi i den aktuelle perioden. Dette krever bruk av spotmarkedspriser. Kontraktspriser har ikke en tilsvarende direkte tilknytning til grunnrenten. En terminkontrakt kan for eksempel ses på som et kjøp av forsikring eller spekulasjon om *framtidige* spotmarkedspriser.

Bruk av spotmarkedspriser innebærer også at grunnrenteskatten vil virke nøytralt i forhold til produsentenes vanndisponeringer. Årsaken er at den vanndisponeringen som maksimerer forventet produksjonsinntekt uten grunnrenteskatt, da er den samme som maksimerer forventet produksjonsinntekt etter skatt. Nøytralitetshensyn tilsier derfor at man ikke skal endre gjeldende regler.

Videre kan det tenkes at bruk av kontraktspriser i grunnrenteskatten kan påvirke prisfastsettelsen i terminmarkedet, noe som kan være tilfelle dersom enkelte aktører har markedsrett. Gjennom fortsatt bruk av spotmarkedspriser for verdsettelse av omsatt kraft, hindrer man dermed eventuelle skattemessig motiverte disposisjoner.

Administrative hensyn taler også for å benytte spotpriser fordi leveringskontraktene som regel ligger i foretaket, mens grunnrenteinntekten fastsettes pr. kraftverk.¹² Videre vil bruk av kontraktspriser medføre et mer komplisert regelverk, hvor det bl.a. vil være nødvendig med regler for å unngå tilpasningsmuligheter, og unngå at spekulasjonshandler inngår i skattegrunnlaget.

Bruk av spotmarkedspris vil heller ikke være til hinder for prissikring fra foretakenes side, så lenge foretakene tar hensyn til at en andel av produksjonsverdien verdsettes til spotmarkedspris i grunnrenteskatten.

Departementet vil på bakgrunn av dette ikke foreslå endringer i metoden som benyttes for verdsettelse av salgsinntektene i grunnrenteskatten.

¹² Det vil trolig være nødvendig å fastsette grunnrenteinntekt pr. kraftverk selv om det senere skulle åpnes for samordning mellom kraftverk, jf. avsnitt 3.7.

Eiendomsskatt i byggeperioden

Dersom kommunestyret har vedtatt at det skal skrives ut eiendomsskatt, er eier av kraftverket pliktig til å svare eiendomsskatt også i byggeperioden, jf. eignedomsskattelova §§ 2–4 og skatteloven § 18–5 sjette ledd.

Eiendomsskatten regnes ut etter eiendommens takst ved ligningen året før skatteåret, jf. eignedomsskattelova § 8 første ledd og skatteloven § 18–5. For anlegg som ikke er satt i drift, herunder kraftverk som er under bygging, gjelder ikke de alminnelige reglene om lønnsomhetsbasert taksering. Formulen for slike anlegg settes lik investert kapital pr. 1. januar i ligningsåret, jf. skatteloven § 18–5 sjette ledd. I Ot.prp. nr. 23 (1995–96) punkt 11.5.2 uttalte departementet:

«Etter gjeldende regler kan det skrives ut eiendomsskatt på kraftverk som er under bygging. Taksten fastsettes som en forholdsmessig andel av de byggekostnadene som har medgått på takseringstidspunktet i forhold til takst som ferdigstilt. Departementet foreslår at kraftverk under bygging verdsettes til den andel av byggekostnadene som er medgått pr. 1. januar i året før skatteåret.»

EBL foreslår i sin høringsuttalelse å fjerne eiendomsskatt for kraftverk under bygging. EBL bemerker i den sammenheng at kommunene vil ha andre fordeler i utbyggingsperioden gjennom økt aktivitet og sysselsetting. Videre anfører de at fjerning vil virke positivt på investeringsbeslutninger.

Grunnlaget for eiendomsskatten er i prinsippet markedsverdien (antatt salgsverdi) av eiendommen. Et kraftverk vil ha en markedsverdi også i byggeperioden. Departementet kan derfor ikke se at det er grunnlag for å avvike fra eignedomsskattelova sitt system for kraftverk som er under bygging.

3.7 Grunnrenteskatt

3.7.1 Innledning

Vannkraft er en av Norges viktigste naturressurser, og produksjon av vannkraft kan gi en avkastning utover normalavkastning (grunnrente). En vanlig definisjon av grunnrente er den kapitalavkastningen som oppstår utover avkastningen i andre næringer fordi det er en gitt tilgang på en begrenset ressurs. I forbindelse med omleggingen av skattesystemet for kraftforetak i 1997 ble det lagt vekt på at grunnrente er et godt skatteobjekt. Dette skyldes at grunnrentebeskatningen, gitt at den er utformet riktig, ikke har negative effekter på økonomiens

virkemåte. Dette gjør at man kan bli mindre avhengig av vridende skatter for å opprettholde et gitt proveny. I tillegg er beskatning av grunnrente gunstig fordi skattegrunnlaget ikke kan flyttes ut av landet.

Utgangspunktet for en grunnrenteskatt er at den skal utformes slik at normalavkastningen skjermes, slik at den er nøytral i forhold til selskapenes investeringsbeslutninger. I høringsnotatet ble det imidlertid pekt på at det innenfor dagens regelverk er enkelte elementer som kan gjøre at grunnrenteskatten ikke blir nøytral. Dette skyldes i hovedsak at positiv og negativ grunnrenteinntekt ikke behandles fullt ut symmetrisk.

I dette avsnittet vurderes aktuelle endringer i grunnrenteskatten som kan bedre nøytraliteten i skattereglene.

3.7.2 Nærmere om prinsipper for en nøytral grunnrenteskatt

Det er mulig å utforme en rekke modeller for grunnrenteskatt som alle er nøytrale i forhold til investeringsbeslutninger. Forskjellen vil være *periodiseringen* av inntekter og utgifter. Kravet til nøytralitet er at alle kostnader trekkes fra med beløp som i nåverdi tilsvarer utgiftene, og at alle inntekter beskattes til en verdi som tilsvarer nåverdien av inntektene. Kostnader knyttet til kapitalanvendelse (verdifall og den finansielle alternativkostnaden ved å binde kapital) skal tilsvare investeringsutgiftene. Systemene gir da samme nåverdi av skatteinntektene, men fordelingen av skattene over tid er forskjellig. Både en riktig utformet overskuddsskatt og en kontantstrømskatt vil tilfredsstille disse kravene. I Norge har en valgt førstnevnte modell, og det er denne modellen som omtales nedenfor.

Skattegrunnlaget for en nøytral grunnrenteskatt (i overskuddsmodellen) tilsvarer brutto inntekter fratrukket alle relevante kostnader. Dette er løpende driftskostnader og avskrivninger. Det skal også gis fradrag for den finansielle alternativkostnaden ved å binde kapitalen i denne virksomheten, for å skjerme normalavkastningen fra skatt på grunnrente. All avkastning utover alternativavkastningen beskattes likt, uavhengig av årsaken til den høye avkastningen.¹³

En nøytral grunnrenteskatt krever i tillegg at negativ grunnrenteinntekt (underskudd etter skjer-

¹³ Dette betyr at det ikke bare er meravkastningen pga. vannfallet som er gjenstand for grunnrentebeskatningen, selv om dette uten tvil vil være den viktigste komponenten. For eksempel overskudd som skyldes markedsmakt, særskilt kompetanse eller velutviklet teknologi kan gi en meravkastning med tilhørende økt skatt.

ming av normalavkastningen) kan framføres med en rente, slik at fradragene ikke taper økonomisk verdi når de utsettes i tid. Dersom negativ grunnrenteinntekt ikke framskrives med en rente, vil ikke selskapet økonomisk sett få fullt fradrag for hele investeringen.

Hvilken rente som skal brukes for å skjerme normalavkastningen fra skattegrunnlaget og for framføring av negativ grunnrenteinntekt, vil avhenge av hvordan grunnrenteskatten er utformet. Periodiseringen av investeringskostnaden gjennom avskrivninger og fradrag for kapitalkostnader på gjenstående kapital (friinntekt) innebærer at staten over tid dekker en andel av investeringen gjennom skattesystemet. Sett fra selskapets side svarer dette til at selskapet har en fordring på staten. De rentene som skal benyttes, avhenger av den relevante risikoen knyttet til denne fordringen, mao. i hvilken grad den økonomiske verdien av disse fradragene er sikret. Dersom systemet er utformet slik at selskapet med full sikkerhet får utnyttet fradragene for investeringer og friinntekt, skal det i utgangspunktet benyttes en risikofri rente før skatt for å skjerme normalavkastningen. Ved å bruke *før-skatt*-renten sikrer en at det heller ikke kreves grunnrenteskatt av skatten på normalavkastningen. For å framføre negativ grunnrenteinntekt (underskudd), skal det i utgangspunktet benyttes en risikofri rente *etter skatt* fordi fradragets økonomiske verdi er sikret og rentepåslaget ved framføringen ikke regnes som skattepliktig inntekt. Det aktuelle sammenligningsgrunnlaget (alternativkostnaden) er dermed en rente etter skatt. Etter gjeldende normrenteforskrift blir imidlertid denne framføringsrenten fastsatt som en *før-skatt* rente.

Hvis grunnrenteskatten skal sikre effektive fradrag med full sikkerhet, må følgende være oppfylt:

- Staten må enten umiddelbart betale ut skatteverdien av negativ grunnrenteinntekt, tillate salg av negativ grunnrenteinntekt eller åpne for framføring av negativ grunnrenteinntekt med rente.
- Ved framføring med rente må selskapet i tillegg være sikker på å få utbetalt skatteverdien av ev. gjenstående negativ grunnrenteinntekt når virksomheten opphører, alternativt at det åpnes for at et foretak som har akkumulert negativ grunnrenteinntekt og avvikler virksomheten, kan selges (til foretak som er eller kan komme i grunnrenteskatteposisjon).

Dersom en eller flere av disse forutsetningene ikke er oppfylt, gir ikke skattesystemet full sikkerhet for fradrag. I så fall kan et tillegg i risikofri rente kompensere for at foretaket ikke er sikret effektivt fra-

drag for hele investeringen. En slik risikojustert rente vil imidlertid ikke føre til at grunnrenteskatten blir nøytral ettersom ulike verk står overfor ulik risiko med hensyn til å få utnyttet fradrag.

3.7.3 Gjeldende regler

Etter gjeldende regler beregnes det 27 pst. ekstra skatt til staten på grunnrenten i vannkraftverk. Grunnrenten fastsettes til en grunnrenteinntekt som settes til normert markedsverdi av det enkelte kraftverks produksjon i inntektsåret fratrukket driftsutgifter, konsesjonsavgift, samt eiendoms- skatt og avskrivninger. I tillegg gis fradrag for en friinntekt som skal skjerme normalavkastningen. Friinntekten fastsettes som gjennomsnittet av de skattemessig bokførte verdiene pr. 1.1 og 31.12 multiplisert med en normrente (før skatt) som skal avspeile normalavkastningen. Produksjonen vurderes til spotmarkedspriser, med unntak av:

- konsesjonskraft, som skal verdsettes til konsesjonskraftprisen
- langsiktige kontrakter, som skal verdsettes til faktisk kontraktspris
- kraft som brukes i samme foretak/konsern som produserer den. Denne kraften skal verdsettes til prisen på Statskrafts 1976-kontrakter.

Kraftforetak kan ikke samordne negativ grunnrenteinntekt i et vannkraftverk mot positiv grunnrenteinntekt i andre vannkraftverk. Negativ beregnet grunnrenteinntekt kan imidlertid framføres med en normrente (før skatt), og trekkes fra mot eventuell framtidig positiv grunnrenteinntekt i det samme vannkraftverket.

Normrenten er basert på en risikofri rente påpluss et generelt risikotillegg. Den risikofrie renten tilsvare gjennomsnittet av de siste tre års statsobligasjonsrente med tre års løpetid. Risikotillegget i normrenten som skal gjenspeile investorenes minstekrav til avkastning, er fastsatt til 4 prosentpoeng. Normrenten er fastsatt til 10,5 pst. i 2002.

3.7.4 Høringsuttalelser

I høringsnotatet ble det pekt på at det er enkelte vridende elementer innenfor gjeldende grunnrentebeskatning. Dette skyldes i hovedsak at positiv og negativ grunnrenteinntekt ikke behandles fullt ut symmetrisk. Mens positiv grunnrenteinntekt alltid blir ilagt en grunnrenteskatt, er ikke kraftforetakene garantert at samlet negativ grunnrenteinntekt kommer fullt ut til fradrag. Dette vil være tilfelle hvis en investering aldri kommer i grunnrenteskatteposisjon. Det kan føre til at samfunnsøkonomisk

lønnsomme investeringer i vannkraftproduksjon ikke nødvendigvis blir gjennomført. Dette gjelder både i forhold til nyinvesteringer og opprustning av eksisterende anlegg.

I høringsnotatet ble følgende *alternative* endringer i grunnrentebeskatningen omtalt:

- å innføre full symmetri i den skattemessige behandlingen av positiv og negativ grunnrenteinntekt ved at selskapene blir garantert fullt fradrag for negativ grunnrenteinntekt når kraftverk ikke kommer tilstrekkelig i grunnrenteposisjon. For å oppnå nøytralitet ved en slik løsning må normrenten for framføring av negativ grunnrenteinntekt og skjerming av normalavkastning settes til en tilnærmet risikofri rente.
- å åpne opp for samordning av grunnrenteinntekt på foretaksnivå. Dette sikrer ikke full nøytralitet, men kan være en praktisk tilnærming for å gi økt symmetri i behandlingen av positiv og negativ grunnrenteinntekt.

I høringsnotatet ble det lagt til grunn at endringen i grunnrentebeskatningen kun burde gjelde for grunnrenteinntekt oppstått etter det nye regelverket. Begrunnelsen var at det ikke foreligger noen samfunnsøkonomisk begrunnelse for at underskudd oppstått før dette tidspunktet skal verdisikres.

Høringsinstansene som har merknader til departementets omtale av grunnrenteskatten, er gjennomgående positive til de endringene som ble skissert. De fleste bemerker imidlertid at en ordning med adgang til å samordne grunnrenteinntekt på foretaksnivå er å foretrekke fremfor at staten skal fungere som en passiv medeier ved å utbetale eventuell skatteverdi av gjenstående negativ grunnrenteinntekt direkte til foretakene, når det er klart at de ikke vil komme i grunnrenteskatteposisjon.

Videre bemerker blant annet *EBL og E-CO Energi AS* at de foreslåtte endringer ikke bør begrenses til å gjelde grunnrenteinntekt oppstått etter innføringen av det nye regelverket. Etter deres syn er det derfor ikke behov for overgangsordninger i forbindelse med innføring av en samordningsadgang for positiv og negativ grunnrenteinntekt. Disse høringsinstansene peker også på at det fortsatt må gis et risikotillegg i normrenten for skjerming av normalavkastningen og framføring av negativ grunnrenteinntekt.

Flere høringsinstanser, blant annet *E-CO Energi AS, Østfold Energi og Energiselskapet Buskerud*, viser til at en også bør legge faktisk oppnådde priser til grunn for beregningen av grunnrenteinntekten.

LVK har ingen merknader til de mulige alterna-

tivene i høringsnotatet, men er enig i at grunnrenteskatten er et godt skatteobjekt, og at samfunnet bør få en andel i slik meravkastning.

3.7.5 Departementets vurderinger

Etter departementets vurdering bør en sikte mot å få en nøytral grunnrentebeskatning, slik at forholdene legges bedre til rette for å gjennomføre samfunnsøkonomisk lønnsomme prosjekter. Dette tilsier at det bør innføres full symmetri i den skattemessige behandlingen av grunnrenteinntekten ved at foretakene blir garantert fullt fradrag for negativ grunnrenteinntekt når kraftverk ikke kommer i tilstrekkelig grunnrenteposisjon. Grunnrentebeskatningen vil generelt ikke bli nøytral hvis en kun innfører samordning av grunnrenteinntekt på foretaksnivå slik flere høringsinstanser foreslår. Dette skyldes at det vil avhenge av verksporteføljen til det aktuelle foretaket om den negative grunnrenteinntekten til et kraftverk kan motregnes mot annen positiv grunnrenteinntekt for foretaket. Den forventede avkastningen for et kraftutbyggingsprosjekt vil dermed kunne variere mellom foretak, avhengig av hvilken skatteposisjon de er i og hva slags verksportefølje de har. At ulike kraftforetak har forskjellig grunnrenteskatteposisjon vil dermed føre til forskjellsbehandling av foretakene.

Dersom grunnrentebeskatningen skal bli nøytral gjennom at det sikres effektive fradrag med full sikkerhet, vil staten for grunnrenteskattens vedkommende i praksis fungere som en passiv medeier i prosjektet. Dette forutsetter enten at staten betaler ut skatteverdien av negativ grunnrente umiddelbart, eller at negativ grunnrenteinntekt kan omsettes. Alternativt må det åpnes for framføring av negativ grunnrenteinntekt med rente. I så fall må foretaket være sikker på å få utbetalt skatteverdien av ev. gjenstående negativ grunnrenteinntekt fra staten når virksomheten opphører, eller at det akkumulerte underskuddet kan selges til andre foretak i skatteposisjon.

Departementet har foreløpig ikke tatt endelig stilling til hvordan en skal utforme et slikt regelverk. Det vil imidlertid trolig være aktuelt å fortsatt åpne for framføring av negativ grunnrenteinntekt i tråd med gjeldende skattesystem, selv om andre løsninger også vil bli vurdert nærmere, herunder å åpne for at negativ grunnrenteinntekt kan omsettes mellom foretak. I så fall bør trolig akkumulert underskudd kunne selges i markedet ved avvikling av virksomheten.

Gitt at det innføres full symmetri i den skattemessige behandlingen av grunnrenteinntekten, skal det i utgangspunktet benyttes en tilnærmet ri-

sikofri rente etter skatt som framføringsrente. Grunnen er at foretakenes avkastningskrav knyttet til de framførte beløpene nettopp er risikofri rente i denne situasjonen. I tillegg må normrenten for skjerming av normalavkastningen (friinntekten) settes til en tilnærmet risikofri rente før skatt, slik at foretaket er sikret å få effektivt fradrag for investeringene.

Flere høringsinstanser foreslår at det bør åpnes for samordning av grunnrenteskatten på foretaksnivå. Gitt at det innføres full symmetri i den skattemessige behandlingen av grunnrenteinntekten, er departementet enig i at det samtidig bør tillates samordning av grunnrenteinntekten på foretaksnivå. Årsaken er at en slik samordning av grunnrenteinntekten ikke vil ha noe betydning for nåverdien av den samlede beskatningen, når normrenten fastsettes til en tilnærmet risikofri rente. I praksis vil trolig mange foretak benytte seg av muligheten til å samordne positiv og negativ grunnrenteinntekt på foretaksnivå.

Økt nøytralitet gjennom verdisikring av underskudd har betydning for å realisere samfunnsøkonomisk lønnsomme investeringer på riktig tidspunkt. Det foreligger ikke noe tilsvarende samfunnsøkonomisk argumentasjon for å gjennomføre slike endringer for underskudd som allerede er oppstått, slik flere høringsinstanser har foreslått. Slike lettelser ville tvert om økt behovet for vridende beskatning på andre områder. Eventuelle endringer på dette området vil derfor kreve overgangsregler.

Eventuelle endringer i grunnrentebeskatningen bør i prinsippet derfor kun gjelde for investeringer som blir besluttet gjennomført etter ikrafttredelsen av det nye systemet. Det vil imidlertid kunne være vanskelig å utforme en slik regel i praksis. Dette skyldes bl.a. at det vil være problematisk å få en korrekt fordeling av grunnrenteinntekten mellom nye og eldre investeringer. Denne problemstillingen vil trolig særlig være aktuell ved rehabilitering og opprustning av eksisterende anlegg.

Et alternativ kan være å innføre en regel hvor en skiller mellom grunnrenteinntekt oppstått før og etter ikrafttredelsestidspunktet. Beregninger foretatt av ECON og EBL viser imidlertid at statens inntekter fra grunnrenteskatten kan falle med over 200 mill. kroner i året på kort sikt, dersom det innføres full symmetri/samordning av grunnrenteinntekt etter en slik overgangsregel. Dette skyldes i all hovedsak at mange foretak da vil få mulighet til å samordne betydelige negative grunnrenteinntekter som følge av tidligere (ulønnsomme) investeringer i kraftverk.

Etter departementets syn er det viktig å sikre

nøytralitet i grunnrentebeskatningen ved at det innføres full symmetri og samordning av grunnrenteinntekt på foretaksnivå slik at flere samfunnsøkonomisk lønnsomme prosjekter kan realiseres. En slik omlegging forutsetter imidlertid at det er mulig å utforme en overgangsregel som ikke gir for stort provenytap for staten i en overgangsperiode. Departementet tar sikte på å komme tilbake til Stortinget med en nærmere vurdering i budsjettet for 2005.

I forbindelse med dette arbeidet vil det også bli gitt en vurdering av andre konsekvenser av eventuelt å innføre full symmetri og samordning av grunnrenteinntekten. Blant annet kan det være behov for nærmere regler for hvordan en skal kunne samordne negativ og positiv grunnrenteinntekt på foretaksnivå. En grunn til dette er at grunnrenteinntekt som samordnes mellom verkene i foretaket, blant annet kan ha betydning for nivået på eiendomsskatten i ulike kommuner. Trolig bør en basere seg på en metode der en har lik forholdsmessig fordeling av negativ og positiv grunnrenteinntekt mellom de ulike verkene i foretaket. Samtidig er det viktig å få et mest mulig enkelt og operasjonelt regelverk.

3.8 Vurdering av kommunefordelingsreglene for eiendomsskattegrunnlag på kraftproduksjonsanlegg

3.8.1 Innledning

I Ot.prp. nr. 1 (2002–2003) punkt 14.1.1 uttalte departementet:

«Departementets generelle inntrykk er at de gjeldende kommunefordelingsreglene i de fleste tilfeller nå synes å fungere. Dette inntrykket bygger blant annet på at antall klager over disse reglene har vært langt færre ved utskrivningen av eiendomsskatten for eiendomsskatteåret 2002 enn for eiendomsskatteåret 2001. Dette kan nok også ha en viss sammenheng med at det verserer tvister for domstolene om gyldigheten av ovennevnte kommunale avtaler om fordeling av eiendomsskattegrunnlaget. Departementet vil med ekstern bistand få nærmere utredet enkelte sider ved kommunefordelingsreglene, blant annet omfordelingsvirkninger ved å inkludere innsatsfaktorer som i dag ikke er eiendomsskatteobjekt etter eiendomsskatte-lova § 3, jf. § 4 annet ledd.»

Et alternativ som ble nevnt, var å benytte fordelingsnøkklene i skatteloven § 18–7. I Innst.O. nr. 27 (2002–2003) punkt 14.1 tok finanskomiteen dette til etterretning. Dette hadde sin bakgrunn i at departe-

mentet i Ot.prp. nr. 1 (2001–2002) uttalte at en hadde kommet til at gjeldende fordelingsregler burde endres med sikte på å inkludere innsatsfaktorer som i dag ikke er objekt for eiendomsskatt.

I høringsnotatet ble det varslet at departementet selv ville foreta denne vurderingen. Det ble orientert om at en ville vurdere omfordelingsvirkninger og administrative kostnader ved å benytte fordelingen i skatteloven § 18–7, sett i forhold til fordelingen etter gjeldende regler i eiendomsskattelova § 8 A-1 og historisk fordeling (før eiendomsskattelova § 8 trådte i kraft 1. januar 2001).

Departementet har kommet fram til at det ikke bør gjøres noen endringer i dagens kommunefordelingsregler.

3.8.2 Høringsuttalelser

EBL mener det ville være en klar fordel med felles fordelingsregler for de ulike skattarter og de konsekjonsbaserte ordningene. Dette vil føre til en betydelig forenkling i forhold til dagens ulike fordelingsregler.

NVE framhever en rekke administrative problemer ved å benytte fordelingsreglene i skatteloven § 18–7. Fordelingen etter § 18–7 bygger på størrelser som må beregnes av *NVE*. I skatteloven § 18–7 femte ledd er det gitt en overgangsregel som fastsetter at kommunefordelingen skal skje forholdsmessig etter den fordeling som ble fastsatt for inntektsåret 1996. *NVE* har ikke levert beregninger etter skatteloven § 18–7 første til fjerde ledd siden 1994. *NVE* har derfor intet operativt system som kan produsere beregninger som er nødvendige hvis en skal bygge på kommunefordelingen av eiendomsskatten på skatteloven § 18–7 første til fjerde ledd. Reetablering av et slikt system og drift av dette vil kreve betydelige ressurser.

3.8.3 Bakgrunnen for gjeldende regler om kommunefordeling

Eiendomsskattelova har i dag regler for kommunefordelingen av eiendomsskattegrunnlaget for kraftanlegg, jf. eiendomsskattelova § 8 A-1.

Ved fremleggelsen av forslag til gjeldende kommunefordelingsregler, ble det fra departementet uttalt at disse skulle være midlertidige i påvente av den forestående revisjon av eiendomsskattelova (NOU 1996: 20 Eiendomsskatt), jf. Ot.prp. nr. 1 (2000–2001) punkt 16.1.1. Finanskomiteen tok dette til etterretning, jf. Innst.O. nr. 23 (2000–2001) punkt 17.1. Slik kommunefordelingsreglene i eiendomsskattelova § 8 A-1 er utformet i dag, fastsettes og fordeles eiendomsskattegrunnlaget etter hva

som er å anse som eiendomsskatteobjekt etter eiendomsskattelova, basert på fastsatte gjenanskaffelsesverdier (GAV). Dette medfører at det ved fordelingen ikke tas hensyn til innsatsfaktorer som er nødvendige for vannkraftproduksjon, som for eksempel vannfall og nedslagsfelt, fordi disse ikke omfattes av objektbegrepet i eiendomsskattelova § 4.

Før kraftskattereformen ble de enkelte anleggsdeler i kraftanlegg som hovedregel taksert i den kommunen de lå i. Det var også vanlig at kommuner med innsatsfaktorer som vannfall og nedslagsfelt i forbindelse med vannkraftutbyggingen, hadde inngått avtaler med kraftverkskommunen om at førstnevnte skulle tilordnes en del av eiendomsskattegrunnlaget, selv om disse innsatsfaktorene ikke anses som objekt for eiendomsskatt etter eiendomsskattelova § 3, jf. § 4 annet ledd annet punktum. Departementet har antatt at kommunene har adgang til å videreføre intensjonene i disse avtalene i forhold til skatteinntektene, jf. Ot.prp. nr. 1 (2000–2001). Ved at hele anlegget nå skal takseres under ett, har en del kommuner ment at de gamle fordelingsavtalene ikke lenger er bindende etter at eiendomsskattelova § 8 trådte i kraft 1. januar 2001. Spørsmålet om fordelingsavtalenes gyldighet er prøvd rettslig for anlegg i Sira-Kvina vassdraget. Agder lagmannsrett slo her fast at avtalen måtte gjelde også etter at eiendomsskattelova § 8 trådte i kraft, men nå for eiendomsskatteinntektene.

Gjeldende regler ble vedtatt etter en grundig vurdering av flere modeller. I Ot.prp. nr. 1 (2000–2001) kapittel 16 la departementet fram forslag til kommunefordelingsregler. Det ble uttalt at disse var å anse som midlertidige i påvente av den generelle revisjonen av eiendomsskattelova, jf. NOU 1996: 20. Departementet vurderte flere modeller:

- Historisk fordeling basert på overgangsregelen i lov 18. desember 1998 nr. 75 om fordeling i samsvar med fordelingen ved utskrivning av eiendomsskatt for 1998.
- Samme fordelingsregler som for formues-, inntekts-, og naturressursskatten etter skatteloven § 18–7 (skatteloven 1911 § 19 b og c).
- Fordeling etter kostpris på særlige driftsmidler i kraftanlegg med utgangspunkt i gjenanskaffelsesverdier på slike driftsmidler (GAV) beregnet av *NVE* pr. 1. januar 1997 etter forskrift av 20. januar 1997 nr. 79.

Departementet foreslo etter en nærmere vurdering fordelingsregler etter GAV-modellen. Det ble særlig lagt vekt på hensynet til eiendomsskattelova sitt virkeområde og objektbegrep, eiendomsskattelova sitt skattesubjektbegrep, å unngå/dempe omforde-

lingsvirkninger mellom kommuner i forhold til tidligere regler, etablering av likeartet og oppdaterte fordelingsgrunnlag for alle berørte kommuner og enkle regler. Hensynet til harmonisering av fordelingsregler for ulike skattarter ble ikke ansett som tungtveiende, dels fordi det ikke var lagt til grunn ved beslutningen om ikrafttredelse av eiedoms-skattelova § 8 og dels fordi det står i motstrid til hensynet til eiedoms-skattelova sitt objektbegrep og virkeområde. I Innst.O. nr. 23 (2000–2001) punkt 17.6 flg. sluttet finanskomiteen seg til forslaget.

Fordelingsreglene i skatteloven § 18–7 gjelder direkte fordelingen av formuesskattegrunnlaget, men får også betydning for fordelingen av naturressursskatten, jf. skatteloven § 18–2 første ledd. Skatteloven § 18–7 første til fjerde ledd har detaljerte regler for fordelingen av formuesskattegrunnlaget og naturressursskattegrunnlaget. I femte ledd er det gitt en overgangsregel hvor formuesskattegrunnlaget og naturressursskattegrunnlaget skal fordeles forholdsmessig i forhold til fordelingen av formuesskattegrunnlaget ved ligningen i 1996. En hovedforskjell mellom fordelingen etter skatteloven § 18–7 og fordelingen etter eiendomsskattelova § 8 A-1, er at vannfallskommunen får en stor del av formuen etter reglene i skatteloven § 18–7.

3.8.4 Departementets vurdering

I Ot.prp. nr. 1 (2000–2001) kapittel 16 ble ulike modeller for kommunefordelingsregler gitt en bred drøftelse. Det er derfor departementets syn at det ikke er behov for helt nye kommunefordelingsregler. Vurderingen av kommunefordelingsreglene for eiendomsskattegrunnlaget for kraftanlegg er derfor avgrenset til omfordelingsvirkninger og administrative kostnader ved å fordele eiendomsskattegrunnlaget for kraftanlegg etter fordelingsnøkkelen i skatteloven § 18–7. På grunnlag av dette har departementet vurdert om forutsetningene for og hensynene bak gjeldende kommunefordelingsregler er oppfylt, eller om reglene bør endres.

Departementet har ved hjelp av Skattedirektoratet samlet inn materiale som gir opplysninger om kommunefordeling av eiendomsskattegrunnlaget før ikrafttredelsen av eiedoms-skattelova § 8 (historisk fordeling), etter gjeldende fordelingsregler i eiedoms-skattelova § 8 A-1 og fordelingsnøkler etter skatteloven § 18–7.

Sammenligningen er gjort ved å vurdere fordelte eiendomsskattegrunnlag for et utvalg kraftverk for eiendomsskatteåret 2001 etter eiedoms-skattelova § 8 A-1 opp mot den fordeling som følger av fordelingsnøkkelen for naturressursskatten i skat-

teloven § 18–7 for inntektsåret 2001 og historisk fordeling (2000).

Tabell 3.7 viser hvordan eiendomsskatten fordeles seg mellom grupper av kraftkommuner ved de ulike fordelingsreglene.¹⁴ Sett i forhold til historisk fordeling, innebærer både gjeldende regler og fordeling etter skatteloven § 18–7 i gjennomsnitt en omfordeling fra kraftkommuner med relativt høye skatteinntekter til kommuner med relativt lave skatteinntekter. Tabellen viser også at en omlegging fra gjeldende regler til fordeling etter skatteloven § 18–7, fører til at noen kommunegrupper får lavere og noen høyere inntekter fra eiendomsskatt. Tabellen gir ikke noe entydig bilde av omfordelingsvirkningene samlet sett, men grunnlagsmaterialet viser at en fordeling etter eiedoms-skattelova § 8 A-1 er noe mer lik historisk fordeling (2000), enn en fordeling etter skatteloven § 18–7.

Grunnlagsmaterialet viser også at fordeling etter § 18–7 fører til at 25 nye kommuner får eiendomsskattegrunnlag fra kraftproduksjonsanlegg. Dette har sammenheng med at fordelingsreglene for naturressursskatten (§ 18–7) også inkluderer vannfall og nedslagsfelt, som ikke inngår i eiedoms-skattelova sitt objektbegrep og virkeområde. I tillegg til at noen nye kommuner ville fått eiendomsskattegrunnlag, ville anslagsvis 105 kommuner fått økt og 99 kommuner fått redusert grunnlag. Anslagsvis 66 kommuner ville fått om lag uendret eiendomsskattegrunnlag.

Departementet legger til grunn at historisk kommunefordeling i stor utstrekning har bygget på en fordeling av totalverdien av selve kraftanleggets tekniske deler.

For kraftverkene i Sørlandsregionen gir fordelingen etter eiedoms-skattelova § 8 A-1 likevel til dels store omfordelinger sett i forhold til historisk fordeling. Dette gjelder særlig ved fordelingen av eiendomsskattegrunnlagene knyttet til kraftverkene i Sira-Kvina- og Ulla-Førre-vassdragene. Departementet antar at dette har sammenheng med at det er spesielt i denne regionen at kommunene i forbindelse med utbyggingen av vassdragene har inngått fordelingsavtaler for eiendomsskattegrunnlaget. Kommunene i dette området har i stor grad benyttet seg av fordelingen i skatteloven § 18–7 i de fordelingsavtalene som er inngått. Men også i denne regionen er det tilfeller der § 18–7 vil gi større

¹⁴ Kommunefordelingen i 2001 etter eiedoms-skattelova § 8 A-1 tar ikke hensyn til lokale fordelingsavtaler. Dette kan føre til at faktiske fordelingen vil avvike noe fra tabellen. Imidlertid antar departementet at denne feilkilden er relativt liten etter som tabellen baserer seg på grupper av kommuner.

Tabell 3.7 Fordeling av eiendomsskatt 2001 på grupper av kraftkommuner¹ etter gjeldende regler (eigedomsskattelova § 8-A) og skatteloven § 18–7 (fordeling av naturressursskatt) målt i forhold til fordeling av eiendomsskatt etter gamle regler (2000). Prosent

Skatt ² pr. innb. i pst. av landsgj.snittet	Eiendoms- skatt 2000	Eiendoms- skatt 2001 etter gjeldende regler	Avvik fra 2000. Pst.poeng	Eiendoms- skatt 2001 etter sktl § 18–7	Avvik fra 2000. Pst.poeng	Differanse ml. gjeldende regler og § 18–7 Pst. poeng
Over 140 pst.	25,0	21,4	-3,6	19,0	-6,0	-2,4
110–140 pst.	28,4	24,3	-4,1	25,7	-2,6	1,4
100–110 pst.	11,7	11,2	-0,6	11,7	-0,1	0,5
90–100 pst.	13,0	17,0	4,0	16,9	3,9	-0,2
80–90 pst.	17,4	20,8	3,4	21,3	3,8	0,5
70–80 pst.	4,0	4,5	0,5	4,6	0,6	0,1
Under 70 pst.	0,5	0,7	0,3	0,9	0,4	0,1
Totalt	100,0	100,0	0,0	100,0	0,0	0,0

¹ Kommuner som deltok i Skattedirektoratets spørreundersøkelse våren 2001. Kraftkommunene er definert som de kommunene som mottok naturressursskatt i 2001. Oslo er utelatt pga. svært liten inntekt fra kraftproduksjon i egen kommune.

² Skatt på inntekt og formue inklusive naturressursskatt, men eksklusive eiendomsskatt og konsesjonskraftinntekter.

Kilde: Finansdepartementet og Skattedirektoratet.

omfordelingsvirkninger i forhold til historisk fordeling enn eigedomsskattelova § 8 A.

I 2001 ble det gitt en engangsbevilgning på 25 mill. kroner som skulle brukes til å kompensere bortfalte eiendomsskatteinntekter for de kommunene hvor overgangen til verdsettelse av kraftanlegg etter skatteloven § 18–5 ga størst utslag. Det ble forutsatt at dette var en engangskompensasjon på grunn av de meget lave kraftprisene i perioden 1997–2000. De fleste kommunene, heriblant en rekke kommuner i Agder- og Telemarksområdet, som henvendte seg til departementet fordi de var misfornøyde med verdsettelsen av kraftanlegg eller fordelingen av eiendomsskattegrunnlaget, er såkalte høyinntektskommuner i inntektsutjevningssystemet. Disse kommunene antas å ha bedre forutsetninger enn andre kommuner til å omstille seg i forhold til reduserte skatteinntekter. Departementet viser også til at det ved rettskraftig dom i Agder lagmannsrett er slått fast at fordelingsavtalene mellom kommunene for eiendomsskattegrunnlaget for kraftanleggene i Sira-Kvina-vassdraget fremdeles er gyldige i forhold til skatteinntektene.

Verken fordelingen etter eigedomsskattelova § 8 A-1 eller skatteloven § 18–7 peker seg ut som mest samsvarende med historisk fordeling. Eigedomsskattelova § 8 A-1 harmonerer best med eigedomsskattelova sitt objektbegrep. Et problem med fordelingen etter skatteloven § 18–7 er at den fordeles mer enn 50 pst. av skattegrunnlaget til fallkommunen, noe som i seg selv kan virke urimelig sett i forhold til verdien av de tekniske anleggsdelene. Videre vil magasinkommuner som ligger øverst i

vassdrag med mange nedenforliggende kraftverk, få en svært stor andel av skattegrunnlaget, både sett i forhold til dagens regler og historisk fordeling.

En mulighet kunne ha vært å endre gjeldende fordelingsregler i eigedomsskattelova § 8 A-1 slik at vannfall og nedslagsfelt, herunder tilsigsfelt, inkluderes. Da måtte for det første objektet for eiendomsskatt for kraftverk i eigedomsskattelova § 3, jf. § 4, utvides. Dette er ikke i seg selv lovteknisk vanskelig, men en slik løsning forutsetter at disse elementene måtte takseres/verdsettes for å komme inn som en del av fordelingsreglene. Dette vil i praksis være komplisert og kostbart, både for kommuner, kraftforetak og ligningsmyndigheter. Etter departementets syn vil en slik verdsettelse ha et stort konfliktpotensial. Det var nettopp for å få færre tvister knyttet til verdsettelsen at en satte i kraft eigedomsskattelova § 8 for kraftanlegg. En slik verdsettelse vil også måtte bygge på antagelser om hvilke innsatsfaktorer som bidrar mest til verdien av kraftanlegget, noe som også åpner for utpreget skjønnsmessige vurderinger.

Departementet mener en overgang til å benytte fordelingsreglene i skatteloven § 18–7 ikke vil være i samsvar med de forutsetningene som lå til grunn for vedtakelsen av ikrafttredelsen av eigedomsskattelova § 8, jf. Ot.prp. nr. 23 (1995–96).

Etter den første uroen ved ikrafttredelsen av eigedomsskattelova § 8 den 1. januar 2001 har departementet mottatt noen få henvendelser om dette. Inntrykket er at gjeldende kommunefordelingsregler fungerer godt for det store flertallet av kraft-

Tabell 3.8 Anslag på langsiktige provenyvirkninger for staten, kommunene¹ og kraftforetakene som følge av Regjeringens forslag til endringer i skattereglene for kraftforetak og Stortingets vedtak om endringer i konsesjonskraftprisen. Mill. kroner

	Staten	Kommunene ¹	Foretakene ²
<i>Regjeringens forslag:</i>			
Øke nedre grense i grunnrenteskatten	-5		5
Endringer i eiendomsskatten	10	-20	10
Herav:			
redusere minimumsverdi/innføre maks.verdi	5	-10	5
endringer i fradraget for utskiftningskostnader	5	-10	5
Økt nedre grense i naturressursskatten	25	-25	
<i>Stortingets tidligere vedtak:</i>			
Endring i konsesjonskraftprisen	-165	350	-185
Samlet, inkl. endring i konsesjonskraftprisen	-135	305	-170
Samlet, ekskl. endring i konsesjonskraftprisen	30	-45	15

¹ Inklusive fylkeskommunene.

² Positive tall tilsvarer økte inntekter (reduert skatt mv.) for foretakene.

Kilde: Finansdepartementet og Olje- og energidepartementet.

kommunene. Departementet mener således at dagens fordelingsregler i eieendomsskattelova § 8 A-1 bør beholdes uendret.

3.9 Økonomiske virkninger av forslagene

3.9.1 Innledning

I dette avsnittet presenteres beregninger av de økonomiske virkningene av Regjeringens forslag til endringer i skattereglene for kraftverk.

Departementet har innhentet datamateriale fra en rekke kilder i forbindelse med vurderingen i dette kapitlet, blant annet fra Skattedirektoratet (SkD), Sentralskattekontoret for Storbedrifter (SFS), Norges Vassdrags- og Energidirektorat (NVE), Energi- og energidirektorat (NVE), Energi- og energidirektorat (NVE), Energi- og energidirektorat (NVE) og ECON Senter for økonomisk analyse (ECON), jf. boks 3.2.

Anslagene på provenyvirkningene av Regjeringens forslag, er i hovedsak basert på beregninger fra ECON/EBL. Det gjelder blant annet virkningen av å endre minimumsverdien og å innføre en maksimumsverdi. Disse beregningene er basert på et utvalg kraftverk som representerer om lag 61 pst. av kraftproduksjonen. Departementet har deretter blåst opp dette grunnlaget for å treffe samlet produksjon i Norge. Blant annet fordi beregningene er basert på et utvalg, vil det være knyttet usikkerhet til anslagene.

I avsnitt 3.9.2 redegjøres det for provenyvirkningene som følger av Regjeringens forslag. I avsnitt

3.9.3 beskrives hvordan Regjeringens forslag påvirker fordelingen av kommunenes inntekter fra kraftverk, mens virkningen forslagene har på investeringsincentivene i kraftproduksjon vurderes i avsnitt 3.9.4.

3.9.2 Provenyanslag fordelt på skattekreditorer

Tabell 3.8 viser departementets anslag på de langsiktige virkningene av Regjeringens forslag til endringer i skattereglene for kraftforetak. Det er redegjort for forutsetninger for anslagene i boks 3.1.

Tabellen omfatter også virkningen av Stortingets vedtak høsten 2002 om å endre fastsettelsen av konsesjonskraftprisen fra 2003, jf. Innst.S. nr. 50 (2002–2003) og Dokument nr. 8:25 (2001–2002). Endringen består i at grunnrente- og overskuddsskatt ikke lenger skal inngå i fastsettelsen av konsesjonskraftprisen, dvs. at disse ikke inngår i beregningen av selvkost på konsesjonskraften. Olje- og energidepartementet har anslått at denne endringen vil øke verdien av konsesjonskraft for kommunene, avhengig av bl.a. kraftpris, med mellom om lag 200 og 500 mill. kroner årlig på sikt. I tabell 3.8 benyttes et punktanslag på 350 mill. kroner. På kort sikt antas det at inntektsøkningen for kommunene er noe lavere. For 2003 benyttes et punktanslag på 160 mill. kroner. Lavere konsesjonskraftpris reduserer grunnlaget for skatt på alminnelig inntekt og grunnrenteskatt. I 2004 blir statens skatteinntekter således redusert med om lag 65 mill. kroner, jf. tabell 3.9.

Tabell 3.9 Anslag på provenyvirkinger i 2004 for staten, kommunene¹ og kraftforetakene som følge av Regjeringens forslag til endringer i skattereglene for kraftforetak og Stortingets vedtak om endringer i konsesjonskraftprisen. Mill. kroner

	Staten			
	Påløpt	Bokført	Kommunene ¹	Foretakene
<i>Regjeringens forslag:</i>				
Øke nedre grense i grunnrenteskatten	-5	0	0	0 ²
Endringer i eiendomsskatten	0	0	-80	80
Herav:				
redusere minimumsverdi/innføre maks.verdi			-80	80
endringer i fradraget for utskiftningskostnader	0	0	0	0
Økt nedre grense i naturressursskatten	25	0	0 ³	0 ⁴
<i>Stortingets tidligere vedtak:</i>				
Skattevirkning av endring i konsesjonskraftprisen ...	0	-65	0	65
Samlet, inkl. endring i konsesjonskraftprisen	20	-65	-80	145
Samlet, ekskl. endring i konsesjonskraftprisen	20	0	-80	80

¹ Inklusive fylkeskommunene.

² Bokføres i 2005.

³ Kommunenes inntekter fra naturressursskatten reduseres med om lag 30 mill. kroner som følge av Regjeringens forslag. Dette bokføres i 2005 siden naturressursskatten er etterskuddspliktig.

⁴ Det anslås at om lag 5 mill. kroner av den reduserte naturressursskatten i 2004 ikke kommer fullt ut til fradrag mot skatt på alminnelig inntekt i kraftforetakene. Dette bokføres i 2005.

Kilde: Finansdepartementet og Olje- og energidepartementet.

Samlet sett anslås det at kommunene på lang sikt får økt sin andel av verdiene fra kraftproduksjon med vel 300 mill. kroner inklusive virkningen av Stortingets vedtak om å endre fastsettelsen av konsesjonskraftprisen. Kraftforetakene dekker om lag 170 mill. kroner av dette gjennom lavere inntekter fra konsesjonskraften, mens staten finansierer om lag 135 mill. kroner gjennom lavere skatt på alminnelig inntekt og grunnrenteskatt.

Regjeringens forslag vil isolert sett redusere kraftkommunenes inntekter med anslagsvis 45 mill. kroner på lang sikt. Om lag 20 mill. kroner av denne inntektsreduksjonen skyldes lavere eiendomsskatt, og resten er reduserte inntekter fra naturressursskatten. Kraftforetakene får økt overskudd etter skatt med om lag 15 mill. kroner gjennom lavere eiendomsskatt og grunnrenteskatt, mens staten får om lag 30 mill. kroner i økte skatteinntekter.

Tabell 3.9 viser provenyvirkningene for staten, kommunene og kraftforetakene i 2004 ved Regjeringens forslag og Stortingets vedtak om endringer i konsesjonskraftprisen. Som tabellen viser, vil Regjeringens forslag isolert sett redusere kraftkommunenes inntekter med anslagsvis 80 mill. kroner i 2004. Imidlertid økte kraftkommunenes inntekter i 2003 med om lag 160 mill. kroner i 2003, som følge av vedtaket om endring i konsesjonskraftprisen. Samlet for 2003 og 2004 øker derfor kommunenes inntekter med anslagsvis 80 mill. kroner. I tillegg

kommer effekten av økte kraftpriser, som med gjeldende regler øker samlet eiendomsskatt med anslagsvis 110 mill. kroner fra 2003 til 2004. Figur 3.9 viser samlet anslått eiendomsskatt fra kraftproduksjonsanlegg for 2000 til 2004 med Regjeringens forslag for 2004.

Kraftforetakene får isolert sett økt sine inntekter (før inntekts- og grunnrenteskatt) med anslagsvis 80 mill. kroner i 2004 som følge av endringene i eiendomsskatten. Imidlertid vil samlet eiendomsskatt øke fra 2003 til 2004 med gjeldende regler som følge av økende lønnsomhet i kraftverkene. Reduksjonen i konsesjonskraftprisen innebærer at skattekostnaden fra 2003 reduseres med anslagsvis 65 mill. kroner.¹⁵ Kraftforetakene får derfor samlet sett om lag 145 mill. kroner i økte inntekter som følge av Regjeringens forslag, inklusive virkningen av endringen i konsesjonskraftprisen.

Staten får økt sine inntekter med om lag 20 mill. kroner påløpt som følge av Regjeringens forslag til endringer i kraftforetaksbeskatningen. Endringen i konsesjonskraftprisen reduserer imidlertid statens bokførte inntekter i 2004 med anslagsvis 65 mill. kroner.

¹⁵ Motsatsen blir at staten får redusert de bokførte skatteinntektene med 65 mill. kroner i 2004. Årsaken er at reduksjonen i konsesjonskraftprisen reduserer skattegrunnlaget for både grunnrenteskatten og skatt på alminnelig inntekt, og at kraftforetakene er etterskuddspliktige.

Boks 3.1 Forutsetninger for provenyberegningene

Departementet har beregnet provenyvirkinger som følge av Regjeringens forslag både på lang og kort sikt. For å utføre disse beregningene kreves det enkelte forutsetninger om særlig produksjon og kraftprisinivå. Mens virkningene på kort sikt er viktige for å få oversikt over hvordan forslagene slår ut i de neste årene, er det etter departementets syn de langsiktige virkningene som er av interesse for å vurdere hvordan forslagene vil påvirke kraftsektoren samlede rammevilkår.

For provenyberegningene på *lang sikt* har departementet lagt til grunn følgende forutsetninger:

- Kraftpris på 20 øre/kWh.
- Kraftproduksjonen tilsvarer midlere årsproduksjon.
- Alle kraftforetak vil over tid være i skatteposisjon for skatt på alminnelig inntekt.
- 70 pst. av alle kraftverk vil være i skatteposisjon for grunnrenteskatt.

For provenyberegningene på *kort sikt* (2003–2005) har departementet lagt til grunn følgende forutsetninger:

- Kraftpris og produksjon for perioden 1998–2002 i beregninger på eiendomsskatten.
- 90 pst. av kraftforetakene vil være i skatteposisjon for skatt på alminnelig inntekt.
- Om lag 60 pst. av kraftverkene vil være i skatteposisjon for grunnrenteskatt.

For begge beregningene er det lagt til grunn en risikofri rente på om lag 6,5 pst., som tilsvarer den risikofrie normrenten for inntektsåret 2002.

3.9.3 Virkninger på fordelingen av kommunenes inntekter fra kraftverk

I dette avsnittet gis det en vurdering av hvordan Regjeringens forslag kan påvirke fordelingen av kommunenes inntekter fra kraftverk.

Tabell 3.10 viser beregnede fordelingsvirkinger for 2004 som følge av Regjeringens forslag til endringer i minimumsverdien og innføring av en maksimumsverdi i eiendomsskatten. Målt i kroner pr. innbygger er det kraftkommuner med ordinære skatteinntekter pr. innbygger over 110 pst. av landsgjennomsnittet som anslagsvis får den største reduksjonen i eiendomsskatt. Målt i prosent av anslått eiendomsskatt i 2004, er bildet noe mer uklart. I hovedsak er det kommuner med skatteinntekter

Boks 3.2 Datamateriale

Departementet har samlet inn tallmateriale fra en rekke kilder i forbindelse med omtalen i dette kapitlet, bl.a.:

- Fra *Skattedirektoratet* har departementet mottatt eiendomsskattelister for 2001–2003. I tillegg er det innhentet opplysninger knyttet til bl.a. eiendomsskatt for årene 1997, 2000 og 2001 i forbindelse med SkDs spørreundersøkelse blant kraftkommuner våren 2001. I tilknytning til samme spørreundersøkelse ble det også samlet inn informasjon om fordelingsnøkler i naturressursskatten, jf. skatteloven § 18–7.
 - Fra *Sentralskattekontoret for storbedrifter* har departementet mottatt detaljert informasjon knyttet til eiendomsskattegrunnlagene for 2001 og 2003 for 20 kraftforetak som eier om lag 188 kraftverk. Dette tallmaterialet omfatter om lag 60 pst. av kraftproduksjonen i Norge.
 - Fra *Norges vassdrags- og energidirektorat* har departementet mottatt informasjon fra regnskapsrapporteringen knyttet til kraftproduksjon vedrørende betalt eiendomsskatt for årene 1994–2000. Departementet har også innhentet informasjon om gjenskaffelsesverdier (GAV) knyttet til driftsmidler i kraftproduksjon og midlere kraftproduksjon fordelt etter effekt.
 - Fra *Energibedriftenes landsforening* og *ECON* har departementet mottatt diverse beregninger vedrørende bl.a. eiendomsskatt og grunnrenteskatt for årene 2003 og 2004. Det er også gjort ulike beregninger knyttet til endringer i skattereglene og ulike forutsetninger om blant annet kraftpriser. Disse beregningene ble utført etter forespørsel fra Finansdepartementet, jf. brev av 20. juni d.å. til EBL. Beregningene er basert på et utvalg på 9 kraftforetak som eier om lag 258 kraftverk. Disse kraftverkene står for om lag 61 pst. av samlet kraftproduksjon.
- Fra *ECON* har departementet også innhentet informasjon knyttet til verdsettelse av kraftproduksjon i forbindelse med rapporten Kommunenes og fylkeskommunenes kraftformue og kraftinntekter, jf. ECON-rapport 101/02.

Tabell 3.10 Anslåtte virkninger på fordelingen av kraftkommunenenes¹ inntekter fra eiendomsskatt som følge av Regjeringens forslag om å redusere minimumsverdien til 0,8 kroner pr. kWh og å innføre en maksimumsverdi på 2,5 kroner pr. kWh. 2004

Skatt ² pr. innb. i pst. av landsgj.snittet	Eiendomsskatt 2004 ³ pr. innbygger. Kroner	Endring i eiendomsskatt pr. innbygger. Kroner	Endring i eiendomsskatt. Prosent
Over 140 pst.	11 490	-830	-7,3
110–140 pst.	1 350	-110	-8,2
100–110 pst.	140	-10	-6,9
90–100 pst.	100	-10	-4,7
80–90 pst.	130	-10	-7,6
70–80 pst.	60	-10	-10,9
Under 70 pst.	0	0	-2,6
Totalt	270	-20	-7,3

¹ Kraftkommunene er definert som de kommunene som mottok naturressursskatt i 2001. Oslo er utelatt pga. svært liten inntekt fra kraftproduksjon i egen kommune.

² Skatt på inntekt og formue inklusive naturressursskatt, men eksklusive eiendomsskatt og konsesjonskraftinntekter.

³ Anslag for 2004 med gjeldende regler. Det er antatt at fordelingen av samlet eiendomsskatt mellom kommunegruppene er tilsvarende som i 2003

Kilde: Finansdepartementet, Skattedirektoratet og Sentralskattekontoret for storbedrifter.

pr. innbygger over 110 pst., og mellom 70 og 90 pst. av landsgjennomsnittet, som i gjennomsnitt får en størst prosentvis reduksjon.

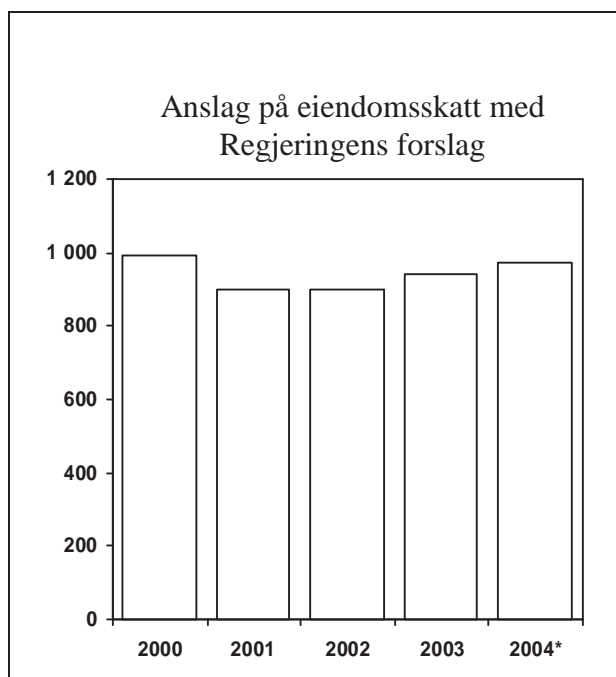
På sikt antas det at virkningene av Regjeringens forslag til endring minimumsverdien og innføring av maksimalverdi vil være mindre. Dette skyldes at

det antas at kraftprisene, og dermed lønnsomheten i kraftverkene, i gjennomsnitt vil være høyere på sikt enn i perioden 1997–2000, da kraftprisene var meget lave.

Tallmaterialet departementet har tilgjengelig gir ikke grunnlag for å gjøre tilsvarende beregninger av Regjeringens øvrige forslag.

Forslaget om å *redusere skattemessig levealder på elektroteknisk utrustning* fra 38 til 31 år i beregningen av fradraget for framtidige utskiftningskostnader, vil ikke påvirke kraftverk som fortsatt verdsettes etter minimumsverdien etter endringen. For øvrige kraftverk, vil effekten i hovedsak variere etter andelen elektroteknisk utrustning i kraftverket. I gjennomsnitt utgjør andelen elektroteknisk utrustning om lag 11 pst. av driftsmidlene. Virkningene for enkeltkommuner vil derfor variere etter lønnsomheten i og type kraftverk som de har i kommunen sin.

Forslaget om å *heve nedre grense i naturressursskatten* vil i utgangspunktet påvirke kommuner som har relativt mange småkraftverk med en påstemplet merkeytelse mellom 1500 og 5500 kVA. Imidlertid inngår naturressursskatten i inntekstutjevningssystemet, slik at det i hovedsak er kraftkommuner som har ordinære skatteinntekter pr. innbygger over 110 pst. av landsgjennomsnittet som vil bli påvirket av Regjeringens forslag.¹⁶ Kommuner med ordinære skatteinntekter under 110

Figur 3.9 Anslag på kommunenes samlede inntekter fra eiendomsskatt på kraftproduksjonsanlegg med Regjeringens forslag. 2000–2004

* Regjeringens forslag.

Kilde: Finansdepartementet, Skattedirektoratet, NVE og ECON.

¹⁶ Kommuner med ordinære skatteinntekter pr. innbygger over 140 pst. landsgjennomsnittet blir kompensert for 50 pst. av reduksjonen. Kommuner mellom 110 og 140 pst. av landsgjennomsnittet vil ikke bli kompensert.

pst. av landsgjennomsnittet vil bli kompensert for om lag 90 pst. av reduksjonen gjennom inntekstutjevningssystemet.

Øvrige forslag antas ikke å påvirke kraftkommunenes inntekter i særlig grad.

3.9.4 Forslagenes virkning på investeringsincentiver i kraftproduksjon

Utgangspunktet for Regjeringens forslag til endringer i skattereglene for kraftforetak, er at gjeldende skatteregler, sammen med de konsesjonsbaserte ordningene, bidrar til å redusere avkastningen etter skatt i vannkraftproduksjon i forhold til alternative investeringer, jf. avsnitt 3.3. Dette særskilte regelverket er i hovedsak knyttet til ønsket om at vertskommunene skal få en andel av verdiene fra kraftproduksjon. Dette er dels begrunnet som kompensasjon for naturinngrep i kommunen og dels fordi det er et ønske om at kommunene skal få en andel av verdiene i lokale naturressurser. Blant annet som følge av dette, er skattereglene for kraftforetak og de konsesjonsbaserte ordningene relativt kompliserte, noe som kan være en byrde for både kraftforetakene og ligningsmyndighetene.

Forslagene i denne proposisjonen og i Ot.prp. nr. 1 (2003–2004) kapittel 10, vil etter Regjeringens syn bidra til både forenkling av regelverket og til å bedre investeringsincentivene i kraftproduksjon.

Følgende forslag vil særlig bidra til å forenkle skattereglene:

- Innføring av sentral ligning, jf. Ot.prp. nr. 1 (2003–2004) punkt 10.6.
- Presisering av skatteloven §§ 18–2 og 18–3 ift. hvem som er skattesubjekt for grunnrenteskatt og naturressursskatt, jf. Ot.prp. nr. 1 (2003–2004) punkt 10.8.
- Øke nedre grense i fastsettelse av grunnrenteinntekt og naturressursskatt fra 1500 kVA til 5500 kVA, jf. avsnitt 3.6.3.

I forhold til å bidra til samfunnsøkonomisk fornuftige omstruktureringer i kraftsektoren og bedre in-

vesteringsincentivene, er det spesielt to forslag som er viktige:

- Oppheve gevinstbeskatning på særskilte driftsmidler i kraftproduksjon, mot å innføre skattemessig kontinuitet for disse.
- Oppheve gjeldsbegrensningsregelen for offentlig eide kraftforetak.

Oppheving av gevinstbeskatning ved realisasjon av særskilte driftsmidler mot skattemessig kontinuitet vil innebære skattemessig likebehandling ved salg av aksjer/eierandeler i forhold realisasjon av driftsmidler. Det antas at dette særlig vil kunne bidra til å lette samfunnsøkonomiske fornuftige omstruktureringer i kraftsektoren. Oppheving av gjeldsbegrensningsregelen for offentlig eide kraftforetak vil i tillegg kunne bidra til å bedre finansieringsmulighetene for offentlig eide kraftforetak. Dermed kan trolig offentlige kraftforetak i større grad kunne delta aktivt i omstruktureringen i bransjen, i tillegg til å bedre mulighetene for å oppgradere og videreutvikle produksjonskapasiteten. Forslaget vil også bidra til et enklere kraftskattesystem.

I tillegg vil Regjeringens forslag om å heve nedre grense for fastsettelse av grunnrenteinntekt og naturressursskatt kunne bidra til bedre investeringsincentiver i kraftproduksjon, ved at det isolert sett blir mer lønnsomt å investere i små kraftverk. Dette er i tråd med Regjeringens mål om å legge til rette for utbygging av småskala kraftverk for å stimulere til lokal verdiskaping og akseptable kraftpriser.

Som omtalt i avsnitt 3.5.8, vil også Regjeringens forslag til justeringer i verdsettelsesreglene for eiendomsskattegrunnlaget, kunne gi bedre investeringsincentiver i kraftproduksjon. Dette er særlig knyttet til forslagene om å redusere minimumsverdien og å innføre en maksimumsverdi i eiendomsskattegrunnlaget.

For øvrig vises det til avsnitt 3.7. hvor Regjeringen varsler at den i budsjettet for 2005 vil fremlegge en nærmere vurdering av endringer i grunnrenteskatten med sikte på at skatten skal virke mer nøytral i forhold til investeringsbeslutninger.

4 Indirekte skatter

4.1 Innledning

4.1.1 Generelt

Indirekte skatter omfatter merverdiavgift og særavgifter. Hovedtrekkene i avgiftsopplegget er nærmere omtalt i kapittel 1.

Merverdiavgift er en generell avgift på innenlands omsetning av varer og tjenester. I tillegg beregnes merverdiavgift ved import og ved uttak av varer og tjenester fra avgiftspliktig virksomhet. Merverdiavgiften ble innført 1. januar 1970 ved lov 19. juni 1969 nr. 66. Merverdiavgiften er en fiskal avgift og en av statens viktigste inntektskilder. Den generelle avgiftssatsen er på 24 pst. og foreslås ikke endret for 2004.

Merverdiavgiften skal beregnes i alle omsetningsledd. Retten til å fradragføre inngående avgift ved kjøp av varer og tjenester til bruk i avgiftspliktig virksomhet medfører at avgiften ikke belastes de avgiftspliktige virksomhetene i omsetningskjeden. Merverdiavgiften er derfor i hovedsak en beskatning av forbruk, ved at det er det endelige forbruket av avgiftspliktige ytelser som belastes med avgift. Forslag til endringer i merverdiavgiften for 2004 er omtalt i avsnitt 4.2.

Særavgiftene omfatter flere kategorier avgifter. Til forskjell fra merverdiavgiften, som beregnes i alle omsetningsledd og ved innførsel, beregnes de fleste særavgiftene på varer i utgangspunktet kun i ett ledd. Dette skjer som hovedregel ved produksjon eller ved innførsel.

Særavgiftene og merverdiavgiften utgjør mer enn en tredel av de samlede skatte- og avgiftsinntektene fra Fastlands-Norge. I likhet med merverdiavgiften går inntektene fra særavgiftene til statskassen uten noen form for øremerking. Mens merverdiavgiften først og fremst har til hensikt å finansiere offentlige utgifter, benyttes noen av særavgiftene også som virkemiddel til å prise eksterne effekter, f.eks. knyttet til forbruk av helse- og miljøskadelige produkter.

Særavgiftene og merverdiavgiften fastsettes av Stortinget ved plenarvedtak for ett år av gangen i medhold av Grunnloven § 75 bokstav a. Vurderingene av satsene og strukturen på avgiftene inngår i den årlige budsjettbehandlingen. Av plenarvedtakene om særavgiftene fremgår også regler om fritak mv. Bestemmelser om oppkreving, kontroll mv. er gitt i egne forskrifter med hjemmel i særlover som eksempelvis lov 19. mai 1933 nr. 11 om særavgifter og lov 19. juni 1959 nr. 2 om avgifter vedrørende motorkjøretøyer og båter. For merverdiavgiften fremgår bestemmelsene om fritak, unntak, oppkreving mv. av lov 19. juni 1969 nr. 66 med tilhørende forskrifter.

Tabell 4.1 viser gjeldende avgiftssatser og forslag til satser for 2004. Alle satsene er i utgangspunktet justert opp med 1,8 pst. fra 2003 for å ta hensyn til forventet prisstigning i 2004. Små avvik fra dette skyldes avrundinger.

Tabell 4.1 Avgiftssatser for 2003 og foreslåtte satser for 2004

Avgiftskategori	Gjeldende sats	Forslag 2004	Endring i pst.
<i>Merverdiavgift, pst. av omsetningsverdien</i>			
Generell sats	24	24	–
Redusert/halv sats	12	12	–
Lav sats	–	6	–
<i>Alkoholholdige drikker med alkoholinnhold over 4,75 volumprosent</i>			
Produktavgift, kr/vol pst. og liter			
Brennevinbaserte drikkevarer	5,44	5,40	-0,7
Annet	3,55	3,52	-0,8
<i>Alkoholholdige drikker med alkoholinnhold til og med 4,75 volumprosent</i>			
Produktavgift brennevinbaserte drikkevarer, kr/vol pst. og liter			
fra 0,7 vol pst.	varierer	5,40	varierer
Produktavgift annet, kr/liter			
a) 0,00–0,70 vol pst.	1,55	1,54	-0,6
b) 0,70–2,75 vol pst.	2,43	2,41	-0,8
c) 2,75–3,75 vol pst.	9,18	9,11	-0,8
d) 3,75–4,75 vol pst.	15,89	15,77	-0,8
<i>Tobakkvarer</i>			
Sigarer, kr/100 gram	174	177	1,7
Sigaretter, kr/100 stk.	174	177	1,7
Røyketobakk, kr/100 gram	120	177	47,5
Snus, kr/100 gram	56	57	1,8
Skrå, kr/100 gram	56	57	1,8
Sigarettpapir, kr/100 stk.	2,60	2,70	3,8
<i>Engangsavgift</i>			
Kjøretøygruppe a			
Vektavgift, kr/kg			
Første 1150 kg	33,40	34,00	1,8
Neste 250 kg	66,80	68,00	1,8
Neste 100 kg	133,61	136,01	1,8
Resten	155,38	158,18	1,8
Slagvolumavgift, kr/cm ³			
Første 1200 cm ³	9,86	10,04	1,8
Neste 600 cm ³	25,82	26,28	1,8
Neste 400 cm ³	60,73	61,82	1,8
Resten	75,86	77,23	1,8
Motoreffektavgift, kr/kW			
Første 65 kW	129,01	131,33	1,8
Neste 25 kW	470,53	479,00	1,8
Neste 40 kW	941,36	958,30	1,8
Resten	1 593,01	1 621,68	1,8
Kjøretøy gruppe b, pst. av personbilavgift	20	20	–
Kjøretøy gruppe c, pst. av personbilavgift	13	13	–
Kjøretøy gruppe d, pst. av personbilavgift	55	55	–
Kjøretøy gruppe e, pst. av verdiavgiftsgrunnlaget	36	36	–
Kjøretøy gruppe f, stykkavgift	8 869	9 029	1,8

Avgiftskategori	Gjeldende sats	Forslag 2004	Endring i pst.
Slagvolumavgift, kr/cm³			
Første 125 cm ³	0	0	–
Neste 775 cm ³	30,47	31,02	1,8
Resten	66,80	68,00	1,8
Motoreffektavgift, kr/kW			
Første 11 kW	0	0	–
Resten	394,71	401,81	1,8
Kjøretøygruppe g			
Vektavgift, kr pr. kg			
Første 100 kg	12,50	12,73	1,8
Neste 100 kg	25,00	25,45	1,8
Resten	49,99	50,89	1,8
Slagvolum, kr pr. cm³			
Første 200 cm ³	2,61	2,66	1,8
Neste 200 cm ³	5,21	5,30	1,8
Resten	10,41	10,60	1,8
Motoreffekt, kr pr. kW			
Første 20 kW	33,33	33,93	1,8
Neste 20 kW	66,65	67,85	1,8
Resten	133,30	135,70	1,8
Kjøretøygruppe h, pst. av personbilavgift	40	40	–
Kjøretøygruppe i, kr	2 920	2 973	1,8
Kjøretøygruppe j, pst. av personbilavgift	35	35	–
Årsavgift, kr/år			
Alminnelig sats	2 360	2 405	1,9
Motorsykler	1 180	1 200	1,7
Campingtilhengere	905	920	1,7
Kjøretøy med totalvekt over 3,5 tonn	1 370	1 395	1,8
<i>Vektårsavgift, kr/år</i>	varierer	varierer	1,8
<i>Omregistreringsavgift</i>	varierer	varierer	1,8
Bensin, kr/liter			
Blyholdig	4,72	4,80	1,7
Blyfri	3,89	3,96	1,8
Autodiesel, kr/liter			
Lavsvovlet	2,83	2,88	1,8
Høysvovlet	3,17	3,23	1,9
<i>Båtmotorer, kr/HK</i>	129,50	132,00	1,9
Elektrisk kraft, øre/kWh			
Forbruksavgift	9,5	9,67	1,8
<i>Smøreolje, kr/liter</i>	1,56	1,59	1,9
Avgift på mineralske produkter			
Grunnavgift på fyringsolje			
Mineralolje, kr/liter	0,398	0,405	1,8

Avgiftskategori	Gjeldende sats	Forslag 2004	Endring i pst.
<i>CO₂-avgift, generell sats</i>			
Petroleumsvirksomhet, kr/liter eller Sm ³	0,75	0,76	1,3
Mineralolje, kr/liter	0,50	0,51	2,0
Bensin, kr/liter	0,75	0,76	1,3
<i>CO₂-avgift, redusert sats</i>			
Mineralolje, kr/liter	0,29	0,30	3,4
Bensin, kr/liter	0,27	0,27	0,0
<i>Svovelavgift, generell sats</i>			
Mineralolje, kr/liter	0,07	0,07	0,0
<i>Svovelavgift, redusert sats</i>			
Mineralolje, kr/liter	0,028	0,029	3,6
<i>Avgift på sluttbehandling av avfall</i>			
<i>Opplagsplasser for avfall, kr/tonn</i>			
Opplagsplasser med høy miljøstandard	327	333	1,8
Opplagsplasser med lav miljøstandard	427	435	1,9
<i>Til 1. juli 2004:</i>			
<i>Anlegg for forbrenning av avfall, kr/tonn</i>			
Grunnavgift	82	83	1,2
Tilleggsavgift	245	250	2,0
<i>Fra 1. juli 2004:</i>			
Anlegg for forbrenning av avfall, kr/utslippsenhet	–	varierer	–
CO ₂ -avgift på avfall til forbrenning, kr/tonn	–	39,70	–
<i>Avgift på helse og miljøskadelige stoffer</i>			
Trikloretten, kr/kg	53,55	54,51	1,8
Tetrakloretten, kr/kg	53,55	54,51	1,8
<i>Avgift på klimagassene HFK og PFK</i>			
Kr/tonn CO ₂ -ekvivalenter	180	183,24	1,8
<i>Sjokolade mv.</i> , kr/kg	15,18	15,45	1,8
<i>Alkoholfrie drikkevarer</i>			
Ferdigvare, kr/liter	1,55	1,54	-0,6
Konsentrat (sirup) kr/liter	9,47	9,40	-0,7
Kullsyre, kr/kg	62,87	62,40	-0,7
<i>Avgift på drikkevareemballasje</i>			
<i>Miljøavgift, kr/stk.</i>			
a) Glass og metall	4,28	4,36	1,9
b) Plast	2,58	2,63	1,9
c) Kartong/papp	1,07	1,09	1,9
Grunnavgift, engangsemballasje, kr/stk.	0,87	0,89	2,3
<i>Sukker</i> , kr/kg	5,88	5,99	1,9
<i>Dokumentavgift</i> , pst. av salgsverdi	2,5	2,5	–

4.1.2 Varer i retur

Varer som kommer i retur til registrerte virksomheter, får fritak for eller refusjon av avgift dersom visse vilkår er oppfylt. Dette fremgår i dag av særavgiftsforskriften. Formelt sett er dette imidlertid fritak på lik linje med andre fritak fra særavgiftene. Fritaket bør derfor fremgå av Stortingets avgiftsvedtak for de ulike avgiftene. Dette skaper også bedre oversikt for brukerne av regelverket. Departementet foreslår derfor å ta dette inn i samtlige avgiftsvedtak, bortsett fra de fleste av motorvognavgiftene, dokumentavgiften, sluttbehandlingsavgiften og el-avgiften, der vareretur ikke er aktuelt. Det vises til forslag til endringer i de respektive vedtakene.

4.1.3 Forenklet fortolling av alkoholholdig drikk som reisegods

Etter reglene for forenklet fortolling kan reisende innføre en viss mengde alkoholholdig drikk og tobakkvarer mot fortolling etter sjablonmessige sats. Satsene skal om lag tilsvare det ordinære avgiftsnivået, og sikrer samtidig en mer smidig og forenklet tollbehandling. Adgangen til forenklet fortolling kommer i tillegg til kvoten som kan innføres toll- og avgiftsfritt. Etter dagens regler kan det mot forenklet fortolling innføres inntil 10 liter drikk med alkoholstyrke over 2,5 til og med 4,75 volumprosent og inntil 4 liter drikk med alkoholstyrke over 4,75 til og med 60 volumprosent. Innførsel utover dette krever tillatelse fra Sosial- og helsedirektoratet.

Finansdepartementet har hatt et forslag på høring om å utvide adgangen til forenklet fortolling til inntil 27 liter alkoholholdig drikk med alkoholstyrke over 2,5 til og med 22 volumprosent, i tillegg til 4 liter drikk med alkoholstyrke over 22 til og med 60 volumprosent alkohol. Forslaget innebærer også en tilsvarende utvidelse av reisendes adgang til å innføre alkoholholdig drikk til personlig bruk uten særskilt tillatelse fra Sosial- og helsedirektoratet. Høringsfristen var 15. september 2003. Høringsinstansene har stort sett vært positive til forslaget.

Forslaget forutsetter endringer av Finansdepartementets forskrift 10. januar 2003 nr. 32 om toll- og avgiftsfri innførsel og forenklet fortolling av reisegods § 7 og Sosialdepartementets forskrift 30. november 1995 nr. 937 om engrossalg og tilvirkning av alkoholholdig drikk mv. § 2–2. Departementene tar sikte på at nye regler blir satt i verk fra 1. januar 2004.

Det legges samtidig opp til å justere satsene for forenklet fortolling i tråd med avgiftsendringene på alkohol og tobakk de siste årene.

4.2 Merverdiavgift og avgift på investeringer mv. (kap. 5521, post 70)

4.2.1 Kompensasjon for merverdiavgift til kommunene mv.

Kommunesektoren er i hovedsak utenfor merverdiavgiftssystemet og kan ikke fradragføre merverdiavgift på anskaffelser. Merverdiavgiften kan dermed gi konkurransevridninger ved at kommunene får et økonomisk motiv til å produsere tjenester med egne ansatte fremfor å kjøpe tjenestene med merverdiavgift fra private. Regjeringen foreslår at det innføres en generell kompensasjon for merverdiavgift for kommunesektoren fra 1. januar 2004. Ordningen innebærer at kommuner og fylkeskommuner får kompensert merverdiavgift på alle anskaffelser til bruk i virksomheten. Kompensasjonen blir finansiert med en tilsvarende reduksjon i kommunesektorens frie inntekter. Forslaget baseres på en utredning fra et utvalg ledet av professor Jørn Rattsø, og som avga innstilling i desember 2002, jf. NOU 2003: 3 Merverdiavgiften og kommunene. Forslaget om en kompensasjonsordning fremmes i en egen lov som erstatter dagens lov om begrenset kompensasjon for enkelte tjenester. Den nærmere beskrivelse av ordningen fremgår av Ot.prp. nr. 1 (2003–2004) Skatte- og avgiftsopplegget 2004 – lovendringer. I omtalen nedenfor beskrives bl.a. de budsjettmessige konsekvensene av ordningen.

Innføring av en generell kompensasjonsordning legger til rette for at private i større grad kan konkurrere på like vilkår med kommuner ved kommunale anskaffelser. Sammenliknet med dagens begrensede kompensasjonsordning, vil merverdiavgiften ikke fremstå som en kostnad på avgiftsbelagte innkjøp for de enkelte kommunale beslutningstakere. Endringene vil dermed bidra til at kommunale beslutninger i større grad baseres på priser som avspeiler samfunnsøkonomiske kostnader. Dette kan bidra til en mer effektiv ressursbruk i kommunesektoren.

Kommunesektoren yter tjenester i konkurranse med private produsenter på en del områder hvor det ikke er merverdiavgiftsplikt. På ikke-avgiftspliktige tjenestoområder har ikke private produsenter fradragrett for merverdiavgift på anskaffelser. For å unngå at kompensasjonsordningen medfører nye konkurransevridninger i disfavør av private produsenter, foreslår Regjeringen at også private produsenter av enkelte oppgaver som kommunene er pålagt ansvaret for, omfattes av ordningen. Det vises til nærmere omtale av denne avgrensningen i Ot.prp. nr. 1 (2003–2004).

Utvalget har pekt på enkelte svakheter ved den praktiske innretningen av dagens begrensede kompensasjonsordning. Høringsinstansene har støttet de fleste av utvalgets forslag til forenklinger. Departementet følger i hovedtrekk opp utvalgets forslag. Det vises til Ot.prp. nr. 1 (2003–2004) for en nærmere gjennomgang av høringen og departementets forslag til forenklinger.

Siden ordningen medfører at kommunesektoren får kompensert merverdiavgift på alle anskaffelser, vil det redusere kommunesektorens utgifter betydelig. Det er lagt opp til at ordningen finansieres av kommunesektoren selv. Ordningen blir finansiert gjennom en engangsreduksjon i kommunenes frie inntekter. Eventuell økt kompensasjon i fremtiden som følge av økt kjøp av merverdiavgiftspliktige varer og tjenester i kommunesektoren finansieres gjennom økte merverdiavgiftsinntekter.

Reduksjonen i kommunenes frie inntekter bør fastsettes slik at ordningen i minst mulig grad påvirker de totale økonomiske rammene i kommunesektoren. Finansdepartementet har i samarbeid med Kommunal- og regionaldepartementet beregnet betalt merverdiavgift for ikke-avgiftspliktig kommunal virksomhet til om lag 9 mrd. kroner i 2004 (omfatter ikke virksomheter som berøres av forvaltningsreformer). Dagens begrensede ordning utgjør drøyt 1,6 mrd. kroner. Netto blir kommunenes frie inntekter trukket med knapt 7,4 mrd. kroner. Det samlede omfanget av ordningen er usikkert. Departementet vil derfor vurdere størrelsen på trekket på nytt når det foreligger en oversikt over samlede kompensasjonsutbetalinger for 2004. Dette vil skje i forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett 2005.

Det er et mål at ordningen i minst mulig grad skaper omfordelinger mellom kommunene. For at ordningen skal fungere etter hensikten, må imidlertid den enkelte kommunes bidrag til finansieringen være uavhengig av hva kommunen mottar i kompensasjon. Det legges opp til å bruke regnskapstall fra den enkelte kommune som utgangspunkt for et engangsuttrekk av frie inntekter. Når ordningen innføres, justeres de samlede frie inntektene ned tilsvarende summen av påløpt merverdiavgift. Gjennomføringen av uttrekket er nærmere omtalt i St.prp. nr. 1 (2003–2004) Kommunal- og regionaldepartementet.

Når enkelte private og ideelle virksomheter i tillegg inkluderes i ordningen, antas omfanget ved innføringen på årsbasis å utgjøre om lag 9,3 mrd. kroner samlet. Når kompensasjonsordningen også foreslås å omfatte en del private virksomheter, reises spørsmålet om kompensasjon for merverdiavgift for slike virksomheter også skal finansieres av

kommunene. Høringsinstansene fra kommunesektoren mente at denne delen av kompensasjonen burde finansieres av staten. Enkelte instanser utenfor kommunesektoren viste til at det er rimelig at kommunesektoren finansierer kompensert merverdiavgift til private produsenter. Det ble her vist til at private produsenter som starter produksjon av tjenester som kommunene er pålagt ansvaret for, kan spare kommunene for både drifts- og investeringsutgifter.

Departementet viser til at kompensasjon for merverdiavgift for private som utfører oppgaver som kommunene har finansieringsansvaret for, kan gi grunnlag for tilsvarende reduksjon i overføringene fra kommunene. Departementet legger derfor opp til at dette i hovedsak dekkes innenfor engangsreduksjonen i kommunenes frie inntekter. Departementet vil minne om at økte kompensasjoner som følge av økt kjøp av merverdiavgiftspliktige anskaffelser i fremtiden, dekkes av staten gjennom økte merverdiavgiftsinntekter.

Mulighet for reduserte kostnader for kommunene foreligger imidlertid ikke når det gjelder private barnehager, grunnskoler og videregående skoler hvor offentlige bidrag hovedsakelig er statstilskudd. Det er derfor lagt opp til at merverdiavgiftskompensasjonen knyttet til private grunn- og videregående skoler finansieres av virksomhetene selv gjennom reduserte tilskudd fra staten. Merverdiavgiftskompensasjon knyttet til driftsutgifter er anslått til knapt 15 mill. kroner samlet for grunn- og videregående skole. Statstilskuddet til private skoler er justert ned tilsvarende, jf. St.prp. nr. 1 (2003–2004) Utdannings- og forskningsdepartementet. For private barnehager legges det opp til at merverdiavgiftskompensasjonen knyttet til driftsutgifter på 100 mill. kroner finansieres gjennom reduksjon av skjønnsmidlene til barnehager (kap. 856 post 65). Merverdiavgiftskompensasjon knyttet til investeringer for kommunale og private barnehager på om lag 250 mill. kroner finansieres samlet gjennom reduksjon i investeringstilskuddet (kap. 856 post 61). Det vises til nærmere omtale av dette i St.prp. nr. 1 (2003–2004) Barne- og familiedepartementet. Siden omfanget av kompensasjonsutbetalinger for private skoler og barnehager er usikkert, vil departementet vurdere størrelsen på trekkene i statstilskudd på nytt når det foreligger en oversikt over kompensasjonsutbetalinger for 2004.

Kompensasjonsutbetalingene innenfor ordningen er lagt på Finansdepartementets budsjett kap. 1632 Kompensasjon for merverdiavgift post 61 Tilskudd til kommuner og fylkeskommuner og post 72 Tilskudd til private, jf. St.prp. nr. 1 (2003–2004) Finansdepartementet.

4.2.2 Nøytral merverdiavgift for statsforvaltningen

I forbindelse med omtalen av løsninger som nøytraliserer merverdiavgiften for kommunesektoren i Revidert nasjonalbudsjett 2003, ble det vist til at Finansdepartementet hadde vurdert alternative løsninger for statsforvaltningen, og anbefalte en ordning med nettobudsjettering av merverdiavgift. Dette innebærer at virksomheten ikke belastes betalt merverdiavgift i regnskapet, men at merverdiavgiften posteres på en særskilt utgiftspost på statsregnskapet. Finansdepartementet anbefalte at ordningen ble begrenset til ordinære forvaltningsorganer som rapporterer til statsregnskapet.

For å sikre en provenynøytral omlegging til en nettobudsjetteringsordning, må alle budsjettposter justeres ned tilsvarende de utgiftene til merverdiavgift som i dag ligger inne i budsjetttrammene. Det finnes ikke tall over betalt merverdiavgift for forvaltningen. Derfor er størrelsen på utgifter til merverdiavgift svært usikker. Regjeringen gikk inn for at trekk for merverdiavgift skal baseres på regnskapsmessig grunnlag. Regnskapsmessig grunnlag skal etableres gjennom endrede regnskapsrutiner fra 2004 slik at utgifter til merverdiavgift synliggjøres i regnskapene. Det er Finansdepartementets vurdering at statlige virksomheter fra 2004 kan utnytte funksjonaliteten i regnskapssystemet til å ta ut rapporter som synliggjør regnskapsført merverdiavgift. De administrative konsekvensene av den regnskapsmessige omleggingen antas derfor å bli små.

Finansdepartementet vil gi nærmere retningslinjer til forvaltningen om hvordan den regnskapsmessige omleggingen fra 2004 skal gjennomføres. Av forenklingshensyn anbefales det at regnskapsføringen av merverdiavgift omfatter all merverdiavgift uten unntak. Oversikt over regnskapsførte tall for merverdiavgift som kan legges til grunn for trekk kan tidligst foreligge i mars 2005. Regjeringen vil komme tilbake til et konkret forslag til en ordning med nettobudsjettering for ordinære forvaltningsorganer i budsjettet for 2006.

4.2.3 Merverdiavgift på persontransport

Ved behandlingen av merverdiavgiftsreformen 2001 vedtok Stortinget at blant annet persontransporttjenester skulle unntas fra den generelle avgiftsplikten på omsetning av tjenester. I St.prp. nr. 1 (2002–2003) Skatte-, avgifts- og tollvedtak varslet Regjeringen at merverdiavgiftsplikt på persontransporttjenester med en ny, redusert sats ville bli vurdert i budsjettet for 2004.

Merverdiavgiften er en generell avgift på forbruk, og unntak og særordninger krever særskilte begrunnelser. Unntaket fra merverdiavgiftsplikten for persontransporttjenester gir opphav til en rekke avgrensingsproblemer og konkurransevidringer, jf. nærmere omtale i Ot.prp. nr. 1 (2003–2004) Skatte- og avgiftsopplegget 2004 – lovendringer. For å løse disse problemene foreslår Regjeringen at det innføres merverdiavgiftsplikt på persontransport. I sammenheng med dette ønsker også Regjeringen å tilgodese kollektivtransporten, ved å redusere avgiftsbelastningen for sektoren. Regjeringen foreslår derfor å innføre en redusert sats på 6 pst. for persontransport fra 1. mars 2004. Forslaget er beregnet å gi en samlet årlig lettelse for persontransporten på nærmere 500 mill. kroner.

Utgående avgift på billettprisene blir bare 6 pst., samtidig som transportselskapene kan trekke fra all inngående merverdiavgift på kjøpte varer og tjenester (24 pst.) Siden verdien av den merverdiavgiften som transportselskapene kan fradragsføre overstiger statens samlede merverdiavgiftsinntekter ved 6 pst. merverdiavgift på billettinntektene, vil forslaget innebære en avgiftslettelse på persontransporten. Forslaget vil derfor bidra til at billettprisene på de fleste former for kollektivtransport kan gå ned.

I Ot.prp. nr. 1 (2003–2004) er det gitt en nærmere redegjørelse for forslaget om å innføre redusert sats på persontransport og de nødvendige endringer i merverdiavgiftsloven. I lovproposisjonen er det også gitt en omtale av den nærmere avgrensningen av områdene med redusert sats. For øvrig vises det til § 3 nr. 2 i forslag til vedtak om merverdiavgift.

Det foreslås at også formidling av persontransport blir omfattet av ordningen med redusert sats. Bakgrunnen for dette er den nære sammenhengen mellom formidlingen av og utførelsen av persontransporten. Det foreslås dessuten at transporttjenester som består i fering av kjøretøyer skal omfattes av den reduserte satsen på 6 pst. Dette vil gi en viss merbelastning for fergeselskapene, ettersom de nå er innenfor avgiftssystemet med nullsats. Det foreslås at riksvegfergene blir kompensert for dette gjennom økt budsjettstøtte. Det vises til St.prp. nr. 1 (2003–2004) Samferdselsdepartementet.

Som ledd i forslaget om å gjøre persontransport merverdiavgiftspliktig, kan det prinsipielt sett være gode grunner til også å ta infrastruktur tjenester knyttet til transport inn under avgiftsområdet. Dette gjelder bl.a. slike tjenester som utføres av Jernbaneverket, Avinor og de kommunale havnene. Departementet foreslår imidlertid ikke å ta slike tjenester inn under avgiftsområdet i denne omgang.

Dette vil kreve ytterligere utredninger av bl.a. provenykonsekvenser.

Flere EU-land har valgt å innføre en redusert merverdiavgiftssats på persontransporttjenester. Eksempelvis benytter Sverige og Finland en merverdiavgiftssats på persontransport på henholdsvis 6 og 8 pst. Storbritannia har som eneste EU-land valgt å innføre nullsats på persontransporttjenester.

Departementet finner grunn til å understreke at flere satser kan komplisere merverdiavgiftssystemet. Det kan dessuten medføre et press fra andre næringer som ønsker reduserte satser. Departementet mener imidlertid at det foreligger tungtveiende grunner for å innføre en ny redusert sats for persontransporttjenester i tillegg til de eksisterende satsene på 24 og 12 pst. i det norske merverdiavgiftssystemet. EU-landene har på bestemte vilkår anledning til å operere med tre satser. Eksempelvis benytter Sverige tre satser (25, 12 og 6 pst.) og anvender som nevnt en sats på 6 pst. på persontransport.

I følge beregninger utført av Finansdepartementet og Samferdselsdepartementet kan innføring av merverdiavgift med 6 pst. sats gi et provenytap på om lag 460 mill. kroner på årsbasis, og drøyt 300 mill. kroner i 2004-budsjettet. Dette inkluderer virkningen av avgiftsplikt for formidling av persontransport, og innføring av en sats på 6 pst. for fering av kjøretøy. Tar en hensyn til økt budsjettstøtte til riksvegfergene, blir den samlede lettelsen for persontransporten om lag 500 mill. kroner på årsbasis. Anslaget er beheftet med usikkerhet. Generelt vil den økonomiske fordelene være størst for

transportformer som får en betydelig del av inntektene via offentlige tilskudd. Dette gjelder bl.a. jernbane, trikk og forstadsbane, lokale bussruter og hurtigbåter. For andre transportformer, som får størstedelen eller alle inntekter gjennom billettsalg, vil virkningene bli mindre. Dette gjelder bl.a. store deler av luftfarten. Om lag halvparten av den økonomiske fordelene ved avgiftsomleggingen er beregnet å tilfalle lokal rutetransport (buss, båt, trikk og forstadsbane), om lag 25 pst. jernbane (NSB og Flytoget), mens resten tilfaller øvrig kollektivtransport. Dessuten vil fordelene være stor for turoperatører som formidler reiser til utlandet, som etter forslaget vil bli fritatt for merverdiavgift på billetter mv.

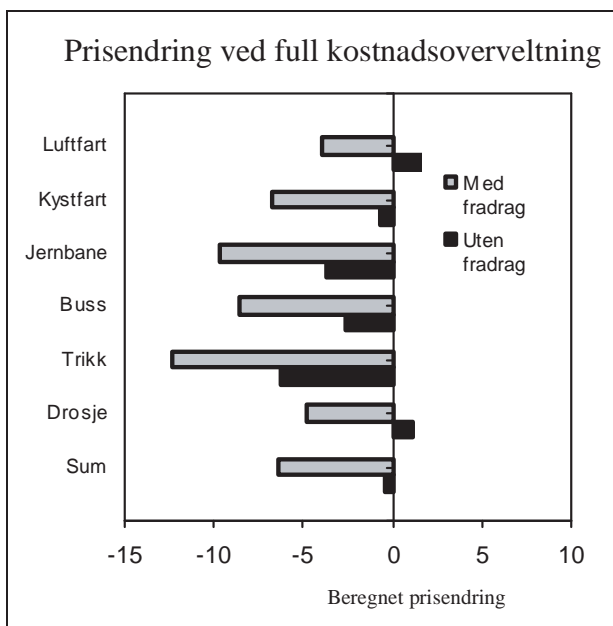
En sats på 6 pst. vil legge grunnlaget for reduserte priser på persontransporten. Persontransportvirksomheter vil oppnå fradragsrett for merverdiavgift på innkjøp, noe som gir lavere kostnader. Hvis kostnadsreduksjonen slår fullt ut i reduserte priser, kan billettprisene inkludert 6 pst. merverdiavgift gå ned for store deler av kollektivtransporten. For næringsdrivende som får fradragsrett for merverdiavgift på reiser, kan prisene bli knapt 6 pst. lavere enn prisene inklusive merverdiavgift som betales av privat personer og andre uten fradragsrett. Figur 4.1 viser hvordan avgiftsplikt med 6 pst. kan slå ut i prisendring til kunder med og kunder uten fradragsrett for merverdiavgift.

4.2.4 Økt minstegrense for registrering i manntallet for merverdiavgiftspliktige

Den generelle minstegrensen for registrering i merverdiavgiftsmanntallet er en avgiftspliktig omsetning på 30 000 kroner i en periode på 12 måneder. Grensen har ikke vært endret siden 1. juli 1992.

Mange små næringsdrivende opplever pliktene som følger av registrering i manntallet, som byrdefulle. Små næringsdrivende mangler ofte kompetanse om avgiftssystemet og har ofte ikke økonomi til å betale regnskapsfører. Samtidig har skatteetaten i dag mye arbeid knyttet til de små virksomhetene. Økt minstegrense vil derfor innebære forenklinger for begge parter. En stor andel av dem med lav avgiftspliktig omsetning leverer også negative merverdiavgiftsoppgaver og får dermed merverdiavgift tilbake fra staten. På denne bakgrunnen foreslås det at minstegrensen for registrering i merverdiavgiftsmanntallet økes til 50 000 kroner.

Et slikt forslag medfører en provenyøkning. På bakgrunn av tall innhentet fra Skattedirektoratet kan det anslås at dette vil utgjøre om lag 400 mill. kroner påløpt og om lag 300 mill. kroner bokført i 2004 ved iverksettelse fra 1. januar 2004. Forslaget

Figur 4.1 Beregnet prosentvis prisendring på billetter ved 6 pst. mva. for reisende med og uten fradragsrett for merverdiavgift.
Kilde: Samferdselsdepartementet og Finansdepartementet.

forutsetter en endring av merverdiavgiftsloven § 28. Det vises til omtale i Ot.prp. nr. 1 (2003–2004) Skatte- og avgiftsopplegget 2004 – lovendringer.

4.2.5 Merverdiavgift på bilutleie og -leasing

Bilutleie- og leasingnæringen kan fradragføre inngående merverdiavgift ved kjøp av personkjøretøy til bruk i virksomheten. Andre merverdiavgiftspliktige har ikke denne muligheten. For å unngå at biler som er anskaffet til bruk i slik virksomhet blir avgiftsmessig begunstiget på bruktbilmarkedet, ble bindingstiden i 1998 økt fra 6/8 måneder til 36 måneder. Bindingstiden angir den perioden kjøretøyet må være i drift i virksomheten før det kan videreselges uten at den fradragførte merverdiavgiften må tilbakeføres til staten. Hvis kjøretøyet blir solgt før bindingstiden utløper, skal det tilbakeføres en forholdsmessig andel av merverdiavgiften. Lengden på bindingstiden er fastsatt slik at avgiftsfordelen ved kjøp skal oppveies gjennom påløpt merverdiavgift på vederlaget for leie eller leasing av kjøretøyet. I prinsippet bør en slik beregning kun ta hensyn til den delen av leieinntektene som skal dekke kapitalkostnadene knyttet til kjøretøyet.

Fra bransjehold er det blitt hevdet at regelverket favoriserer leasing fremfor utleie. På bakgrunn av dette varslet Finansdepartementet i budsjettet for 2003 at en ville vurdere gjeldende bestemmelser på dette området og komme tilbake til saken på et senere tidspunkt.

Ved innstramningen av bindingstiden i 1998 ble det vurdert å skille mellom korttidsutleie på den ene siden, og langtidsutleie eller leasing på den andre siden. Dette ble av praktiske grunner forkastet. Det ser fortsatt ikke ut til å være praktisk mulig å innføre et slikt skille.

Det ble også vurdert å innføre et system med individuell avregning pr. kjøretøy. Et slikt system innebærer at et kjøretøy kan videreselges uten å tilbakeføre fradragført merverdiavgift til staten dersom det kan dokumenteres at innbetalt merverdiavgift på leiebeløpene overstiger den fradragførte merverdiavgiften. På grunn av administrative og kontrollmessige problemer ble en løsning med individuell avregning forkastet. En ny vurdering tilsier at kontrollmessige hensyn ikke lenger synes å være til hinder for en individuell avregning. Et slikt system vil imidlertid fortsatt skape avgrensingsproblemer og merarbeid for myndighetene og næringslivet.

En individuell avregning vil også innebære en subsidiering av utleiebransjen gjennom merverdiavgiftssystemet. Staten får merverdiavgiftsinntekter på leiebeløpene. På utligningstidspunktet vil dis-

se inntektene være lik den merverdiavgiften som er fradragført på kjøretøyet. Utleievirksomheten vil imidlertid også fradragføre merverdiavgift på andre anskaffelser til bruk i virksomheten, som for eksempel utgifter til utstyr, vedlikehold og reparasjoner, strøm, telefon mv. Hvis bransjen baserer seg på å selge kjøretøyene når avgiftsutligning er oppnådd, vil bransjen over tid få mer merverdiavgift igjen fra staten enn det den betaler inn. En slik løsning anses derfor ikke å være aktuell.

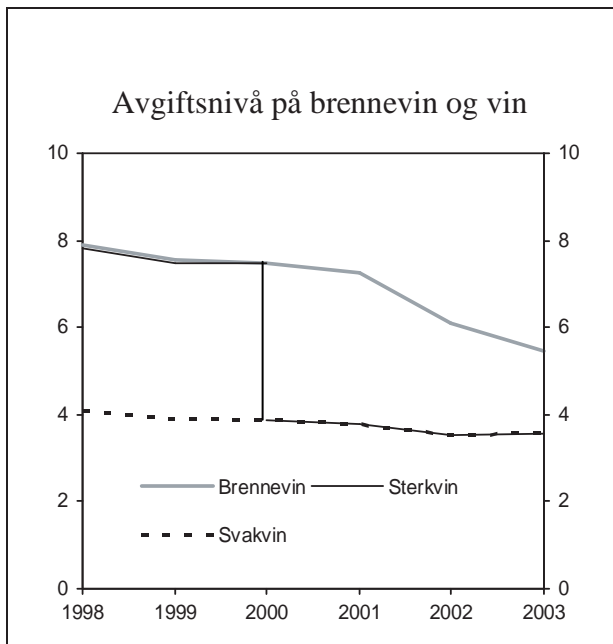
Finansdepartementet har også vurdert om det de senere år har skjedd noe som gir grunnlag for en generell reduksjon av bindingstiden. Ved omleggingen til registreringsavgift fra 1. april 2001, ble engangsavgiften trukket ut fra merverdiavgiftsgrunnlaget, noe som reduserte verdien av merverdiavgiftsfradraget for bilutleie- og leasingnæringen. For å motvirke den negative effekten av dette, ble næringsdrivendes anskaffelse av personkjøretøy til bruk i yrkesmessig utleievirksomhet fritatt for investeringsavgift. Det foreligger derfor ikke nye forhold som tilsier en generell reduksjon av bindingstiden.

4.2.6 Merverdiavgift og NRK

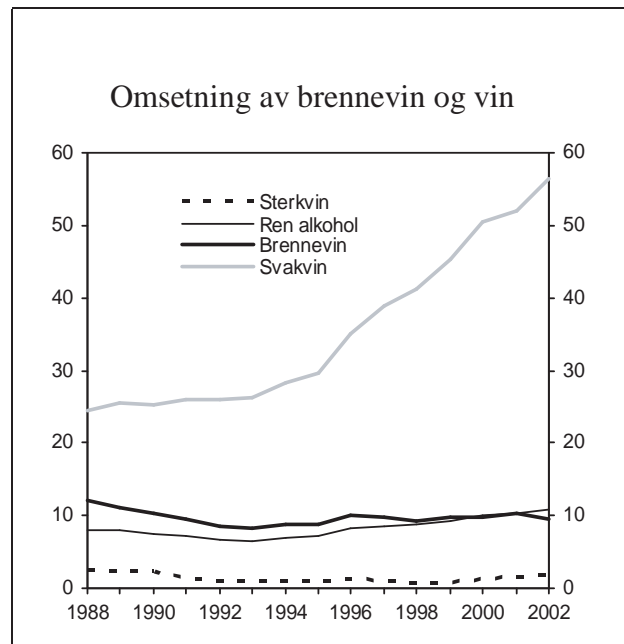
I forbindelse med behandlingen av budsjettet for 2003 ble det vedtatt å ta NRKs allmennkringkastingsvirksomhet inn i merverdiavgiftssystemet med en sats på 12 pst. fra 1. januar 2003. Dette ble anslått å øke merverdiavgiftsinntektene med om lag 150 mill. kroner årlig. For at NRKs økonomiske stilling skulle være uendret som følge av omleggingen, ble det gitt et tilsvarende beløp som bevilgning til NRK. Det ble opprettet en ny post 71 under kap. 1632 på Finansdepartementets budsjett.

Regjeringen vurderte den gang å innføre en ny redusert sats i merverdiavgiftssystemet, jf. omtalen i St.prp. nr. 1 (2002–2003) Skatte-, avgifts- og tollvedtak. Det ble pekt på at det var prinsipielt betenkelig å utvide antallet satser i merverdiavgiftssystemet og at en eventuell ny sats bør ses i en større sammenheng. I proposisjonen ble også vist til omtalen av merverdiavgift og persontransport, der Regjeringen ville vurdere å foreslå å ta inn persontransport med en lav sats i budsjettet for 2004.

Det vises til Regjeringens forslag om at persontransport fra 1. mars 2004 tas inn i merverdiavgiftssystemet med en sats på 6 pst. Regjeringen foreslår at denne satsen gjøres gjeldende for NRKs allmennkringkastingsvirksomhet fra 1. januar 2004. Dermed kan bevilgningen på kap. 1632 post 71 avvikles. Det legges til grunn at NRKs økonomiske stilling vil være om lag uendret som følge av denne omleggingen. Det vises til § 3 nr. 1 i forslag til vedtak om merverdiavgift.

Figur 4.2 Utvikling i reelt avgiftsnivå for brennevin, sterkvin og svakvin i perioden 1998–2003. 2003-kroner pr. volumprosent og liter. Kilde: Finansdepartementet og Statistisk sentralbyrå.

Figur 4.3 Omsetning av brennevin og vin i perioden 1988–2002. Mill. liter. Kilde: Vinmonopolet og Toll- og avgiftsdirektoratet.

4.3 Avgift på alkohol (kap. 5526)

Produktavgift på brennevin og vin mv. (post 71)

Avgiftene på brennevin og vin avhenger av alkoholinnholdet. Sterkvin og svakvin avgiftslegges likt når de har samme alkoholstyrke, og likt som øl og såkalt rusbrus, mens brennevin med alkoholinnhold over 22 volumprosent avgiftslegges høyere pr. volumprosent enn de øvrige alkoholholdige drikkevarer.

Det går fram av figur 4.2 at avgiftene på brennevin og vin har gått ned siden 1999. I 1999 ble avgiftene på brennevin og svakvin noe redusert, og fra 1. januar 2000 ble avgiften på sterkvin redusert til samme nivå som avgiften på svakvin. Avgiften på brennevin ble redusert med 15 pst. og avgiften på vin med 5 pst. fra 2001 til 2002. Fra 2002 til 2003 ble avgiften på brennevin redusert med 10,9 pst. reelt, mens avgiften på vin ble prisjustert.

Figur 4.3 viser utviklingen i omsetning av brennevin og vin fra 1988 til 2002. Figuren viser at salget av brennevin over 22 volumprosent falt hvert år i perioden 1988 til 1993. Mot slutten av perioden har det imidlertid vært en svak økning i salget av brennevin. Det siste året kan dette bl.a. skyldes avgiftsreduksjonen fra 1. januar 2002 og oppmerksomheten rundt salg av metanolholdig smuglersprit. Salget av svakvin har mer enn doblet seg i perioden og er stadig økende. Salget av sterkvin har blitt redu-

sert i løpet av perioden. Avgiftsreduksjonen på sterkvin fra 1. januar 2000 har trolig vært med på å bidra til den økte omsetningen av sterkvin etter 1999. Figur 4.3 viser at regnet i ren alkohol falt den registrerte omsetningen av alkohol årlig i perioden fra 1987 til 1994. Dette har trolig delvis sammenheng med realprisøkningen på sterkvin og brennevin i denne perioden. Siden 1993 har omsetningen målt i ren alkohol økt noe.

Figur 4.3 viser omfanget av den registrerte omsetningen av brennevin og vin innenlands, dvs. salg gjennom Vinmonopolet og serveringssteder. I tillegg til registrert omsetning foregår det uregistrert omsetning i form av tax-free handel, grensehandel, smugling og hjemmeproduksjon. Det nøyaktige omfanget av uregistrert forbruk av alkohol er ukjent. Utvalget som vurderte særavgiftene og grensehandel, viste til undersøkelser som tydet på at det særlig er for brennevin at det uregistrerte forbruket utgjør en betydelig andel av det totale forbruket, jf. nærmere omtale i NOU 2003: 17 Særavgifter og grensehandel.

Rusbrus

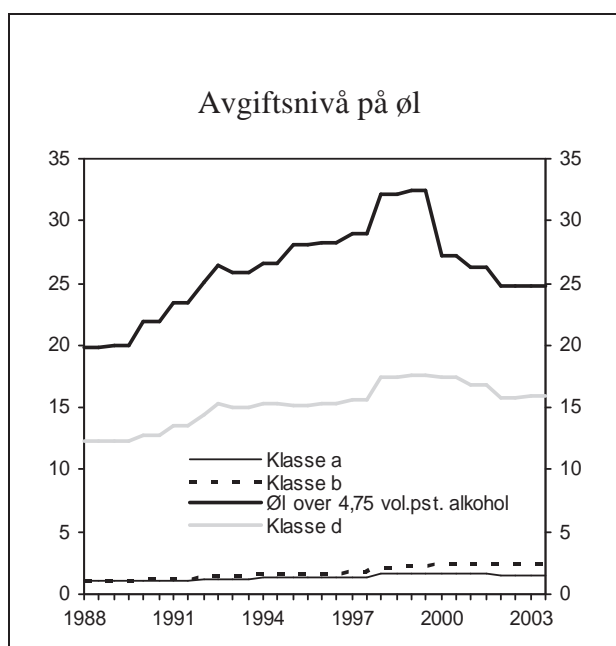
I forbindelse med behandlingen av Revidert nasjonalbudsjett 2003 viste Finanskomiteens flertall til at såkalt rusbrus har fått en betydelig utbredelse, og at dette kan ha negative alkoholpolitiske konsekvenser. På denne bakgrunn ble departementet

bedt om å komme med forslag til endringer i alkoholavgiftsregelverket, slik at brennevinsbasert rusbrus får økt avgift, jf. Innst. S. nr. 260 (2002–2003).

Innføring av en særskilt avgift på rusbrus kan på bakgrunn av den såkalte rusbrusdommen avsagt av EFTA-domstolen være problematisk i forhold til EØS-avtalen, fordi dette vil bety en avgiftsmessig forskjellsbehandling av antatt sammenlignbare produkter. På bakgrunn av dette har departementet tidligere vurdert at det vil samsvare bedre med EØS-avtalen dersom regelverket endres slik at brennevinsbaserte drikkevarer i alle alkoholklasser behandles avgiftsmessig likt med brennevin med alkoholinnhold over 22 volumprosent.

Det foreslås at avgiften legges om slik at all brennevinsbasert drikk, herunder brennevinsbasert rusbrus, avgiftslegges likt som brennevin over 22 volumprosent. Endringen i regelverket vil innebære en avgiftsøkning på over 50 pst. for brennevinsbasert rusbrus. Avgiften på brennevinsbasert sterkvin (f.eks. Bailey's) vil øke tilsvarende. For rusbrus og sterkvin som ikke er brennevinsbasert, vil avgiften være upåvirket av omleggingen. Avgiftsomleggingen gir et økt proveny på om lag 150 mill. påløpt og 140 mill. bokført i 2004. Det vises til forslag til vedtak § 1 ny bokstav A.

Det foreslås at det økte provenyet fra avgiftsomleggingen benyttes til å redusere avgiftene på alle drikkevarer med 2,5 pst. reelt fra 2003 til 2004.

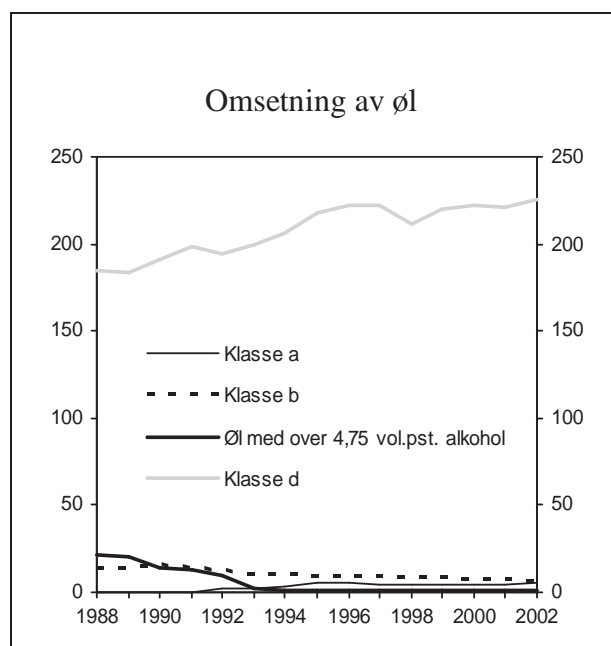
Figur 4.4 Utvikling i reelt avgiftsnivå på øl i perioden 1988–2003. 2003-kroner pr. liter. Kilde: Finansdepartementet og Statistisk sentralbyrå.

Produktavgift på øl mv. (post 72)

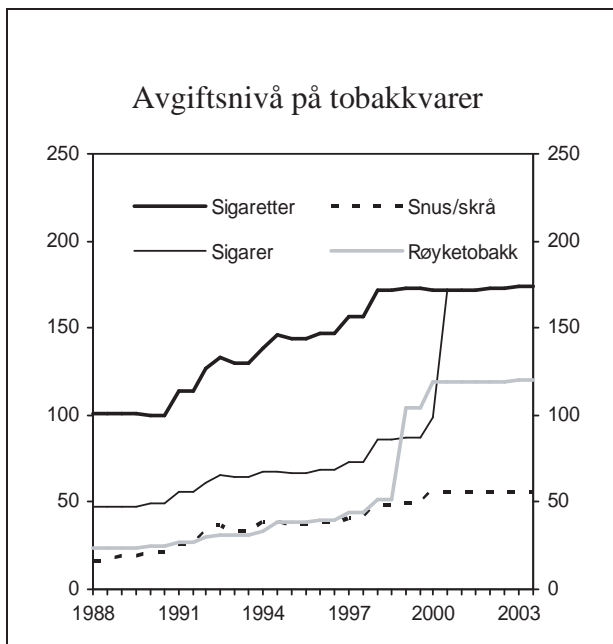
I forbindelse med budsjettet for 2000 ble det innført et felles avgiftssystem for vin og øl med alkoholstyrke over 4,75 volumprosent. Disse produktene blir nå avgiftsbelagt likt når de har samme alkoholstyrke, og på samme nivå som vin. Avgiftssatsen for øl i klasse a er den samme som for alkoholfrie drikkevarer.

Figur 4.4 viser utviklingen i avgiftssatsene på øl fra 1988 til 2003. Figuren viser at det reelle avgiftsnivået for øl i klasse a og b har vært tilnærmet uendret i hele perioden. For øl i klasse d var det en økning i det reelle avgiftsnivået mellom 1988 og 1992. Etter 1992 har avgiftsnivået flatet ut, men med en noe kraftigere økning i 1998. Det går fram av figuren at øl med alkoholinnhold over 4,75 volumprosent hadde en reell avgiftsøkning fram til 1999. Etter omleggingen i forbindelse med budsjettet for 2000, ble avgiften på øl som selges på Vinmonopolet (alkoholinnhold over 4,75 volumprosent) redusert forholdsvis kraftig i forhold til tidligere år. Avgiften på øl ble redusert med 5 pst. reelt fra 2001 til 2002.

Figur 4.5 viser utviklingen i omsetningen av øl i perioden 1988 til 2002. Av figuren går det fram at omsetningen av øl i klasse b har vært relativt stabil i perioden. For øl i klasse a økte omsetningen i perioden 1992 til 1996, men har falt igjen mot slutten av perioden. Øl omsetningen i klasse d har økt gjennom nesten hele perioden, men har hatt en svak tilbakegang mot slutten av perioden for så å øke igjen.

Figur 4.5 Omsetning av øl i perioden 1988–2002. Mill. liter. Det selges ikke øl i klasse c. Kilde: Norsk bryggeri- og mineralvannindustri forening.

Figur 4.6 Utvikling i reelt avgiftsnivå for tobakkvarer i perioden 1988–2003. 2003-kroner pr. gram.

Kilde: Finansdepartementet og Statistisk sentralbyrå.

i 2002. Omsetningen av øl med alkoholinnhold over 4,75 volumprosent har blitt betydelig redusert. Dette må blant annet ses i sammenheng med at den reelle avgiftsøkningen har vært størst for denne øltypen, jf. figur 4.5, samt at salg av sterkøl fra 1993 ble overført til Vinmonopolet.

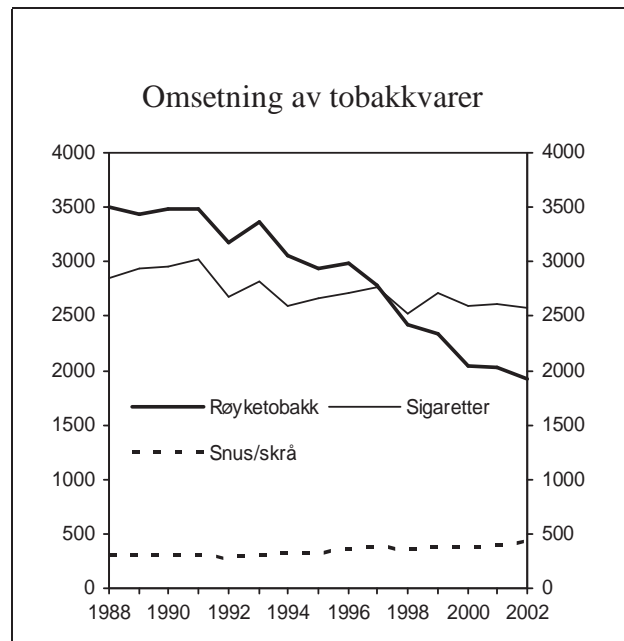
Det foreslås at avgiftene på øl reduseres med 2,5 pst. reelt fra 2003 til 2004.

4.4 Avgift på tobakkvarer (kap. 5531, post 70)

Avgiften på tobakkvarer er en kvantumsavgift som er inndelt i seks avgiftsgrupper: Sigarer, sigaretter, røyketobakk, snus, skrå og sigarettpapir/hylser.

Figur 4.6 viser realutviklingen i avgiftssatsene på tobakkvarer fra 1988 til 2003. Figuren viser at det reelle avgiftsnivået har økt betydelig for alle tobakkproduktene i løpet av perioden. Avgiftsøkningen på sigarer skyldes i stor grad avgiftsøkningen som ble vedtatt fra 1. juli 2000, og som bidro til at sigarer blir avgiftsbelagt på samme nivå som sigaretter. Figuren viser at det fortsatt er stor forskjell mellom avgiftsnivået på sigaretter og på røyketobakk, ved at røyketobakk ilegges lavere avgift pr. gram tobakk. Avgiften på røyketobakk utgjør i dag snaut 70 pst. av avgiften på sigaretter.

Figur 4.7 viser utviklingen i salg av tobakkvarer fra 1988 til 2002. Det går fram av figuren at det har vært en klar overgang fra røyketobakk til sigaretter

Figur 4.7 Omsetning av sigaretter, røyketobakk, snus og skrå i perioden 1988–2002. 1000 kg.

Kilde: Tobakkindustriens felleskontor.

gjennom perioden, og etter 1998 har omsetningen av sigaretter vært høyere enn omsetningen av røyketobakk. Mens omsetningen av sigaretter økte til dels kraftig fram til 1991, for så å gå noe tilbake mot slutten av perioden, har omsetningen av røyketobakk stort sett vært fallende gjennom hele perioden. Samlet sett har omsetningen av snus og skrå vært relativt stabil i perioden, men har økt noe etter 1993. Det har imidlertid skjedd en overgang fra skrå til snus.

Som omtalt ovenfor ilegges i dag røyketobakk en avgift pr. gram tobakk på knapt 70 pst. av avgiften for sigaretter. Fra et helsemessig synspunkt er det uheldig at avgiftssatsen for røyketobakk er lavere enn for ferdigsigaretter. Røyketobakk har et høyere nikotin- og tjæreinnhold og skaper større avhengighet enn ferdigsigaretter. I tillegg er risikoen for lungekreft større ved bruk av røyketobakk enn ved bruk av ferdigsigaretter. Det foreslås derfor å øke avgiften på røyketobakk med 45 pst. reelt og dermed fjerne avgiftsforskjellen mellom sigaretter og røyketobakk. Dette vil gi et merproveny på om lag 645 mill. kroner påløpt og 590 mill. kroner bokført i 2004. Det foreslås at avgiftene på øvrige tobakkvarer prisjusteres fra 2003 til 2004.

4.5 Motorvognavgiftene

4.5.1 Innledning

Motorvognavgiftene omfatter seks avgifter med til dels ulik begrunnelse og målsetning. Avgiftene kan deles inn i to hovedgrupper, bruksavhengige og ikke-bruksavhengige avgifter. De bruksavhengige avgiftene består av avgiften på bensin og avgiften på autodiesel. Nivået på de bruksavhengige avgiftene skal i prinsippet være slik at brukeren stilles overfor de veibruks-, ulykkes- og miljøkostnadene som bruk av bil medfører. For en nærmere diskusjon av slike såkalte eksterne kostnader knyttet til transport vises det til St.meld. nr. 2 (1999–2000) Revidert nasjonalbudsjett 2000. De øvrige motorvognavgiftene er ikke-bruksavhengige og er primært fiskalt begrunnet. Engangsavgiften er også utformet bl.a. for å motivere til en mer trafiksikker og miljøvennlig bilpark.

Som en oppfølging av Stortingets anmodning i Budsjett-innst. S. nr. 1 (2000–2001) ble det i fjor høst nedsatt en arbeidsgruppe som skulle utrede et nytt engangsavgiftssystem for personbiler, og også se på forholdet mellom engangsavgiften og andre bilavgifter. Arbeidsgruppen leverte sin rapport til Finansdepartementet 30. april 2003. For en kort omtale av rapporten og oppfølgingen av denne, se nedenfor.

Det foreslås ingen større endringer i bilavgiftene i 2004. Det foreslås innført en refusjonsordning for årsavgift på stjalne kjøretøy, i tillegg til noen mindre justeringer. Med bakgrunn i arbeidsgruppens rapport og de innkomne høringsuttalelsene vil det bli arbeidet videre med enkelte saker, spesielt bruksfradragene og årsavgiften.

4.5.2 Arbeidsgruppen for bilavgifter

Arbeidsgruppen anbefalte, i tråd med EU-kommisjonens signaler, at det i årene fremover legges større vekt på årsavgift og drivstoffavgifter enn på engangsavgiften.

Arbeidsgruppen vurderte muligheten for å erstatte dagens slagvolumkomponent i engangsavgiften med en CO₂-komponent, for om mulig å oppnå en miljøgevinst. Beregninger indikerte imidlertid at dette ikke ville ha særlig stor effekt på utslippene av CO₂. En CO₂-komponent kan imidlertid bidra til en liten økning i lokale utslipp av partikler og NO_x ved at det blir anskaffet flere dieselbiler. Et slikt system ville også bli mer komplisert enn dagens system, siden motorvognregisteret kun inneholder data for CO₂-utslipp for personbiler fra 2000. Det ble konkludert med at systemet for engangsavgif-

ten ikke bør endres nå, men at en slik endring kan vurderes igjen om noen år.

Arbeidsgruppen anbefalte å innføre en miljødifferensiert årsavgift for kjøretøy med tillatt totalvekt inntil 12 tonn, der det skilles mellom vektklasse, årgang og drivstofftype. Arbeidsgruppen mente også at det i årsavgiften burde innføres større sammenheng mellom bruk av bilen og årsavgiftens størrelse. Gruppen foreslo videre en samordning av trafikkskadeavgiften og årsavgiften. Arbeidsgruppens forslag om å innføre miljødifferensiert årsavgift vil innebære at årsavgiften for enkelte kjøretøy øker. En slik omlegging bør derfor ses i sammenheng med arbeidet med å gjøre årsavgiften mer fleksibel, jf. egen omtale av dette i avsnitt 4.5.5.

I rapporten ble det videre anbefalt å jevne ut avgiftsforskjellen mellom bensin og diesel, og innføre avgiftsincitiv for svovelfritt drivstoff i den grad dette er samfunnsøkonomisk lønnsomt. Det vises til egen omtale av dette i avsnitt 4.5.8.

Arbeidsgruppen anbefalte at nye bruksfradrag beregnes, og endres så raskt som mulig. Det vises til egen omtale av dette i avsnitt 4.5.4.

Rapporten ble sendt på høring med høringsfrist 16. august 2003. En oppsummering av de innkomne høringsuttalelsene følger nedenfor.

Høring

En del av høringsinstansene, særlig bilbransjen og bilbrukerorganisasjonene, uttrykte generell skuffelse over at arbeidsgruppen ikke kom med mer konkrete og vidtgående forslag til endringer i bilavgiftene. Mange kritiserte også at *mandatet* forutsatte provenynøytralitet, og mente at bilavgiftene bør ses i en større sammenheng. Dette innebærer bl.a. at en tar hensyn til de samfunnsmessige gevinstene ved bilbruk. Fra Naturvernforbundets side ble det pekt på behovet for å beholde avgiftsfordelene for null-utslippsbiler. Dette ble også støttet av Think Nordic og Norstart – norsk elbilforening.

Når det gjelder den generelle utformingen av *engangsavgiften*, går bl.a. Arbeids- og administrasjonsdepartementet (AAD), Nærings- og handelsdepartementet (NHD), Konkurransetilsynet og Landsorganisasjonen (LO) inn for en verdiavgift. Det er også mange som støtter et mer enhetlig nivå på engangsavgiften i de ulike kjøretøygruppene. Dette gjelder bl.a. en del departementer, AmCar Bilpolitisk utvalg, Fremtiden i våre hender og Konkurransetilsynet. Handels- og Servicenæringens Hovedorganisasjon går imot endringer som gjør det dyrere å kjøpe kombi- og varebiler til næringsformål. Både bilbransjen, Fremtiden i våre hender, Telenor og Norstart argumenterer for å på ulike

måter ta hensyn til *CO₂-utslipp* i beregningen av engangsavgiften. Samferdselsdepartementet (SD) og NHD viser til at *CO₂-utslipp* allerede i dag er priset gjennom en egen avgift. Toll- og avgiftsdirektoratet støtter arbeidsgruppens forslag om å ikke innføre *CO₂*-komponent på grunn av de tekniske problemene dette ville medføre.

De fleste som har uttalt seg om *drivstoffavgiftene* er enige om at avgiftsforskjellene mellom bensin og diesel bør jevnes ut. Handels- og Servicenæringens Hovedorganisasjon, Norges Taxiforbund og Transportbedriftenes Landsforening er imot. Noen av de andre høringsinstansene peker også på problemene som økt dieselsavgift vil gi for næringslivet. Kongelig Norsk Automobilklubb (KNA) og Norsk Petroleumsinstitutt (NP) ønsker lavere drivstoffavgifter, mens Naturvernforbundet mener at avgiftslettelsene i 2000 og 2001 bør reverseres uten forbehold. De to sistnevnte, i tillegg til bl.a. Helsedepartementet (HD) og Sosialdepartementet (SOS) uttrykker også ønske om et avgiftsincentiv for svovel-fritt drivstoff.

Blant høringsinstansene var det sterk støtte til forslaget om å *samordne årsavgiften og trafikkskadeavgiften*. Det var også en viss støtte til forslaget om en miljødifferensiering, men denne støtten var mer forbeholden. Det blir blant annet pekt på fordelingsvirkninger, og noen anbefaler at en eventuell miljødifferensiering innføres kun på nyregistrerte biler. På denne måten får ikke endringen virkning for eldre biler. Når det gjelder hvem som skal kreve inn avgiften, mener SOS at det offentlige fortsatt bør ha dette ansvaret. Finansnæringens Hovedorganisasjon mener også at innkreving fortsatt bør skje i offentlig regi. Toll- og avgiftsdirektoratet anbefaler at trafikkskadeavgiften legges til Tollvesenet, og innkreves sammen med årsavgift og vektårsavgift. I tillegg har Statens Innkrevningssentral skissert hvordan de i fremtiden vil kunne stå for innkreving av en slik avgift.

Arbeidsgruppen anbefalte også en dreining der en la *mer vekt på årsavgift og drivstoffavgifter*. Mange er enige i at dette er veien å gå, men bl.a. KNA og NP er kritiske. KNA viser til at dette vil ramme småbarnsfamilier, mens NP viser til at drivstoffavgiftene ikke bør økes.

Et par av høringsinstansene har også nevnt *omregistreringsavgiften*. KNA mener denne bør være på et nivå som dekker de faktiske kostnadene ved omregistrering av bil, mens Norges Bilbransjeforbund (NBF) mener at omregistreringsavgiften for brukte lastebiler må fjernes.

Frie Bilimportørers forening (FBF) og AmCar Bilpolitisk utvalg mener at dagens *bruksfradrag* er for lave. FBF mener bl.a. at det ikke er listepreisen

på bruktbiler, men innbytteprisen som bør ligge til grunn for bruksfradragene. Det må heller ikke tas hensyn til omregistreringsavgiften. Den delen av bilbransjen som står for nybilsalget i Norge mener at bruksfradragene er for høye. De mener at en må ta hensyn til omregistreringsavgiften. Hvis ESA ikke tillater dette, må omregistreringsavgiften reduseres til nivået for en alternativ merverdiavgiftsberegning, der merverdiavgiften beregnes av avansen ved salg av brukt bil.

Arbeidsgruppen skulle ikke vurdere *firmabilbeskatningen*. Det er likevel kommet inn noen merknader om at fordelsbeskatningen for firmabil bør reduseres. Spesielt gjelder dette for el-biler, som har begrenset nytte privat.

Bilbransjen kom også med et ønske om en midlertidig forhøyet *vrakpant* på 10 000 kroner. Norges Biloppsamleres Forening advarer mot dette, og mener at vrakpanten bør heves gradvis. En ekstraordinær heving gir ikke langvarig effekt.

4.5.3 Fritak for kjøretøy som leies ut til løyveinnehaver

Bakgrunn

Kjøretøy som er registrert på innehaver av løyve er fritatt for engangsavgift, årsavgift og vektårsavgift. Kjøretøy som leies/leases fra et annet selskap til løyveinnehaver, er ikke omfattet av fritaket. Dette innebærer at regelverket for disse særavgiftene kan påvirke løyveinnehavers valg mellom leasing/leie og eie. Løyveordningen gjelder for drosje og rutebuss. Departementet har vurdert mulighetene for utvidelse av fritaket til å også å gjelde leasing og utleie. Departementet finner det ikke hensiktsmessig å foreslå endringer for leasing av kjøretøy til løyveinnehaver, men foreslår en utvidelse av fritaket til å gjelde langtidsutleie av busser til løyveinnehaver. Departementets vurderinger og forslag er presentert nedenfor.

Leasing

En mulighet for å oppnå avgiftsmessig nøytralitet mellom løyveinnehavers valg mellom eie og leasing/leie av kjøretøy, er å oppheve dagens vilkår om at kjøretøyet må være registrert på innehaver av løyve. Finansdepartementet har tidligere varslet at man i samarbeid med samferdselsmyndighetene ville vurdere om det var administrativt og kontrollmessig mulig og hensiktsmessig å endre motorvognregisteret og avgiftsregelverket med sikte på å oppheve dette vilkåret.

En avgiftsmessig likestilling av kjøretøy leaset

av løyveinnehaver og kjøretøy registrert direkte på løyveinnehaver vil være avhengig av veimyndighetenes oppfølging når det gjelder oppdateringer av opplysninger i motorvognregisteret. Det vil imidlertid ikke være mulig å føre noen effektiv kontroll med at opplysningene om leasingforholdet til enhver tid er korrekte. Videre er ikke leasingkontraktene fullstendige ved første gangs registrering av kjøretøy. Dette vil gjøre det vanskelig for veimyndighetene å oppdatere opplysningene i motorvognregisteret.

På bakgrunn av vanskelighetene med kontroll anser departementet at det ikke er hensiktsmessig å oppheve dagens vilkår om at kjøretøyet må være registrert på innehaver av løyve. Departementet vil derfor ikke foreslå at leasede kjøretøy blir omfattet av avgiftsfritakene.

Langtidsutleie

Departementet har imidlertid vurdert mulighetene for å utvide fritakene til å gjelde kjøretøy på langtidsleie. Departementet er kjent med at det særlig for buss er aktuelt med langtidsleie av kjøretøy. Ut fra ønsket om å la busselskapene organisere seg på den måten de finner mest hensiktsmessig, foreslår departementet at fritaksordningen utvides til å gjelde busser som leies ut på langtidskontrakt til innehaver av løyve eller som kjører på langtidskontrakt for myndighet/selskap som har slikt løyve. En slik ordning vil ikke medføre ekstraarbeid for trafikkstasjonene, og departementet anser at en slik utvidelse er i samsvar med intensjonen bak fritaket. Departementet foreslår at kontraktene må ha en varighet på minst ett år for at fritaket skal komme til anvendelse. Siden busser allerede er fritatt for engangsavgift, vil utvidelsen av fritaket i all hovedsak få betydning for vektårsavgiften. Endringen antas å medføre et provenytnap på i underkant av 2 mill. kroner for 2004. Det vises til forslag til vedtak om engangsavgift § 6 nr. 10, vektårsavgift § 5 d og årsavgift § 2 d.

4.5.4 Engangsavgift på motorvogner mv. (kap. 5536, post 71)

Engangsavgiften har først og fremst til hensikt å skaffe staten inntekter. Avgiften skal beregnes på grunnlag av mest mulig objektive og lite manipulerbare kriterier og ivareta hensynet til miljø og sikkerhet. I tillegg skal kostnadene ved å administrere avgiften holdes på et lavest mulig nivå. Gjennom en progressiv satsstruktur er det også lagt vekt på fordelingshensyn.

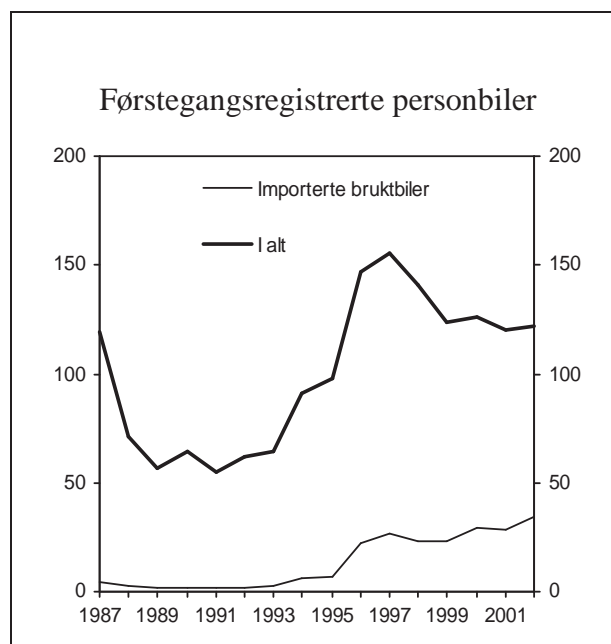
Fra og med 1. april 2001 ble engangsavgiften lagt om fra å være en innførselsavgift til en avgift

som betales ved førstegangsregistrering i det sentrale motorvognregisteret. Den pålegges alle biler unntatt lastebiler og busser med lengde over 6 meter med mer enn 17 seteplasser. De avgiftspliktige kjøretøyene er delt inn i 10 avgiftsgrupper med til dels ulike satser og/eller beregningsgrunnlag. For kjøretøy i avgiftsgruppe a (hovedsakelig personbiler) og i avgiftsgruppe g (beltemotorsykler) beregnes engangsavgiften på grunnlag av kjøretøyenes slagvolum, motoreffekt og egenvekt. For kjøretøy i avgiftsgruppene b, c, d, h og j (varebiler klasse 2, campingbiler, kombinerte biler, drosjer og minibusser) beregnes engangsavgiften som en prosentvis andel av avgiften i avgiftsgruppe a. I avgiftsgruppe e (beltebiler) beregnes avgiften på grunnlag av importverdien. For kjøretøy i avgiftsgruppe f (motorsykler) benyttes slagvolum og motoreffekt som beregningsgrunnlag, sammen med en stykkavgift. For kjøretøy i avgiftsgruppe i (veteranbiler) ilegges det kun en stykkavgift. Det er til dels store forskjeller i avgifts nivået mellom de ulike avgiftsgruppene.

I Revidert nasjonalbudsjett 2003 ble regelverket strammet inn, slik at det fra 1. juli 2003 ikke lenger er mulig å registrere kjøretøy med tillatt totalvekt under 7500 kg og med mer enn én seterad, som avgiftsfri lastebil. Samtidig ble vektgrensen for avgiftsfrie kombinertbiler økt fra 6000 til 7500 kg.

Utvikling i registrerte kjøretøy

Figur 4.8 og 4.9 viser utviklingen i antall førstegangsregistreringer for ulike kjøretøygrupper i pe-

Figur 4.8 Antall førstegangsregistrerte personbiler, 1987–2002. Antall i 1000. Kilde: Opplysningsrådet for Veitrafikken.

rioden 1987–2002. Av figur 4.8 går det fram at antall førstegangsregistrerte personbiler varierte betydelig i perioden. Etter en økning på midten av 1990-tallet, var det en betydelig nedgang i antall førstegangsregistrerte personbiler i 1998 og 1999. Tallet har de siste årene ligget relativt stabilt rundt og i overkant av 120 000 biler, men bruktbilimportens andel av det totale antall førstegangsregistreringer har økt i perioden. Mens andelen bruktimporterte biler i 2000 og 2001 var på i overkant av 23 pst., var andelen i 2002 på i overkant av 27 pst.

Den kraftige økningen i bruktimporten de siste årene kan skyldes flere forhold. Blant annet førte lavt nybilsalg i årene 1988–1993 til få nyere bruktbiler på det norske markedet i etterfølgende år. Samtidig har innføring av nye satser i bruksfradragene i engangsavgiften og endrede tekniske krav i 1995 gjort det mer aktuelt enn tidligere å importere brukte biler fra utlandet.

I perioden 1995 til 2000 lå antallet førstegangsregistrerte varebiler (inkludert kombinertbiler med tillatt totalvekt under 3,5 tonn) forholdsvis stabilt rundt 25 000–30 000 pr. år. Etter en økning til over 33 000 i 2001, falt antallet førstegangsregistreringer under 25 000 i 2002, jf. figur 4.9. Dette skyldes hovedsakelig en kraftig nedgang i salget av varebiler klasse 2.

Figuren viser også utviklingen i antall nye førstegangsregistrerte kombinerte biler. I årene fra 1992 til 1995 var antallet stigende, mens det de siste årene har vært en kraftig reduksjon i antall førstegangsregistreringer. Det antas at dette delvis skyl-

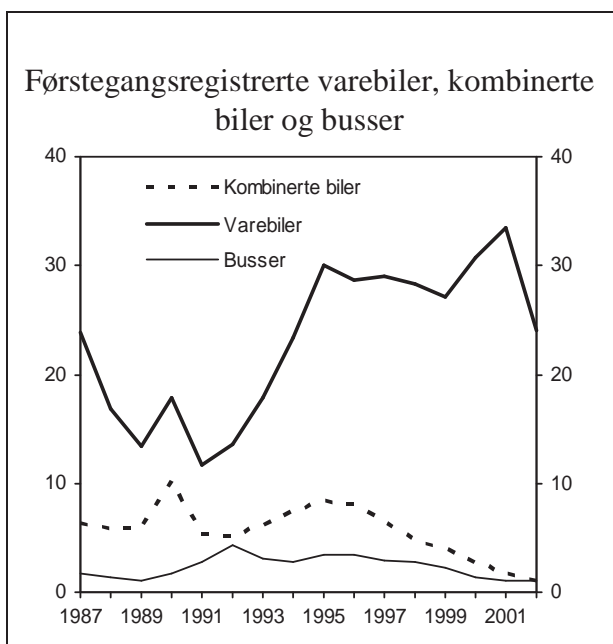
des omleggingen i 1996, hvor tyngre biler med stor motor fikk økt engangsavgift. I tillegg har avgiften på kombinerte biler de siste årene økt fra 28 pst. av personbilavgiften i 1997 til 55 pst. i dag. I 2002 ble vektgrensen for unntak fra engangsavgiften for kombinerte biler økt fra 5000 kg til 6000 kg, og i Revidert nasjonalbudsjett 2003 ble den økt videre til 7500 kg med virkning fra 1. juli 2003.

Figurene 4.10 og 4.11 viser utviklingen i beholdningen av ulike kjøretøytyper. Figur 4.10 viser at antall personbiler lå på et relativt stabilt nivå fram til 1993. De senere årene har det vært en jevn vekst i antall personbiler, bortsett fra i 1996. Til tross for det høye antallet førstegangsregistrerte personbiler dette året, gikk beholdningen av personbiler ned. Dette skyldes at mange eldre biler ble vraket som følge av ordningen med midlertidig forhøyet vrakpant. De ekstra bilene som ble vraket i 1996 ville trolig uansett blitt vraket i løpet av de nærmeste påfølgende årene. Hevingen av vrakpanten i 1996 har derfor trolig ikke hatt noen virkning på utviklingen i bestanden av biler, jf. figur 4.10.

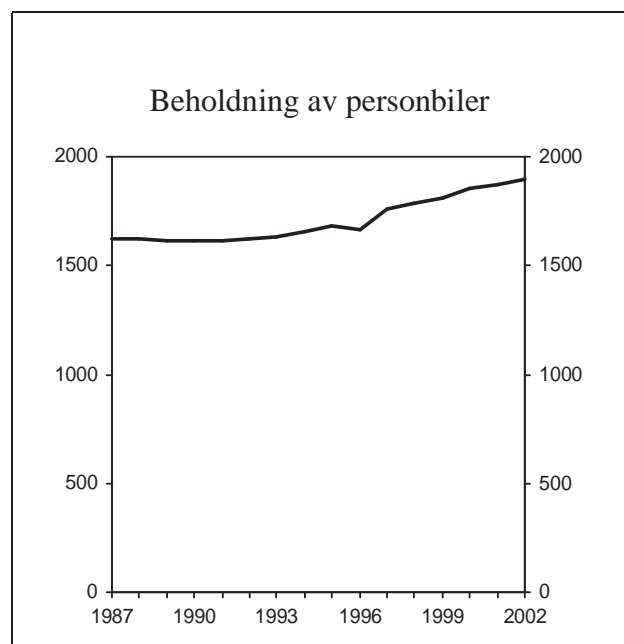
Figur 4.11 viser at nedgangen i antallet førstegangsregistrerte kombinerte biler også har gjort seg utslag i bestanden, som har sunket de siste årene. Bestanden av varebiler ser ut til å ha økt tilsvarende i denne perioden.

Bruksfradragene

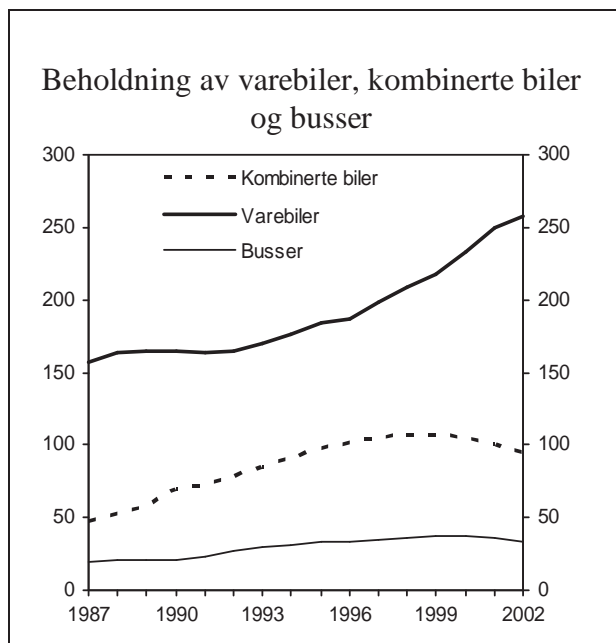
Ved registrering av bruktimporterte biler gis det et prosentvis fradrag i engangsavgiften basert på kjø-

Figur 4.9 Antall førstegangsregistrerte varebiler, kombinerte biler og busser. 1987–2002.
Kilde: Opplysningsrådet for Veitrafikken.

Figur 4.10 Beholdning av personbiler. 1987–2002. Antall biler i 1000.
Kilde: Opplysningsrådet for Veitrafikken.

Figur 4.11 Beholdning av varebiler, minibusser og kombinerte biler. 1987 – 2002. Antall kjøretøy i 1000.

Kilde: Opplysningsrådet for Veitrafikken.

retøyets alder. Fradraget skal gjenspeile det gjennomsnittlige økonomiske verdifallet på bruktbiler i Norge. Som tidligere nevnt, vurderte arbeidsgruppen for bilavgifter det gjeldende systemet for bruksfradrag. Formålet var bl.a. å undersøke om gjeldende regelverk sikrer en avgiftsmessig likebehandling av bruktimporterte kjøretøy og kjøretøy som omsettes nye eller brukte i Norge. Arbeidsgruppen vurderte i denne sammenheng også betydningen av omregistreringsavgiften, i tillegg til de EØS-rettslige sider av dagens regelverk.

Arbeidsgruppen viste i sin rapport til at nye beregninger tyder på at dagens bruksfradrag er for høye, og at dette favoriserer import av brukte biler. Arbeidsgruppen anbefalte derfor at bruksfradragssatsene justeres i tråd med beregningene.

Finansdepartementet har gjort nye beregninger som avviker fra dem som ble lagt til grunn av arbeidsgruppen. Arbeidsgruppen benyttet tall fra 2000, mens departementets nye beregninger er oppdatert til 2002. De nye beregningene indikerer at dagens bruksfradrag ikke er for høye. Avvikene skyldes dels en feil som ble gjort i de tidligere beregningene og dels at markedet har endret seg noe fra 2000 til 2002. Det er betydelig usikkerhet knyttet til beregningene.

Rapporten tar også for seg de bindinger som ligger i EØS-avtalen i forhold til utformingen av bruksfradragene. Vurderingene har bakgrunn i en pågående dialog mellom ESA og Finansdepartementet. Dialogen har oppstått i kjølvannet av flere dommer

fra EF-domstolen om den avgiftsmessige behandlingen av bruktimporterte kjøretøy i forhold til Romatraktatens artikkel 90, som tilsvarende EØS-avtalens artikkel 14. Artikkelen omhandler fri flyt av varer, som er en av de 4 friheter.

I følge dommene skal avgiftsbeløpet reduseres tilsvarende verdifallet på bilen. Avgiften kan med andre ord utgjøre maksimalt samme andel av bilens verdi når bilen er brukt, som når den var ny.

Metoden forutsetter at det med forholdsvis stor nøyaktighet fastsettes hva som er et tilsvarende kjøretøy på det innenlandske markedet, og hva markedsverdien er for dette. Alternativt synes domstolen å forutsette at et mer grovinnfelt system kan tillates, dersom den avgiftspliktige i det konkrete tilfelle gis anledning til å prøve om bruksfradragets størrelse er i overensstemmelse med verdifallet på et tilsvarende brukt kjøretøy på det innenlandske markedet.

I den pågående dialogen med ESA har Finansdepartementet argumentert for at de norske bruksfradragene er i tråd med EØS-avtalen. I lys av dommene har departementet likevel uttalt at en vil vurdere dette området nærmere.

Ved innenlands omsetning av brukte biler skal det betales omregistreringsavgift, noe man slipper ved import av brukte biler fra utlandet. Arbeidsgruppen har gitt uttrykk for at det bør tas hensyn til dette. Gruppen har derfor vurdert muligheten for å pålegge bruktimporterte kjøretøy omregistreringsavgift, samt muligheten for å ta hensyn til omregistreringsavgiften i beregningen av bruksfradragene. ESA har foreløpig avvist at det kan tas hensyn til omregistreringsavgiften ved fastsettelsen av bruksfradragene.

For å sikre avgiftsmessig likebehandling av importerte og norske bruktbiler, samtidig som man sikrer at systemet er i tråd med EØS-avtalen, kan det være grunn til å se på omregistreringsavgiften i en større sammenheng. En mulighet vil kunne være å erstatte omregistreringsavgiften med merverdiavgift på omsetning av brukte kjøretøy etter avansemetoden, slik systemet er innen EU. Regjeringen vil komme tilbake til dette på et senere tidspunkt, og foreslår ingen større endringer i bruksfradragene nå.

Finansdepartementet har overfor ESA akseptert at det ikke er forenlig med EØS-avtalen å opprettholde et system der det ikke gis bruksfradrag for kjøretøy yngre enn 6 måneder. I forbindelse med budsjettet for 2004 blir det derfor innført bruksfradrag for biler som er nyere enn 6 måneder. Dette gjøres ved at det for hver av de seks første månedene gis et bruksfradrag på 2 pst. Etter 6 måneder gis det dermed et bruksfradrag på 12 pst.,

noe som tilsvarende dagens ordning. Dette forventes ikke å ha vesentlige provenyvirkninger. Endringen skjer fra 1. januar 2004 og fastsettes i forskrift.

Vrakpantavgift

Oppsamlingssystemet for bilvrak skal sørge for innsamling og gjenvinning av kjøretøy. Ordningen ble iverksatt i 1978 og omfatter i dag personbiler, varebiler og kombinertbiler, snøscootere, minibusser og campingbiler. Oppsamlingssystemet skal gi en økonomisk motivasjon til å levere inn bilvrak.

Vrakpantavgiften er på 1300 kroner og ble siste gang økt i 2000. Det foreslås ingen endringer i vrakpantavgiften for 2004.

Vrakpantordningen er beskrevet i St.prp. nr. 1 (2003–2004) Miljøverndepartementet.

4.5.5 Årsavgift på motorvogner mv. (kap. 5536, post 72)

Årsavgiften pålegges en rekke forskjellige typer kjøretøy med tillatt totalvekt inntil 12 tonn. Årsavgiften har først og fremst til hensikt å gi staten inntekter. Avgiften pålegges etter fire forskjellige satser, avhengig av type kjøretøy (gjeldende satser for 2003 i parentes):

- Personbiler, varebiler, campingbiler, minibusser, kombinerte biler med tillatt totalvekt under 6000 kg (2360 kroner pr. år)
- Campingtilhengere med egenvekt over 350 kg (905 kroner pr. år)
- Motorsykler (1180 kroner pr. år)
- Lastebiler, trekkbiler og kombinerte biler med tillatt totalvekt mellom 6000 og 12 000 kg (1370 kroner pr. år)

Det foreslås å prisjustere satsene for årsavgiften for 2004.

Refusjonsordning for stjålne kjøretøy

Stortinget har bedt om at Regjeringen legger fram forslag til endringer i årsavgiften for biler, slik at den blir mer fleksibel og knyttet opp mot den tid eieren faktisk disponerer kjøretøyet, jf. Innst. S. nr. 175 (2002–2003) og Dokument nr. 8:67 (2002–2003). Bakgrunnen for Stortingets anmodning er at det etter gjeldende regelverk ikke gis lempninger i årsavgiften for kjøretøy som stjeles i løpet av avgiftsåret.

I påvente av en større gjennomgang av årsavgiften, jf. nedenfor, vil Regjeringen foreslå en ordning innenfor dagens årsavgiftssystem som ivaretar ty-

veritilfellene allerede fra 2004. Ordningen, som vil bli presisert i forskrift, innebærer at det gis forholdsmessig refusjon av årsavgift ved tyveri, basert på den tiden kjøretøyet har vært meldt stjålet. Av administrative grunner foreslås det at avgiften refunderes etterskuddsvis når avgiftsåret er omme. For å unngå refusjoner knyttet til svært små beløp, og fordi en betydelig andel stjålne kjøretøy kommer til rette etter kort tid, foreslår departementet videre at det bare gis refusjon for kjøretøy som har vært meldt stjålet i minst 30 dager. På usikkert grunnlag anslås en slik ordning å svekke budsjettet med i underkant av 4 mill. kroner. Det vises til forslag til ny § 8 i vedtaket.

Modeller for et fremtidig system for årsavgiften

Årsavgiften er i liten grad knyttet til kjøretøyets bruk. Selv om årsavgiften i hovedsak er en fiskal avgift, oppfattes den manglende sammenhengen mellom bruk og avgiftens størrelse ofte som urimelig av de avgiftspliktige. For å gi avgiften bedre legitimitet mener departementet at en ny utforming av årsavgiften bør ta utgangspunkt i bruken av kjøretøyet, for eksempel knyttet til den tiden kjøretøyet er registrert. Dette er i samsvar med finanskomiteens Innst. S. nr. 175 (2002–2003) og arbeidsgruppens tilrådninger.

I motsetning til i de fleste andre land er dagens årsavgift ikke differensiert etter egenskaper ved bilene, som bl.a. vekt og hvilke utslippskrav kjøretøyene oppfyller. Arbeidsgruppen som vurderte bilavgiftene anbefalte at det innføres miljødifferensiert årsavgift for kjøretøy med tillatt totalvekt inntil 12 tonn, der det skilles mellom vektklasse, årgang og drivstofftype. Dette kan være et virkemiddel for å stimulere til en nyere og mer miljøvennlig bilpark. De fordelingsmessige og avgiftstekniske sidene ved å innføre en miljøkomponent i årsavgiften må imidlertid vurderes nærmere, og i sammenheng med den generelle utformingen av et fremtidig avgiftssystem.

Eiere av forsikringspliktige motorvogner skal i dag betale en særskilt avgift til folketrygden (trafikkskadeavgift). Avgiften, som er ment å finansiere folketrygdens utgifter ved trafikkskader, kreves inn av forsikringsselskapene gjennom et tillegg til den ordinære forsikringspremien. Årsavgiften og trafikkskadeavgiften ligger forholdsvis nær hverandre siden premietillegget og avgiften normalt retter seg mot samme avgiftsobjekt og samme avgiftsinnbetalere. Ressursmessige hensyn taler mot at det benyttes to såpass like avgifter, og arbeidsgruppen anbefalte en samordning. Gruppen skisserte tre ulike måter å samordne avgiftene på:

Et alternativ er å innlemme trafikkskadeavgiften direkte i årsavgiften. Trafikkskadeavgiften vil da forsvinne som egen avgift, mens årsavgiften økes tilsvarende bortfallet av trafikkskadeavgiften. En annen mulighet er å gå motsatt vei, altså å innlemme årsavgiften i trafikkskadeavgiften. Oppkreivingsansvaret for en sammenslått avgift overføres da fra tollvesenet til forsikringsselskapene.

Et tredje alternativ vil være å avvikle både dagens årsavgift og trafikkskadeavgift, og i stedet erstatte disse to med en helt ny særavgift på ansvarsforsikring av kjøretøy. For en slik særavgift vil det være forsikringsselskapene som blir avgiftssubjekt og som må innbetale avgiften til staten. Selskapene må velte avgiften over på forsikringstakeren.

I det videre arbeidet tar departementet sikte på en nærmere vurdering av de ulike alternativene for et fremtidig system for årsavgift. I tråd med arbeidsgruppens anbefalinger vil det i denne vurderingen bli lagt vekt på muligheten for miljødifferensiering av avgiften og muligheten for å gjøre avgiften mer avhengig av den tiden eieren faktisk disponerer kjøretøyet. Det vil også bli lagt vekt på de samlede administrative kostnadene.

Årsavgift for lastebiler og kombinerte biler

Fra 1. juli 2003 ble muligheten for å førstegangsregistrere biler med flere enn én seterad som avgiftsfrie lastebiler fjernet for kjøretøy med tillatt totalvekt under 7500 kg. Samtidig ble vektgrensen for de avgiftsfrie kombinerte bilene økt fra 6000 til 7500 kg. Som det fremgår av St.prp. nr. 65 (2002–2003) Tilleggsbevilgninger og omprioriteringer i statsbudsjettet medregnet folketrygden 2003, ble det også vurdert å innføre tilsvarende innstramminger i årsavgiften. Bakgrunnen for dette er ønsket om å opprettholde sammenhengen mellom bilavgiftene. Under henvisning til at årsavgiften skrives ut for ett år av gangen, og at det derfor er lite hensiktsmessig å gjennomføre slike endringer midt i avgiftsåret, ble det lagt opp til at Regjeringen skulle komme tilbake til dette i budsjettet for 2004.

Klassifisering som gjøres i forhold til engangsavgiften ved første gangs registrering, danner også grunnlag for hvilken kode årsavgiften skal skrives ut etter, og denne vil gjelde inntil kjøretøyet eventuelt endrer status. Dette innebærer at det for kjøretøy som førstegangsregistreres etter 1. juli 2003 skal betales årsavgift i tråd med den nye avgrensningen. De kjøretøyene som ble registrert som lastebiler før reglene ble endret, skal fortsatt betale årsavgift som lastebiler.

Grensen for årsavgift på kombinerte biler foreslås økt fra 6000 kg til 7500 kg. Dette vil gjelde kombinerte biler registrert både før og etter en-

dringen. Forslaget antas å gi en provenyøkning på i underkant av 1 mill. kroner.

Presisering

Alle kjøretøy med tillatt totalvekt på minst 12 000 kg betaler vektårsavgift, mens kjøretøy under 12 000 kg betaler årsavgift. Det forutsettes at ett og samme kjøretøy ikke skal pålegges både årsavgift og vektårsavgift. For å unngå tvil på dette punkt foreslås Stortingets vedtak om årsavgift § 1 nr. 1 bokstav a presisert slik at det fremgår at årsavgiften for personbiler kun omfatter personbiler med lavere tillatt totalvekt enn 12 000 kg.

4.5.6 Vektårsavgift (kap. 5536, post 73)

Vektårsavgiften består av en vektgradert årsavgift og en miljødifferensiert årsavgift.

1. Vektgradert årsavgift

Den vektgraderte årsavgiften pålegges kjøretøy og kombinasjoner av kjøretøy med tillatt totalvekt på 12 tonn og over. Avgiften er gradert etter kjøretøyetets totalvekt, fjæringssystem og antall aksler.

Fra 1. juli 2000 ble vektårsavgiften redusert til EUs minimumssatser for kjøretøy. Systemet ble tilpasset EUs system ved at kjøretøy med luftfjæring fikk lavere satser enn kjøretøy med andre fjæringssystem. Fra 1. juli 2001 gjelder de lave satsene også fjæringssystem med samme egenskaper som luftfjæring. Satsene foreslås prisjustert i 2004.

2. Miljødifferensiert årsavgift

Den miljødifferensierte årsavgiften differensieres ut fra vekt og utslippskrav. Kjøretøy som oppfyller EUs miljøklassifisering EURO III, slipper denne avgiften, mens kjøretøy som ikke oppfyller det tidligste EURO-kravet, og som har en totalvekt over 20 tonn, betaler den høyeste avgiften. Satsene foreslås prisjustert i 2004.

4.5.7 Omregistreringsavgift (kap. 5536, post 75)

Omsetning av brukte motorvogner og tilhengere er ikke pålagt merverdiavgift. Det betales imidlertid en særavgift ved omregistrering av alle kjøretøy som tidligere har vært registrert i Norge.

Kjøretøyene som omfattes av avgiftsplikten, er delt i fire grupper:

- a) Mopeder, motorsykler mv.
- b) Personbiler og busser.
- c) Lastebiler, varebiler, kombinerte biler, campingbiler mv.
- d) Biltilhengere, semitrailere mv.

Avgiftene er gradert etter vekt og alder. I Revidert nasjonalbudsjett 2003 ble satsene i gruppe c) og d) senket med 20 pst. for vektclassene over 2 tonn.

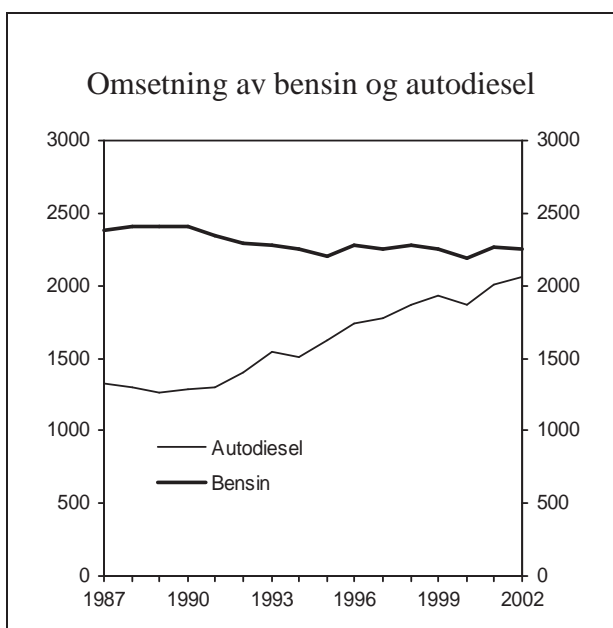
Satsene for omregistreringsavgiften foreslås prisjustert fra 2003 til 2004.

4.5.8 Avgift på bensin (kap. 5536, post 76)

Avgiften på bensin innbetales av innenlandsk produsent og importør pr. liter som omsettes. Foruten at bensinavgiften er en fiskal avgift, begrunnes den også med veibruks- og ulykkeskostnader. I de senere år har avgiften i større grad også blitt vurdert som et miljøpolitisk virkemiddel.

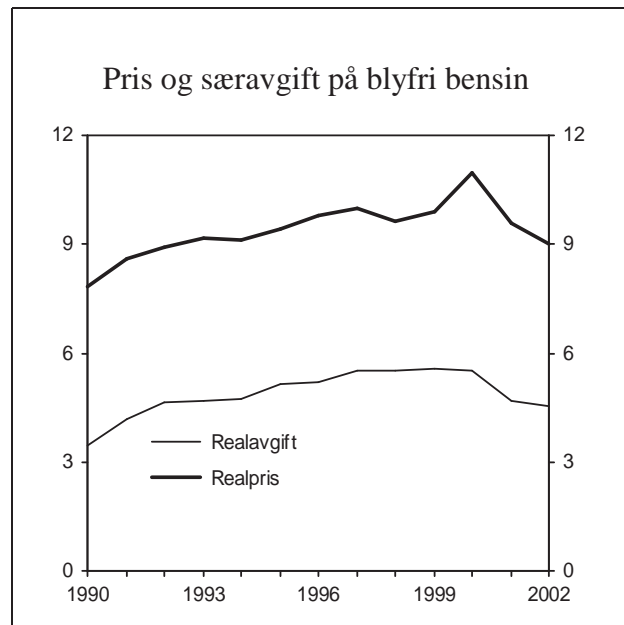
Siden 1991 er bensin blitt ilagt en CO₂-avgift. I forbindelse med St.prp. nr. 54 (1997–98) Grønne skatter ble det vedtatt å samle CO₂-avgiftene i et eget vedtak om CO₂-avgift. Fra 1. januar 1999 erstattet derfor CO₂-avgiften den tidligere CO₂-komponenten i bensinavgiften.

Figur 4.12 viser utviklingen i salget av bensin og autodiesel fra 1987 til 2002. All bensin som omsettes på det norske markedet, er i dag blyfri. Figuren viser at salget av bensin ble redusert i perioden 1991–1995. Etter 1995 har bensinsalget ligget forholdsvis stabilt, selv om det har vært mindre svingninger fra år til år. Det største utslaget kom i 2000, da bensinsalget gikk ned med om lag 3 pst. Figur 4.13 viser utviklingen i gjennomsnittlig pris på blyfri bensin (listepri) til forbruker og særavgifter (bensin- og CO₂-avgift) i perioden fra 1990 til 2002. Figuren viser at fallet i bensinsalget sammenfaller med høy realpris. I 2001 ble bensinavgiftene satt ned, og salget tok seg opp igjen.

Figur 4.12 Omsetning av bensin og autodiesel i perioden 1987–2002. Mill. liter.

Kilde: Norsk Petroleumsinstitutt.

Figur 4.13 Utviklingen i gjennomsnittlig listepri og særavgiftssatser (inkl. CO₂-avgift) på blyfri bensin 1990 til 2002. 2002-kroner pr. liter.

Kilde: Norsk Petroleumsinstitutt, Statistisk sentralbyrå og Finansdepartementet.

Figur 4.13 viser det kraftige prishoppet på bensin i 2000. Dette skyldes økte oljepriser og økte raffineringmarginer. Fra 1997 fram til 2000 var det reelle avgiftsnivået på bensin relativt stabilt, men avgiftsreduksjonene i 2001 førte til at den reelle bensinprisen gikk kraftig ned (avgiftsnivået i figuren er et gjennomsnitt av avgiftsnivået i 1. og 2. halvår 2001).

Ytterligere svoveldifferensiering av bensinavgiften

I forbindelse med budsjettet for 2003 ble det vurdert om det skulle innføres et avgiftsincitiv for autodiesel og bensin med lavt svovelinhold (under 0,001 pst.), såkalt svovelfritt drivstoff. Bakgrunnen var at det fra EUs side vil bli stilt krav om at slikt drivstoff må være tilgjengelig på markedet fra 2005. Bransjen signaliserte at det kunne leveres «svovelfritt» drivstoff på det norske markedet allerede fra 2003, forutsatt at det ble gjort en ytterligere gradering av drivstoffavgiftene basert på svovelinhold.

For bensin tydet beregninger, utført av Statens forurensingstilsyn (SFT), på at dette kunne være samfunnsøkonomisk lønnsomt, mens beregningene indikerte at dette ikke var samfunnsøkonomisk lønnsomt for autodiesel, gitt dagens bilpark.

Det var knyttet stor usikkerhet til disse beregningene. I tillegg var det usikkert hvor stor andel av markedet som ville få tilgang på denne kvaliteten i 2003, og dermed vanskelig å beregne provenyvirkingene. Det ble derfor ikke foreslått å innføre avgiftsincitiv for svovelfri bensin, men Finansdepar-

tementet varslet at en ville arbeide videre med spørsmålet blant annet med sikte på å avklare usikkerheten.

På oppdrag fra Miljøverndepartementet har SFT gjort nye beregninger av miljøgevinstene ved å innføre svovelfritt drivstoff fra 2004. De nye beregningene tyder på at miljøgevinstene er mindre enn tidligere anslått, og at tiltaket derfor ikke vil være samfunnsøkonomisk lønnsomt, verken for bensin eller autodiesel. På denne bakgrunn foreslås det ikke å innføre avgiftsinentiv i 2004. Det vises for øvrig til at arbeidet med reduksjon av svovelinnhold i drivstoff allerede er i gang. Fra 2005 innføres krav om at det maksimale innholdet av svovel i bensin og autodiesel reduseres til 0,005 pst. Det arbeides også med å innføre krav om tilgjengelighet av drivstoff med 0,001 pst. svovelinnhold.

Det foreslås at avgiftssatsene for bensin prisjusteres i 2004.

4.5.9 Avgift på mineralolje til framdrift av motorvogn (autodieselavgift) (kap. 5536, post 77)

Autodieselavgiften ble innført 1. oktober 1993 sammen med vektårsavgiften på kjøretøy med tillatt totalvekt på over 12 tonn. Disse avgiftene avløste kilometeravgiften, som tidligere ble pålagt alle dieseldrevne biler ved kjøring i Norge. Avgiften på diesel ble redusert med 20 øre pr. liter fra 1. juli 2000. Den ble redusert med ytterligere 50 øre pr. liter fra 1. januar 2001, og med 32 øre pr. liter fra 1. juli 2001. Satsen er i dag 2,83 kroner pr. liter. Fra 1. juli 2000 ble autodieselavgiften differensiert etter svovelinnholdet. Satsen for autodiesel med svovelinnhold over 0,005 pst. er i dag på 3,17 kroner pr. liter. Så godt som all diesel som omsettes på det norske markedet, har lavere svovelinnhold enn 0,005 pst.

Figur 4.12 viser at det på 1990-tallet har vært en sterk vekst i salget av autodiesel. Mens det i 1990 ble solgt om lag halvparten så mye autodiesel som bensin, lå autodieselsalget i 2002 i underkant av 10 pst. lavere enn bensinsalget. Årsaken til dette er at beholdningen av dieseldrevne personbiler har økt på bekostning av bensindrevne biler. Det er grunn til å tro at denne utviklingen blant annet skyldes avgiftsforskjellen mellom bensin og autodiesel.

Det foreslås at avgiftssatsene for autodiesel prisjusteres i 2004.

4.6 Avgift på båtmotorer (kap. 5537, post 71)

Avgiften på båtmotorer ble innført i 1978 og pålegges båtmotorer på minst 9 hk. Avgiften foreslås prisjustert for 2004.

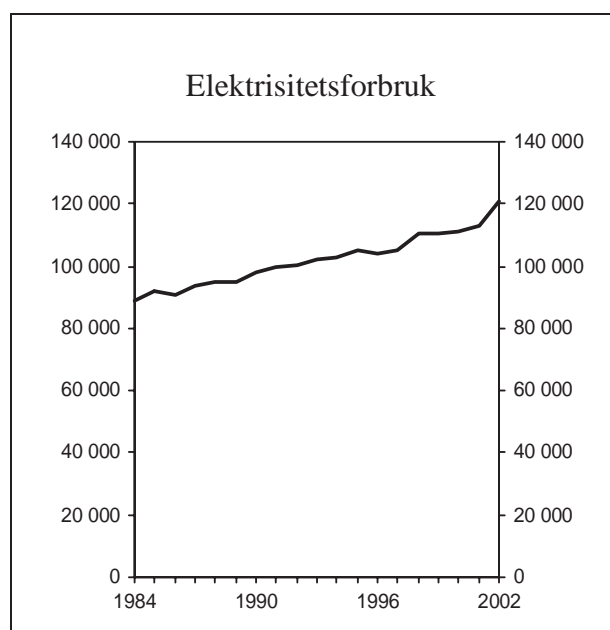
4.7 Avgift på elektrisk kraft (kap. 5541, post 70)

Forbruksavgiften på elektrisk kraft blir pålagt elektrisk kraft som forbrukes i Norge, enten den er produsert innenlands eller importert. Industri, bergverk og veksthusnæringen har fullt fritak fra elektrisitetsavgiften. Det samme har samtlige brukere i Finnmark og følgende kommuner i Nord-Troms: Karlsøy, Kvæningen, Kåfjord, Lyngen, Nordreisa, Skjervøy og Storfjord. Forbrukstall fra 2001 viser at om lag 45 pst. av det totale nettoforbruket av elektrisk kraft har fritak fra avgiften. Den avgiftsmessige avgrensingen av de fritaksberettigede næringsgruppene er i forskrift knyttet opp mot Statistisk sentralbyrås standard for næringsgruppering.

Figur 4.14 viser totalt nettoforbruk av elektrisk kraft i perioden 1984 til 2002. Det går fram av figuren at i løpet av perioden har forbruket økt med drøyt 35 pst.

Figur 4.15 viser utviklingen i gjennomsnittlig pris til husholdninger for elektrisitet. Energiprisene var spesielt høye vinteren 1996/1997. Fra 1997 til 1998 falt imidlertid kraftprisen for husholdningene, eksklusiv avgifter, med 19,5 pst. Etter noen år med synkende strømpriser, steg strømprisene i 2001. Vinteren 2003 steg realprisene på strøm til et meget høyt nivå.

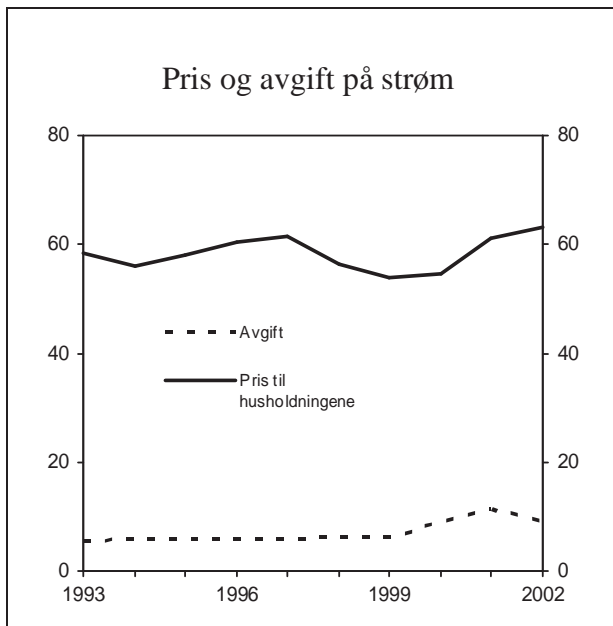
Det foreslås at forbruksavgiften på elektrisk kraft prisjusteres fra 2003 til 2004.

Figur 4.14 Totalt nettoforbruk av elektrisitet i perioden 1984–2002. GWh.

Tallene for 2002 er foreløpige.

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Figur 4.15 Gjennomsnittlig pris (inkludert nettleie, merverdiavgift og forbruksavgift) på elektrisk kraft for husholdninger og forbruksavgift på elektrisk kraft i perioden 1993–2002. 2003-øre pr. kWh.

Kilde: Statistisk sentralbyrå og Finansdepartementet.

El-avgift og ESA

Den 23. mai 2001 vedtok EFTAs overvåkingsorgan, ESA, nye retningslinjer for miljøstøtte. ESA åpnet en formell undersøkelsesprosedyre av enkelte av de norske miljøavgiftene 26. juli 2002. Saken ESA behandler gjelder el-avgiften, CO₂-avgiften og SO₂-avgiften slik de har vært utformet etter 1. januar 2002. I Revidert nasjonalbudsjett 2003 ble det pekt på at industriens fritak for el-avgift trolig vil bli ansett som statsstøtte, og at el-avgiften derfor måtte legges om. For å redusere risikoen for eventuelle krav fra ESA om tilbakebetaling av støtte, la Regjeringen opp til at avgiften legges om fra 1. januar 2004. ESAs avgjørelse er ventet i løpet av oktober i år.

I St.prp. nr. 1 (2002–2003) Skatte-, avgifts- og tollvedtak og Revidert nasjonalbudsjett 2003 ble det gitt en bred omtale av prosessen og arbeidet med å legge om el-avgiften. Som varslet i Revidert nasjonalbudsjett 2003 foreslår Regjeringen å avvikle el-avgiften for all næringsvirksomhet fra 1. januar 2004. Avviklingen vil også bli gjennomført for offentlig sektor, men endringene i offentlig sektors avgiftsbetalinger vil bli motvirket gjennom endringer i statsbudsjettets rammer og overføringene til kommunene.

Regjeringen foreslår samtidig at det iverksettes avbøtende tiltak for å dempe økningen i el-forbru-

ket. Erfaringene fra sist vinter med høye kraftpriser viser at det er viktig å satse videre på ny fornybar energi og redusert energibruk. Påslaget på nettariffen økes i 2004 fra 0,3 til 0,8 øre/kWh. Dette vil øke inntektene fra påslaget fra om lag 200 mill. kroner i 2003 til om lag 460 mill. kroner i 2004. De samlede overføringene til Energifondet for 2004 blir etter dette om lag 590 mill. kroner, noe som vil bidra til å styrke arbeidet med energiomlegging.

En konsekvens av forslaget er at kun kraft til husholdningsbruk vil bli ilagt el-avgift fra og med 1. januar 2004. Som husholdningsbruk regnes også kraft levert til hytter og fritidshus. Dersom det for et abonnement leveres kraft dels til næringsvirksomhet og dels til husholdningsformål, skal det foretas en fordeling av kraftforbruket. Den nærmere gjennomføringen av avgiftsplikten, herunder avgrensningen mot næringsvirksomhet, vil bli fastsatt i forskrift. Stortingsvedtaket om forbruksavgift på elektrisk kraft til husholdningsbruk skal gjelde til og med 30. juni 2004.

For å dempe økningen i el-forbruket og fortsatt stimulere til overgang til alternative energikilder og vannbåren varme, vil Regjeringen innføre et nytt avgiftssystem som avgiftslegger deler av el-forbruket i næringsvirksomhet. Det er krevende å utarbeide et system som ikke medfører store avgiftstekniske problemer eller samfunnsøkonomisk tap, jf. bl.a. omtalen i Revidert nasjonalbudsjett 2003 av problemene knyttet til den østerrikske og den danske modellen. Regjeringen vil komme tilbake i Revidert nasjonalbudsjett 2004 med et forslag til et nytt system med sikte på iverksettelse fra 1. juli 2004.

En fjerning av el-avgiften for all næringsvirksomhet første halvår 2004 vil gi et provenyrtap på om lag 1350 mill. kroner. Det er lagt til grunn et provenyrtap på snaut 0,5 mrd. kroner i 2. halvår 2004.

Differensiert avgift på elektrisitet

Stortinget har i anmodningsvedtak bedt Regjeringen opprette et utvalg som skal utrede ulike modeller for differensierte avgifter på elektrisitet, jf. Innst. S. nr. 260 (2002–2003):

«Stortinget ber Regjeringen nedsette et bredt sammensatt nasjonalt utvalg bestående av representanter for strømleverandører, distributører, nettselskaper, samt representanter for forbruker- og miljøorganisasjoner som skal utrede ulike modeller for differensierte avgifter på elektrisitet. Utvalget skal legge fram en innstilling så snart det lar seg gjøre, men innen utgangen av 2003.»

I tråd med dette er det satt ned et utvalg som skal utrede ulike modeller for differensiert el-avgift for husholdningene. Utvalget ble satt ned 26. september 2003, og består av representanter for bl.a. energiforsyning, forbruker- og miljøinteresser. For å gi bedre tid til utredningsarbeidet har fristen blitt forlenget til 1. mars 2004.

Overføring av el-avgiftsplikt fra kraftleverandør til nettselskap

Fra 1. januar 2004 foreslås det å overføre ansvaret for å kreve inn el-avgiften fra kraftleverandørene til netteierne. Omleggingen medfører at det blir færre avgiftspliktige. I tillegg har nettselskapene flere grunnlagsdata for å beregne avgiften.

Forslaget berører ikke eksisterende avgiftsfritak. Enkelte av dagens fritak faller imidlertid bort fordi de blir unødvendige når avgiftsplikten kun omfatter kraft levert til husholdningsbruk. Dette gjelder fritakene for kraft levert til produksjon av elektrisk kraft/fjernvarme, kraft produsert i mottrykksanlegg/transportmidler og kraft levert til verneverdige fartøy m.m. Fritakene for kraft produsert i mindre kraftanlegg, energigjenvinningsanlegg og nødstrømsaggregater videreføres fordi disse leverer kraft direkte til husholdningsbruk. Dagens bestemmelse om at avgiftsplikten også omfatter innførsel av elektrisk kraft kan tas bort, idet avgiftsplikten oppstår ved levering.

Forslaget har vært på høring ved Toll- og avgiftsdirektoratet i samråd med Finansdepartementet. Høringsfristen utløp 1. juli 2003. Enkelte høringsinstanser har pekt på at omleggingen kan påføre nettselskapene økte kostnader, og at det er prinsipielt uheldig om ansvaret for avgiftsinnkrevningen overføres fra kraftleverandørene til nettselskapene.

Finansdepartementet anser en omlegging som hensiktsmessig og teknisk mulig fra 1. januar 2004. Nettselskapene vil bli kompensert for arbeidet knyttet til innkrevningen i form av større kapitalflyt. Forslaget gjennomføres ved endringer i vedtaket om forbruksavgift på elektrisk kraft og endringer i forskrift 11. desember 2001 nr. 1451 om særavgifter.

4.8 Avgift på smøreolje mv. (kap. 5542, post 71)

Avgiften på smøreolje ble innført 1. mai 1988, og omfatter alle motor- og gearoljer, samt industrielle smøreoljer og hydrauliske oljer avgrenset etter tolltariffens varenummer.

I 1994 ble det innført en ordning med refusjon på spillolje levert til godkjent behandling. Fra 1. januar 2000 ble refusjonsordningen utvidet. For å finansiere utvidelsen ble smøreoljeavgiften økt med 35 øre pr. liter, mens refusjonssatsen ble redusert med 15 øre pr. liter.

For 2004 foreslås det at avgiften og refusjonssatsen blir prisjustert.

4.9 Grunnavgift på fyringsolje mv. (kap. 5542, post 70)

Det ble innført en grunnavgift på fyringsolje mv. fra 1. januar 2000. Hensikten med avgiften var å forhindre at økningen i elektrisitetsavgiften i 2000 skulle bidra til en miljømessig uheldig overgang fra bruk av elektrisitet til bruk av fyringsolje til oppvarming. Grunnavgiften ble satt til samme nivå som økningen i elektrisitetsavgiften, regnet pr. kWh.

Grunnavgiften gjelder mineralolje som ikke omfattes av autodieselavgiften. De anvendelsene som før 1. januar 1999 var fritatt for mineraloljeavgiften eller hadde halv sats, er unntatt fra den nye grunnavgiften på fyringsolje. Dette gjelder blant annet flydrivstoff, mineralolje til bruk i anlegg på kontinentalsokkelen, fiskeflåten, innenriks godstransport, treforedling og sildemelproduksjon. Mineralolje til passasjertransport er videre unntatt for grunnavgift på fyringsolje. All merket mineralolje til andre bruksformål enn det som er beskrevet ovenfor er omfattet av denne grunnavgiften.

Det foreslås at avgiften prisjusteres fra 2003 til 2004.

4.10 CO₂-avgift (kap. 5508 og kap. 5543, post 70)

CO₂-avgiften ilegges bruk av mineralolje, bensin og utslipp fra petroleumsvirksomheten. I dag er om lag 64 pst. av CO₂-utslippene avgiftsbelagt. De ulike mineralske produktene har imidlertid forskjellige avgiftssatser. CO₂-avgiften på mineralolje og bensin er hjemlet i CO₂-avgiftvedtaket, mens CO₂-avgiften på sokkelen er hjemlet i CO₂-avgiftsloven for petroleumsvirksomhet. *Mineralolje* er raffinert olje som hovedsakelig brukes i stasjonær forbrenning og til transport. De viktigste produktgruppene som faller inn under avgiftsplikten, er fyringsparafin, jetparafin, autodiesel, marin gassolje, samt tung og lett fyringsolje. CO₂-avgiften på mineralolje regnes pr. liter og er lik for alle produkter. CO₂-avgiften på mineralolje har omfattende fritaksordninger. De vik-

tigste fritakene gjelder for bruk i skip i utenriks sjøfart og fartøyer som driver fiske og fangst i fjerne farvann. Sildemel-, fiskemel- og treforedlingsindustrien har halv CO₂-avgift. Det foreslås at CO₂-avgiften på mineralolje prisjusteres fra 2003 til 2004. Som en tilpasning til ESAs nye retningslinjer for miljøstøtte ble all bruk av *kull og koks* fritatt fra CO₂-avgiften fra 1. januar 2003. CO₂-avgiften er nå en avgift kun på mineraloljeprodukter.

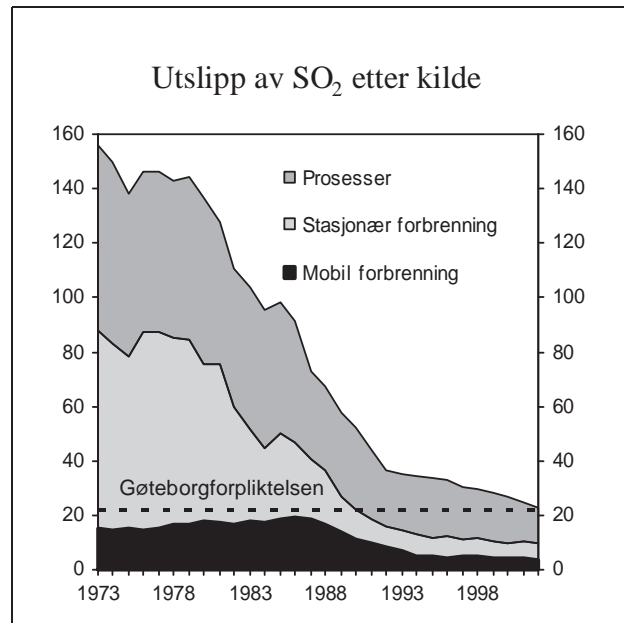
Siden 1. januar 1991 har det vært en egen CO₂-avgift på *bensin*. Bensin er ilagt den høyeste CO₂-avgiftssatsen. Det foreslås at satsen prisjusteres fra 2003 til 2004. Stortinget vedtok i forbindelse med behandlingen av St.prp. nr. 54 (1997–98) Grønne skatter at en del sektorer som tidligere hadde fritak for CO₂-avgiften skulle ilegges en avgift med lav sats tilsvarende 100 kroner pr. tonn CO₂. Dette gjelder innenriks luftfart, godstransport i innenriks sjøfart, supply-flåten og anlegg på kontinentalsokkelen. Det foreslås at den reduserte satsen prisjusteres fra 2003 til 2004. CO₂-avgiften i *petroleumsvirksomheten* foreslås også prisjustert fra 2003 til 2004.

4.11 Svovelavgift (kap. 5543, post 71)

Dagens virkemidler mot svovelutslipp omfatter avgifter på olje, krav om maksimalt svovelinnhold i mineraloljer og utslippstillatelser etter forurensningsloven. I dag omfattes kun om lag 27 pst. av Norges totale utslipp av svoveldioksid (SO₂) av svovelavgiften. Avgiften ilegges mesteparten av mineraloljeforbruket med 7 øre pr. liter og pr. 0,25 pst. vektandel svovelinnhold. Dette svarer til om lag 17 kroner pr. kg SO₂. Det betales ikke avgift for olje som inneholder 0,05 pst. vektandel svovel eller mindre.

De fleste mineraloljeproduktene hadde tidligere et svovelinnhold på mellom 0,05 og 0,25 pst. og ble avgiftsbelagt med ett trinn på svovelavgiften. For en stor del av omsetningen er svovelinnholdet i disse produktgruppene imidlertid blitt redusert til under 0,05 pst., og de ilegges dermed ikke svovelavgift. For tunge fyringsoljer med høyere svovelinnhold har svovelavgiften større betydning. Hele eller deler av svovelavgiften kan imidlertid refunderes ved dokumentert rensing.

Fra 1. januar 1999 ble det innført svovelavgift med redusert sats for utslipp av svovel fra raffineringanlegg, kull og koks, mineralolje til bruk i luftfarten, anlegg på kontinentalsokkelen, samt supplyskip. Den reduserte avgiften for kull, koks og raffineringanlegg ble fjernet fra 1. januar 2002 og

Figur 4.16 SO₂-utslipp 1973–2002. 1000 tonn.

Tallene for 2001 og 2002 er foreløpige.

Kilde: Statistisk sentralbyrå og Statens forurensningstilsyn.

erstattet av en intensjonsavtale med Prosessindustriens landsforening (PIL) om utslippsreduksjoner i industrien. Avtalen er et ledd i å oppfylle forpliktelsene i Göteborgprotokollen. Norge er i henhold til Göteborgprotokollen forpliktet til å redusere de samlede utslippene av SO₂ til 22 000 tonn innen 2010. Som det går fram av figur 4.16 vil dette målet nås allerede i 2003, forutsatt at nedgangen i 2002 fortsetter. Denne nedgangen skyldes imidlertid i stor grad redusert aktivitet i industrien, og hvis ikke andre tiltak settes inn, er det trolig at utslippene vil stige når aktiviteten i industrien igjen øker.

Det foreslås at svovelavgiften på mineralolje prisjusteres i 2004.

4.12 Avgift på sluttbehandling av avfall (kap. 5546, post 70)

Avgiften på sluttbehandling av avfall ble innført fra 1. januar 1999. Avgiften skal prise miljøkostnadene ved sluttbehandling av avfall og stimulere til økt gjenvinning og reduserte avfallsmengder.

Avgiften på avfall levert til forbrenning er utformet med en grunnavgift på 82 kroner pr. tonn og en tilleggsavgift på 245 kroner pr. tonn. Tilleggsavgiften reduseres etter energiutnyttelsesgraden i anlegget. Sluttbehandling av spesialavfall og restavfall fra utnyttelse av returfiber i treforedlingsindustrien

er fritatt fra avgiften. Det blir heller ikke beregnet avgift for energianlegg i industrien som benytter avfallsbaserte brensler i produksjonen.

Fra 1. juli 2003 er avgiftssatsen på avfall levert til deponering på 327 kroner pr. tonn avfall for deponier med høy miljøstandard og 427 kroner pr. tonn avfall for deponier med lav miljøstandard.

I forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett 2003 ble den vedtatte omleggingen av avgiften på forbrenning av avfall til en utslippsavgift utsatt til 1. januar 2004. Begrunnelsen var at tilskuddsordningen til utnyttelse av energi fra avfall ennå ikke var klarert med ESA.

Regjeringen har lagt til grunn at iverksettelsen av utslippsavgiften på forbrenningsanlegg forutsetter at det samtidig etableres en tilskuddsordning for energiutnyttelse som er godkjent av ESA, jf. St.prp. nr. 65 (2002–2003). Tilskuddsordningen for utnyttelse av energi fra avfall er imidlertid ennå ikke godkjent av ESA. Regjeringen foreslår derfor at utslippsavgiften utsettes til 1. juli 2004, og at dagens avgift pr. tonn innlevert avfall videreføres fram til dette. Regjeringen legger til grunn at utslippsavgiften for forbrenningsanlegg med tilhørende tilskuddsordning blir satt i verk 1. juli 2004 dersom ESA gir sin godkjenning. Dersom tilskuddsordningen ikke blir godkjent, vil Regjeringen komme tilbake med forslag til et alternativ til den foreslåtte tilskuddsordningen i Revidert nasjonalbudsjett 2004. Omlegging til en utslippsavgift kan anslås å gi økte avgiftsinntekter på om lag 35 mill. kroner på løpt og 30 mill. kroner bokført i 2004.

Regjeringen ser det som uheldig at tilskuddsordningen ikke er på plass, og at utslippsavgiften på forbrenning av avfall ikke blir innført før 1. juli 2004. Regjeringen er inneforstått med at dette innebærer fortsatt usikkerhet i rammebetingelsene for de berørte. Regjeringen ser det imidlertid som nødvendig å avvente ESAs avklaring med hensyn til tilskuddsordningen, nettopp for å unngå usikkerhet om hvorvidt Regjeringens forslag til tilskuddsordning vil kunne gjennomføres. Saken er også omtalt i St.prp. nr. 1 (2003–2004) Miljøverndepartementet.

Det foreslås at avgiften på sluttbehandling av avfall prisjusteres fra 1. januar 2004.

Farlig avfall

Forskrift 20. desember 2002 nr. 1817 om farlig avfall trådte i kraft 1. januar 2003. Fra samme tid ble forskrift 19. mai 1994 nr. 362 om spesialavfall opphevet. Det foreslås at henvisningen i vedtaket § 4 bokstav a endres i tråd med dette. Forslaget innebærer ingen realitetsendring.

4.13 Avgift på helse- og miljøskadelige kjemikalier (kap. 5547, post 70 og 71)

I forbindelse med oppfølgingen av forslagene til Grønn skattekommisjon ble det innført avgift på trikloreten (TRI) (post 70) og tetrakloreten (PER) (post 71) fra 1. januar 2000. Avgiften har ført til en kraftig nedgang i forbruket av disse stoffene.

I 2003 er avgiften 53,55 kroner pr. kg ren TRI eller PER. Det fremgår av avgiftsvedtakets § 1 annet ledd første punktum at der TRI og PER inngår som bestanddel i andre produkter, betales avgift av andelen TRI og PER, jf. St.prp. nr. 1 (2002–2003) Skatte-, avgifts- og tollvedtak. Satsene skal benyttes slik at det betales avgift pr. kg av produktet som TRI eller PER inngår i. Dette foreslås presisert ved en justering av vedtakets § 1 annet og tredje ledd. Forslaget innebærer ingen realitetsendring.

Eksport og TRI eller PER gjenvunnet til eget bruk er ikke avgiftsbelagt. Det gis refusjon for den mengde som leveres til profesjonell gjenvinner, mens salg av gjenvunnet vare avgiftsbelegges.

Det foreslås å prisjustere avgiften i 2004.

4.14 Miljøavgift på klimagasser (kap. 5548, post 70)

Hydrofluorkarboner (HFK) og perfluorkarboner (PFK) er moderate til kraftige klimagasser som reguleres gjennom Kyotoprotokollen. Utslipp av HFK og PFK stammer hovedsakelig fra kuldeanlegg og kjølemaskiner, brannslukningsmidler og produksjon av isolasjonsmaterialer (stivt skum). Ingen av gassene produseres i Norge, men de importeres til landet i bulk og som innhold i produkter. Eksempler på slike produkter er kjøleskap, fryser og klimaanlegg i biler. HFK og PFK brukes i varierende grad som erstatningsstoffer til klorfluorkarboner (KFK), hydroklorfluorkarboner (HKFK) og haloner. Dette er stoffer som skal utfases under Montrealprotokollen for å unngå nedbryting av ozonlaget. Samlet forbruk og utslipp av HFK og PFK forventes å øke kraftig fram mot 2020. Dette var bakgrunnen for innføringen av avgift på HFK og PFK fra 1. januar 2003. Siktemålet med avgiften er bl.a. å stimulere til bruk av alternative gasser og til utvikling av ny teknologi som ikke bruker disse gassene.

Avgiftsplikten på HFK og PFK reguleres av samme avgiftsvedtak. Særavgiften omfatter både

HFK eller PFK som er produsert innenlands og HFK eller PFK som importeres. Avgiftsplikten omfatter både gass importert i bulk og gass som inngår i importerte produkter.

Avgiften var forventet å gi inntekter på om lag 100 mill. kroner påløpt og om lag 90 mill. kroner bokført i 2003. Anslaget for 2003 blir i statsbudsjettet nedjustert til 50 mill. kroner. Den kraftige nedgangen i anslaget må ses i sammenheng med unormalt stor import av HFK-gasser i siste halvdel av 2002.

Det foreslås å rette opp noen skrivefeil i tabellen i vedtaket. Endringene gjelder den kjemiske formelen for HFK-32 som endres fra C_2H_2 til CH_2F_2 , betegnelsen på produkttypen HFK-43–10mme som endres til HFK-43–10mee, og betegnelsen på produkttypen perfluorhexan som endres til perfluorheksan.

Det foreslås at avgiften prisjusteres i 2004.

4.15 Avgift på sjokolade- og sukkervarer mv. (kap. 5555, post 70)

Avgift på sjokolade- og sukkervarer ble innført i 1922. Sjokolade- og sukkervarer avgiftslegges med en avgift pr. kg av varens avgiftspliktige vekt. Avgiften omfatter, i likhet med andre særavgifter, både importerte og innenlandsproduserte varer. Avgiften er i 2003 på 15,18 kroner pr. kg. Avgiften foreslås prisjustert for 2004.

4.16 Avgift på alkoholfrie drikkevarer mv. (kap. 5556, post 70)

Avgiften på alkoholfrie drikkevarer omfatter kullsyreholdige alkoholfrie drikkevarer samt saftdrikker, limonade, squash, leskedrikk, konsentrert leskedrikk, alkoholfri vin o.l. Melk og juice er fritatt fra avgiften.

For å hindre at avgiften medfører at forbruket vis bort fra ervervsmessig fremstilt mineralvann til hjemmeproduksjon, blir det lagt en avgift på sirup brukt til ervervsmessig fremstilling av mineralvann i dispensere, fontener o.l. og en avgift på kullsyre brukt i hjemmeproduksjon av mineralvann, hvor varen ikke er ment for salg. Satsene for garderingsavgiftene på sirup og kullsyre foreslås justert slik at de er i samsvar med den ordinære avgiftssatsen for mineralvann.

Det foreslås at avgiften på alkoholfrie drikkevarer reduseres med 2,5 pst. reelt for 2004.

Morsmelkerstatning foreslås fritatt fra avgiften fra 1. januar 2004. Begrunnelsen er at det er naturlig å likebehandle morsmelkerstatning med korn- og soyabaserte melkeerstatningsprodukter, som ble fritatt for avgiften fra 1. juli 2003. Det vises til forslag til § 2 ny bokstav f i vedtaket.

4.17 Avgift på drikkevareemballasje (kap. 5559)

Grunnavgiften på engangsemballasje for drikkevarer (post 70)

Grunnavgiften på engangsemballasje for drikkevarer var uendret i perioden 1994–1996. I 1997 ble den økt i takt med den generelle prisstigningen siden 1994.

Det foreslås at avgiften prisjusteres for 2004.

Miljøavgift på drikkevareemballasje (post 71–74)

Miljøavgiften på drikkevareemballasje skal prise miljøkostnaden ved at drikkevareemballasje havner som søppel i naturen. Avgiften blir differensiert etter emballasjens innhold og art. Differensieringen etter innhold avspeiler sannsynligheten for at emballasjen kan havne som søppel i naturen, mens differensieringen etter materialtype avspeiler miljøkostnadene ved at ulike emballasjetyper faktisk havner i naturen. Størrelsesforholdet mellom avgiftssatsene begrunnes ut fra at ulike emballasjetyper gir ulik miljøskade når de havner i naturen.

Produkter som er fritatt fra produktavgiften (drikke som ernæringsmessig hører til daglig kosthold og som primært drikkes hjemme i husholdningene f.eks. melk, juice og råsaft), har fritak fra miljøavgiften. Øvrige drikkevarer blir ilagt en miljøavgift som er differensiert etter materialtype. Miljøavgiften er gradert etter returandel, og emballasje som inngår i godkjente retursystemer, får redusert miljøavgiftssats etter returandel.

For 2004 foreslås det å prisjustere miljøavgiftssatsene for drikkevareemballasje.

Det vises til at morsmelkerstatning er foreslått unntatt fra avgiften på alkoholfrie drikkevarer mv. Det foreslås at morsmelkerstatning tilsvarende unntas fra både grunnavgift og miljøavgift på drikkevareemballasje. Det vises til forslag til § 2 ny bokstav f og endring av § 2 annet ledd i vedtaket.

4.18 Avgift på sukker mv. (kap. 5557, post 70)

Avgift på sukker ble innført i 1981 og er i hovedsak lagt på sukker til forbrukere. Sukker som brukes til ervervsmessig fremstilling av varer, er på nærmere vilkår fritatt for avgift. Sukkeravgiften er i 2003 5,88 kroner pr. kg. Avgiftssatsen foreslås prisjustert i 2004.

4.19 Dokumentavgift (kap. 5565, post 70)

Avgiftsplikt inntreffer ved tinglysning av dokument som overfører hjemmel til fast eiendom. Avgiften er på 2,5 pst. av salgsværdien. Hensikten med avgiften er å skaffe staten inntekter, og den har f.eks. ikke som begrunnelse å dekke kostnadene ved tinglysingskontorene. Ved overføring av hjemmel til selveierleilighet/eierseksjoner ved oppløsning av borettslag og boligaksjeselskap betales en fast avgift på 1000 kroner. Det foreslås ingen satsendringer i avgiften for 2004.

Etter Stortingets vedtak om dokumentavgift § 2 bokstav f er arveandel etter loven ved overtagelse av fast eiendom på skifte eller fra uskiftet bo fritatt for dokumentavgift. I tråd med ensartet praksis forstås «arveandel etter loven» som den ideelle andel i den faste eiendom eller eiendommer som arvingene måtte overta, og ikke verdien av arvelodden i sin helhet. Dette går også klart fram av kommentarene i Toll- og avgiftsdirektoratets rundskriv til dokumentavgiften. På bakgrunn av en konkret klagesak har Sivilombudsmannen bedt Finansdepartementet vurdere om det er grunn til å presisere ordlyden i dokumentavgiftsvedtaket slik at det kommer klart fram at det er den ideelle arveandel i de enkelte eiendommer det siktes til. I tråd med ombudsmannens oppfordring foreslås ordlyden i vedtaket § 2 bokstav f presisert slik at dette kommer klart fram.

Stortinget fattet 12. juni 2002 vedtak om å be Regjeringen opprette et sentralt tinglysingsregister knyttet til Statens kartverks hovedkontor på Hønefoss. Vedtaket var i tråd med justiskomiteens tilråding inntatt i Innst.S. nr. 221 (2001–2002). I perioden 1. januar 2004 til 1. august 2007 vil tinglysingsmyndigheten gradvis bli overført fra tingrettene til Statens kartverk. Overføringen medfører behov for å etablere en ny betalingsløsning for dokumentavgiften. I den sammenheng er det aktuelt å vurdere en ny forskuddsløsning eller en overgang til etterkuddsvis betaling. For å sikre inntekter fra avgiften er det viktig at avgiftsmyndighetenes kontrollmuligheter også ivaretas etter overføringen.

Finansdepartementet vil komme tilbake til problemstillingen i budsjettet for 2005.

4.20 Avgifter i telesektoren (kap. 5583, post 70)

Frekvensavgifter

Prising av frekvenser for mobiltelefoni ble foreslått i St.prp. nr. 70 (1995–96) Om avvikling av resterende eneretter i telesektoren, og fikk tilslutning ved behandlingen i Stortinget. Samferdselsdepartementet stilte krav om en årlig frekvensavgift for første gang i 1998, ved tildelingen av frekvenser i 1800 MHz-båndet (DCS/GSM 1800). Det er senere blitt stilt vilkår om årlig frekvensavgift i samtlige nye konsesjoner på mobilområdet.

For disponering av frekvenser i 900 og 1800 MHz-båndene, bestemmes frekvensavgiften av tildelt frekvensmengde. I konsesjonene er det stilt vilkår om at konsesjonærene skal betale årlig frekvensavgift på 200 000 kroner pr. duplekskanal (2 x 200 kHz) pr. år for den initielle tildelingen. Det foreslås at denne satsen videreføres i 2004.

For disponering av frekvenser til etablering og drift av tredje generasjons mobilsystemer (3G) ble det i forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett 2000 fastsatt en årlig frekvensavgift på 20 mill. kroner pr. konsesjon. Opprinnelig ble det tildelt fire konsesjoner for 3G i Norge, men to av konsesjonene er senere levert tilbake til staten. Regjeringen foreslo i St.meld. nr. 32 (2001 – 2002) Om situasjonen i den norske mobilmarknaden og tilleggsmeldingen St.meld. nr. 18 (2002 – 2003), at de to ledige konsesjonene lyses ut på nytt. Stortinget sluttet seg til forslaget om ny utlysning, herunder at vilkåret om betaling av årlig frekvensavgift med 20 mill. kroner pr. konsesjon videreføres i nye konsesjoner, jf. Innst. S. nr. 192 (2002 – 2003). Auksjon over ledige konsesjoner for 3G ble utlyst 30. juni med frist for innlevering av bud 29. august 2003. Det kom inn ett bud i auksjonen fra selskapet Hi3G Access Norway AS. Førstegangsbetaling av frekvensavgift for den sist tildelte konsesjonen vil bli i 2004. Det foreslås at avgiften for disponering av frekvenser for 3G på 20 mill. kroner pr. konsesjon, videreføres i 2004.

I 2003 utgjør årlige frekvensavgifter 87 mill. kroner i alt, herav 47 mill. kroner for disponering av frekvenser i 900 og 1800 MHz-båndene og 40 mill. kroner for frekvensavgift for 3G. Telenor ASA og NetCom GSM as er begge innehavere av konsesjon for GSM 900, GSM 1800 og UMTS (3G), mens BaneTele AS og Teletopia Mobile Communications AS er innehavere av konsesjon for henholdsvis GSM 900 og GSM 1800.

I 2004 anslås årlige frekvensavgifter til 107 mill. kroner i alt. BaneTele er imidlertid i dialog med Samferdselsdepartementet om å få levere tilbake selskapets GSM-konsesjon. Det er bl.a. derfor knyttet usikkerhet til provenyanslaget.

Nummeravgifter

Fra 1999 har Post- og teletilsynet lagt ut 5-sifrede telefonnummer for salg direkte til sluttbrukere. En sluttbruker som har fått tildelt et 5-sifret nummer, skal betale en årlig avgift for retten til å inneha og bruke nummeret. De 5-sifrede numrene er delt inn i forskjellige priskategorier. Avgift pr. nummer varierer fra 25 000 til 100 000 kroner pr. år. Provenyet fra nummeravgifter anslås til 10 mill. kroner i 2004.

4.21 Inntekter ved tildeling av konsesjoner (kap. 5309)

I forslaget til statsbudsjettet for 2003 ble det budsjettet med inntekter på i alt 290 mill. kroner fra tildeling av konsesjoner under kap. 5309 Ymse inntekter, jf. omtale i St.prp. nr. 1 (2002 – 2003) Skatte-, avgifts- og tollvedtak. Inntektene var knyttet til én ny konsesjon for riksdekkende, reklamefinansiert radio og én konsesjon for 3G mobilkommunikasjon. Etter dette har også Tele2 Norge AS levert tilbake sin 3G konsesjon, slik at det ble tilgjengelig to konsesjoner for ny tildeling. Ved budsjettbehandlingen vedtok Stortinget at det også skal tildeles 50 nye konsesjoner for matfiskoppdrett av laks og ørret i 2003. Det samlede vederlaget for de nye oppdrettskonsesjonene ble anslått til 240 mill. kroner.

Kultur- og kirkedepartementet vedtok 27. juni 2003 å gi P4 Radio Hele Norge ASA konsesjonen til reklamefinansierte radiosendinger i det femte riksnettet i FM-båndet. Ved tildeling av konsesjonen ble det innkrevd et engangsvederlag på 90 mill. kroner.

Det ble utlyst 40 nye konsesjoner for matfiskoppdrett av laks og ørret i 2002. For tildeling av hver konsesjon ble det krevd et vederlag til staten på 5 mill. kroner, med unntak for konsesjoner til Finnmark og kommunene Kvænangen og Karlsøy i Nord-Troms, hvor det skulle betales 4 mill. kroner pr. konsesjon. For to konsesjoner som er lagt til den lulesamiske bygda Musken i Tysfjord kommune, ble det ikke stilt krav om vederlag. 11 av de utlyste konsesjonene, hvorav samtlige 10 i Finnmark, ble ikke tildelt pga. manglende interesse til de fastsatte vilkårene. Disse ble utlyst på nytt med søknadsfrist 30. mai 2003. Kravet til vederlag var som i den første utlysningsrunden. En konsesjon i Rogaland ble tildelt, mens det fortsatt ikke var søknader

til de 10 konsesjonene som ble utlyst i Finnmark.

Ved behandlingen av statsbudsjettet for 2003 vedtok Stortinget at det skal tildeles ytterligere 50 nye oppdrettskonsesjoner. Regjeringen tar sikte på å tildele disse 50 konsesjonene for laks og ørret i løpet av høsten 2003. Samtidig, og i tillegg til disse, vil de 10 konsesjonene som tidligere i 2003 ble utlyst og øremerket for Finnmark, men ikke tildelt, bli tatt med. De i alt 60 konsesjonene vil bli fordelt regionalt etter en søknadsfrist satt til 15. november 2003. EFTAs overvåkningsorgan ESA har imidlertid innledet formell prosess mot Norge gjennom åpningsbrev («Letter of Formal Notice») datert 17. juli 2003. I brevet tilkjenner ESA innvendinger mot norske myndigheters gjennomføring av tildelingsrunden i 2002, og dette kan få betydning for vilkårene som skal fastsettes for 2003-runden.

Regjeringen foreslo i St.meld. nr. 32 (2001 – 2002) Om situasjonen i den norske mobilmarknaden og tilleggsmeldingen St.meld. nr. 18 (2002 – 2003) at de to ledige konsesjonene for 3G skal fordeles ved auksjon, og at det i tillegg til årlig frekvensavgift skal betales engangsavgift på 200 mill. pr. konsesjon i forbindelse med tildelingen. Stortinget sluttet seg til bruk av auksjon, men gikk imot å videreføre vilkåret om betaling av engangsavgift, jf. Innst. S. nr. 192 (2002 – 2003). Det kom inn ett bud fra selskapet Hi3G Access Norway AS på 62 mill. kroner for den ene av de to ledige konsesjonene.

Noen frekvenstillatelse brukt til radioaksess vil trolig bli fordelt i 2004. Samferdselsdepartementet antar at det er flere frekvenstillatelse tilgjengelig enn antallet interessenter, og i utgangspunktet vil tillatelsene bli tildelt fortløpende. Dersom det melder seg flere interessenter til én og samme frekvenstillatelse, vil imidlertid frekvenstillatelsen bli fordelt ved auksjon og inntektene tilført statsbudsjettet.

Inntekter ved tildeling av konsesjoner i 2003 anslås til om lag 400 mill. kroner i alt. Det er stor usikkerhet knyttet til dette anslaget. Regjeringen vil komme tilbake med omtale av, og nytt bevilgningsforslag for, dette kapitlet i nysalderingsproposisjonen for 2003.

For 2004 legger Regjeringen til grunn at det ikke tildeles noen konsesjoner som vil gi inntekter over statsbudsjettet.

4.22 Avgifter på matproduksjon (kap. 4115)

Fra 1. januar 2004 blir det etablert ett nytt felles tilsyn for all matproduksjon – Mattilsynet. Mattilsy-

net overtar forvaltningsoppgaver som hittil har vært løst av Statens landbruksstilsyn, Statens dyrehelsetilsyn og Statens næringsmiddelstilsyn. I tillegg overtar Mattilsynet tilsynet med sjømat fra Fiskeridirektoratet og det utøvende tilsynet med næringsmidler fra de kommunale og interkommunale næringsmiddelstilsynene.

Gjennom denne omorganiseringen får en etablert et forvaltningsorgan som får tillagt et samlet ansvar for å føre tilsyn gjennom hele matproduksjonskjeden fra innsatsvarer til ferdig mat for så vel sjømat som landmat.

Mattilsynet vil være faglig underlagt Landbruksdepartementet, Fiskeridepartementet og Helsedepartementet. Det administrative ansvaret for Mattilsynet er lagt til Landbruksdepartementet.

Prinsippene for en forenklet finansieringsmodell for matforvaltningen ble lagt fram i St.prp. nr. 65 (2002–2003). Det er lagt vekt på at finansieringsmodellen skal fremstå som enkel, oversiktlig og logisk for Mattilsynets brukere og forbrukerne. Budsjettsituasjonen og de store utfordringene på matområdet gjør det nødvendig å øke inntektene fra avgifter og gebyrer. Det legges derfor opp til en inntektsøkning på om lag 195 mill. kroner under matforvaltningen.

Forslaget til ny matlov inneholder hjemmel for gebyr og avgifter til finansiering av tilsyn og kontroll etter loven. For å gjennomføre modellen for hele forvaltningsområdet til Mattilsynet, er det også nødvendig å innføre hjemmel for gebyr og avgifter i dyrevernavloven, husdyravlsloven og dyrehelsepersonelloven.

Det foreslås et tredelt system for finansiering ved hjelp av gebyr og avgifter, der den første delen gjelder innkreving av gebyr for særskilte ytelser som tilsynet utfører overfor konkrete brukere.

Den andre delen av systemet gjelder innkreving av gebyr for enkelte tilsyns- og kontrolloppgaver der disse entydig og over tid retter seg mot konkrete brukere og brukergrupper, samtidig som de er klart avgrenset i forhold til andre tilsyns- og kontrolloppgaver i matforvaltningen.

Den tredje delen av systemet gjelder innkreving av avgifter for tilsyn og kontroll som ikke entydig

retter seg mot konkrete brukere. Avgiftene vil ta høyde for de gebyrene som er innkrevd tidligere i matkjeden. Avgiftene omfatter avgift på fôr til selskapsdyr og ulike matproduksjonsavgifter.

Matproduksjonsavgiftene skal dekke tilsyn og kontroll langs hele matproduksjonskjeden. Disse avgiftene skal også dekke bl.a. tilsyn og kontroll i forbindelse med merkeordningen «Beskyttede betegnelser», dyrehelse hos selskapsdyr, samt tilsyn og kontroll med dyrevelferd, avl og kostnader til veterinær vaktordning for dyr som inngår i produksjon av næringsmidler.

Departementet mener matproduksjonsavgiftene er en form for skattlegging som bør følge prosedyrene i Grunnloven § 75 bokstav a. Det foreslås derfor at avgiftene hjemles i et eget plenarvedtak for budsjetterminen. I plenarvedtaket er det inntatt hva som avgiftslegges og nivået på avgiftene. Avgiftene vil bli oppkrevd av Landbruksdepartementet. Oppkrevingen vil skje i henhold til særlovgivningen og forutsetter derfor at Stortinget treffer vedtak om lov om matproduksjon og mattrygghet mv., jf. Ot.prp. nr. 100 (2002–2003) og forslag til ny § 30a i lov 20. desember 1974 nr. 73 om dyrevernavl, forslag til ny § 6a i lov 4. desember 1992 nr. 130 om husdyravl og forslag til ny § 37a i lov 15. juni 2001 nr. 75 om veterinærer og annet dyrehelsepersonell.

Matproduksjonsavgiftene er inndelt i 11 ulike avgifter. Avgiftsnivået avhenger av om det er norsk eller importert vare. For de norskproduserte varene avhenger avgiftsnivået av om varene er animalia eller vegetabilier. Satsene i forslaget til avgiftsvedtak er i prosent av verdi, med unntak for kjøtt og fisk, som har avgiftssatser basert på vekt. For importerte varer skiller avgiftene mellom råvarer og halvfabrikata/ferdigvarer.

Inntektene fra matproduksjonsavgiftene anslås til 425 mill. kroner bokført og 462 mill. kroner påløpt i 2004.

For nærmere omtale av avgiftene vises det til St.prp. nr. 1 (2003–2004) Landbruksdepartementet og respektive lovproposisjoner om ny matlov og om endringer i dyrevernavloven, husdyravlsloven og dyreheselloven.

5 Toll

5.1 Innledning

Ved innførsel av varer kan det påløpe tollavgifter. Det skal betales toll i henhold til tolltariffens satser, med mindre tollfrihet følger av de innledende bestemmelsene i tolltariffen eller av administrative vedtak som er gitt med hjemmel i Stortingets vedtak. I tillegg til de ordinære tollsatsene angir tolltariffen også preferansetollsats i henhold til inngåtte frihandelsavtaler. Preferansetollbehandling forutsetter at krav til varenes opprinnelse er oppfylt.

Tolltariffen og dens innledende bestemmelser er en del av Stortingets tollvedtak, og gjelder for ett år av gangen etter Grunnloven § 75 bokstav a. Selve vedtaket er i likhet med tidligere år utformet slik at bare endringene framgår. For øvrig gis gjeldende tariff med innledende bestemmelser forlenget gyldighet for kommende budsjettermin.

Vareinndelingen i tolltariffen er utformet i overensstemmelse med det harmoniserte system for beskrivelse og koding av varer (HS), som er en internasjonal konvensjon. I tillegg til vareinndelingene som følger av denne konvensjonen, er det også mer detaljerte vareinndelinger som er bestemt nasjonalt. Vareinndelingene på åttesifret nivå omtales som varenumre.

Den norske tolltariffen for 2003 er inndelt i 7165 varenumre, hvorav 5903 varenumre kan defineres som industrivarer (inkl. fisk og fiskevarer) og 1262 som landbruksvarer.

323 varenumre for industrivarer er fortsatt pålagt toll. I dag gjenstår det kun tollsats på klær og enkelte ferdige tekstilvarer. De fleste av disse tollsatsene ligger mellom 10 pst. og den høyeste satsen på 14,8 pst.

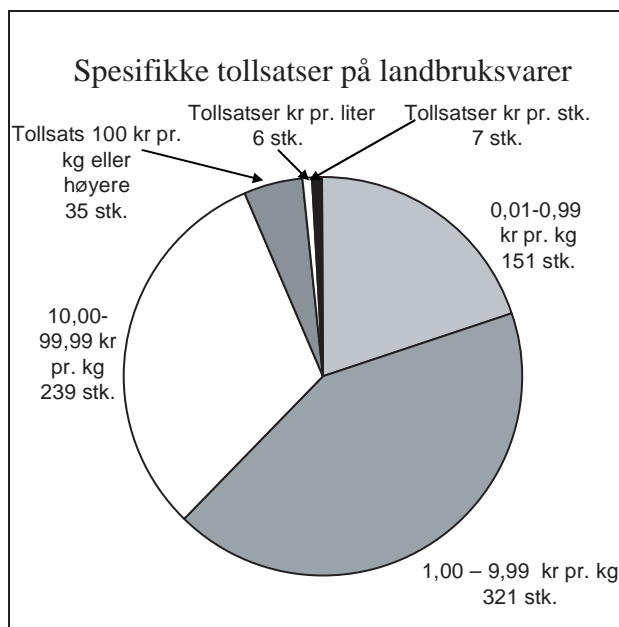
Regjeringen ønsker å fjerne tollene på industrivarer. En fjerning av industritollen vil gi enklere rammebetingelser for næringslivet og frigjøre administrative ressurser både i bedriftene og i toll- og avgiftsetaten. Satsene har over tid fått en vilkårlig utforming og har utilsiktede virkninger på verdiskapingen. Det er også uheldig at en stor andel av tollbelastningen legges på import fra utviklingslandene. I 2002 ble nærmere 1200 tollsats fjernet. Fra

1995 til 2002 er det fjernet om lag 3150 tollsats på industrivarer. I tillegg har tollsatsene blitt redusert som følge av WTO-avtalen. For 2004 foreslås det å redusere gjenværende industritollsats i henhold til tollnedtrappingen som følger av WTO-avtalen. Det vises til nærmere omtale i avsnitt 5.2.1.

Tollbeskyttelse på landbruksvarer er et sentralt virkemiddel for å sikre omsetning av norske landbruksvarer til priser fastsatt i jordbruksavtalen. Tollbeskyttelsen er en viktig del av den samlede støtten til norsk landbruk, og utgjør den overveien- de del av skjermingsstøtten, som ifølge OECDs foreløpige anslag for 2002 er på 9,4 mrd. kroner.

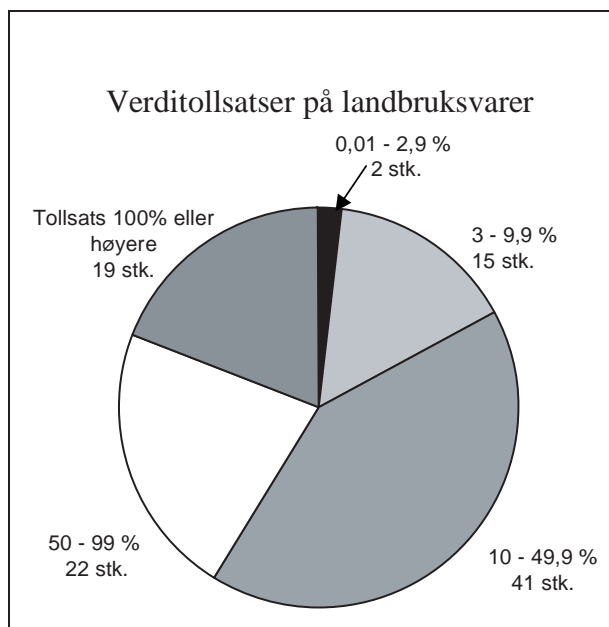
Tolltariffen inneholder imidlertid et stort antall tollsats på ulike landbruksvarer som er historisk betinget, og som ikke gir nevneverdig beskyttelse for norsk produksjon av tilsvarende varer. I tillegg er de ofte svært lave og kan fremstå som vilkårlige. Regjeringen foreslår å fjerne om lag 40 slike tollsats fra 1. januar 2004. Det vises til nærmere omtale i avsnitt 5.2.2.

De ordinære tollsatsene på landbruksvarer er dels prosenttollsats og dels spesifikke tollsats i kroner pr. kg, liter eller stykk. Et hovedtrekk ved disse tollsatsene er at de er høye for landbruksvarer som produseres i Norge (ofte flere hundre prosent i forhold til importverdi), mens de generelt sett er lave for landbruksvarer som ikke produseres her i landet. 404 varenumre, det vil si nærmere en tredel av varenumrene i landbrukssektoren, er tollfrie. 759 varenumre er belagt med spesifikke tollsats. Disse fordeler seg som vist i figur 5.1. Den høyeste satsen basert på vekt er 144,26 kroner pr. kg og gjelder for saltet, tørket eller røkt kjøtt av bl.a. sau og reinsdyr. 99 varenumre er belagt med verditollsats. Disse fordeler seg som vist i figur 5.2. Den høyeste verditollsatsen er på 555 pst. og gjelder bl.a. for levende kyllinger av kalkuner. I landbrukssektoren gis det et stort antall administrative tollnedsettelse som innebærer at mange anvendte tollsats i praksis er betydelig lavere enn de som fremkommer i den trykte tolltariffen. For en nærmere oversikt over de administrative tollnedsettelsene vises det til avsnitt 5.6.1 og tabell 5.1.

Figur 5.1 Spesifikke tollsatser på landbruksvarer, fordelt etter størrelse og type.

Kilde: Toll- og avgiftsdirektoratet og Finansdepartementet.

Figur 5.2 Verditollsatser på landbruksvarer, fordelt etter størrelse.

Kilde: Toll- og avgiftsdirektoratet og Finansdepartementet.

Tollsatsene er begrenset oppad gjennom internasjonale avtaler. Norge har gjennom flere forhandlingsrunder i GATT forpliktet seg til å redusere tollsatsene. Tidligere var kun industrivarer omfattet av det multilaterale avtaleverket, men WTO-avtalen av 1994 innebar at også importvernet for landbruksvarer ble regulert gjennom dette avtaleverket. De multilaterale forhandlingene i regi av WTO omtales under avsnitt 5.3.

I tillegg til de generelle tollnedtrappingene som følger av WTO-avtalen, har Norge ved EØS-avtalen og ved frihandelsavtaler med de sentral- og østeuropeiske landene, samt land som Tyrkia og Israel, forpliktet seg til ytterligere tollreduksjoner på gjensidig basis. For industrivarer er det i prinsippet innført tollfrihet ved import fra disse landene. Frihandelsavtalene er omtalt under avsnitt 5.4.1.

Overfor utviklingslandene er det etablert et generelt tollpreferansesystem, (Generalized System of Preferences, GSP), slik at import fra disse landene oppnår særlige lempninger i tollene. GSP-ordningen er nærmere omtalt under avsnitt 5.5.

Inntektene fra tollavgiftene går i likhet med inntektene fra særavgifter og merverdiavgift til statskassen. Tollinntektene betyr langt mindre for statens inntekter enn tidligere. Rundt 1900 utgjorde tollinntektene om lag 70 pst. av skatte- og avgiftsinntektene. I 2002 ga tollavgiftene 1650 mill. kroner i inntekter, og utgjorde 0,4 pst. av de statlige skatte- og avgiftsinntektene. Også inntektene fra auksjon av tollkvoter på en del landbruksvarer regnes som del av tollinntektene. Inntektene fra auksjon av disse kvotene var 22 mill. kroner i 2002. Forvaltningen

av tollkvoter for landbruksvarer er nærmere omtalt under avsnittene 5.6.3 og 5.6.4.

5.2 Endringer i tollsatsene i den norske tolltariffen

5.2.1 Tollnedtrapping i henhold til WTO-avtalen

Norge har i henhold til WTO-avtalen av 1994 forpliktet seg til videre nedtrapping av tollsatser på industrivarer fra 1. januar 2004. Nedtrappingen som skal gjennomføres pr. 1. januar 2004, er den siste av ti årlige tollreduksjoner fra 1995. Som følge av at norske myndigheter har fjernet en lang rekke tollsatser på industrivarer etter at WTO-avtalen ble inngått, gjenstår det tollreduksjoner i henhold til WTO-forpliktelsene bare for klær og enkelte andre ferdige tekstilprodukter. Tollsatsene i henhold til nedtrappingsplanen fremgår av vedlegg 2 c til St. prp. nr. 3 (1994–95) Om endringer i tolltariffen som følge av handelsforhandlingene i Uruguay-runden mv. Den bundne tollnedtrappingen anslås å gi et provenytap på 25 mill. kroner påløpt og 20 mill. kroner bokført i 2004. Det vises til forslag til vedtak I bokstav B.

5.2.2 Fjerning av toll på landbruksvarer og på dyrefôr av fisk

I Sem-erklæringen gikk Regjeringen inn for å vurdere avgifts- og tollsystemet med sikte på lettelser,

Boks 5.1 Eksempler på landbrukstollsatser som blir fjernet

Varetype	Tollsats i dag
Frisk hvitløk	3 øre pr. kg
Kiwi	6 øre pr. kg
Tomatpuré	21 øre pr. kg
Vann og mineralvann tilsatt sukker	30 øre pr. kg
Alkoholfri vin og øl	30 øre pr. kg

forenklinger og opprydding. Regjeringen har fulgt opp dette, bl.a. ved at tollsatser på industrivarer og landbruksvarer er fjernet. Fra 1. januar 2003 ble om lag 130 tollsatser på landbruksvarer fjernet. Regjeringen ønsker å videreføre dette arbeidet i 2004.

Tolltariffen inneholder et stort antall tollsatser på ulike landbruksvarer som er historisk betinget, og som ikke gir nevneverdig beskyttelse for norsk produksjon av tilsvarende vare. I tillegg er de ofte svært lave og kan fremstå som vilkårlige. I mange tilfelle er det også gitt tollfritak hvis varene har opprinnelse i EU eller andre land vi har frihandelsavtaler med eller i utviklingsland. En avvikling av denne typen satser vil bidra til enklere rammebetingelser for næringslivet og til forenkling av regelverksforvaltningen for myndighetene. Næringslivets behov for å forholde seg til det kompliserte opprinnelsesregelverket i frihandelsavtalene og i GSP-ordningen reduseres. Også for eksportører og myndigheter i utviklingslandene representerer dette en forenkling ved at de for disse varene ikke lenger trenger å forholde seg til opprinnelsesregelverket i den norske GSP-ordningen.

Regjeringen foreslår å fjerne om lag 40 tollsatser fra 1. januar 2004. Dette omfatter også mel og pelleter av fisk til dyrefôr. Tiltaket anslås å gi et provenytab på 4 mill. kroner påløpt og 3 mill. kroner bokført i 2004. Det vises til forslag til vedtak I bokstav C, samt til vedlegg 3, som gir en detaljert oversikt over hvilke varer som omfattes av forslaget.

5.3 Multilaterale forhandlinger i WTO

WTOs fjerde ministerkonferanse i november 2001 i Doha i Qatar vedtok å sette i gang en bred forhandlingsrunde som skulle sluttføres senest 1. januar 2005. Forhandlingene omfatter landbruk, handel med tjenester, markedsadgang for industrivarer inkludert fisk og fiskeprodukter, regelverket for internasjonal handel på områdene antidumping, sub-

sidier og frihandelsavtaler og tollunioner, handel og miljø, enkelte aspekter ved avtalen om immaterielle rettigheter, den såkalte TRIPS-avtalen, samt oppfølging av utviklingslandenes krav knyttet til eksisterende avtaleverk. I forhandlingene deltar WTOs 146 medlemmer og om lag 30 land som har søkt medlemskap i organisasjonen.

I Doha var det dessuten enighet om, under visse forutsetninger, å starte forhandlinger etter WTOs femte ministerkonferanse om de såkalte Singapore-temaene. Dette er spørsmål knyttet til forholdet mellom handel og investeringer, forholdet mellom handel og konkurransepolitikk, forenkling og harmonisering av toll- og andre handelsprosedyrer, samt åpenhet i offentlige innkjøp.

Forhandlingsrunden går under navnet «the Doha Development Agenda». Dette gjenspeiler at utviklingslandenes spesielle behov og problemer skal stå i fokus under forhandlingene, og at de fleste medlemmene i WTO er utviklingsland. Markedsadgang for varer og tjenester for utviklingslandene er særlig viktig. Her står landbruksvarer, tekstiler og klær sentralt. Regjeringen legger vekt på at utviklingslandenes, og spesielt de minst utviklede landenes, interesser må ivaretas i forhandlingene.

For Norge er forhandlingene om det forpliktende, multilaterale handelssystemet viktige og det beste virkemiddel mot vilkårlighet, diskriminering, proteksjonisme og den sterkeste rett. Nedbygging av handelshindre og stabile og forutsigbare rammer for verdenshandelen er av avgjørende betydning for å sikre økonomisk vekst og velstandsutvikling. Regjeringens avveininger og prioriteringer i de videre forhandlingene gjøres på bakgrunn av en samlet vurdering av våre offensive og defensive interesser. Helheten i systemet må vektlegges selv om Norge ikke får gjennomslag for alle synspunkter og krav. Regjeringen legger betydelig vekt på samarbeid og alliansebygging på ulike forhandlingsområder for å få størst mulig gjennomslag for norske interesser.

Norge har sterke offensive interesser innen en rekke områder som det nå forhandles om, herunder tjenestesektoren hvor sjøtransport, energirelaterte tjenester og telekommunikasjon står sentralt. Markedsadgang for industrivarer, inkludert fisk og fiskeprodukter, er et annet område hvor Norge har viktige offensive interesser. Dette gjelder særlig for fisk og annen sjømat, hvor tollsatser i en del land fremdeles er høye. Ytterligere et område som er svært viktig for Norge, er antidumping. Dagens antidumpingregelverk misbrukes for å ramme import som kan utkonkurrere nasjonale produkter. Regjeringen arbeider derfor for at antidumpingregelverket skal gjøres mindre skjønnspreget.

Landbruk står svært sentralt i forhandlingene. Her har Norge defensive interesser. Fra norsk side legger man vekt på å ivareta ikke-handelsmessige hensyn som bosetting i distriktene, miljøgoder og matvareberedskap samt behovet for fortsatt fleksibilitet i nasjonal politikktutforming.

På WTOs femte ministerkonferanse i Cancun i Mexico i september 2003 skulle det foretas en midtveisgjennomgang av status i forhandlingene. Man lyktes ikke å bli enige om en ministererklæring som omfattet samtlige områder fra Doha-erklæringen. I stedet ble det vedtatt en slutterklæring om videreføring av arbeidet. Manglende enighet om igangsetting av forhandlinger for ett eller flere av Singapore-temaene var den utløsende faktor. På dette tidspunkt hadde man imidlertid heller ikke oppnådd enighet om alle de øvrige punktene i utkastet til ministererklæring. Regjeringen legger stor vekt på at Norge, også etter den manglende enighet i Cancun, skal bidra aktivt til at WTO kan videreføre sin sentrale rolle med å utvikle åpne, stabile og forutsigbare rammer for verdenshandelen.

5.4 EØS-avtalen og de øvrige frihandelsavtalene

5.4.1 Nye frihandelsavtaler

Regjeringen vektlegger den overordnede rollen WTO har i arbeidet med handelsliberalisering i multilateral sammenheng. De bilaterale frihandelsavtalene som forhandles gjennom EFTA, skal bidra til å bygge ned handelshindre, legge forholdene til rette for økt samhandel og dermed fremme samlet norsk verdiskaping. Avtalene kan i større grad skreddersys til norsk næringslivs behov, og forhandlingene gir raskere resultater enn de større multilaterale prosessene.

Frihandelsavtalen mellom EFTA-landene og Singapore trådte i kraft 1. januar 2003. EFTA-landene har med dette inngått frihandelsavtaler med 19 land utenfor EU. Departementet foreslår at teksten i tolltariffens innledende bestemmelser § 2 nr. 3 justeres i tråd med dette, jf. forslag til vedtak I bokstav A.

Regjeringen ga sin tilslutning til en frihandelsavtale mellom EFTA-landene og Chile 20. juni i år, og avtalen ble deretter underskrevet av partene den 26. juni. Avtalen omfatter handel med industrivarer, fisk og andre marine produkter, og inneholder i tillegg kapitler som skal liberalisere handel med tjenester, fremme investeringsstrømmer og regulere offentlige anskaffelser. EUs samarbeidsavtale med Chile var en viktig årsak til EFTAs forhandlinger

med Chile. EFTA har tradisjonelt hatt som mål å opprettholde parallellitet med EUs avtaleverk for å sikre like konkurransevilkår mellom bedrifter fra EFTA-land og EU på tredjelands markeder. Frihandelsavtalen med Chile er ventet å tre i kraft 1. februar 2004.

EFTA innledet i løpet av 2003 forhandlinger med Sør-Afrika og Libanon. Det ligger både utviklingspolitiske og økonomiske begrunnelser bak Norges ønske om en frihandelsavtale med Sør-Afrika. Forhandlingene med Libanon er igangsatt ikke minst etter ønske fra de andre EFTA-partnerne. EFTA-landene håper å kunne avslutte forhandlingene med både Tunisia og Egypt innen våren 2004. Forhandlingene med Canada er i all hovedsak ferdige, men har stoppet opp i påvente av en tilfredsstillende løsning knyttet til skipsbygging. Det vises til forslag til vedtak II.

Fra norsk side ønsker en nå å fullføre de pågående forhandlingene, samt å prioritere nye avtalepartnere ut fra hensynet til norsk verdiskaping.

5.4.2 Forhandlinger med EU på landbruksområdet

EØS-avtalens artikkel 19

I henhold til EØS-avtalens artikkel 19 skal Norge og EF med to års mellomrom gjennomgå vilkårene for handelen med basis landbruksvarer (melk, kjøtt, grønnsaker mv.) med sikte på en gradvis liberalisering. Forhandlingene skal skje innenfor rammen av partenes respektive landbrukspolitikk, og videre reduksjoner av handelshindringer skal skje på gjensidig fordelaktig basis.

Norge og Kommisjonen kom 18. desember 2002 til enighet om en skisse til avtale for utvidet handel med landbruksvarer. Stortinget ga 19. juni 2003 sitt samtykke til inngåelse av avtale etter EØS-avtalens artikkel 19 om utvidet handel med landbruksvarer med EU, jf. St.prp. nr 71 (2002 – 2003). Etter behandling i Stortinget og EUs organer er avtalen formelt vedtatt gjennom brevveksling. Avtalen trådte i kraft 1. juli 2003.

Gjennom avtalen har Norge etablert nye kvoter med redusert tollsats for EU for til sammen 19 landbruksprodukter. I tillegg har Norge gitt generelt tollfritak for i underkant av 60 varenumre og redusert tollsats for om lag 10 varenumre i tolltariffen for varer med opprinnelse i EU. Norge har også forpliktet seg til å redusere tollsatsene innenfor enkelte av minsteadgangskvotene i henhold til WTO-avtalen. Tollreduksjonene innenfor WTO-kvotene kommer også andre land til gode. De samlede tollreduksjonene som følge av avtalen anslås å gi et provenytpå 60 mill. kroner på årsbasis.

EU har etablert tollfrie kvoter med preferanse for Norge for til sammen 10 ulike landbruksprodukter. I tillegg har EU åpnet for generelt tollfritak for enkelte planter (7 varenumre i tolltariffen).

For kjøtt, ost, grønnsaker, frukt, bær og grønne planter innebærer avtalen etablering av nye tollkvoter inn til Norge. Det legges opp til at 12 av de 19 nye kvotene fordeles ved auksjon, 2 fordeles etter søknadstidspunkt, mens det er en særskilt fordelingsmekanisme for ostekvoten. Kvoten for frosne jordbær til konserverindustrien fordeles ut fra bedriftenes forbruk av tilsvarende norsk vare, og kvoten for eplejuice til konserverindustrien fordeles ut fra bedriftenes forbruk av tilsvarende vare (uavhengig av opprinnelse). Verdikvotene for grønne potteplanter og gress i ruller fordeles etter importtidspunkt.

I Utenrikskomiteens innstilling til Stortinget om samtykke til inngåelse av avtalen, Innst. S. nr. 286 (2002–2003), ble Regjeringen bedt om å komme tilbake til Stortinget på egnet måte når det gjaldt gjennomføringen av artikkel 19-avtalen på frukt- og grøntområdet; særlig når det gjelder hensiktsmessigheten ved å bruke auksjon i fordelingen av tollkvotene. Det legges til grunn at merknaden gjelder kvoter for tørket potet, epler, friske jordbær og midlertidig konserverte kirsebær og moreller, ettersom det er kvotene for disse produktene på frukt- og grøntområdet som skal auksjoneres.

Norge har benyttet auksjon som fordelingsmekanisme for WTO-kvoter siden 1995, jf. St.prp. nr. 59 (1994–1995) om endringer i tollavgifter for landbruksvarer. Medregnet de nye artikkel-19 kvotene fordeles i dag 47 importkvoter ved auksjon.

Når tollkvotene innebærer at det er knapphet på et gode, eller når det er reelle muligheter for at slik knapphet oppstår, vurderes auksjon i utgangspunktet å være en hensiktsmessig fordelingsmetode. Når importørens ønsker om import til redusert toll overstiger de etablerte tollkvotene, vurderes auksjon som en mer åpen og rettferdig fordelingsmetode enn for eksempel tildeling av importrettigheter basert på historisk import. Auksjon åpner for at nye aktører kan komme på markedet. Auksjon er også en fordelingsmetode som er enkel å administrere. Ved utforming av auksjonsmekanismen må det legges vekt på at den ikke virker begrensende på importen.

Markedsprisen på det importerte produktet vil i prinsippet ikke påvirkes av fordelingsmetode. Ved auksjon vil kvoterenten normalt tilfalle staten, mens kvoterenten vil tilfalle importørene ved fordeling basert på historisk import.

Ut fra en helhetsvurdering vil Regjeringen bruke auksjon som fordelingsmetode også for de nye

artikkel 19-kvotene på tørket potet, epler, friske jordbær og midlertidig konserverte kirsebær og moreller.

EØS-avtalens Protokoll 3

Protokoll 3 til EØS-avtalen omfatter gjensidige tollpreferanser for bearbejdede landbruksvarer. Landbruksvarer under protokoll 3 er underlagt EØS-avtalens generelle bestemmelser om fri bevegelse av varer, men avtalepartene kan anvende toll og eksportrestitusjon for å utjevne prisforskjeller på basis landbruksvarer som inngår i ferdigvarer. Protokollen ble iverksatt 1. januar 2002. Avtalen innebærer videre en gjensidig erklæring om videre gjennomgang av industrielementet i tollsatsene med sikte på eliminering, eventuelt med noen få unntak. Kommisjonen og Norge ble 20. desember 2002 enige om et utkast til avtale som følger opp denne erklæringen. Flere av medlemslandene har hatt motforestillinger til avtalen, og den er nå til vurdering i EUs organer.

5.4.3 Utvidelsen av EØS-avtalen

Avtalen om utvidelsen av EØS med ti nye land ble parafert 3. juli 2003 og forventes undertegnet høsten 2003. Den skal forelegges alle avtaleparter for ratifikasjon eller godkjenning og skal etter planen tre i kraft samtidig med utvidelsen av EU, det vil si 1. mai 2004. EØS-utvidelsesavtalen inneholder bl.a. bilaterale avtaler om fisk og landbruk.

Nedenfor følger hovedelementene i avtalene om fisk og landbruk.

Markedsvilkårene for fisk og sjømat

Som erstatning for bortfallet av fri markedsadgang for sjømat til tiltredelseslandene når de blir EU-medlemmer, har Norge fått tollfrie kvoter inn i EU for frossen sild, makrell og reker. Innen 30. april 2009 skal nivået på kvotene gjennomgås på nytt.

Eksport av frosne sildefileter og sildelapper utover den tollfrie kvoten vil heretter ha den samme tollpreferansen ved at tollsatsen på fryste sildelapper reduseres fra 15 til 3 prosent fra 1. mai 2004. Sildefileter er det største enkeltproduktet som eksporteres til tiltredelseslandene.

Det er enighet om å undersøke mulighetene for harmonisering av de ulike opprinnelsesreglene for fisk i de gjeldende avtalene mellom Norge og EU innen 1. mai 2004. En slik harmonisering vil medføre forenkling av handelsbetingelsene og redusere de administrative byrdene for både norsk næringsliv og norske myndigheter.

Den foreliggende avtalen innebærer at dagens nivå på tollfri eksport av de viktigste produktene skal kunne videreføres og økes. Fordi EU er en tollunion, gjelder alle markedsadgangsforhold for EU som helhet, dvs. at tollsatser og tollkvoter vil gjelde til det samlede EU. Avtalen har form av en tilleggsprotokoll til Norges bilaterale frihandelsavtale med EF av 1973.

Handelen med landbruksvarer

Det ble enighet om at Norge fra 1. mai 2004 skal åpne følgende årlige tollfrie kvoter for import fra EU:

- 1400 tonn frosne jordbær
- 950 tonn frosne bringebær
- 100 tonn raigrasfrø
- 1300 tonn epleaft
- 1000 tonn kattemat

Dette innebærer at eksisterende tollfrie kvoter for import fra nye medlemsland for frosne jordbær, frosne bringebær og epleaft legges til som en del av EUs totale kvoter. For raigrasfrø og kattemat etableres nye tollfrie importkvoter til Norge.

Den bilaterale avtalen mellom Norge og EU om landbruksvarer har form av en brevveksling, i likhet med tidligere liknende avtaler på landbruksområdet.

Det vises til forslag til vedtak II tredje ledd.

5.4.4 Kontroll av fiskeeksport til EU

I medhold av EØS-avtalens bestemmelser anmodet EU-kommisjonen i september 2000 norske tollmyndigheter om å kontrollere opprinnelsesbevis utstedt av norske eksportører av hvitfisk (torsk, hyse og sei), i første omgang over en treårs periode (fase I). Den nærmere bakgrunnen er omtalt i statsbudsjettet for 2003, jf. St.prp. nr. 1 (2002–2003) Skatte-, avgifts- og tollvedtak.

Norske tollmyndigheter har fullført kontrollen av de første 18 firmaene (fase I). Basert på risikoanalyser og resultatene fra fase I ble det i samråd med EU-kommisjonen besluttet å gjennomføre kontroll av ytterligere 19 firmaer (fase II). Kontrollens fase II er nesten ferdig, og det er startet en kontrollfase III. Medregnet leverandører til de nevnte 37 firmaene er nærmere 100 firmaer i fiskerieringen kontrollert. Kontrollene i fase II og III omfatter også andre fiskeslag enn hvitfisk – bl.a. steinbit, blåkveite og reker. Resultatene så langt viser at de største feilene ble avdekket under fase I. Det er funnet langt færre feil hos de bedrifter som er kontrollert i fase II. De avsluttende kontrollene (fase III) antas å være ferdige innen utløpet av 2004.

Kontrollaksjonen startet med at danske tollmyndigheter i 1999 anmodet norske tollmyndigheter om å kontrollere om lag 160 opprinnelsesbevis utstedt av 3 norske fiskeeksportører. På grunnlag av resultatene fra kontrollen av disse opprinnelsesbevisene anmodet danske tollmyndigheter høsten 2000 om at EU-kommisjonen frafalt tollavgifter til EU i forbindelse med innførsel av hvitfisk fra 3 norske fiskeeksportører. EU-kommisjonen fant grunnlag for slik ettergivelse i beslutning av 31. juli 2003, jf. Rådets forordning (EØF) nr. 2913/92. EU-kommisjonen begrunnet sin avgjørelse med at importørene i EU hadde handlet i god tro, og at de ikke hadde grunn til å tvile på riktigheten av de mottatte opprinnelsesbevis. Det ble også rettet en viss kritikk mot norske myndigheters manglende oppfølging av firmaer som var gitt tillatelse til forenklede prosedyrer ved produksjon av opprinnelsesprodukter og utstedelse av opprinnelsesbevis.

Norske myndigheter har ikke vært involvert i EU-kommisjonens saksbehandling og har derfor ikke hatt anledning til å kommentere påstandene fra danske myndigheter eller EU-kommisjonens interne beslutning.

Kontrollaksjonens fase I utløste uenighet om forståelsen av deler av regelverket mellom fiskerieringen og norske tollmyndigheter. Det ble derfor satt ned en arbeidsgruppe som skulle gå gjennom hvordan regelverket skal forstås og anvendes. Arbeidsgruppen klarte ikke å bli enig på alle områder, og rapporten er nå til vurdering i Finansdepartementet. Noen av spørsmålene vil antakelig også bli belyst i rettsapparatet ved at noen av eksportørene som har vært gjenstand for undersøkelse, har anlagt sak mot de norske tollmyndighetene.

Toll- og avgiftsdirektoratet er for øvrig i dialog med EU-kommisjonen med hensyn til kontrollresultater og mulige tiltak for å gjenoppbygge tilliten til opprinnelsesbevis utstedt av norske eksportører som eksporterer fisk til EU. Det er enighet med EU-kommisjonen om enkelte nødvendige tiltak og om presiseringer av enkelte vilkår for utstedelse av opprinnelsesbevis ved eksport. Forslag til presisering og innstramming av enkelte bestemmelser er sendt på høring. Dersom forslagene blir vedtatt, forutsettes tiltakene gjennomført i løpet av første halvdel av 2004.

5.4.5 Revisjon av opprinnelsesreglene i Europa

I Europa finnes det om lag 60 ulike frihandelsavtaler mellom til sammen 30 land. Frihandelsavtalene gir på visse vilkår avtalepartene rett til tollpreferanser, dvs. tollfrihet eller nedsatt toll ved innførsel av

opprinnelsesprodukter til en annen avtalepart. Et av vilkårene er at de aktuelle produktene skal være fremstilt i samsvar med avtalens opprinnelsesregler. Opprinnelsesreglene er nedfelt i egne protokoller til de enkelte frihandelsavtalene.

I 1997 ble opprinnelsesreglene i avtalene harmonisert. Dette muliggjorde etableringen av det europeiske kumulasjonsområdet. Ved bruk av europeisk kumulasjon kan opprinnelsesprodukter fra ethvert av landene omfattet av det europeiske kumulasjonssystemet, benyttes fritt i produksjon av opprinnelsesprodukter som eksporteres til et eller flere avtaleland. For eksempel kan polsk fisk benyttes i norsk produksjon og eksporteres til EU med tollpreferanse.

EU-kommisjonen har tatt initiativ til å opprette en arbeidsgruppe for revisjon av opprinnelsesreglene i avtalene omfattet av det europeiske kumulasjonsområdet. Toll- og avgiftsdirektoratet deltar i denne arbeidsgruppen. Gruppen skal utarbeide forslag til forenkling av opprinnelsesreglene i de europeiske frihandelsavtalene. I tillegg er det etablert en arbeidsgruppe for å studere mulighetene av å etablere en frittstående konvensjon for opprinnelsesregler. Arbeidsgruppene skal avgi sine rapporter innen utgangen av 2004.

5.4.6 Utvidelse av det europeiske kumulasjonsområdet til middelhavslandene

Det europeiske kumulasjonsområdet legger forholdene til rette for økt tollfri samhandel i Europa, jf. omtalen under 5.4.5.

Med bakgrunn i «Barcelona-prosessen» iverksatt mellom EU og middelhavslandene, samt et ønske om deltakelse fra EFTA-landene, er det ført forhandlinger mellom EU, EFTA, De sentral- og østeuropeiske landene og middelhavslandene (Marokko, Algerie, Tunisia, Kypros, Malta, Egypt, Libanon, Jordan, Syria, Israel og Det palestinske området) om å utvide det europeiske kumulasjonssystemet til også å omfatte disse landene. Det er enighet om prinsippene i opprinnelsesreglene og nødvendige endringer som må foretas i opprinnelsesprotokollene i de ulike avtalene. Endringene forventes iverksatt land for land etter hvert som de har foretatt nødvendige endringer i sine frihandelsavtaler. Systemet iverksettes trolig for de første landene i løpet av 2004.

Det er også enighet mellom EU og EFTA-landene om at Færøyene, Makedonia og Kroatia skal søkes inkludert i det europeiske kumulasjonssystemet så snart som mulig.

Finansdepartementet har i tolltariffens innledende bestemmelser § 12 annet ledd fullmakt fra Stortinget til å gjennomføre de nødvendige endringene i opprinnelsesreglene i frihandelsavtaler inngått mellom Norge og fremmed stat eller gruppe av stater.

5.4.7 Opprinnelsesforskriften

Finansdepartementet har i samråd med Toll- og avgiftsdirektoratet utarbeidet utkast til forskrift om preferensielle opprinnelsesregler. Forskriften definerer vilkårene for om en vare har opprinnelse i et bestemt land og derved oppfyller vilkårene for å oppnå en gunstigere tollbehandling, slik dette er avtalt i den enkelte frihandelsavtale.

Formålet med forskriften er å gi bedre tilgjengelighet og oversikt over gjeldende rett på området i henhold til de frihandelsavtaler Norge har inngått med andre land.

Forskriften vil fungere som en fellesforskrift for de fleste frihandelsavtaler, med enkelte avvikende særlige bestemmelser. Forskriften vil omfatte alle regler av generell art knyttet til en innførsels- og utførselssituasjon, i tillegg til generelle prinsipper og regler om administrativt samarbeid mellom avtalepartene.

Forskriften er ikke ment å skulle endre gjeldende rett, men det anses likevel ønskelig å kodifisere regler av ikke-lovfestet karakter på bakgrunn av langvarig praksis.

Utkastet til ny forskrift har vært ute til alminnelig høring med frist 1. september 2003. Departementet vil vurdere høringsuttalelsene utover høsten, og tar sikte på at forskriften iverksettes i løpet av våren 2004.

5.5 Tollpreferansesystemet for utviklingslandene (GSP)

Norge gir som mange industriland tollpreferanser til utviklingsland gjennom en GSP-ordning (Generalized System of Preferences). Ordningen er et tiltak for å bedre utviklingslandenes markedsadgang for sine produkter. Utformingen av GSP-preferansene varierer i de ulike industrilandenes systemer. Tollpreferansene under GSP-ordningen er ikke bundet i WTO, og kan trekkes tilbake eller endres. Det kreves ikke motytelser fra utviklingslandenes side i GSP-ordningen.

Gjennom Norges GSP-ordning nyter de minst

Tabell 5.1 Administrative tollnedsettelse for landbruksvarer

Kap.	Vareslag	Forskrift om adm. tollneds.		Forskrifter om fordeling av tollkvoter		Konservesforskriften		Forskrift om bearbejdede jordbruksvarer	Forskrift om bearbejding av ufortollede landbruksvarer
		Gen. tollnedssettelse	Individuelle tollnedssettelse	Kvotandeler	Individuelle tollnedssettelse	Kvotandeler	Individuelle tollnedssettelse	Individuelle tollnedssettelse	
1	Levende dyr		41	219					
2	Kjøtt og spiselig slakteavfall	93	12	257					
4	Melk og meieriprodukter mv. .		21	200					
5	Produkter av animalsk opprinnelse ikke nevnt eller innbefattet annet sted			1					
6	Levende trær og andre planter	80	18						
7	Grønnsaker, røtter og knoller .	91	81	4	58				1
8	Spiselige frukter og nøtter; skall av sitrusfrukter	14	120	327	152	124			2
10	Korn		49	216					21
11	Mølleprodukter	48	10				1		
12	Oljeholdige frø og frukter		189	169					
13	Skjellakk og lignende								1
15	Animalske og vegetabiliske oljer og fettstoffer	12	37	1					
16	Produkter av kjøtt, flesk mv. ...		8	42					
17	Sukker og sukkervarer		58	58					
19	Produkter av korn, mel, stivelse eller melk; bakverk		13				14		1
20	Produkter av grønnsaker, frukter, nøtter og andre plantedeler		1519	156	211	118			3
21	Forskjellige tilberedte næringsmidler		4	2					1
23	Reststoffer og avfall fra næringsmiddelindustrien, tilberedt dyrefôr	48	200	75					
35	Proteiner; modifisert stivelse mv.						43		2
38	Diverse kjemiske produkter	24							
	Sum:	410	2 380	1 727	421	242	58		32

Kilde: Statens landbruksforvaltning.

utviklede land (MUL) godt av toll- og kvotefrihet ved import av alle varer til Norge. Øvrige u-land innvilges tollfrihet for industrivarer med enkelte unntak for visse tekstiler og klær. Det gis i tillegg tollfrihet eller nedsatt toll for de fleste landbruksvarer.

Som et supplement til de generelle tollreduksjonene som vil følge av den pågående forhandlingsrunden i WTO, vil det være i utviklingslandenes interesse at det fra norsk side foretas ytterligere forbedringer i GSP-ordningen.

5.6 Forvaltningen av tollregimet for landbruksvarer

5.6.1 Administrative tollnedsettelse

De fleste administrative tollnedsettelsene gis av Statens landbruksforvaltning (SLF) med hjemmel i tolltariffens innledende bestemmelser § 5, jf. Kgl. res. 30. juni 1995 nr. 600, samt etter forskrifter vedtatt med hjemmel i denne. Et unntak er tollnedsettelse for landbruksvarer til såkalt teknisk bruk, som gis av Tollvesenet.

*Generelle tollnedsettelse*r omfatter ett eller flere varenumre i tolltariffen i en avgrenset periode. De generelle tollnedsettelsene blir automatisk gjort gjeldende for alle som importerer innenfor perioden. Tollnivået avhenger bl.a. av prisnivå på importvare og norsk målpris iht. jordbruksavtalen eller prisnivå på norsk vare. Det blir informert om de generelle tollnedsettelsene på SLFs nettsted www.slf.dep.no. I 2002 ga SLF 410 generelle tollnedsettelse

*Tollnedsettelse*r til enkeltbedrifter eller personer gis i form av individuelle tollnedsettelse eller gjennom tildeling av kvoteandeler. Slike tollnedsettelse er hjemlet i fem ulike forskrifter; forskrift om administrative tollnedsettelse for landbruksvarer, forskrift om fordeling av tollkvoter for landbruksvarer, forskrift om individuelle tollnedsettelse og fordeling av tollkvoter til konserverindustrien, forskrift om fastsettelse av nedsatte tollsatser ved import av bearbeidede jordbruksvarer og forskrift om bearbeiding av ufortollede landbruksvarer (innenlands bearbeiding). Forskrift om auksjonering av GSP-kvoter for landbruksvarer opphørte pr. 1. juli 2003. Bestemmelsene inngår nå i forskrift om fordeling av tollkvoter for landbruksvarer.

Tollnedsettelsene gis for en angitt mengde av en bestemt vare, med gyldighet i en fastsatt periode. For de fleste typer tollnedsettelse varierer tollnivået etter produkttype. Tollnivået avhenger bl.a. av hvilket produkt det gis tollnedsettelse for, og det innenlandske prisnivået på dette. Innenfor kvoteordningene er tollsatsene faste. SLF innvilget 4860 tollnedsettelse til enkeltbedrifter eller personer i 2002.

I tabell 5.1 er det gitt en oversikt over antall generelle tollnedsettelse og tollnedsettelse gitt til enkeltbedrifter og personer, gruppert etter hjemmelsgrunnlag og ulike varetyper.

5.6.2 Fastsettelse av tollsatser for bearbeidede landbruksprodukter

For bearbeidede jordbruksvarer hvor det gjennom inngåtte frihandelsavtaler ikke er satt en spesifikk tollsats, verditollsats eller tollsats på grunnlag av standardresept, fastsetter SLF etter søknad nedsatt tollsats på grunnlag av råvareinnhold. Tollsatsen beregnes ut fra råvareinnholdet i den enkelte vare, og er basert på innmeldte råvaredeklarasjoner fra importører. I 2002 ble det fastsatt 6722 slike tollsatser overfor enkeltimportører. Tallet er ekstraordinært høyt i 2002 som følge av endringer i tolltariffen. Bakgrunnen er at flytting av varedeklarasjoner fra et varenummer til et annet fremkommer i stati-

stikken som nye fastsatte tollsatser. Tollsats for enkeltimportører har gyldighet utover det enkelte år, og det var registrert 25 410 slike tollfastsettelse i SLFs database ved utgangen av 2002.

5.6.3 Fordeling av tollkvoter

I tillegg til tollkvotene for korn og kraftfôr forvalter SLF om lag 70 tollkvoter for landbruksvarer. Kvotene spenner over mange ulike produktgrupper: Islandshester, ulike typer kjøtt og kjøttprodukter, ost, egg, ulike typer frukt, bær og grønnsaker, grønnsaksprodukter, frø, høy og honning. Kvotene er enten tollfrie eller med redusert tollsats i forhold til de ordinære tollsatsene. Kvotene er dels et resultat av WTO-avtalen, frihandelsavtaler med ulike land eller tollpreferanseordningen ovenfor u-land (GSP) og dels et resultat av nasjonale næringspolitiske hensyn. De fleste tollkvotene fordeles for ett år av gangen. Over halvparten fordeles ved auksjon. Totale auksjonsinntekter i 2002 var på 22 mill. kroner. Kvotene som gir størst inntekter, er kornkvotene fordi mengdene til fordeling er så store, og viltkvotene fordi dette er attraktive kvoter. Tollkvotene som ikke auksjoneres, fordeles enten ut fra historisk import, forbruk eller ut fra søknadstidspunkt. Det er stor variasjon i utnyttelsen av kvotene.

Toll- og avgiftsdirektoratet forvalter tollkvoter for tollfri innførsel fra EU av blomstrende potteplanter, asalea, stiklinger, grønne planter og gress i ruller. De to sistnevnte ble iverksatt 1. juli 2003 som følge av implementering av artikkel 19-avtalen mellom Norge og EU. Tollkvotene fordeles fortløpende ved tolldeklarasjon. Utnyttelsesgraden er stort sett 100 pst.

5.6.4 Tollvernet for korn

Innføringen av ny markedsordning for korn fra 1. juli 2001 medførte at systemet med garantert pris ble erstattet med et målprissystem i kombinasjon med et system med tollkvoter. Det gis redusert toll innenfor kvotene, mens tollsatsene for øvrig settes til det nivå som følger av WTO-forpliktelsene. Det ble innført et kvotesystem for korn, oljefrø og karbohydratråvarer til kraftfôr. For matmel, proteinråvarer og fett til kraftfôr ble det ikke gjort endringer i tollvernet som følge av innføring av ny markedsordning for korn.

Forvaltningen av tollvernet for korn, mel og kraftfôr består derfor både av administrering av tollkvoter (korn, oljefrø og karbohydratråvarer til kraftfôr) og administrering av generelle tollnedsettelse (matmel, proteinråvarer og fett til kraftfôr).

Generelle tollsatser for matmel har vært satt ned til 1,96 kr/kg fra 1. juli 2003. Dette er en reduksjon på 0,32 kr/kg i forhold til tidligere. Dette har sammenheng med høyere prispåslag fra korn til mel enn i våre naboland og bakeindustriens behov for billigere innsatsvarer.

Tollkvotene skal supplere den norske avlingen og fastsettes slik at markedsbalanse kan oppnås. En markedsmessig balanse oppnås ved at forbruk av mat- og fôrkorn tilsvarende norsk produksjon og supplerende import av henholdsvis mat- og fôrkorn, og at omsetningen kan skje til de priser som er avtalt i jordbruksavtalen. Kvotenes størrelse fastsettes på bakgrunn av årlige prognoser for norsk produksjon og forbruk, samtidig som det tas hensyn til forventet tollfri import fra minst utviklede utviklingsland (MUL). Norske Felleskjøp har som markedsregulator ansvaret for løpende å utarbeide prognoser. Kvotene fordeles ved auksjon.

For perioden 1. august 2002 – 31. juli 2003 har SLF tildelt kvoter som fremstilt i tabell 5.2. Det er ikke tildelt kvoter for rapsfrø.

Tabell 5.2 Tildelte kvoter for korn for perioden 01.08.02–31.07.03.

Kvotene	Korn til mat Tonn	Råvarer til kraftfôr Tonn
August	72 000	90 000
November	60 000	159 000
Mai	30 700	49 400
Sum	162 700	298 400

Kilde: Statens Landbruksforvaltning.

Importkvotene for korn til mat er redusert med 64 990 tonn i årets sesong sammenlignet med fjorårets sesong. Tilsvarende er kvotene for råvarer til kraftfôr økt med 91 400 tonn i årets sesong. Endringene skyldes variasjoner i norsk produksjon av henholdsvis matkorn og fôrkorn.

Import av korn, mel og kraftfôr fra MUL har vært toll- og kvotefri siden 1. juli 2002. Under den norske GSP-ordningen er det etablert en særskilt sikkerhetsmekanisme for denne importen.

SLF har mottatt flere søknader om innførselstilatelset i henhold til Forskrift om sikkerhetsmekanisme og overvåkingssystem for toll- og kvotefri import av korn, mel og kraftfôr fra minst utviklede land, men ingen har så langt kommet i gang med slik import.

5.7 Regelverksendringer

Utenlands bearbeiding av landbruksprodukter

Regelverket for tollbehandling av landbruksvarer under tolltariffens innledende bestemmelser (tib) § 17 nr. 2 (utenlands bearbeiding) er under vurdering, jf. omtale i St.prp. nr. 1 (2001–2002). Dette regelverket kan, slik det er utformet i dag, gi uønsket fordelaktig tollbehandling av norske landbruksvarer bearbeidet i utlandet for salg på det norske markedet.

Finansdepartementet har bedt Toll- og avgiftsdirektoratet foreslå nødvendige regelverksendringer innen 1. desember 2003.

Tollregelverksprosjektet

Regler om toll finnes i dag dels i tolloven, dels i Stortingets årlige plenarvedtak om toll og dels i forskrifter vedtatt med hjemmel i tolloven og plenarvedtaket. Det har lenge vært et behov for å se nærmere på strukturen i dette regelverket, og særlig på plasseringen av de materielle reglene om toll i Stortingets budsjettvedtak om toll.

Etter et forprosjekt i 1999 besluttet Finansdepartementet i 2001 å nedsette en prosjektgruppe med oppgave å utarbeide forslag til en revidert struktur i tollregelverket. Prosjektperioden ble fastsatt å være 1. desember 2001 til 30. juni 2003. Prosjektet har mottatt støtte fra Justisdepartementets forskriftsprosjekt og Nærings- og Handelsdepartementet som ledd i Regjeringens program for fornyelse av offentlig sektor.

Siktemålet med prosjektet er å utarbeide et høringsutkast til nye lovregler, på bakgrunn av en gjennomgang av hvordan det samlede regelverket bør fordeles på henholdsvis mer varig lovgivning (formell lov), ettårige budsjettvedtak (Stortingets plenarvedtak om toll) og forvaltningens forskrifter. Det har vært lagt til grunn at lovrevisjonen hovedsakelig skal ha teknisk karakter.

Prosjektgruppen avleverte sin sluttrapport i juli 2003, med et begrunnet utkast til lov om toll og varesøksordning (til erstatning for tolloven av 1966), samt et utkast til plenarvedtak om toll. Rapporten er nå til behandling i departementet. Lovutkastet vil bli sendt på alminnelig høring.

5.8 Tekniske endringer i tolltariffen

I Stortingets plenarvedtak om tollavgifter for budsjettåret 2003 er Finansdepartementet gitt fullmakt til å innarbeide nye tekniske endringer i tolltariffen.

Også for budsjetterminen 2004 kan det være behov for endringer blant annet som følge av at det oppdages feil som må rettes opp, eller at ord og uttrykk bør endres for å gjøre tolltariffen mer korrekt og entydig i forhold til den engelske og franske originalteksten. Felles for de aller fleste tekniske endringene er at de ikke, eller i helt ubetydelig grad, vil innvirke på varens tollbelastning. For å imøtekomme det praktiske behovet for justeringer og for å forenkle saksbehandlingen, ber departementet

også i år om fullmakt til å iverksette slike tekniske endringer. Det vises til forslag til vedtak III.

Finansdepartementet

t i l r å r :

At Deres Majestet godkjenner og skriver under et framlagt forslag til proposisjon til Stortinget om skatte-, avgifts- og tollvedtak.

Vi **HARALD**, Norges Konge,

s t a d f e s t e r :

Stortinget blir bedt om å gjøre vedtak om skatte-, avgifts- og tollvedtak i samsvar med et vedlagt forslag.

Forslag

til endring av Stortingets skattevedtak av 2. desember 2002 for inntektsåret 2003

I

§ 7–2 skal lyde:

Normalrentesatsen som nevnt i skatteloven § 5–12 fjerde ledd skal være 6,5 pst. Fra 1. juli 2003

skal normalrentesatsen være 5,0 pst. Fra 1. september 2003 skal normalrentesatsen være 3,5 pst.

Forslag

til Stortingets skattevedtak for inntektsåret 2004

Kapittel 1 – Generelt

§ 1–1. Vedtakets anvendelsesområde

Dette vedtaket gjelder forskuddsutskriving og endelig utskrivning av skatt på inntekt og formue.

Utskriving av statsskatt og skatt til kommunene og fylkeskommunene skjer for skattyterne etter de satser som følger av dette vedtak.

§ 1–2. Forholdet til skattelovgivningen

Så langt dette vedtak ikke bestemmer noe annet, legges lovgivningen om skatt på formue og inntekt til grunn ved anvendelsen av vedtaket.

§ 1–3. Klasseansettelse

Reglene om klasseansettelse i skatteloven § 15–4 gjelder tilsvarende for skatt etter dette vedtaket.

Personer og boer som ikke har krav på personfradrag, skal settes i skatteklasse 0. Personer som må bo i utlandet på grunn av tjeneste i den norske stat, følger samme regler om klasseansettelse som personer bosatt i Norge.

§ 1–4. Forskuddsutskriving

Skattyter som nevnt i skattebetalingsloven § 1, jf. § 2, skal betale forskudd på formues- og inntektskatt til staten for inntektsåret 2004. Ved beregningen og innbetalingen gjelder reglene i dette vedtaket og i skattebetalingsloven.

Det samme gjelder når skatteplikten utelukken- de følger av lov om skattlegging av undersjøiske petroleumsforekomster mv., og skattyteren ikke skal svare terminskatt etter samme lov § 7.

Plikten til å betale forskudd på inntektsskatt omfatter også person som ikke har bopel i riket, men som mottar lønn av den norske stat.

Kapittel 2 – Formuesskatt til staten og kommunene

§ 2–1. Formuesskatt til staten – personlig skattyter og dødsbo

Personlig skattyter og dødsbo svarer formuesskatt til staten av den del av skattyterens samlede antatte formue som overstiger 120 000 kroner i klasse 0 og 1 og 150 000 kroner i klasse 2. Skattyter i klasse 1 som får særfradrag i alminnelig inntekt etter skatteloven § 6–80 til § 6–83, henføres til klasse 2 når det gjelder formuesskatt. Det samme gjelder ektefeller som ligned særskilt etter skatteloven § 2–11.

Formuesskatten beregnes etter disse satsene:

	Klasse 0 og 1	Klasse 2
0,2 pst. av de første	420 000	430 000
0,4 pst. av det overskytende beløp		

§ 2–2. Formuesskatt til staten – upersonlig skattyter

Selskaper og innretninger som nevnt i skatteloven § 2–36 annet ledd, og som ikke er fritatt for formuesskatteplikt etter skatteloven kapittel 2, svarer

formuesskatt til staten med 0,3 pst. Formue under 10 000 kroner er skattefri.

§ 2–3. *Formuesskatt til kommunene*

Det svares formuesskatt til kommunen dersom skattyter ikke er fritatt for slik skatteplikt etter skatteloven kapittel 2. Skattyter som har krav på personfradrag etter skatteloven § 15–4 skal ha et fradrag i formuen på 120 000 kroner. Når skattyter er skattepliktig til flere kommuner, gjelder reglene i skatteloven § 6–90 første og tredje ledd tilsvarende for formuen. Satsen for formuesskatten til kommunene må ikke være høyere enn 0,7 pst. Maksimumssatsen gjelder når ikke lavere sats er vedtatt i kommunen.

Kapittel 3 – Inntektsskatt til staten og kommunene og fylkeskommunene

§ 3–1. *Toppskatt*

Personlig skattyter skal av personinntekt fastsatt etter skatteloven kapittel 12, svare toppskatt til staten med 13,5 pst. for den delen av inntekten som overstiger 354 300 kroner i klasse 0 og 1 og 378 600 kroner i klasse 2, og med 19,5 pst. for den delen av inntekten som overstiger 906 900 kroner i klasse 0, 1 og 2.

Personlig skattyter i en kommune i Finnmark eller i kommunene Karlsøy, Kvænangen, Kåfjord, Lyngen, Nordreisa, Skjervøy og Storfjord i Troms fylke, skal likevel bare svare toppskatt til staten av inntekt som nevnt i første ledd med 9,5 pst. av hele den delen av inntekten som overstiger 354 300 kroner i klasse 0 og 1 og 378 600 kroner i klasse 2, og med 19,5 pst. for den delen av inntekten som overstiger 906 900 kroner i klasse 0, 1 og 2.

Dersom skattyteren er bosatt i riket bare en del av året, nedsettes beløpene i første og annet ledd forholdsmessig under hensyn til det antall hele eller påbegynte måneder av året han har vært bosatt her. Tilsvarende gjelder for skattyter som ikke er bosatt i riket, men som plikter å svare skatt etter skatteloven § 2–3 første og annet ledd, eller lov om skattlegging av undersjøiske petroleumsforekomster mv.

§ 3–2. *Fellesskatt*

Enhver som plikter å betale inntektsskatt til kommunen etter skatteloven skal betale fellesskatt til staten. Fellesskatten skal beregnes på samme grunnlag som inntektsskatten til kommunene.

Satsen for fellesskatt skal være:

- For personlig skattepliktig og dødsbo i Finnmark og kommunene Karlsøy, Kvænangen, Kåfjord, Lyngen, Nordreisa, Skjervøy og Storfjord i Troms fylke: 8,7 pst.
- For personlig skattepliktig og dødsbo ellers: 12,2 pst.

§ 3–3. *Skatt til staten for selskaper og innretninger*

Selskaper og innretninger som nevnt i skatteloven § 2–36 annet ledd, svarer skatt til staten med 28 pst. av inntekten, fastsatt etter reglene i skatteloven.

§ 3–4. *Skatt på grunnrenteinntekt i kraftforetak*

Av grunnrenteinntekt i vannkraftverk fastsatt i medhold av skatteloven § 18–3 svares grunnrenteskatt til staten med 27 pst.

§ 3–5. *Skatt til staten for person bosatt og selskap hjemmehørende i utlandet*

Skattyter som nevnt i skatteloven § 2–3 første ledd bokstav h, skal i tillegg til å svare skatt etter bestemmelsene foran i dette vedtaket svare skatt til staten med 28 pst. av inntekten. De regler som ellers gjelder ved beregning av inntektsskatt til kommunen gis tilsvarende anvendelse.

Person som ikke har bopel i riket, men som mottar lønn av den norske stat, skal av denne inntekt svare fellesskatt til staten etter satsen for personlig skattyter og dødsbo i dette vedtaket § 3–2 annet ledd annet strekpunkt, samt toppskatt som nevnt i § 3–1 første ledd. Bestemmelsene i skatteloven § 16–20 til § 16–28 gjelder tilsvarende for skattytere som nevnt i dette ledd.

Person som ikke har bopel i riket og som er aksjonær i aksjeselskap eller allmennaksjeselskap skattepliktig etter skatteloven § 2–2 første ledd eller § 2–3 første ledd, og som innen riket eller på områder nevnt i lov om skattlegging av undersjøiske petroleumsforekomster m.v. § 1, deltar aktivt i driften av selskapet, skal svare toppskatt som nevnt i dette vedtaket § 3–1 første ledd av personinntekt fastsatt av selskapets inntekt etter skatteloven kapittel 12.

Av aksjeutbytte som utdeles til aksjonær som er hjemmehørende i utlandet, svares skatt til staten med 25 pst. eller i tilfelle den sats som følger av skatteavtale med fremmed stat. Det samme gjelder renter på grunnfondsbevis som utdeles til skattyter hjemmehørende i utlandet.

§ 3–6. Skatt til staten på honorar til utenlandske artister mv.

Skattepliktig etter lov om skatt på honorar til utenlandske artister mv., skal svare skatt til staten med 15 pst. av inntekten.

§ 3–7. Skattesats for utbetalinger fra individuell pensjonsavtale til bo

Skattesatsen for utbetaling fra individuell pensjonsavtale og etter innskuddspensjonsloven til bo, som omhandlet i skatteloven § 5–40 sjetten ledd, skal være 45 pst.

§ 3–8. Skattefri inntekt

Inntekt under 1000 kroner er skattefri ved beregning av skatt til staten. I utlandet bosatt aksjonær (parthaver) i aksjeselskap, allmennaksjeselskap og dermed likestilt selskap ilignes skatt når inntekten – fastsatt under ett for samtlige aksjonærer – utgjør minst 100 kroner.

§ 3–9. Inntektsskatt til kommunene og fylkeskommunene

Den fylkeskommunale inntektsskattøren for personlige skattytere og dødsboer skal være maksimum 2,6 pst. Den kommunale inntektsskattøren for personlige skattytere og dødsboer skal være maksimum 13,2 pst.

Maksimumssatsene skal gjelde med mindre fylkestinget eller kommunestyret vedtar lavere sats.

Kapittel 4 – Skatt etter lov om skattlegging av undersjøiske petroleumsforekomster m.v.**§ 4–1. Ordinære skatter**

Skattyter som har formue knyttet til eller inntekt vunnet ved petroleumsutvinning og rørledningstransport, jf. § 2 annet ledd i lov om skattlegging av undersjøiske petroleumsforekomster m.v., skal av slik formue og inntekt, i tillegg til de skatter som følger av bestemmelsene foran, svare skatt til staten etter reglene og satsene nedenfor. Det samme gjelder når skatteplikten utelukkende følger av nevnte lov.

Av formue som tilhører andre skattytere enn selskaper, svares skatt med 0,7 pst. De regler som ellers gjelder for beregning av formuesskatt til kommunen, gis tilsvarende anvendelse.

Av inntekt svares skatt med 28 pst., med mindre det skal svares skatt på inntekten etter dette vedtaket § 3–3. Skatten blir å utligne i samsvar med be-

stemmelsene i lov om skattlegging av undersjøiske petroleumsforekomster m.v. De regler som ellers gjelder ved beregning av inntektsskatt til kommunen av alminnelig inntekt gis tilsvarende anvendelse.

§ 4–2. Særskatt

Av inntekt vunnet ved petroleumsutvinning, behandling og rørledningstransport som nevnt i lov om skattlegging av undersjøiske petroleumsforekomster mv. § 5, skal det svares særskatt med 50 pst.

§ 4–3. Terminskatt

Terminskatt for inntektsåret 2004 skrives ut og betales i samsvar med lov om skattlegging av undersjøiske petroleumsforekomster m.v. § 7. Ved utskrivningen av terminskatt benyttes satsene ovenfor.

§ 4–4. Utbytte utdelt til utenlandsk eierselskap

Det svares ikke skatt til staten av aksjeutbytte som utdeles fra i riket hjemmehørende aksjeselskap og allmennaksjeselskap som er skattepliktig etter lov om skattlegging av undersjøiske petroleumsforekomster m.v. § 5, til selskap hjemmehørende i utlandet som direkte eier minst 25 pst. av kapitalen i det utdelende selskap. Dersom det i riket hjemmehørende selskap også har inntekt som ikke er skattepliktig etter lov om skattlegging av undersjøiske petroleumsforekomster m.v. § 5, svares skatt til staten etter de alminnelige regler for aksjeutbytte som fordeles til slik inntekt. Aksjeutbytte fordeles mellom særskattepliktig inntekt og annen inntekt på grunnlag av alminnelig inntekt fratrukket skatter for henholdsvis særskattepliktig inntekt og annen inntekt.

Kapittel 5 – Tonnasjesskatt**§ 5–1. Tonnasjesskatt**

Aksjeselskap og allmennaksjeselskap som nevnt i skatteloven § 8–10, skal svare tonnasjesskatt, jf. skatteloven § 8–16, etter følgende satser:

- 0 kroner for de første 1000 nettotonn, deretter
- 50 kroner pr. dag pr. 1000 nettotonn opp til 10 000 nettotonn, deretter
- 33 kroner pr. dag pr. 1000 nettotonn opp til 25 000 nettotonn, deretter
- 16 kroner pr. dag pr. 1000 nettotonn.

Satsene i første ledd kan reduseres etter nærmere bestemmelser fastsatt av departementet, jf. skatteloven § 8–16 første ledd.

Kapittel 6 – Skattested*§ 6–1. Skattested for forskuddsutskrivningen*

Forskuddsutskrivningen foretas i den kommune hvor den forskuddspliktige er bosatt, jf. skatteloven § 3–1. Her medtas også forskudd på skatt av formue og inntekt som nevnt i skatteloven § 3–3. For boer gjelder bestemmelsene i skatteloven § 3–1 fjerde ledd.

For person som ikke er bosatt i riket, skal den kommunen som er angitt i skatteloven § 3–4 første, fjerde eller femte ledd eller i lov om skattlegging av undersjøiske petroleumforekomster m.v. § 6 nr. 2, utskrive skatten.

Første og annet ledd gjelder i den utstrekning annet ikke er bestemt i medhold av skattebetalingsloven § 8 nr. 4 og § 18 nr. 4.

Utskriving av forskudd som omhandlet i dette vedtaket § 1–4 tredje ledd foretas i Oslo.

§ 6–2. Skattested for ligningen

Statsskatteliggingen for personer og dødsbo foregår i den kommune hvor skattyteren etter bestemmelsene i skatteloven § 3–1 og § 3–4 blir å iligge kommuneskatt. Ved ligningen medtas formue og inntekt som skattlegges etter bestemmelsene i skatteloven § 3–3 og § 18–7.

Statsskatteliggingen for selskaper og innretninger som nevnt i skatteloven § 2–36 annet ledd, foregår i kontorkommunen, jf. skatteloven § 3–2.

Ved utligning av skatt for skattepliktig etter lov om skattlegging av undersjøiske petroleumforekomster m.v., gjelder § 6 i denne loven.

I utlandet hjemmehørende mottaker av godtgjørelse, tantieme, gratiale og lignende fra selskap eller innretning som er hjemmehørende her i riket (skatteloven § 3–4 tredje ledd), skattlegges i den kommune der selskapet har sitt kontor (hovedkontor) eller styret har sitt sete. Det samme gjelder selskap eller samlag for omsetning av brennevin, vin, fruktvin, mjød eller øl.

Skattlegging av inntekt som nevnt i dette vedtaket § 3–5 annet ledd foretas i Oslo.

Kapittel 7 – Særlige bestemmelser om skattegrunnlag, beløpsgrenser og satser mv.*§ 7–1. Kapitalavkastningsraten for fastsetting av personinntektsdel av nærings- og selskapsinntekt (deling)*

Kapitalavkastningsraten som nevnt i skatteloven § 12–13 tredje ledd skal være maksimalt 10,0 pst.

§ 7–2. Minstefradrag

Fradrag beregnet etter skatteloven § 6–32 skal ikke settes lavere enn 4000 kroner og ikke høyere enn 47 500 kroner. Fradrag som beregnes av inntekt som omfattes av skatteloven § 6–31 første ledd a, c eller d eller annet ledd skal likevel ikke settes lavere enn 31 800 kroner. Tilsvarende gjelder for tidsbegrenset uførestønad, rehabiliterings- og attføringspenger. Fradraget kan ikke overstige den inntekten som det beregnes av.

§ 7–3. Foreldrefradrag

Fradrag beregnet etter skatteloven § 6–48 skal ikke settes høyere enn 25 000 kroner for ett barn og 30 000 kroner for to eller flere barn.

§ 7–4. Personfradrag

Fradrag etter skatteloven § 15–4 er 32 900 kroner i klasse 1 og 65 800 kroner i klasse 2.

§ 7–5. Skattebegrensning ved lav alminnelig inntekt

Beløpsgrensene som nevnt i skatteloven § 17–1 første ledd skal være 88 600 kroner for enslige og 143 800 kroner for ektepar og samboere som går inn under skatteloven § 2–16.

Kapittel 8 – Forskriftskompetanse mv.*§ 8–1. Avrundingsregler og utfyllende regler*

Departementet kan gi nærmere forskrift om gjennomføring og utfylling av bestemmelsene i dette vedtak, herunder regler om avrunding av inntekts- og formuesposter, samt fradragposter.

§ 8–2. Adgang til å fravike reglene i vedtaket

Reglene i dette vedtaket kan fravikes på vilkår som nevnt i skattebetalingsloven § 56 nr. 5.

Forslag

til Stortingets vedtak om fastsetting av avgifter mv. til folketrygden for 2004

For året 2004 svares folketrygdavgifter etter følgende satser:

§ 1 Arbeidsgiveravgift

- a) For arbeidsgiveravgift av inntekt som blir skattlagt etter lov 29. november 1996 nr. 68 om skatt til Svalbard er satsen 0 pst.
- b) Når arbeidstakeren i inntektsåret 2004 er skattepliktig etter skatteloven § 3–1 eller § 3–4 til en kommune i Finnmark fylke eller til en av kommunene Karlsøy, Lyngen, Storfjord, Kåfjord, Skjervøy, Nordreisa, Kvænanen i Troms fylke, som kalles sone V, er satsen 0 pst.
- c) Når arbeidstakeren i inntektsåret 2004 er skattepliktig etter skatteloven § 3–1 eller § 3–4 til en kommune i sone IV, er satsen 7,3 pst. Denne sonen omfatter:
- Troms fylke, med unntak av de kommuner som er nevnt i bokstav b,
 - Nordland fylke,
 - kommunene Namsos, Namdalseid, Lierne, Røyrvik, Namsskogan, Grong, Høylandet, Overhalla, Fosnes, Flatanger, Vikna, Nærøy, Leka i Nord-Trøndelag fylke,
 - kommunene Hitra, Frøya, Åfjord, Roan, Osen i Sør-Trøndelag fylke,
 - kommunen Smøla i Møre og Romsdal fylke.
- Inntil differansen mellom den arbeidsgiveravgift som ville følge av en sats på 14,1 pst. og den arbeidsgiveravgift som ville følge av en sats på 5,1 pst. overstiger 270 000 kroner for foretaket i 2004, er satsen likevel 5,1 pst.
- d) Når arbeidstakeren i inntektsåret 2004 er skattepliktig etter skatteloven § 3–1 eller § 3–4 til en kommune i sone III, er satsen 8,3 pst. Denne sonen omfatter:
- kommunen Snåsa i Nord-Trøndelag fylke,
 - kommunene Hemne, Snillfjord, Oppdal, Røros, Holtålen, Tydal i Sør-Trøndelag fylke,
 - kommunene Surnadal, Rindal, Aure, Halså, Tustna i Møre og Romsdal fylke,
 - kommunene Dovre, Lesja, Skjåk, Lom, Vågå, Sel, Sør-Aurdal, Etnedal, Nord-Aurdal, Vestre Slidre, Øystre Slidre, Vang i Oppland fylke,
 - kommunene Stor-Elvdal, Rendalen, Engerdal, Tolga, Tynset, Alvdal, Folldal, Os i Hedmark fylke.
- Inntil differansen mellom den arbeidsgiveravgift som ville følge av en sats på 14,1 pst. og den arbeidsgiveravgift som ville følge av en sats på 6,4 pst. overstiger 270 000 kroner for foretaket i 2004, er satsen likevel 6,4 pst.
- e) Når arbeidstakeren i inntektsåret 2004 er skattepliktig etter skatteloven § 3–1 eller § 3–4 til en kommune i sone II, er satsen 14,1 pst. Denne sonen omfatter:
- kommunene Meråker, Frosta, Leksvik, Mosvik, Verran i Nord-Trøndelag fylke,
 - kommunene Ørland, Agdenes, Rissa, Bjugn, Rennebu, Meldal, Midtre Gauldal, Selbu i Sør-Trøndelag fylke,
 - kommunene Vanylven, Sande, Herøy, Norddal, Stranda, Stordal, Rauma, Nesset, Midtland, Sandøy, Gjemnes, Tingvoll, Sunndal, Haram, Aukra, Eide i Møre og Romsdal fylke.
 - Sogn og Fjordane fylke,
 - kommunene Etne, Tysnes, Kvinnherad, Jondal, Odda, Ullensvang, Eidfjord, Ulvik, Granvin, Kvam, Modalen, Fedje, Masfjorden, Bømlo i Hordaland fylke,
 - kommunene Hjelmeland, Suldal, Sauda, Kvitsøy, Utsira, Vindafjord, Finnøy, Ølen i Rogaland fylke,
 - kommunene Åseral, Audnedal, Hægebostad, Sirdal i Vest-Agder fylke,
 - kommunene Gjerstad, Vegårshei, Åmli, Iveland, Evje og Hornnes, Bygland, Valle, Bykle i Aust-Agder fylke,
 - kommunene Drangedal, Tinn, Hjartrdal, Seljord, Kviteseid, Nissedal, Fyresdal, Tokke, Vinje, Nome i Telemark fylke,
 - kommunene Flå, Nes, Gol, Hemsedal, Ål, Hol, Sigdal, Rollag, Nore og Uvdal i Buskerud fylke,
 - kommunene Nord-Fron, Sør-Fron, Ringebu, Gausdal, Søndre Land, Nordre Land i Oppland fylke,
 - kommunene Nord-Odal, Eidskog, Grue, Åsnes, Våler, Trysil, Åmot i Hedmark fylke.

Inntil differansen mellom den arbeidsgiveravgift som ville følge av en sats på 14,1 pst. og den arbeidsgiveravgift som ville følge av en sats på 10,6 pst. overstiger 270 000 kroner for foretaket i 2004, er satsen likevel 10,6 pst.

- f) Når arbeidstakeren i inntektsåret 2004 er skattepliktig etter skatteloven § 3–1 eller § 3–4 til en annen kommune enn dem som nevnt i bokstavene b til e, er satsen 14,1 pst. Dette området kalles sone I.
- g) Denne bokstav gjelder foretak som
1. produserer elektrisitet skapt ved vannkraft,
 2. utvinner råolje eller naturgass,
 3. yter en eller flere av følgende tjenester tilknyttet utvinning av olje eller gass:
 - prøve- eller produksjonsboring på kontrakt,
 - servicevirksomhet i forbindelse med olje- og gassutvinning,
 - bore- eller brønnservice på kontrakt. Denne bestemmelsen omfatter ikke tjenesteyting tilknyttet letevirksomhet, eller drift og bruk av innretninger i den utstrekning de brukes til letevirksomhet.
 4. bryter metallholdig malm, med unntak av jernmalm og jernmalm med innhold av mangan,
 5. utvinner industrimineralene nefelinsyenitt eller olivin,
 6. bygger eller reparerer selvdrevet, sjøgående kommersielt fartøy. Med slikt fartøy forstås følgende:
 - fartøy på minst 100 BRT for transport av passasjerer eller gods,
 - fartøy på minst 100 BRT til særlige formål,
 - slepebåt på minst 365 kW,
 - fiskefartøy på minst 100 BRT bestemt for eksport til land utenfor EØS-området,
 - flytende og flyttbart uferdig skrog av ovennevnt fartøy. Denne bestemmelsen omfatter også foretak som foretar vesentlig ombygging av fartøy som nevnt ovenfor, dersom fartøyet er over 1000 BRT.
 7. nevnt i finansieringsvirksomhetsloven § 1–4 eller verdipapirhandelloven § 7–1, jf. § 1–2 første ledd, dersom foretaket har filial, driver grenseoverskridende virksomhet eller har etablert datterforetak som driver tilsvarende virksomhet, i andre stater innen EØS-området.
 8. produserer stål omfattet av den tidligere EKSF-traktaten,
 9. produserer telekommunikasjonstjenester.

Slike foretak skal beregne avgift etter satsen på 14,1 pst. uansett til hvilken kommune arbeidstakeren er skattepliktig.

Inntil differansen mellom den arbeidsgiveravgift som ville følge av satsen på 14,1 pst. og den arbeidsgiveravgift som ville følge av

- en sats på 0 pst. når arbeidstakeren er skattepliktig til en kommune som nevnt i bokstav b,
- en sats på 5,1 pst. når arbeidstakeren er skattepliktig til en kommune som nevnt i bokstav c,
- en sats på 6,4 pst. når arbeidstakeren er skattepliktig til en kommune som nevnt i bokstav d,
- en sats på 10,6 pst. når arbeidstakeren er skattepliktig til en kommune som nevnt i bokstav e overstiger 270 000 kroner for foretaket i 2004, er satsene likevel i:
 - sone V: 0 pst.
 - sone IV: 5,1 pst.
 - sone III: 6,4 pst.
 - sone II: 10,6 pst.

Bestemmelsen i nr. 6 kommer ikke til anvendelse på verft som utelukkende driver reparasjon av fartøy

- og reparasjonene gjøres på verft hjemmehørende i Nordland, Troms eller Finnmark eller
- reparasjonene gjøres på fartøy som utelukkende drives på norsk sjøterritorium.

Slike foretak beregner arbeidsgiveravgift etter bokstavene b til c.

- h) Foretak som utfører godstransport på vei og som i 2003 hadde mer enn 50 årsverk skal beregne avgift etter satsen i bokstav f uansett til hvilken kommune arbeidstakeren er skattepliktig. Som godstransport regnes ikke egentransport etter samferdselsloven § 8.

For øvrige transportforetak skal arbeidsgiveravgiften beregnes etter følgende satser når arbeidstakeren er skattepliktig etter skatteloven § 3–1 eller § 3–4 til en kommune i

- sone V: 0 pst.
- sone IV: 7,3 pst.
- sone III: 8,3 pst.

- i) Når et foretak beregner arbeidsgiveravgift etter bokstavene c til e, bokstav g og bokstav m, kan ikke samlet fordel av redusert arbeidsgiveravgift og eventuell annen bagatellmessig støtte til foretaket overstige 270 000 kroner i 2004, jf. Kommisjonsforordning 69/2001 om bagatellmessig støtte inntatt i EØS-avtalen ved EØS-komiteens beslutning 88/2002.

- j) Denne bokstav gjelder foretak innenfor næringsgrupperingene:

- 01.1 Dyrking av jordbruks- og hagebruksvekster
- 01.2 Husdyrhold
- 01.3 Kombinert husdyrhold og planteproduksjon
- 01.4 Tjenester tilknyttet jordbruk og husdyrhold, unntatt veterinærtjenester og beplantning og vedlikehold av hager og parkanlegg
- 01.5 Jakt, viltstell og tjenester tilknyttet jakt og viltstell
- 02.01 Skogbruk
- 02.02 Tjenester tilknyttet skogbruk, med unntak av tømmermåling
- 05.01 Fiske og fangst
- 05.02 Fiskeoppdrett og klekkerier
- 15.1 Produksjon, bearbeiding og konservering av kjøtt og kjøttvarer
- 15.2 Bearbeiding og konservering av fisk og fiskevarer
- 15.3 Bearbeiding og konservering av frukt og grønnsaker
- 15.4 Produksjon av vegetabiliske og animalske oljer og fettstoffer
- 15.5 Produksjon av meierivarer og iskrem
- 15.6 Produksjon av kornvarer, stivelse og stivelsesprodukter
- 15.7 Produksjon av fôr
- 51.2 Engroshandel med jordbruksråvarer og levende dyr
- 51.31 Engroshandel med frukt og grønnsaker
- 51.32 Engroshandel med kjøtt og kjøttvarer
- 51.33 Engroshandel med meierivarer, egg, matolje og -fett
- 51.381 Engroshandel med fisk og skalldyr
- 61.103 Innenriks sjøtransport, men bare for så vidt gjelder drift av brønnbåter
- 63.12 Lagring, men bare for så vidt gjelder drift av kornsiloer, hvor virksomheten er begrenset til å omfatte produkter som ikke faller inn under EØS-avtalen, jf. avtalens artikkel 8.
- Slike foretak skal beregne arbeidsgiveravgift etter følgende satser når arbeidstakeren er skattepliktig etter skatteloven § 3–1 eller § 3–4 til en kommune i
- sone IV: 5,1 pst.
- sone III: 6,4 pst.
- sone II: 10,6 pst.
- Dersom foretakets virksomhet også omfatter aktiviteter eller produkter som ikke er nevnt i første ledd, og denne virksomheten er av ubetydelig omfang, kan foretaket likevel beregne arbeidsgiveravgift etter satsen i annet ledd.
- k) Satsen på 14,1 pst. skal legges til grunn for arbeidsgiveravgift fastsatt i kongelig resolusjon med hjemmel i § 4 nedenfor.
- l) Satsen på 14,1 pst. skal legges til grunn ved beregning av arbeidsgiveravgift for statsforvaltningen som omfattes av reglene i folketrygdloven § 24–5 tredje ledd og for foretak som omfattes av helseforetaksloven, uansett hvilken kommune arbeidstakeren er skattepliktig til. Er arbeidstakeren skattepliktig til en kommune nevnt i bokstav b, skal satsen likevel være 0 pst.
- m) Det skal betales arbeidsgiveravgift etter følgende satser for lønn og annen godtgjørelse for arbeid og oppdrag i og utenfor tjenesteforhold som arbeidsgiver plikter å innberette for arbeidstakere som har fylt 62 år og som er skattepliktig etter skatteloven § 3–1 eller § 3–4 til en kommune i
- sone IV: 3,3 pst.
- sone III: 4,3 pst.
- sone II: 10,1 pst.
- sone I: 10,1 pst.
- Inntil differansen mellom den arbeidsgiveravgift som ville følge av satsen på 10,1 pst. og den arbeidsgiveravgift som ville følge av
- en sats på 1,1 pst. når arbeidstakeren er skattepliktig til en kommune som nevnt i bokstav c,
 - en sats på 2,4 pst. når arbeidstakeren er skattepliktig til en kommune som nevnt i bokstav d,
 - en sats på 6,6 pst. når arbeidstakeren er skattepliktig til en kommune som nevnt i bokstav e
- overstiger 270 000 kroner for foretaket i 2004, er satsen likevel:
- sone IV: 1,1 pst.
- sone III: 2,4 pst.
- sone II: 6,6 pst.
- For foretak som nevnt i bokstav g skal satsen være 10,1 pst. for arbeidstakere som har fylt 62 år. Inntil differansen mellom den arbeidsgiveravgift som ville følge av satsen på 10,1 pst. og den arbeidsgiveravgift som ville følge av
- en sats på 0 pst. når arbeidstakeren er skattepliktig til en kommune som nevnt i bokstav b,
 - en sats på 1,1 pst. når arbeidstakeren er skattepliktig til en kommune som nevnt i bokstav c,
 - en sats på 2,4 pst. når arbeidstakeren er skattepliktig til en kommune som nevnt i bokstav d,
 - en sats på 6,6 pst. når arbeidstakeren er skattepliktig til en kommune som nevnt i bokstav e
- overstiger 270 000 kroner for foretaket i 2004, er satsen likevel:
- sone V: 0 pst.

sone IV: 1,1 pst.

sone III: 2,4 pst.

Sone II: 6,6 pst.

For foretak som nevnt i bokstav h første ledd og bokstav l første pkt., skal satsen være 10,1 pst. for arbeidstakere som har fylt 62 år.

For foretak som nevnt i bokstav j skal satsen være i

sone IV: 1,1 pst.

sone III: 2,4 pst.

sone II: 6,6 pst.

sone I: 10,1 pst.

for arbeidstakere som har fylt 62 år.

Beregning av arbeidsgiveravgift etter denne bokstav skjer fra og med første hele avgiftstermin etter at arbeidstakeren har fylt 62 år.

- n) Når arbeidstaker fra samme arbeidsgiver mottar ytelser på mer enn 16 ganger gjennomsnittet av grunnbeløpet i folketrygden i 2004, skal det i tillegg til satsene nevnt ovenfor regnes en særskilt avgift etter en sats på 12,5 pst. av det overskytende.

§ 2. Trygdeavgift

- a) Av pensjon, føderåd, livrente som ledd i pensjonsordning i arbeidsforhold, utbetalinger under individuell pensjonsavtale etter skatteloven § 6–47 bokstav c, utbetalinger etter innskuddspensjonsloven og personinntekt for skattyter under 17 år og over 69 år, som nevnt i folketrygdloven § 23–3 annet ledd nr. 1: 3 pst.

- b) Av lønnsinntekt og annen personinntekt som nevnt i folketrygdloven § 23–3 annet ledd nr. 2: 7,8 pst.

- c) Av næringsinntekt og annen personinntekt som nevnt i folketrygdloven § 23–3 annet ledd nr. 3: 10,7 pst.

- d) Avgift av næringsinntekt (annen ervervsinntekt) i jord- og skogbruk som overstiger 7,8 pst. av inntekten, skal dekkes med tilskudd knyttet til jordbruksoppgjøret. Næringsinntekt er i denne sammenhengen inntekt som nevnt i forskrift gitt av Finansdepartementet 5. oktober 1970 nr. 2 om levering av årsoppgave og om avgiftsfrie uttak i jordbruk med binæringer og skogbruk.

§ 3. Tilskudd fra kommunene og fylkeskommunene som nevnt i folketrygdloven § 23–9 annet ledd

- a) I kommuner: 0 pst.

- b) I fylkeskommuner: 0 pst.

§ 4. Forskriftsfullmakt

Kongen gir regler om grunnlag og satser for avgifter og tilskudd etter folketrygdloven § 23–4 for visse grupper av medlemmer i trygden. Departementet gir regler til utfylling og gjennomføring av bestemmelsene i § 1.

Forslag

til Stortingets vedtak om produktavgift til folketrygden for fiskeri-, hval- og selfangstnæringen for 2004

Med hjemmel i folketrygdloven § 23–5 annet ledd fastsettes:

I

I 2004 skal følgende avgifter til folketrygden dekkes ved en produktavgift på omsetning av fisk, hval og sel, og produkter av disse, fra fartøy som har drevet egen fangstvirksomhet innenfor det aktuelle kalenderår:

1. Trygdeavgift over 7,8 pst. av pensjongivende inntekt fra fiske, hval- og selfangst i inntektsåret.
2. Arbeidsgiveravgift på hyre til mannskapet på fiske-, hvalfangst- og selfangstfartøy.
3. Premie til kollektiv yrkesskadetrygd for fiskere, hval- og selfangere.
4. Avgift til dekking av de utgiftene folketrygden

har med stønad til arbeidsløse fiskere, hval- og selfangere.

5. Avgift til dekking av de utgiftene folketrygden har i forbindelse med ordningen med frivillig tilleggstrygd for sykepenger til manntallsførte fiskere, hval- og selfangere.

II

Produktavgiften skal være 3,8 pst. for 2004.

Avgift på omsetning av råfisk, råfiskprodukter, hval og hvalprodukter innkreves av godkjente salgslag, jf. lov 14. desember 1951 nr. 3 om omsetning av råfisk § 3. Ved fiske på fjerne farvann der omsetningen foregår utenom salgslag og ved omsetning av sel og produkter av sel, skal den avgiftspliktige innbetale produktavgiften til Fiskeridirektoratet.

Forslag

til Stortingets vedtak om avgift til statskassen på arv og gaver for budsjetterterminen 2004

§ 1

Av arv og gaver som er avgiftspliktige etter lov 19. juni 1964 nr. 14 om avgift på arv og visse gaver, skal det fra 1. januar 2004 svares avgift til statskassen etter reglene i dette vedtaket.

§ 2

Fradrag etter arveavgiftsloven § 15 annet ledd for begravellesomkostninger, skifteomkostninger og utgifter til gravsted settes til 35 000 kroner, hvis ikke høyere utgifter er legitimert.

Utgifter til dokumentavgift og tinglysning kommer særskilt til fradrag.

Fradrag etter arveavgiftsloven § 17 for avgiftspliktig som ikke har fylt 21 år settes til 50 000 kroner pr. år.

§ 3

Avgiftsgrunnlaget rundes nedover til nærmeste tall som kan deles med 1 000.

§ 4

Av arv og gaver til arvelaterens/giverens barn, fosterbarn – herunder stebarn som har vært oppfostret hos arvelateren/giveren – og foreldre, svares:

Av de første 250 000 kroner	intet
Av de neste 300 000 kroner	8 pst.
Av overskytende beløp	20 pst.

§ 5

Av arv og gaver som ikke går inn under § 4, svares:

Av de første 250 000 kroner	intet
Av de neste 300 000 kroner	10 pst.
Av overskytende beløp	30 pst.

Forslag

til vedtak om CO₂-avgift i petroleumsvirksomheten på kontinentalsokkelen for budsjetterminen 2004

Fra 1. januar 2004 skal det i henhold til lov 21. desember 1990 nr. 72 om avgift på utslipp av CO₂ i petroleumsvirksomhet på kontinentalsokkelen betales CO₂-avgift til statskassen etter følgende satser:

- a) for gass 76 øre pr. standardkubikkmeter,
- b) for olje eller kondensat 76 øre pr. liter.

For mineralske produkter som omfattes av bokstav b), og som er avgiftsbelagt etter Stortingets vedtak om CO₂-avgift på mineralske produkter, skal satsen være 46 øre pr. liter.

Forslag

til vedtak om merverdiavgift for budsjetterminen 2004 (kap. 5521, post 70)

§ 1

1. Fra 1. januar 2004 skal det betales 24 pst. avgift etter bestemmelsene i lov 19. juni 1969 nr. 66 om merverdiavgift.
2. Fra 1. januar 2004 skal det betales 11,11 pst. avgift av omsetning som nevnt i lov 19. juni 1969 nr. 66 om merverdiavgift § 39 og godtgjørelse som nevnt i samme lov § 41.

§ 2

Fra 1. januar 2004 skal det betales 12 pst. avgift etter bestemmelsene i lov 19. juni 1969 nr. 66 om merverdiavgift for næringsmidler. Som næringsmidler anses enhver mat- eller drikkevare og enhver annen vare som er bestemt til å konsumeres av mennesker, unntatt:

- a) legemidler,
- b) vann fra vannverk,
- c) tobakkvarer,
- d) alkoholholdige drikkevarer.

§ 3

1. Fra 1. januar 2004 skal det betales 6 pst. avgift etter bestemmelsene i lov 19. juni 1969 nr. 66 om merverdiavgift for kringkastingsselskap under utøvelse av allmennkringkasting som er finansiert av kringkastingavgift som nevnt i kringkastingstingsloven § 6–4.
2. Fra 1. mars 2004 skal det betales 6 pst. avgift etter bestemmelsene i lov 19. juni 1969 nr. 66 om merverdiavgift for:
 - a) Tjenester som gjelder persontransport.
 - b) Formidling av tjenester som nevnt i bokstav a.
 - c) Transport av kjøretøy på ferge eller annet fartøy på innenlands veisamband.

§ 4

Departementet kan gi nærmere forskrifter om avgrensning av avgiftsplikten.

Forslag til vedtak om særavgifter til statskassen for budsjetterminen 2004

Om avgift på alkohol (kap. 5526, post 71 og 72)

§ 1

Fra 1. januar 2004 skal det i henhold til lov 19. mai 1933 nr. 11 om særavgifter betales avgift til statskassen ved innførsel eller innenlandsk tilvirkning av sprit, isopropanol, brennevin, vin, fruktvin, mjød og øl mv. med følgende beløp:

- A. Brennevinsbasert drikk med alkoholstyrke over 0,7 volumprosent:
 - kr 5,40 pr. volumprosent og liter.
- B. Annen alkoholholdig drikk:
 - 1. med alkoholstyrke over 4,75 til volumprosent alkohol; kr 3,52 pr. volumprosent og liter.
 - 2. med alkoholstyrke;
 - a. til og med 0,7 volumprosent alkohol avgiftslegges etter regelverket for alkoholfrie drikkevarer,
 - b. over 0,7 til og med 2,75 volumprosent alkohol: kr 2,41 pr. liter,
 - c. over 2,75 til og med 3,75 volumprosent alkohol: kr 9,11 pr. liter,
 - d. over 3,75 til og med 4,75 volumprosent alkohol: kr 15,77 pr. liter.

Departementet kan gi forskrifter om den avgiftspliktige alkoholstyrken. Alkohol i essenser som innføres, avgiftsbelegges etter de satser og regler som gjelder for sprit og isopropanol, jf. § 2 bokstav e. Departementet kan bestemme at det skal betales avgift på alkoholen også i andre varer til fortæring mv. som innføres.

Satsene i avsnittene foran gjelder også varer som ved kjøp eller som gave innføres med samtykke gitt i medhold av alkohollovgivningen.

Departementet kan gi forskrifter om forenklet avgiftsberegning for varer som reisende innfører til personlig bruk utover avgiftsfri kvote.

§ 2

Det gis fritak, refusjon eller ytes tilskudd for avgift på varer som:

- a) selges til eller innføres av utenlandske diplomatiske og konsulære tjenestemenn som nyter personlig tollfrihet,

- b) selges eller innføres til Den nordiske investeringsbanken og som er nødvendig for bankens offisielle virksomhet,
- c) fra tilvirkers eller importørs lager
 - 1. utføres til utlandet,
 - 2. leveres som proviant mv. til bruk eller salg om bord i fartøyer eller luftfartøyer i utenriks fart, eller leveres til bruk i forbindelse med utforskning og utnytting av undersjøiske naturforekomster i havområder utenfor norsk territorialgrense, etter de samme bestemmelser som gjelder for toll,
 - 3. legges inn på tollager, når varene er bestemt til utførsel eller til bruk som nevnt i tolltariffens innledende bestemmelser § 24 nr. 1,
 - 4. kommer i retur
- d) brukes ved framstilling av essenser i tilfelle som nevnt i punkt c,
- e) leveres til teknisk, vitenskapelig eller medisinsk bruk og som er gjort utjenlig til drikk (denaturert) eller på annen måte finnes garantert mot å bli brukt til drikk,
- f) bringes med som reisegods eller reiseutstyr til personlig bruk,
- g) brukes som råstoff eller hjelpemiddel ved framstilling av alkoholholdige ferdigvarer. Fritaket gjelder kun avgift på alkohol i essenser mv. som innføres,
- h) selges til eller innføres av NATO eller NATOs hovedkvarter, styrker eller personell i den utstrekning dette følger av internasjonale avtaler Norge er forpliktet av. Fritaket omfatter på tilsvarende vilkår også styrker fra landene som deltar i Partnerskap for Fred,
- i) fremstilles ved ikke ervervsmessig produksjon. Fritaket gjelder kun øl og vin til eget bruk. Departementet kan gi forskrifter om avgrensning av og vilkår for fritak.

§ 3

Departementet kan gi forskrifter om grunnlaget for avgiften og om avrunding av avgiftsbeløpene.

§ 4

Oppstår det tvil om omfanget av avgiftsplikten, avgjøres spørsmålet av departementet.

§ 5

Departementet kan frita for eller sette ned avgiften når det oppstår enkelttilfeller eller situasjoner som ikke var overveiet da avgiftsvedtaket ble truffet og når avgiften i det spesielle enkelttilfellet får en utilsiktet virkning.

§ 6

Departementet kan gi forskrifter om at skyldig avgiftsbeløp og tilgodebeløp som er lavere enn en nærmere fastsatt grense, ikke skal betales eller tilbakebetales.

Om avgift på tobakkvarer (kap. 5531, post 70)

§ 1

Fra 1. januar 2004 skal det i henhold til lov 19. mai 1933 nr. 11 om særavgifter betales avgift til statskassen etter følgende satser av:

- a. Sigarer: kr 1,77 pr. gram av pakningens nettovekt.
Vekten av fastmunnstykke skal tas med i den nettovekt som danner grunnlaget for beregning av avgiften.
- b. Sigaretter: kr 1,77 pr. stk.
Med én sigarett menes en sigarett som har en lengde til og med 90 mm, som to regnes sigaretten dersom den har en lengde på over 90 mm, men maks 180 mm, osv.
Filter og munnstykke tas ikke med ved beregningen av lengden.
- c. Røyketobakk, karvet skråtobakk, rå-tobakk i forbrukerpakning: kr 1,77 pr. gram av pakningens nettovekt.
- d. Skråtobakk: kr 0,57 pr. gram av pakningens nettovekt.
- e. Snus: kr 0,57 pr. gram av pakningens nettovekt.
- f. Sigarettpapir og sigarettthylser: kr 0,027 pr. stk. av innholdet i pakningen.
Departementet kan gi forskrifter om en forenklet avgiftsberegning for varer som reisende innfører til personlig bruk utover avgiftsfri kvote.

§ 2

Varer som er ment – eller som departementet finner er tjenlig – som erstatning for forannevnte varer, kan undergis avgiftsplikt etter nærmere bestemmelse av departementet. Når slik avgiftsplikt blir pålagt, skal avgiften svares med beløp som så vidt mulig motsvarer avgiften etter § 1 for tilsvarende tobakkvare.

§ 3

Det gis fritak, refusjon eller ytes tilskudd for avgift på varer som:

- a. Selges til eller innføres av utenlandske diplomatiske og konsulære tjenestemenn som nyter personlig tollfrihet.
- b. Selges eller innføres til Den nordiske investeringsbanken og som er nødvendig for bankens offisielle virksomhet.
- c. Fra/til tilvirkers eller importørs lager
 1. utføres til utlandet,
 2. leveres som proviant mv. til bruk eller salg om bord i fartøyer eller luftfartøyer i utenriks fart, eller leveres til bruk i forbindelse med utforskning og utnyttning av undersjøiske naturforekomster i havområder utenfor norsk territorialgrense, etter de samme bestemmelser som gjelder for toll,
 3. legges inn på tollager, når varene er bestemt til utførsel eller til bruk som nevnt i tolltariffens innledende bestemmelser § 24 nr. 1,
 4. kommer i retur.
- d. Kvalitetsprøves og forbrukes i fabrikker eller på lager.
- e. Bringes med som reisegods eller reiseutstyr til personlig bruk.
- f. Selges til eller innføres av NATO eller NATOs hovedkvarter, styrker eller personell i den utstrekning dette følger av internasjonale avtaler Norge er forpliktet av. Fritaket omfatter på tilsvarende vilkår også styrker fra landene som deltar i Partnerskap for Fred.

Departementet kan gi forskrifter om avgrensning av og vilkår for fritak.

§ 4

Departementet kan gi forskrifter om grunnlaget for avgiften og om avrunding av avgiftsbeløpene.

§ 5

Oppstår det tvil om omfanget av avgiftsplikten, avgjøres spørsmålet av departementet.

§ 6

Departementet kan frita for eller sette ned avgiften når det oppstår enkelttilfeller eller situasjoner som ikke var overveiet da avgiftsvedtaket ble truffet og når avgiften i det spesielle enkelttilfellet får en utilsiktet virkning.

§ 7

Departementet kan gi forskrifter om avgrensning og utfylling av bestemmelsene i §§ 1 og 2.

§ 8

Departementet kan gi forskrifter om at skyldig avgiftsbeløp og tilgodebeløp som er lavere enn en nærmere fastsatt grense, ikke skal betales eller tilbakebetales.

Om avgift på motorvogner mv. (kap. 5536)

I. Engangsavgift på motorvogner mv. (kap. 5536, post 71)

§ 1

Fra 1. januar 2004 skal det i henhold til lov 19. juni 1959 nr. 2 om avgifter vedrørende motorkjøretøyer og båter betales avgift til statskassen:

1. ved første gangs registrering av motorvogner i det sentrale motorvognregisteret,
2. når betingelsene for avgiftsfrihet eller avgiftsnedsettelse ved første gangs registrering ikke lenger er oppfylt,
3. når en motorvogn som ikke tidligere er registrert her i landet urettmessig tas i bruk uten slik registrering,
4. når oppbygget motorvogn tas i bruk før ny registrering.

§ 2

Avgiften betales etter følgende avgiftsgrupper og satser:

Avgiftsgruppe a:

1. Personbiler,
 2. varebiler klasse 1 og
 3. busser under 6 meter med inntil 17 seteplasser:
kr 34,00	pr. kg av de første 1 150 kg av egenvekten,
kr 68,00	pr. kg av de neste 250 kg av egenvekten,
kr 136,01	pr. kg av de neste 100 kg av egenvekten,
kr 158,18	pr. kg av resten (vektavgift),
dessuten:	
kr 10,04	pr. cm ³ av de første 1 200 cm ³ av slagvolumet,
kr 26,28	pr. cm ³ av de neste 600 cm ³ av slagvolumet,

kr 61,82	pr. cm ³ av de neste 400 cm ³ av slagvolumet,
kr 77,23	pr. cm ³ av resten (slagvolumavgift),
dessuten:	
kr 131,33	pr. kW av de første 65 kW av motoreffekten,
kr 479,00	pr. kW av de neste 25 kW av motoreffekten,
kr 958,30	pr. kW av de neste 40 kW av motoreffekten,
kr 1621,68	pr. kW av resten (motoreffektavgift).

Avgiftsgruppe b:

Varebiler klasse 2:
20 pst. av avgiften under avgiftsgruppe a.

Avgiftsgruppe c:

Campingbiler:
13 pst. av avgiften under avgiftsgruppe a.

Avgiftsgruppe d:

Kombinerte biler med tillatt totalvekt inntil 7 500 kg:
55 pst. av avgiften under avgiftsgruppe a.

Avgiftsgruppe e:

Beltebiler:
36 pst. av verdiavgiftsgrunnlaget.

Avgiftsgruppe f:

Motorsykler:
kr 9029 pr. stk (stykkavgift),
dessuten:

kr 0	pr. cm ³ av de første 125 cm ³ av slagvolumet,
kr 31,02	pr. cm ³ av de neste 775 cm ³ av slagvolumet,
kr 68,00	pr. cm ³ av resten (slagvolumavgift),

dessuten:

kr 0 pr. kW av de første 11 kW av motoreffekten,

kr 401,81 pr. kW av resten (motoreffektavgift).

Avgiftsgruppe g:

Beltemotorsykler (snøscootere):

kr 12,73 pr. kg av de første 100 kg av egenvekten,

kr 25,45 pr. kg av de neste 100 kg av egenvekten,

kr 50,89 pr. kg av resten (vektavgift),

dessuten:

kr 2,66 pr. cm³ av de første 200 cm³ av slagvolumet,

kr 5,30 pr. cm³ av de neste 200 cm³ av slagvolumet,

kr 10,60 pr. cm³ av resten (slagvolumavgift),

dessuten:

kr 33,93 pr. kW av de første 20 kW av motoreffekten,

kr 67,85 pr. kW av de neste 20 kW av motoreffekten,

kr 135,70 pr. kW av resten (motoreffektavgift).

Avgiftsgruppe h:

Motorvogner i avgiftsgruppe a, som ved første gangs registrering her i landet blir registrert på løyveinnehaver til bruk som ordinær drosje (ikke reserve- eller erstatningsdrosje) eller for transport av funksjonshemmede:

40 pst. av avgiften under avgiftsgruppe a.

Avgiftsgruppe i:

Avgiftspliktige motorvogner som er 30 år eller eldre:

kr 2 973.

Avgiftsgruppe j:

Busser under 6 meter med inntil 17 sitteplasser, hvorav minst 10 er fastmontert i fartsretningen:

35 pst. av avgiften under avgiftsgruppe a.

§ 3

Av motorvogner i avgiftsgruppe a – d og g – j skal det i tillegg til avgiften under § 2 svares en vrakpantavgift på kr 1 300 pr. motorvogn. Avgiften inngår ikke i beregningsgrunnlaget for merverdiavgiften.

Departementet kan gi forskrifter om refusjon av vrakpantavgift for motorvogn som utføres til utlandet.

§ 4

Ved beregning av avgift basert på egenvekt, slagvolum og motoreffekt benyttes de tekniske data som skal fastsettes i forbindelse med motorvog-

nens typegodkjenning og/eller skal fremkomme i motorvognens norske vognkort.

Verdiavgiftsgrunnlaget er ved innenlandsk tilvirkning prisen fra produsent og ved innførsel tollverdien.

Fra de nevnte regler gjøres det unntak for følgende grupper:

1. Motorvogner som har vært registrert i utlandet før registrering her i landet.
2. Motorvogner som benytter stempeldrevet forbrenningsmotor i kombinasjon med elektrisk motor (hybridbiler) til framdrift. For slike motorvogner inngår verken effekten knyttet til den elektriske motoren eller vekten av elektromotor og batteripakke i avgiftsgrunnlaget.

Departementet kan gi forskrifter om fastsettelse av avgiften for disse grupper og om fradrag for bruk o.l.

§ 5

Departementet kan gi forskrifter om hvilken avgiftsgruppe den enkelte motorvogn skal henføres under.

Oppstår det avgiftsmessig tvil om hvilken avgiftsgruppe den enkelte motorvogn skal henføres under, avgjøres dette av departementet med bindende virkning.

§ 6

Det gis fritak, refusjon eller ytes tilskudd for avgift på:

1. Motorvogner som registreres på kjennemerker med gule tegn på blå reflekterende bunn.
2. Motorvogner registrert på Den nordiske investeringsbanken og som er nødvendig for bankens offisielle virksomhet.
3. Motorvogner som registreres på NATO eller NATOs hovedkvarter, styrker eller personell i den utstrekning dette følger av internasjonale avtaler Norge er forpliktet av. Fritaket omfatter på tilsvarende vilkår også styrker fra landene som deltar i Partnerskap for Fred.
4. Lett pansrete motorvogner til offentlig bruk.
5. Motorvogner til bruk utelukkende som banekjøretøy og i rally, samt motorsykler til bruk utelukkende i trial- og endurukonkurranseskjøring.
6. Ambulanser, herunder leilighetsambulanser.
7. Begravelseskjøretøy.
8. Beltemotorsykler som ved første gangs registrering her i landet blir registrert på humanitær institusjon som skal nytte kjøretøyet i ambulansetjeneste.
9. Motorvogner som bare bruker elektrisitet til framdrift.

10. Busser som ved første gangs registrering her i landet blir registrert på:

a) innehaver av løyve etter §§ 6 eller 9 i lov 21. juni 2002 nr. 45 om yrkestransport med motorvogn og fartøy, eller som er utleiet på kontrakt med varighet på ett år eller mer til innehaver av slikt løyve. Fritaket gjelder også busser som utfører rutetransport basert på kontrakt med varighet på ett år eller mer inngått med myndighet eller selskap som innehar slikt ruteløyve.

b) institusjon eller organisasjon som tilbyr transport av funksjonshemmede mv.

11. Motorvogner som innføres som arvegods.

12. Beltevogner til Forsvaret.

13. Spesialutrustede kjøretøy til bruk for brannvesenet.

Departementet kan gi forskrifter om avgrensning av og vilkår for fritak.

§ 7

Departementet kan gi forskrifter om tilbakebetaling av tilskuddsbeløp og om tilleggsberegning av særavgift og merverdiavgift hvor det:

1. innen 3 år regnet fra registreringen skjer opphør av bruken av bil som drosje eller for transport av funksjonshemmede, jf. § 2 avgiftsgruppe h,
2. innen 1 år regnet fra registreringen skjer opphør av bruken av buss i tilfelle som er gitt avgiftsfritak etter § 6 nr. 10.

§ 8

Departementet kan gi forskrifter om betaling av avgifter ved endring av en motorvogns avgiftsmessige status til en avgiftsgruppe med høyere avgiftsats, og om hva som skal anses som slik endring.

Departementet kan gi forskrifter om betaling av avgifter dersom det foretas endringer av en motorvogn som har betydning for grunnlaget for beregning av avgiften, og om hva som skal anses som en slik endring.

§ 9

Departementet kan gi forskrifter om grunnlaget for avgiften og om avrunding av avgiftsbeløpene.

§ 10

Oppstår det tvil om omfanget av avgiftsplikten, avgjøres spørsmålet av departementet.

§ 11

Departementet kan frita for eller sette ned avgiften når det oppstår enkelttilfeller eller situasjoner som ikke var overveiet da avgiftsvedtaket ble truffet

og når avgiften i det spesielle enkelttilfellet får en utilsiktet virkning eller også ellers en klart urimelig virkning.

§ 12

Departementet kan gi forskrifter om at skyldig avgiftsbeløp og tilgodebeløp som er lavere enn en nærmere fastsatt grense, ikke skal betales eller tilbakebetales.

II. Årsavgift (kap. 5536, post 72)

§ 1

For 2004 betales i henhold til lov 19. juni 1959 nr. 2 om avgifter vedrørende motorkjøretøyer og båter avgift til statskassen med:

1. kr 2 405 av:
 - a) personbiler med tillatt totalvekt mindre enn 12 000 kg,
 - b) varebiler,
 - c) campingbiler med tillatt totalvekt mindre enn 12 000 kg,
 - d) busser under 6 meter med inntil 17 seteplasser (minibusser),
 - e) kombinerte biler med tillatt totalvekt mindre enn 7 500 kg,
 - f) årsprøvekjennermerker for kjøretøy.
2. kr 920 av campingtilhengere med egenvekt over 350 kg.
3. kr 1 200 av motorsykler; trehjuls, lette, mellomtunge og tunge.
4. kr 1 395 av:
 - a) følgende kjøretøy med tillatt totalvekt fra 3 500 kg inntil 12 000 kg:
 - lastebiler
 - trekkbiler,
 - b) kombinerte biler med tillatt totalvekt fra 7 500 kg inntil 12 000 kg,
 - c) busser med tillatt totalvekt mindre enn 12 000 kg som ikke faller inn under nr. 1 bokstav d.

§ 2

Unntatt fra avgiftsplikt er:

- a) Kjøretøy som er registrert på kjennemerker med gule tegn på blå reflekterende bunn.
- b) Motorvogn som er registrert på Den nordiske investeringsbanken og som er nødvendig for bankens offisielle virksomhet.
- c) Motorvogn som er registrert på innehaver av løyve etter § 9 i lov 21. juni 2002 nr. 45 om yrkestransport med motorvogn eller fartøy som drosje (ikke reserve- eller erstatningsdrosje) eller for transport av funksjonshemmede.
- d) Motorvogn som er registrert på innehaver av løyve etter § 6 i lov 21. juni 2002 nr. 45 om

yrkestransport med motorvogn eller fartøy, eller som er utleiet på kontrakt med varighet på ett år eller mer til innehaver av slikt løyve. Fritaket gjelder også motorvogn som utfører rute-transport basert på kontrakt med varighet på ett eller mer inngått med myndighet eller selskap som innehar slikt ruteløyve.

- e) Motorvogn som er godkjent og registrert som ambulans (herunder leilighetsambulans) eller registrert som begravelleskjøretøy på begravellesbyrå o.l.
- f) Kjøretøy som er registrert på kjennemerker med lysegule typer på sort bunn.
- g) Kjøretøy som er 30 år eller eldre.
- h) Kjøretøy som dokumenteres levert senest innen avgiftens forfall til godkjent oppsamlingsplass for bilvrak eller til bilopphuggeri for vraking/hugging.
- i) Kjøretøy som er registrert på NATO eller NATOs hovedkvarter, styrker eller personell i den utstrekning dette følger av internasjonale avtaler Norge er forpliktet av. Fritaket omfatter på tilsvarende vilkår også styrker fra landene som deltar i Partnerskap for Fred.
- j) Kjøretøy som drives kun med elektrisk strøm (el-biler).

Departementet kan gi forskrifter om avgrensning av og vilkår for fritak.

§ 3

For kjøretøy som er registrert pr. 1. januar eller som blir registrert i 1. halvår, og for årsprøvekjennermerker som er tildelt pr. 1. januar eller som blir tildelt i 1. halvår, skal det svares full avgift.

På vilkår departementet kan fastsette, skal det svares halv avgift på kjøretøy som:

- 1. dokumenteres levert til godkjent oppsamlingsplass for bilvrak eller til bilopphuggeri for vraking/hugging i første halvår, men etter avgiftens forfall,
- 2. registreres eller tildeles årsprøvekjennermerker i annet halvår.

§ 4

Avgift som ikke er betalt innen forfall, forhøyes med kr 250. Departementet kan gi forskrifter om innkreving av tilleggsavgiften.

§ 5

Oppstår det tvil om omfanget av avgiftsplikten, avgjøres spørsmålet av departementet.

§ 6

Departementet kan frita for eller sette ned avgiften når det oppstår enkelttilfeller eller situasjoner

som ikke var overveiet da avgiftsvedtaket ble truffet og når avgiften i det spesielle enkelttilfellet får en utilsiktet virkning.

§ 7

Departementet kan gi forskrifter om at skyldig avgiftsbeløp og tilgodebeløp som er lavere enn en nærmere fastsatt grense, ikke skal betales eller tilbakebetales.

§ 8

Departementet kan gi forskrifter om at betalt årsavgift kan refunderes i tilfelle der motorkjøretøy stjeles i løpet av avgiftsåret.

III. Vektårsavgift (kap. 5536, post 73)

§ 1

Fra 1. januar 2004 skal det i henhold til lov 19. juni 1959 nr. 2 om avgifter vedrørende motorkjøretøyer og båter betales årsavgift til statskassen på innenlandsregistrerte kjøretøy på minst 12 000 kg etter følgende satser (kroner):

1. Vektgradert årsavgift

A. Motorkjøretøyer

Avgiftsgruppe	Luftfjæring	Annet fjærings-system
<i>2 aksler</i>		
12 000 – 12 999 kg	0	277
13 000 – 13 999 kg	277	769
14 000 – 14 999 kg	769	1 081
15 000 – og over	1 081	2 449
<i>3 aksler</i>		
12 000 – 14 999 kg	0	0
15 000 – 16 999 kg	277	483
17 000 – 18 999 kg	483	992
19 000 – 20 999 kg	992	1 287
21 000 – 22 999 kg	1 287	1 983
23 000 – og over	1 983	3 083
<i>Minst 4 aksler</i>		
12 000 – 24 999 kg	1 287	1 305
25 000 – 26 999 kg	1 305	2 038
27 000 – 28 999 kg	2 038	3 234
29 000 – og over	3 234	4 798

B. Kombinasjoner av kjøretøy (vogntog)

Avgiftsgruppe	Luft- fjæring	Annet fjærings- system	Avgiftsgruppe	Luft- fjæring	Annet fjærings- system
<i>2 + 1 aksler</i>			<i>Minst 3+1 aksler</i>		
12 000 – 13 999 kg	0	0	16 000 – 24 999 kg	268	624
14 000 – 15 999 kg	0	0	25 000 – 25 999 kg	624	1 027
16 000 – 17 999 kg	0	125	26 000 – 27 999 kg	1 027	1 511
18 000 – 19 999 kg	125	285	28 000 – 28 999 kg	1 511	1 823
20 000 – 21 999 kg	285	670	29 000 – 30 999 kg	1 823	2 994
22 000 – 22 999 kg	670	866	31 000 – 32 999 kg	2 994	4 155
23 000 – 24 999 kg	866	1 564	33 000 – og over	4 155	6 309
25 000 – 27 999 kg	1 564	2 742	<i>Minst 3 + 2 aksler</i>		
28 000 kg og over	2 742	4 812	16 000 – 37 999 kg	2 921	4 058
<i>2 + 2 aksler</i>			38 000 – 40 000 kg	4 058	5 612
16 000 – 24 999 kg	268	624	Over 40 000 kg	5 612	8 302
25 000 – 25 999 kg	624	1 027	<i>Minst 3 + minst 3 aksler</i>		
26 000 – 27 999 kg	1 027	1 511	16 000 – 37 999 kg	1 662	2 012
28 000 – 28 999 kg	1 511	1 823	38 000 – 40 000 kg	2 012	3 002
29 000 – 30 999 kg	1 823	2 994	Over 40 000 kg	3 002	4 782
31 000 – 32 999 kg	2 994	4 155			
33 000 kg og over	4 155	6 309			
<i>2 + minst 3 aksler</i>					
16 000 – 37 999 kg	3 306	4 602			
38 000 – 40 000 kg	4 602	6 256			
Over 40 000 kg	6 256	8 498			

og

2. Miljødifferensiert årsavgift for dieseldrevne kjøretøy

Vektklasser	Avgasskravnivå			
	Ikke EURO	EURO I	EURO II	EURO III
12 000 – 19 999 kg	5 885	3 270	2 288	0
20 000 kg og over	10 463	5 994	4 250	0

§ 2

Departementet kan gi forskrifter om hvilke fjæringssystemer som kan likestilles med luftfjæring og om fastsettelse av avgasskravnivå, herunder om krav til dokumentasjon for registreringsår og avgasskravnivå.

Departementet kan også gi forskrifter om etterberegning av avgift dersom det viser seg at et kjøretøy ikke oppfyller de krav til avgassutslipp som lå til grunn for beregning av avgiften.

§ 3

Departementet kan gi forskrifter om betaling av avgift for utenlandsregistrerte kjøretøy etter antall døgn de befinner seg i Norge (døgnavgift), herunder fastsette høyere døgnavgift for kjøretøy som er

registrert i et land som krever høyere bruksavgifter av norske kjøretøy enn av dette lands kjøretøy, samt treffe gjensidige avtaler med andre land om fritak for eller nedsettelse av døgnavgiften.

§ 4

Grunnlaget for avgiften er den vekt som er oppgitt som tillatt totalvekt i motorvognregisteret, for semitrailere den del av totalvekten som faller på semitrailerens aksler. Departementet kan gi forskrifter om at avgiftsgrunnlaget kan settes lavere enn kjøretøyets totalvekt.

Hvis kjøretøyets totalvekt ikke direkte går frem av vognkortet, settes totalvekten til summen av kjøretøyets egenvekt og tillatt (registrert) lasteevne.

§ 5

Følgende kjøretøy er fritatt for vektgradert og miljødifferensiert årsavgift:

- a) traktorer,
- b) kjøretøy registrert på kjennemerker med lysegule typer på sort bunn,
- c) motorredskaper,
- d) kjøretøy som er registrert på innehaver av løyve etter §§ 4 eller 6 i lov 21. juni 2002 nr. 45 om yrkestransport med motorvogn eller fartøy, eller som er utleiet på kontrakt med varighet på ett år eller mer til innehaver av slikt løyve. Fritaket gjelder også motorvogn som utfører rutetransport basert på kontrakt med varighet på ett år eller mer inngått med myndighet eller selskap som innehar slikt ruteløyve. Som turvogn menes i denne sammenheng busser med over 8 sitteplasser i tillegg til fører sete og tillatt totalvekt over 5 000 kg,
- e) kjøretøy som er 30 år eller eldre. Fritaket gjelder ikke tilhengere,
- f) kjøretøy som i forbindelse med transport av gods fraktes på jernbane (kombinert godstransport),
- g) kjøretøy som er registrert på NATO eller NATOs hovedkvarter, styrker eller personell i den utstrekning dette følger av internasjonale avtaler Norge er forpliktet av. Fritaket omfatter på tilsvarende vilkår også styrker fra landene som deltar i Partnerskap for Fred.

Departementet kan gi forskrifter om avgrensning av og vilkår for fritak.

§ 6

Departementet kan gi forskrifter om utskrivning av avgiften i flere terminer, og om forholdsmessig beregning av avgiften ved avregistrering, vraking og omregistrering.

Departementet kan gi forskrifter om betaling av avgift basert på en dagsats på 2 pst. av full vektårsavgift med et fastsatt minstebeløp.

§ 7

Departementet kan gi forskrifter om grunnlaget for avgiften og om avrunding av avgiftsbeløpene.

§ 8

Oppstår det tvil om omfanget av avgiftsplikten, avgjøres spørsmålet av departementet.

§ 9

Departementet kan frita for eller sette ned avgiften når det oppstår enkelttilfeller eller situasjoner som ikke var overveiet da avgiftsvedtaket ble truffet og når avgiften i det spesielle enkelttilfellet får en utilsiktet virkning.

§ 10

Departementet kan gi forskrifter om at skyldig avgiftsbeløp og tilgodebeløp som er lavere enn en nærmere fastsatt grense, ikke skal betales eller tilbakebetales.

IV. Omregistreringsavgift (kap. 5536, post 75)

§ 1

Fra 1. januar 2004 skal det i henhold til lov 19. juni 1959 nr. 2 om avgifter vedrørende motorkjøretøyer og båter betales avgift til statskassen ved omregistrering av nedenfor nevnte, tidligere her i landet registrerte motorvogner og tilhengere med følgende beløp:

	Registreringsår				
	2004 og 2003 kr	2002 kr	2001 kr	2000 til 1993 kr	1992 og eldre kr
a. Mopeder. Motorsykler. Beltemotorsykler.					
1. Mopeder	550	550	550	550	550
2. Motorsykler og beltemotorsykler med motor til og med 250 cm ³ slagvolum	1 569	1 569	1 569	1 569	1 367
3. Motorsykler og beltemotorsykler med motor over 250 cm ³ slagvolum	2 615	2 615	2 615	2 615	1 367

	Registreringsår				
	2004 og 2003 kr	2002 kr	2001 kr	2000 til 1993 kr	1992 og eldre kr
b. Personbiler. Busser.					
Egenvekt (typegodkjent):					
1. t.o.m. 800 kg	7 683	5 820	4 387	2 932	1 367
2. over 800 kg t.o.m. 1 200 kg	10 490	8 158	6 038	4 186	1 367
3. over 1 200 kg t.o.m. 1 600 kg	15 084	11 716	8 566	5 820	1 367
4. over 1 600 kg	19 536	15 084	11 029	7 528	1 367
c. Lastebiler. Trekkbiler. Varebiler. Kombinerte biler. Campingbiler. Beltebiler.					
Egenvekt (typegodkjent):					
1. t.o.m. 1 000 kg	6 239	4 801	3 766	2 398	1 367
2. over 1 000 kg t.o.m. 2 000 kg	9 525	7 738	5 760	3 977	1 367
3. over 2 000 kg t.o.m. 3 000 kg	12 547	10 035	7 450	5 096	1 367
4. over 3 000 kg t.o.m. 4 000 kg	17 272	13 811	10 358	6 957	6 957
5. over 4 000 kg t.o.m. 5 000 kg	22 207	17 716	13 318	8 880	8 880
6. over 5 000 kg	26 810	21 492	16 064	10 803	10 803
d. Biltilhengere, herunder semitrailere og campingtilhengere, med egenvekt over 350 kg.					
Egenvekt (typegodkjent):					
1. over 350 kg t.o.m. 1 000 kg	6 234	4 800	3 766	2 398	2 398
2. over 1 000 kg t.o.m. 2 000 kg	7 198	5 760	4 387	2 812	2 812
3. over 2 000 kg t.o.m. 3 000 kg	8 719	7 017	5 262	3 510	3 510
4. over 3 000 kg t.o.m. 4 000 kg	11 596	9 208	7 088	4 608	4 608
5. over 4 000 kg t.o.m. 5 000 kg	16 343	13 157	9 870	6 526	6 526
6. over 5 000 kg	21 575	16 941	12 669	8 444	8 444

§ 2

Det gis fritak eller refusjon av avgift ved omregistrering av kjøretøy:

1. ved ren navneendring (bevilling for/registrering av navnebytte må foreligge),
2. på ektefelle,
3. mellom foreldre og barnsom arv (fullt skifte),
4. som er 30 år eller eldre,
5. som utloddes og som tidligere har vært registrert på utlodderen,
6. som skal registreres på kjennemerker med gule tegn på blå reflekterende bunn,
7. på NATO eller NATOs hovedkvarter i Norge, styrker eller personell i den utstrekning dette følger av internasjonale avtaler Norge er forpliktet av. Fritaket omfatter på tilsvarende vilkår også styrker fra landene som deltar i Partnerskap for Fred,

8. som registreres på Den nordiske investeringsbanken og som er nødvendig for bankens offisielle virksomhet,
 9. som har vært registrert på samme eier i 2 måneder eller mindre (samlet påskiltings-/registreringstid),
 10. som tas tilbake av selger som følge av hevet kjøp etter kjøpslovens bestemmelser,
 11. ved fusjon mellom aksjeselskaper,
 12. ved omdannelse av virksomheter når tidligere og ny(e) eier(e) er identiske,
 13. ved sletting av registrert eier eller medeier i motorvognregisteret.
- Departementet kan gi forskrifter om avgrensning av og vilkår for fritak.

§ 3

Oppstår det tvil om omfanget av avgiftsplikten, avgjøres spørsmålet av departementet.

§ 4

Departementet kan frita for eller sette ned avgiften når det oppstår enkelttilfeller eller situasjoner som ikke var overveiet da avgiftsvedtaket ble truffet og når avgiften i det spesielle enkelttilfellet får en utilsiktet virkning.

§ 5

Departementet kan gi forskrifter om at skyldig avgiftsbeløp og tilgodebeløp som er lavere enn en nærmere fastsatt grense, ikke skal betales eller tilbakebetales.

V. Avgift på bensin (kap. 5536, post 76)

§ 1

Fra 1. januar 2004 skal det i henhold til lov 19. mai 1933 nr. 11 om særavgifter betales avgift til statskassen på bensin. Avgift betales med følgende beløp pr. liter:

- a) for blyholdig bensin: kr 4,80,
- b) for blyfri bensin: kr 3,96.

Avgiften kommer i tillegg til avgift som skal betales i henhold til Stortingets vedtak om CO₂-avgift på mineralske produkter.

Departementet kan gi forskrifter om hvilke produkter som omfattes av avgiftsplikten og om avgrensing og utfylling av reglene i denne bestemmelsen. Departementet kan videre gi forskrifter om at det skal betales avgift av annet flytende brennstoff som anses anvendelig som motordrivstoff. Departementet avgjør hva som er anvendelig som motordrivstoff.

§ 2

Det gis fritak, refusjon eller ytes tilskudd for avgift på bensin til følgende anvendelsesområder:

- a) Utførsel.
- b) Fly, unntatt Forsvarets fly.
- c) Diplomater m.m.
- d) Nødvendig bruk i Den nordiske investeringsbankens offisielle virksomhet.
- e) Teknisk og medisinsk formål.
- f) Som har tilknytning til utnyttelse av naturforekomster i havområder utenfor norsk territorialgrense.

g) Båter og snøscootere i veiløse strøk.

h) Legges inn på tollager, når varene er bestemt til utførsel eller til bruk som nevnt i tolltariffens innledende bestemmelser § 24 nr. 1.

i) Reisegods og reiseutstyr.

j) Motorsager og andre arbeidsredskaper med 2-taktsmotor der den benyttede bensin har særlige helse- og miljømessige egenskaper.

k) Bensin gjenvunnet i VRU-anlegg (Vapour Recovery Unit).

l) NATO eller NATOs hovedkvarter i Norge, styrker eller personell i den utstrekning dette følger av internasjonale avtaler Norge er forpliktet av. Fritaket omfatter på tilsvarende vilkår også styrker fra landene som deltar i Partnerskap for Fred.

m) Kommer i retur til registrert virksomhets lager. Departementet kan gi forskrifter om avgrensing av og vilkår for fritak.

§ 3

I tilfelle misbruk kan departementet nekte avgiftsfritak eller tilskudd for kortere eller lengre tid.

§ 4

Departementet kan gi forskrifter om grunnlaget for avgiften og om avrunding av avgiftsbeløpene.

§ 5

Oppstår det tvil om omfanget av avgiftsplikten, avgjøres spørsmålet av departementet.

§ 6

Departementet kan frita for eller sette ned avgiften når det oppstår enkelttilfeller eller situasjoner som ikke var overveiet da avgiftsvedtaket ble truffet og når avgiften i det spesielle enkelttilfellet får en utilsiktet virkning.

§ 7

Departementet kan gi forskrifter om at skyldig avgiftsbeløp og tilgodebeløp som er lavere enn en nærmere fastsatt grense, ikke skal betales eller tilbakebetales.

VI. Avgift på mineralolje til framdrift av motorvogn (autodieselavgift) (kap. 5536, post 77)

§ 1

Fra 1. januar 2004 skal det i henhold til lov 19. mai 1933 nr. 11 om særavgifter betales avgift til statskassen med kr 3,23 pr. liter mineralolje til framdrift av motorvogn. For mineralolje til framdrift av motorvogn som inneholder 0,005 pst. vekandel svovel eller mindre, betales avgift med kr 2,88 pr. liter. Departementet kan gi forskrifter om hvilke produkter som omfattes av avgiftsplikten og om avgrensning og utfylling av reglene i denne bestemmelsen.

Avgiften kommer i tillegg til avgift som skal betales i henhold til Stortingets vedtak om CO₂- og svovelavgift på mineralske produkter.

§ 2

Når oljer er merket i samsvar med forskrift fastsatt av departementet, skal det ikke ilegges avgift etter § 1 første ledd.

Departementet kan i særskilte enkeltstående tilfeller bestemme at:

- a. fritak for avgiftsplikten kan skje på annen måte enn bruk av merket olje, eller
- b. avgift skal betales ved bruk av merket olje.

§ 3

På vilkår fastsatt av departementet kan det benyttes merket olje:

1. I følgende motorvogner:
 - a) traktorer,
 - b) motorvogner registrert på kjennemerker med lysegule typer på sort bunn,
 - c) motorredskaper,
 - d) tilhørende fremmede lands diplomatiske tjenestemenn som er tilsatt her og er offisielt anmeldt. Det samme gjelder for mineralolje til framdrift av motorvogn som nyttes av utsendt generalkonsul, konsul og visekonsul i

den utstrekning tilsvarende norske tjenestemenn nyter samme fordel i vedkommende fremmede land,

- e) tilhørende Den nordiske investeringsbanken og som er nødvendig for bankens offisielle virksomhet,
 - f) motorvogn tilhørende NATO eller NATOs hovedkvarter i Norge, styrker eller personell i den utstrekning dette følger av internasjonale avtaler Norge er forpliktet av. Fritaket omfatter på tilsvarende vilkår også styrker fra landene som deltar i Partnerskap for Fred.
2. Til annen bruk enn framdrift av motorvogn.

§ 4

Det gis fritak, refusjon eller ytes tilskudd for avgift på autodiesel som bringes med som reisegods eller reiseutstyr til personlig bruk.

Departementet kan gi forskrifter om avgrensning av og vilkår for fritak.

§ 5

Departementet kan gi forskrifter om grunnlaget for avgiften og om avrunding av avgiftsbeløpene.

§ 6

Oppstår det tvil om omfanget av avgiftsplikten, avgjøres spørsmålet av departementet.

§ 7

Departementet kan frita for eller sette ned avgiften når det oppstår enkelttilfeller eller situasjoner som ikke var overveiet da avgiftsvedtaket ble truffet og når avgiften i det spesielle enkelttilfellet får en utilsiktet virkning.

§ 8

Departementet kan gi forskrifter om at skyldig avgiftsbeløp og tilgodebeløp som er lavere enn en nærmere fastsatt grense, ikke skal betales eller tilbakebetales.

Om avgift på båtmotorer (kap. 5537, post 71)

§ 1

Fra 1. januar 2004 skal det i henhold til lov 19. mai 1933 nr. 11 om særavgifter betales avgift til statskassen ved import og innenlandsk tilvirking av båtmotorer (framdriftsmotorer) med kr 132,00 pr. hk. Som båtmotor anses også motorblokker til slike.

Avgiftsplikten gjelder båtmotorer på minst 9 hk. Elektriske motorer er unntatt fra avgiftsplikt.

Departementet kan gi forskrifter om avgrensning og utfylling av denne bestemmelsen.

§ 2

Det gis fritak, refusjon eller ytes tilskudd for avgift på båtmotorer som:

- a. Selges til eller innføres av utenlandske diplomatiske og konsulære tjenestemenn som nyter personlig tollfrihet.
- b. Er nødvendig for Den nordiske investeringsbankens offisielle virksomhet.
- c. Fra tilvirkers, importørs eller forhandlers lager
 1. utføres til utlandet,
 2. legges inn på tollager, når varene er bestemt til utførsel eller til bruk som nevnt i tolltariffens innledende bestemmelser § 24 nr. 1,
 3. leveres til bruk i fartøy registrert i fiskebåttregisteret (dog ikke utenbordsmotorer og hekkaggregater),
 4. leveres til bruk i fartøy mv. registrert i skipsregisteret, med unntak av fritidsbåter,
 5. kommer i retur.
- d. Innføres tollfritt i medhold av tolltariffens innle-

dende bestemmelser § 11, pkt. 10, 12, 13 eller 14 e.

- e. Benyttes i Forsvarets marinefartøy.
- f. Selges til eller innføres av NATO eller NATOs hovedkvarter i Norge, styrker eller personell i den utstrekning dette følger av internasjonale avtaler Norge er forpliktet av. Fritaket omfatter på tilsvarende vilkår også styrker fra landene som deltar i Partnerskap for Fred.

Departementet kan gi forskrifter om avgrensning av og vilkår for fritak.

§ 3

Departementet kan gi forskrifter om grunnlaget for avgiften og om avrundning av avgiftsbeløpene.

§ 4

Oppstår det tvil om omfanget av avgiftsplikten, avgjøres spørsmålet av departementet.

§ 5

Departementet kan fritta for eller sette ned avgiften når det oppstår enkelttilfeller eller situasjoner som ikke var overveiet da avgiftsvedtaket ble truffet og når avgiften i det spesielle enkelttilfellet får en utilsiktet virkning.

§ 6

Departementet kan gi forskrifter om at skyldig avgiftsbeløp og tilgodebeløp som er lavere enn en nærmere fastsatt grense, ikke skal betales eller tilbakebetales.

Om forbruksavgift på elektrisk kraft (kap. 5541, post 70)

§ 1

Fra 1. januar til og med 30. juni 2004 skal det i henhold til lov 19. mai 1933 nr. 11 om særavgifter betales avgift til statskassen på elektrisk kraft som leveres til husholdningsbruk her i landet. Som husholdningsbruk regnes også kraft levert til hytter og fritidshus. Avgiftssatsen er 9,67 øre pr. kWh.

Departementet kan gi forskrifter om avgiftsmessig avgrensning av husholdningsbruk.

Avgift oppkreves ikke for Finnmark og følgende kommuner i Nord-Troms: Karlsøy, Kvæningen, Kåfjord, Lyngen, Nordreisa, Skjervøy og Storfjord.

§ 2

Det gis fritak, refusjon eller ytes tilskudd for avgift på kraft som:

- a) er produsert ved energigjenvinningsanlegg og leveres direkte til husholdningsbruk,
- b) er produsert i aggregat med generator som har merkeytelse mindre enn 100 kVA og leveres direkte til husholdningsbruk,
- c) er produsert i nødstrømsaggregat i tilfeller hvor den normale elektrisitetsforsyning har sviktet,
- d) leveres til NATO eller NATOs hovedkvarter, styrker eller personell i den utstrekning dette

følger av internasjonale avtaler Norge er forpliktet av. Fritaket omfatter på tilsvarende vilkår også styrker fra landene som deltar i Partnerskap for Fred.

- e) leveres til Den nordiske investeringsbankens offisielle virksomhet.

Departementet kan gi forskrifter om avgrensning av og vilkår for fritak.

§ 3

Departementet kan gi forskrifter om grunnlaget for avgiften og om avrunding av avgiftsbeløpene.

§ 4

Oppstår det tvil om omfanget av avgiftsplikten, avgjøres spørsmålet av departementet.

§ 5

Departementet kan frita for eller sette ned avgiften når det oppstår enkelttilfeller eller situasjoner som ikke var overveiet da avgiftsvedtaket ble truffet og når avgiften i det spesielle enkelttilfellet får en utilsiktet virkning.

§ 6

Departementet kan gi forskrifter om at skyldig avgiftsbeløp og tilgodebeløp som er lavere enn en nærmere fastsatt grense, ikke skal betales eller tilbakebetales.

Om grunnavgift på fyringsolje mv. (kap. 5542, post 70)

§ 1

Fra 1. januar 2004 skal det i henhold til lov 19. mai 1933 nr. 11 om særavgifter betales avgift til statskassen på mineralolje med kr 0,405 pr. liter.

§ 2

Unntatt fra avgiftsplikt er:

- a. flyparafin (jetparafin) som leveres til bruk om bord i fly,
- b. olje som pålegges avgift etter Stortingets vedtak om avgift på mineralolje til framdrift av motorvogn (autodieselavgift).

§ 3

Det gis fritak, refusjon eller ytes tilskudd for avgift på mineralolje til følgende anvendelsesområder:

1. Utførsel.
2. Skip i utenriks fart.
3. Gods- og passasjertransport i innenriks sjøfart.
4. Fiske og fangst i nære farvann.
5. Fiske og fangst i fjerne farvann.
6. Anlegg eller innretninger som har tilknytning til utnyttelse av naturforekomster i havområder utenfor norsk territorialgrense, til transport mellom land og slike anlegg eller innretninger, og for spesialskip som har oppdrag i slik virksomhet.
7. Legges inn på tollager, når varene er bestemt til utførsel eller til bruk som nevnt i tolltariffens innledende bestemmelser § 24 nr. 1.
8. Benyttes som råstoff i industriell virksomhet dersom mineraloljen i sin helhet inngår og forblir i det ferdige produkt.
9. Innføres som reisegods eller reiseutstyr.
10. Verneverdige fartøy, museumsjernbaner eller tekniske anlegg og kulturelle kulturminner på museumssektoren.

11. NATO eller NATOs hovedkvarter, styrker eller personell i den utstrekning dette følger av internasjonale avtaler Norge er forpliktet av. Fritaket omfatter på tilsvarende vilkår også styrker fra landene som deltar i Partnerskap for Fred.

12. Treforedlingsindustrien, sildemel- og fiskemellindustrien.

13. Nødvendig bruk i Den nordiske investeringsbankens offisielle virksomhet.

14. Kommer i retur til registrert virksomhets lager. Departementet kan gi forskrifter om avgrensning av og vilkår for fritak.

§ 4

Det gis fritak, refusjon eller ytes tilskudd for avgift for andel av biodiesel i mineraloljen.

Departementet kan gi forskrifter om avgrensning av og vilkår for fritak.

§ 5

Departementet kan gi forskrifter om grunnlaget for avgiften og om avrunding av avgiftsbeløpene.

§ 6

Oppstår det tvil om omfanget av avgiftsplikten, avgjøres spørsmålet av departementet.

§ 7

Departementet kan frita for eller sette ned avgiften når det oppstår enkelttilfeller eller situasjoner som ikke var overveiet da avgiftsvedtaket ble truffet og når avgiften i det spesielle enkelttilfellet får en utilsiktet virkning.

§ 8

Departementet kan gi forskrifter om at skyldig avgiftsbeløp og tilgodebeløp som er lavere enn en nærmere fastsatt grense, ikke skal betales eller tilbakebetales.

Om miljøavgifter på mineralske produkter mv.

A. CO₂-avgift på mineralske produkter (kap. 5543, post 70)

§ 1

Fra 1. januar 2004 skal det i henhold til lov 19. mai 1933 nr. 11 om særavgifter betales CO₂-avgift til statskassen på følgende mineralske produkter i henhold til følgende sats:

1. Generell sats
 - a) Mineralolje: kr 0,51 pr. liter.
 - b) Bensin: kr 0,76 pr. liter.
2. Redusert sats, jf. § 2
 - a) Mineralolje: kr 0,30 pr. liter. For treforedlingsindustrien, sildemel- og fiskemelindustrien er satsen kr 0,26 pr. liter.
 - b) Bensin: kr 0,27 pr. liter.

Departementet kan gi forskrifter om hvilke produkter som omfattes av avgiftsplikten og om avgrensning og utfylling av reglene i denne bestemmelsen.

§ 2

Det skal betales redusert sats, gis refusjon eller tilskudd i henhold til § 1 nr. 2 til følgende anvendelsesområder:

1. Mineralolje til bruk i
 - a. Fly som flyr mellom norske flyplasser.
 - b. Anlegg eller innretninger som har tilknytning til utnyttelse av naturforekomster i havområder utenfor norsk territorialgrense, til transport mellom land og slike anlegg eller innretninger, og for spesialskip som har oppdrag i slik virksomhet.
 - c. Godstransport i innenriks sjøfart.
2. Bensin til bruk i
 - a. Fly som flyr mellom norske flyplasser, unntatt Forsvarets fly.
 - b. Anlegg eller innretninger som har tilknytning til utnyttelse av naturforekomster i havområder utenfor norsk territorialgrense, til transport mellom land og slike anlegg eller innretninger, og for spesialskip som har oppdrag i slik virksomhet.

Departementet kan gi forskrifter om avgrensning av og vilkår for fritak.

§ 3

Det gis fritak, refusjon eller ytes tilskudd for avgift på produkter til følgende anvendelsesområder:

1. Generelle fritak for produkter som

- a. Utføres.
 - b. Legges inn på tollager, når varene er bestemt til utførsel eller til bruk som nevnt i tolltariffens innledende bestemmelser § 24 nr. 1. Dette gjelder ikke når det skal betales avgift etter § 2.
 - c. Innføres som reisegods og reiseutstyr.
 - d. Benyttes som råstoff i industriell virksomhet på en slik måte at det ikke oppstår utslipp av karbon til luft eller utslippet er vesentlig lavere enn den benyttede mengde råstoff skulle tilsi.
 - e. Selges til eller innføres av NATO eller NATOs hovedkvarter, styrker eller personell i den utstrekning dette følger av internasjonale avtaler Norge er forpliktet av. Fritaket omfatter på tilsvarende vilkår også styrker fra landene som deltar i Partnerskap for Fred.
 - f. Selges til eller innføres til Den nordiske investeringsbanken og som er nødvendig for bankens offisielle virksomhet.
 - g. Kommer i retur til registrert virksomhets lager.
2. Mineralolje til bruk i
 - a. Skip i utenriks fart.
 - b. Fiske og fangst i fjerne farvann.
 - c. Fiske og fangst i nære farvann.
 - d. Verneverdige fartøy, museumsjernbaner eller tekniske anlegg og kulturelle kulturminner på museumssektoren.
 - e. Fly i utenriks fart.
 3. Bensin til bruk for
 - a. Diplomater m.m.
 - b. Tekniske og medisinske formål.
 - c. Motorsager og andre arbeidsredskaper med 2-taktsmotor der den benyttede bensin har særlige helse- og miljømessige egenskaper.
 - d. Bensin gjenvunnet i VRU-anlegg (Vapour Recovery Unit).
 - e. Fly i utenriks fart.
- Departementet kan gi forskrifter om avgrensning av og vilkår for fritak.

§ 4

Det gis fritak, refusjon eller ytes tilskudd for avgift for andel av biodiesel i mineraloljen.

Departementet kan fastsette forskrifter om avgrensning av og vilkår for fritaket.

§ 5

Departementet kan gi forskrifter om grunnlaget for avgiften og om avrunding av avgiftsbeløpene.

§ 6

Departementet kan ved overtredelse av §§ 2 eller 3 nekte fritak, nedsettelse eller tilskudd for kortere eller lengre tid.

§ 7

Oppstår det tvil om omfanget av avgiftsplikten, avgjøres spørsmålet av departementet.

§ 8

Departementet kan fritta for eller sette ned avgiften når det oppstår enkelttilfeller eller situasjoner som ikke var overveiet da avgiftsvedtaket ble truffet og når avgiften i det spesielle enkelttilfellet får en utilsiktet virkning.

§ 9

Departementet kan gi forskrifter om at skyldig avgiftsbeløp og tilgodebeløp som er lavere enn en nærmere fastsatt grense, ikke skal betales eller tilbakebetales.

B. Svovelavgift (kap. 5543, post 71)

§ 1

Fra 1. januar 2004 skal det i henhold til lov 19. mai 1933 nr. 11 om særavgifter betales svovelavgift til statskassen på følgende mineralske produkter etter følgende satser:

1. Generell sats
7 øre pr. liter mineralolje for hver påbegynt 0,25 pst. vektandel svovel i olje som inneholder over 0,05 pst. vektandel svovel.
2. Redusert sats, jf. § 2
2,9 øre pr. liter mineralolje for hver påbegynt 0,25 pst. vektandel svovel i oljen. Avgift skal ikke svares for olje som inneholder 0,05 pst. vektandel svovel eller mindre.

Departementet kan gi forskrifter om hvilke produkter som omfattes av avgiftsplikten og om avgrensing og utfylling av reglene i denne bestemmelsen.

§ 2

Det skal betales redusert sats, gis refusjon eller tilskudd i henhold til § 1 nr. 2 for mineralolje til følgende anvendelsesområder:

- a. Fly som flyr mellom norske flyplasser.
- b. Anlegg eller innretninger som har tilknytning til utnyttelse av naturforekomster i havområder utenfor norsk territorialgrense, til transport

mellom land og slike anlegg eller innretninger, og for spesialskip som har oppdrag i slik virksomhet.

Departementet kan gi forskrifter om avgrensing av og vilkår for fritak.

§ 3

Det gis fritak, refusjon eller ytes tilskudd for avgift på produkter til følgende anvendelsesområder:

1. Generelle fritak
 - a. Utførsel.
 - b. Legges inn på tollager, når varene er bestemt til utførsel eller til bruk som nevnt i tolltariffens innledende bestemmelser § 24 nr. 1. Dette gjelder ikke når det skal betales avgift etter § 2.
 - c. Reisegods og reiseutstyr.
 - d. Utslippet av svovel til atmosfæren er mindre enn det som svovelinnholdet i de benyttede produkter skulle tilsi.
 - e. Verneverdige fartøy, museumsjernbaner eller tekniske anlegg og kulturelle kulturminner på museumssektoren.
 - f. NATO eller NATOs hovedkvarter, styrker eller personell i den utstrekning dette følger av internasjonale avtaler Norge er forpliktet av. Fritaket omfatter på tilsvarende vilkår også styrker fra landene som deltar i Partnerskap for Fred.
 - g. Nødvendig bruk i Den nordiske investeringsbankens offisielle virksomhet.
 - h. Kommer i retur til registrert virksomhets lager.
2. Mineralolje til bruk i
 - a. Skip i utenriks fart.
 - b. Fiske og fangst i fjerne farvann.
 - c. Fly i utenriks fart.

Departementet kan gi forskrifter om avgrensing av og vilkår for fritak.

§ 4

Det gis fritak, refusjon eller ytes tilskudd for avgift for andel av biodiesel i mineraloljen.

Departementet kan fastsette forskrifter om avgrensing av og vilkår for fritak.

§ 5

Departementet kan gi forskrifter om grunnlaget for avgiften og om avrunding av avgiftsbeløpene.

§ 6

Departementet kan ved overtredelse av §§ 2 eller 3 nekte fritak, nedsettelse eller tilskudd for kortere eller lengre tid.

§ 7

Oppstår det tvil om omfanget av avgiftsplikten, avgjøres spørsmålet av departementet.

§ 8

Departementet kan frita for eller sette ned avgiften når det oppstår enkelttilfeller eller situasjoner som ikke var overveiet da avgiftsvedtaket ble truffet og når avgiften i det spesielle enkelttilfellet får en utilsiktet virkning.

§ 9

Departementet kan gi forskrifter om at skyldig avgiftsbeløp og tilgodebeløp som er lavere enn en nærmere fastsatt grense, ikke skal betales eller tilbakebetales.

C. Avgift på smøreolje mv. (kap. 5542, post 71)

§ 1

Fra 1. januar 2004 skal det i henhold til lov 19. mai 1933 nr. 11 om særavgifter betales avgift til statskassen på smøreolje mv. med kr 1,59 pr. liter.

Departementet kan gi forskrifter om hvilke produkter som omfattes av avgiftsplikten og om avgrensing og utfylling av reglene i denne bestemmelsen.

§ 2

Det gis fritak, refusjon eller ytes tilskudd for avgift på smøreolje mv. til følgende anvendelsesområder:

- a. Utførsel.
- b. Utenriks fart.
- c. Fiske og fangst i fjerne farvann.
- d. Anlegg eller innretninger som har tilknytning til utnyttelse av naturforekomster i havområder utenfor norsk territorialgrense, til transport mellom land og slike anlegg eller innretninger, og for spesialskip som har oppdrag i slik virksomhet.
- e. Legges inn på tollager, når varene er bestemt til utførsel eller til bruk som nevnt i tolltariffens innledende bestemmelser § 24 nr. 1.

- f. Er påfylt kjøretøy, maskiner o.l. ved innførsel eller utførsel.
- g. Fly, unntatt olje til Forsvarets fly.
- h. Råstoff i industriell virksomhet som i sin helhet inngår og forblir i det ferdige produkt.
- i. Omsettes i detaljforpakninger med innhold mindre enn 0,15 liter.
- j. Verneverdige fartøy, museumsjernbaner eller tekniske anlegg og kulturelle kulturminner på museumssektoren.
- k. NATO eller NATOs hovedkvarter, styrker eller personell i den utstrekning dette følger av internasjonale avtaler Norge er forpliktet av. Fritaket omfatter på tilsvarende vilkår også styrker fra landene som deltar i Partnerskap for Fred.
- l. Kommer i retur til registrert virksomhets lager. Departementet kan gi forskrifter om avgrensing av og vilkår for fritak.

§ 3

Departementet kan gi forskrifter om grunnlaget for avgiften og om avrunding av avgiftsbeløpene.

§ 4

Departementet kan i tilfelle overtredelse av § 2 nekte fritak, nedsettelse eller tilskudd for kortere eller lengre tid.

§ 5

Oppstår det tvil om omfanget av avgiftsplikten, avgjøres spørsmålet av departementet.

§ 6

Departementet kan frita for eller sette ned avgiften når det oppstår enkelttilfeller eller situasjoner som ikke var overveiet da avgiftsvedtaket ble truffet og når avgiften i det spesielle enkelttilfellet får en utilsiktet virkning.

§ 7

Departementet kan gi forskrifter om at skyldig avgiftsbeløp og tilgodebeløp som er lavere enn en nærmere fastsatt grense, ikke skal betales eller tilbakebetales.

Om avgift på sluttbehandling av avfall (kap. 5546, post 70)

I.

§ 1

Fra 1. januar 2004 skal det i henhold til lov 19. mai 1933 nr. 11 om særavgifter betales avgift til statskassen for sluttbehandling av avfall etter de satser som framkommer av §§ 2 og 3. Departementet kan gi forskrifter om avgrensning og utfylling av reglene i disse bestemmelsene.

§ 2

Ved innlevering av avfall til deponi skal det betales avgift etter følgende satser pr. tonn avfall:

1. kr 333 for anlegg
 - a) som oppfyller kravene til dobbel bunn- og sidetetting i forskrift 21. mars 2002 nr. 375 om deponering av avfall (deponiforskriften) vedlegg I punkt 3.1–3.3, eller
 - b) der det etter en risikovurdering er lempet på kravene til bunn- og sidetetting i henhold til deponiforskriften vedlegg I punkt 3.4.
2. kr 435 for anlegg som ikke oppfyller kravene i nr. 1.

§ 3

Ved innlevering av avfall til sluttbehandling ved anlegg for forbrenning av avfall skal det betales avgift etter følgende satser pr. tonn avfall:

- a. grunnavgift kr 83 pr. tonn
- b. tilleggsavgift kr 250 pr. tonn.

Det gis fritak, refusjon eller ytes tilskudd for tilleggsavgift for anlegg med energiutnyttelse.

§ 4

Det gis fritak, refusjon eller ytes tilskudd for avgift på avfall som:

- a. Innleveres til særskilt behandling etter forskrift 20. desember 2002 nr. 1817 om farlig avfall.
- b. Innleveres til anlegg for ombruk, gjenvinning

eller sortering for gjenvinning.

- c. Består av uorganisk materiale og som legges på særskilt opplagsplass.
- d. Er restavfall fra utnyttelse av returfiber i treforedlingsindustrien.
- e. Består av forurensede jord- og løsmasser, herunder avfall fra nedlagte avfallsdeponi. Departementet kan gi forskrifter om avgrensning av og vilkår for fritak.

§ 5

Departementet kan gi forskrifter om grunnlaget for avgiften og om avrunding av avgiftsbeløpene.

§ 6

Oppstår det tvil om avgiftsplikten avgjøres spørsmålet av departementet.

§ 7

Departementet kan frita for eller sette ned avgiften når det oppstår enkelttilfeller eller situasjoner som ikke var overveiet da avgiftsvedtaket ble truffet og når avgiften i det spesielle enkelttilfellet får en utilsiktet virkning.

§ 8

Departementet kan gi forskrifter om at skyldig avgiftsbeløp eller tilgodebeløp som er lavere enn en nærmere fastsatt grense, ikke skal betales eller tilbakebetales.

II.

Fra 1. juli 2004 gjøres følgende endringer i del I:

§ 3 skal lyde:

Ved forbrenning av avfall skal det betales avgift ved utslipp av følgende stoffer etter følgende satser:

støv	HF	HCl	NO _x	SO ₂	Hg	Cd
kr 0,587 pr. gram	kr 20,77 pr. gram	kr 0,104 pr. gram	kr 0,015 pr. gram	kr 0,017 pr. gram	kr 28,10 pr. gram	kr 54,06 pr. gram
Pb	Cr	Cu	Mn	As	Ni	dioksiner
kr 64,54 pr. gram	kr 581,28 pr. gram	kr 0,31 pr. gram	kr 96,71 pr. gram	kr 9,88 pr. gram	kr 9,47 pr. gram	kr 2 392 300 pr. gram

For utslipp av CO₂ skal det betales avgift med kr 39,70 pr. tonn innlevert avfall. Anlegg som ikke

brenner avfall som inneholder fossilt materiale skal ikke betale avgift for utslipp av CO₂.

Om avgift på trikloreten (TRI) og tetrakloreten (PER) (kap. 5547, post 70 og 71)

§ 1

Fra 1. januar 2004 skal det i henhold til lov 19. mai 1933 nr. 11 om særavgifter betales avgift til statskassen på trikloreten (TRI) og tetrakloreten (PER), herunder gjenvunnet TRI og PER.

Avgift etter første ledd omfatter også TRI og PER som inngår som bestanddel i andre produkter. Avgift betales bare dersom andelen TRI er over 1 vektprosent av produktets totale vekt eller andelen PER er over 0,1 vektprosent av produktets totale vekt.

Avgift svares av produktet etter følgende intervaller og satser:

Innhold TRI/PER Pst.	kr pr. kg	
	TRI	PER
1. Over 0,1 – t.o.m. 1		0,53
2. Over 1 – t.o.m. 5	2,76	2,76
3. Over 5 – t.o.m. 10	5,52	5,52
4. Over 10 – t.o.m. 30	16,34	16,34
5. Over 30 – t.o.m. 60	32,68	32,68
6. Over 60 – t.o.m. 100	54,51	54,51

Ved beregning av avgift benyttes den høyeste av enten faktisk eller oppgitt andel TRI eller PER.

Departementet kan gi forskrifter om hva som omfattes av avgiftsplikten og om avgrensning og utfylling av reglene i denne bestemmelsen.

§ 2

Det gis fritak, refusjon eller ytes tilskudd for avgift på varer som:

- Utføres.
- Legges inn på tollager, når varene er bestemt til utførsel eller til bruk som nevnt eller til bruk

som nevnt i tolltariffens innledende bestemmelser § 24 nr. 1.

- Gjenvinnes til eget bruk.
- Bringes med som reise gods eller reiseutstyr til personlig bruk.
- Selges til eller innføres av NATO eller NATOs hovedkvarter, styrker eller personell i den utstrekning dette følger av internasjonale avtaler Norge er forpliktet av. Fritaket omfatter på tilsvarende vilkår også styrker fra landene som deltar i Partnerskap for Fred.
- Kommer i retur til registrert virksomhets lager. Departementet kan gi forskrifter om avgrensning av og vilkår for fritak.

§ 3

Departementet kan gi forskrifter om grunnlaget for avgiften og om avrunding av avgiftsbeløpene.

§ 4

Oppstår det tvil om omfanget av avgiftsplikten, avgjøres spørsmålet av departementet.

§ 5

Departementet kan fritta for eller sette ned avgiften når det oppstår enkelttilfeller eller situasjoner som ikke var overveiet da avgiftsvedtaket ble truffet og når avgiften i det spesielle enkelttilfellet får en utilsiktet virkning.

§ 6

Departementet kan gi forskrifter om at skyldig avgiftsbeløp og tilgodebeløp som er lavere enn en nærmere fastsatt grense, ikke skal betales eller tilbakebetales.

Om avgift på hydrofluorkarboner (HFK) og perfluorkarboner (PFK) (kap. 5548, post 70)

§ 1

Fra 1. januar 2004 skal det i henhold til lov 19. mai 1933 nr. 11 om særavgifter betales avgift til statskassen ved innførsel eller innenlandsk produksjon av hydrofluorkarboner (HFK) og perfluorkarboner (PFK), herunder gjenvunnet HFK og PFK.

Avgiftsplikten etter første ledd omfatter også HFK og PFK som inngår som bestanddel i andre varer. Departementet kan gi bestemmelser om at avgifter på HFK og PFK som inngår som bestanddel i andre varer, fastsettes på annen måte enn etter vekt og at avgiften i slike tilfeller skal betales etter sjablonsatser.

§ 2

Avgiften beregnes etter følgende satser:

Produkttyper	Kjemisk formel	Avgiftssats (kr/kg)
<i>HFK:</i>		
HFK-23	CHF_3	2 144
HFK-32	CH_2F_2	119
HFK-41	CH_3F	27
HFK-43–10mee	$\text{C}_5\text{H}_2\text{F}_{10}$	238
HFK-125	C_2HF_5	513
HFK-134	$\text{C}_2\text{H}_2\text{F}_4$	183
HFK-134a	CH_2FCF_3	238
HFK-152a	$\text{C}_2\text{H}_4\text{F}_2$	25
HFK-143	$\text{C}_2\text{H}_3\text{F}_3$	55
HFK-143a	$\text{C}_2\text{H}_3\text{F}_3$	696
HFK-227ea	C_3HF_7	531
HFK-236fa	$\text{C}_3\text{H}_2\text{F}_6$	1 154
HFK-245ca	$\text{C}_3\text{H}_3\text{F}_5$	103
<i>PFK:</i>		
Perfluormetan	CF_4	1 191
Perfluoretan	C_2F_6	1 686
Perfluorpropan	C_3F_8	1 283
Perfluorbutan	C_4F_{10}	1 283
Perfluorcyklobutan	$\text{c-C}_4\text{F}_8$	1 594
Perfluorpentan	C_5F_{12}	1 374
Perfluorheksan	C_6F_{14}	1 356

Hvis produkttypen er ukjent benyttes den høyeste avgiftssats av de produkttyper det kan være. Ved gassblandinger beregnes avgiften for den enkelte produkttype i blandingen. Er blandingsforholdet ukjent benyttes satsen for produkttypen med høyest sats for hele vekten.

Departementet kan gi forskrifter om avgrensing og utfylling av denne bestemmelsen.

§ 3

Det gis fritak, refusjon eller ytes tilskudd for avgift på varer som:

- Utføres.
- Bringes med som reisegods eller reiseutstyr til personlig bruk.

- Legges inn på tollager, når varene er bestemt utførsel eller til bruk som nevnt i tolltariffens innledende bestemmelser § 24 nr. 1.
- Selges til eller innføres av NATO eller NATOs hovedkvarter, styrker eller personell i den utstrekning dette følger av internasjonale avtaler Norge er forpliktet av. Fritaket omfatter på tilsvarende vilkår også styrker fra landene som deltar i Partnerskap for Fred.
- Selges til eller innføres av utenlandske diplomatiske og konsulære tjenestemenn som nyter personlig tollfrihet.
- Selges eller innføres til Den nordiske investeringsbanken og som er nødvendig for bankens offisielle virksomhet.
- Gjenvinnes til eget bruk.
- Kommer i retur til registrert virksomhets lager. Departementet kan gi forskrifter om avgrensing av og vilkår for fritak.

§ 4

Departementet kan gi forskrifter om grunnlaget for avgiften og om avrunding av avgiftsbeløpene.

§ 5

Oppstår det tvil om omfanget av avgiftsplikten, avgjøres spørsmålet av departementet.

§ 6

Departementet kan frita for eller sette ned avgiften når det oppstår enkelttilfeller eller situasjoner som ikke var overveiet da avgiftsvedtaket ble truffet og når avgiften i det spesielle enkelttilfellet får en utilsiktet virkning.

§ 7

Departementet kan gi forskrifter om at skyldig avgiftsbeløp og tilgodebeløp som er lavere enn en nærmere fastsatt grense, ikke skal betales eller tilbakebetales.

Om avgift på sjokolade- og sukkervarer mv. (kap. 5555, post 70)

§ 1

Fra 1. januar 2004 skal det i henhold til lov 19. mai 1933 nr. 11 om særavgifter betales avgift til statskassen på sjokolade- og sukkervarer mv. med kr 15,45 pr. kg av varens avgiftspliktige vekt. Det skal også betales avgift av slike varer uten tilsetning av sukker eller søtningsmiddel. Departementet kan gi forskrifter om hva som skal anses som avgiftspliktig sjokolade- og sukkervarer.

Departementet kan gi forskrift om forenklet avgiftsberegning for varer som reisende innfører til personlig bruk utover avgiftsfri kvote.

§ 2

Det gis fritak, refusjon eller ytes tilskudd for avgift på varer som:

- a. Selges til eller innføres av utenlandske diplomatiske og konsulære tjenestemenn som nyter personlig tollfrihet.
- b. Selges eller innføres til Den nordiske investeringsbanken og som er nødvendig for bankens virksomhet.
- c. Fra/til tilvirkers eller importørs lager
 1. utføres til utlandet,
 2. leveres som proviant mv. til bruk eller salg om bord i fartøyer eller luftfartøyer i utenriks fart, eller leveres til bruk i forbindelse med utforskning og utnyttning av undersjøiske naturforekomster i havområder utenfor norsk territorialgrense, etter de samme bestemmelser som gjelder for toll,
 3. legges inn på tollager, når varene er bestemt til utførsel eller til bruk som nevnt i tolltariffens innledende bestemmelser § 24 nr. 1,
 4. kommer i retur.

- d. Bringes med som reise gods eller reiseutstyr til personlig bruk.
- e. Brukes som råstoff mv. ved fremstilling av varer.
- f. Selges til eller innføres av NATO eller NATOs hovedkvarter, styrker eller personell i den utstrekning dette følger av internasjonale avtaler Norge er forpliktet av. Fritaket omfatter på tilsvarende vilkår også styrker fra landene som deltar i Partnerskap for Fred.
Departementet kan gi forskrifter om avgrensning av og vilkår for fritak.

§ 3

Departementet kan gi forskrifter om grunnlaget for avgiften og om avrundning av avgiftsbeløpene.

§ 4

Oppstår det tvil om omfanget av avgiftsplikten, avgjøres spørsmålet av departementet.

§ 5

Departementet kan frita for eller sette ned avgiften når det oppstår enkelttilfeller eller situasjoner som ikke var overveiet da avgiftsvedtaket ble truffet og når avgiften i det spesielle enkelttilfellet får en utilsiktet virkning.

§ 6

Departementet kan gi forskrifter om at skyldig avgiftsbeløp og tilgodebeløp som er lavere enn en nærmere fastsatt grense, ikke skal betales eller tilbakebetales.

Om avgift på alkoholfrie drikkevarer mv. (kap. 5556, post 70)

§ 1

Fra 1. januar 2004 skal det i henhold til lov 19. mai 1933 nr. 11 om særavgifter betales avgift til statskassen på:

- a. alkoholfrie drikkevarer, pr. liter salgsvare: kr 1,54,
- b. sirup som nyttes til ervervsmessig fremstilling av alkoholfrie drikkevarer i dispensere, fontener o.l., pr. liter salgsvare: kr 9,40,
- c. kullsyre som blir solgt eller innført til tilvirkning av alkoholfrie drikkevarer som ikke skal selges, pr. kg kullsyre: kr 62,40.

Med alkoholfrie drikkevarer likestilles i dette regelverket også drikk med alkoholstyrke til og med 0,7 volumprosent alkohol, jf. Stortingets vedtak om avgift på alkohol § 1 B nr. 2 bokstav a.

§ 2

Unntatt fra avgiftsplikten er følgende kullsyrefrie drikkevarer:

- a. råsaft, saftkonsentrat, juice, nektar, sirup, drikkevarer fremstilt av grønnsaker, vann uten tilsetning av smaksstoffer, saft av frukt og bær samt konsentrat av disse,

- b. melk, melkeprodukter,
- c. drikkevarer fremstilt av kakao og sjokolade og konsentrater av dette,
- d. varer i pulverform,
- e. korn- og soyabaserte melkeerstatningsprodukter,
- f. morsmelkerstatning.

§ 3

Det gis fritak, refusjon eller ytes tilskudd for avgift på varer som:

- a. Selges til eller innføres av utenlandske diplomatiske og konsulære tjenestemenn som nyter personlig tollfrihet.
- b. Selges eller innføres til Den nordiske investeringsbanken og som er nødvendig for bankens offisielle virksomhet.
- c. Fra tilvirkers eller importørs lager
 - 1. utføres til utlandet,
 - 2. leveres som proviant mv. til bruk eller salg om bord i fartøyer eller luftfartøyer i utenriks fart, eller leveres til bruk i forbindelse med utforskning og utnytting av undersjøiske naturforekomster i havområder utenfor norsk territorialgrense, etter de samme bestemmelser som gjelder for toll,
 - 3. legges inn på tollager, når varene er bestemt til utførsel eller til bruk som nevnt i tolltariffens innledende bestemmelser § 24 nr. 1,
 - 4. kommer i retur.
- d. Nyttes til ervervsmessig fremstilling av annet enn drikkevarer.
- e. Bringes med som reisegods eller reiseutstyr til personlig bruk.

- f. Selges til eller innføres av NATO eller NATOs hovedkvarter, styrker eller personell i den utstrekning dette følger av internasjonale avtaler Norge er forpliktet av. Fritaket omfatter på tilsvarende vilkår også styrker fra landene som deltar i Partnerskap for Fred.

Departementet kan gi forskrifter om avgrensning av og vilkår for fritak.

§ 4

Departementet kan gi forskrifter om grunnlaget for avgiften og om avrunding av avgiftsbeløpene.

§ 5

Oppstår det tvil om omfanget av avgiftsplikten, avgjøres spørsmålet av departementet.

§ 6

Departementet kan frita for eller sette ned avgiften når det oppstår enkelttilfeller eller situasjoner som ikke var overveiet da avgiftsvedtaket ble truffet og når avgiften i det spesielle enkelttilfellet får en utilsiktet virkning.

§ 7

Departementet kan gi forskrifter om avgrensning og utfylling av bestemmelsene i §§ 1 og 2.

§ 8

Departementet kan gi forskrifter om at skyldig avgiftsbeløp og tilgodebeløp som er lavere enn en nærmere fastsatt grense, ikke skal betales eller tilbakebetales.

Om avgifter på drikkevareemballasje (kap. 5559, post 70–74)

§ 1

Fra 1. januar 2004 skal det i henhold til lov 19. mai 1933 nr. 11 om særavgifter betales miljøavgift og grunnavgift til statskassen på følgende drikkevareemballasje og etter følgende satser pr. emballasjeeinheit:

- 1. Miljøavgift
 - a. Glass og metall kr 4,36
 - b. Plast kr 2,63
 - c. Kartong/papp kr 1,09
 Departementet kan på nærmere vilkår frita for, sette ned eller refundere miljøavgiften dersom emballasjen inngår i et retursystem.
- 2. Grunnavgift
 - Engangsemballasje kr 0,89

Som engangsemballasje anses emballasje som ikke kan gjenbrukes i sin opprinnelige form.

Departementet kan gi forskrifter om avgrensning og utfylling av reglene i denne bestemmelsen.

§ 2

Unntatt fra miljøavgiften er emballasje som inneholder følgende alkohol- og kullsyrefrie drikkevarer:

- a) råsaft, saftkonsentrat, juice, nektar, sirup, drikkevarer fremstilt av grønnsaker, saft av frukt og bær samt konsentrat av disse,
- b) melk, melkeprodukter,
- c) drikkevarer fremstilt av kakao og sjokolade og konsentrater av dette,

- d) varer i pulverform,
 - e) korn- og soyabaserte melkeerstatningsprodukter,
 - f) morsmelkerstatning.
- For grunnavgiften gjelder bokstavene b – f tilsvarende.

§ 3

Det gis fritak, refusjon eller ytes tilskudd for miljø- og grunnavgift på drikkevareemballasje:

- a) med rominnhold på minst 4 liter,
- b) som selges til eller innføres av utenlandske diplomatiske og konsulære tjenestemenn som nyter personlig tollfrihet,
- c) som selges til eller innføres til Den nordiske investeringsbanken og som er nødvendig for bankens offisielle virksomhet,
- d) som fra registrert virksomhets eller importørs lager
 1. utføres til utlandet,
 2. leveres som proviant mv. til bruk eller salg om bord i fartøyer eller luftfartøyer i utenriks fart, eller leveres til bruk i forbindelse med utforsking og utnytting av undersjøiske naturforekomster i havområder utenfor norsk territorialgrense, etter de samme bestemmelser som gjelder for toll,
 3. legges inn på tollager, når varene er bestemt til utførsel eller til bruk som nevnt i tolltariffens innledende bestemmelser § 24 nr. 1,
 4. kommer i retur,
- e) bringes med som reisegods eller reiseutstyr til personlig bruk,
- f) selges til eller innføres av NATO eller NATOs

hovedkvarter, styrker eller personell i den utstrekning dette følger av internasjonale avtaler Norge er forpliktet av. Fritaket omfatter på tilsvarende vilkår også styrker fra landene som deltar i Partnerskap for Fred.

Departementet kan gi forskrift om avgrensning av og vilkår for fritak.

§ 4

Departementet kan gi forskrifter om grunnlaget for avgiften og om avrunding av avgiftsbeløpene.

§ 5

Oppstår det tvil om omfanget av avgiftsplikten, avgjøres spørsmålet av departementet.

§ 6

Departementet kan frita for eller sette ned avgiften når det oppstår enkelttilfeller eller situasjoner som ikke var overveiet da avgiftsvedtaket ble truffet og når avgiften i det spesielle enkelttilfellet får en utilsiktet virkning.

§ 7

Departementet kan gi forskrifter om at skyldig avgiftsbeløp og tilgodebeløp som er lavere enn en nærmere fastsatt grense, ikke skal betales eller tilbakebetales.

§ 8

Departementet kan vurdere overgangsordninger ved systemomlegging av avgiftene i enkelttilfeller og etter en særskilt vurdering.

Om avgift på sukker mv. (kap. 5557, post 70)

§ 1

Fra 1. januar 2004 skal det i henhold til lov 19. mai 1933 nr. 11 om særavgifter betales avgift til statskassen på sukker mv. med kr 5,99 pr. kg av varens avgiftspliktige vekt.

§ 2

Avgiftsplikten omfatter:

- 1. Sukker (roe-/bete- og rørsukker).
- 2. Sirup og sukkeropløsning av nevnte varer.

§ 3

Det gis fritak, refusjon eller ytes tilskudd for avgift på sukker som:

- a. Selges til eller innføres av utenlandske diplomatiske og konsulære tjenestemenn som nyter personlig tollfrihet.
- b. Selges eller innføres til Den nordiske investeringsbanken og som er nødvendig for bankens offisielle virksomhet.
- c. Fra tilvirkers eller importørs lager
 1. utføres til utlandet,
 2. leveres som proviant mv. til bruk eller salg om bord i fartøyer eller luftfartøyer i utenriks fart, eller leveres til bruk i forbindelse med utforsking og utnytting av undersjøiske naturforekomster i havområder utenfor norsk territorialgrense, etter de samme bestemmelser som gjelder for toll,

3. legges inn på tollager, når varene er bestemt til utførsel eller til bruk som nevnt i tolltariffens innledende bestemmelser § 24 nr. 1,
 4. kommer i retur.
 - d. Nytt til ervervsmessig fremstilling av varer.
 - e. Bringes med som reisegods eller reiseutstyr til personlig bruk.
 - f. Selges til eller innføres av NATO eller NATOs hovedkvarter, styrker eller personell i den utstrekning dette følger av internasjonale avtaler Norge er forpliktet av. Fritaket omfatter på tilsvarende vilkår også styrker fra landene som deltar i Partnerskap for Fred.
 - g. Nytt til biavl.
- Departementet kan gi forskrifter om avgrensning av og vilkår for fritak.

§ 4

Departementet kan gi forskrifter om hvilken ervervsmessig fremstilling av varer som faller inn under § 3 bokstav d.

§ 5

Departementet kan gi forskrifter om grunnlaget for avgiften og om avrunding av avgiftsbeløpene.

§ 6

Oppstår det tvil om omfanget av avgiftsplikten, avgjøres spørsmålet av departementet.

§ 7

Departementet kan frita for eller sette ned avgiften når det oppstår enkelttilfeller eller situasjoner som ikke var overveiet da avgiftsvedtaket ble truffet og når avgiften i det spesielle enkelttilfellet får en utilsiktet virkning.

§ 8

Departementet kan gi forskrifter om avgrensning og utfylling av bestemmelsene i §§ 1 og 2.

§ 9

Departementet kan gi forskrifter om at skyldig avgiftsbeløp og tilgodebeløp som er lavere enn en nærmere fastsatt grense, ikke skal betales eller tilbakebetales.

Om dokumentavgift (kap. 5565, post 70)

§ 1

Fra 1. januar 2004 skal det i henhold til lov 12. desember 1975 nr. 59 om dokumentavgift betales avgift til statskassen ved tinglysing av dokument som overfører hjemmel til fast eiendom, herunder bygning på fremmed grunn, med 2,5 pst. av avgiftsgrunnlaget, dog minst kr 250.

Ved tinglysing av første gangs overføring av hjemmel til eierseksjon eller til fysisk del av eiendom i forbindelse med oppløsning av borettslag og boligaksjeselskaper betales avgift med kr 1 000 pr. hjemmelsoverføring.

§ 2

Fritatt for avgift er:

- a. Gaveandel i dokument som inneholder gave, donasjon o.l. til det offentlige eller til offentlig godkjente stiftelser og legater, eller til foreninger med allmenntilgode formål og med styresete her i landet.
- b. Dokument som overfører rettigheter til fast eiendom til utenlandske diplomatiske og konsulære misjoner.
- c. Overføring av hjemmel til fast eiendom til Den nordiske investeringsbanken som er nødvendig for bankens offisielle virksomhet.
- d. Egen sameieandel ved overtagelse av fast eiendom ved oppløsning av sameie.
- e. Overføring av hjemmel til fast eiendom mellom ektefeller.
- f. Ideell arveandel etter loven i den enkelte eiendom ved overtagelse av fast eiendom på skifte eller fra uskiftet bo. Forskudd på arv regnes ikke som arveandel og heller ikke testamentarv i den utstrekning den overstiger lovens arveandel.
- g. Overføring av hjemmel til fast eiendom til forrige hjemmelshaver eller dennes ektefelle, i forbindelse med salg etter reglene om tvangssalg.
- h. Overføring av hjemmel til fast eiendom til NATO eller NATOs hovedkvarter i den utstrekning dette følger av internasjonale avtaler Norge er forpliktet av.
- i. Overføring av hjemmel til fast eiendom mellom den krets av kongefamilien som har arve- og gaveavgiftsfritak, jf. lov 19. juni 1964 nr. 14 om avgift på arv og visse gaver § 1 femte ledd.

Departementet kan gi forskrifter om avgrensning av og vilkår for fritak.

§ 3

Ved førstegangsoverføring av en selvstendig og i sin helhet nyoppført bygning som ikke er tatt i bruk, og overføring av bygg under arbeid betales avgift bare av salgsverdien av tomta dersom det blir tinglyst hjemmelsoverføring til denne.

§ 4

Oppstår det tvil om omfanget av avgiftsplikten, avgjøres spørsmålet av departementet.

§ 5

Departementet kan gi forskrifter om at skyldig avgiftsbeløp og tilgodebeløp som er lavere enn en nærmere fastsatt grense, ikke skal betales eller tilbakebetales.

Andre avgiftsvedtak

Om inntekter ved tildeling av konsesjoner (kap. 5309)

§ 1

For 2004 kan departementet innhente inntekter ved tildeling av konsesjoner for;

- a. Oppdrett av laks og ørret,
- b. Frekvenstillatelser brukt til radioaksess.

§ 2

Inntektene innhentes ved tildeling av konsesjoner. Beløpet skal innbetales til statskassen.

§ 3

Departementet kan gi forskrifter om innbetaling og oppkreving av beløpet.

Om avgift på frekvenser (kap. 5583, post 70)

Stortinget samtykker i at Samferdselsdepartementet i 2004 kan:

1. fastsette en avgift knyttet til disponering av frekvenser til drift av tredje generasjons system for mobilkommunikasjon (bl.a. UMTS),
2. fastsette en avgift knyttet til disponering av frekvenser til drift av andre generasjons mobilkommunikasjonssystem,
3. forestå salg av 5-sifrede telefonnummer,
4. fastsette nærmere bestemmelser om beregning og oppkreving av avgiften.

Avgifter på matproduksjon (kap. 4115)

§ 1

Stortinget samtykker i at Landbruksdepartementet i 2004 kan oppkreve følgende avgifter:

1. Avgift på norsk produsert kjøtt med en sats på kr 0,50 pr. kg.
2. Avgift på andre norsk produserte animalia med en sats på 1,96 prosent.
3. Avgift på norsk produserte vegetabilier med en sats på 0,88 prosent.
4. Avgift på fisk landet fra EØS-fartøy med en sats på kr 15,50 pr. mottatt tonn råstoff.
5. Avgift på fisk landet fra tredjelandsfartøy med en sats på kr 29,70 pr. mottatt tonn.
6. Avgift på fisk tatt om bord på norsk fabrikkfartøy eller omlastet til utenlandsk fartøy med en sats på kr 15,50 pr. mottatt tonn.
7. Avgift på produksjon av oppdrettsfisk med en sats på kr 15,90 pr. mottatt tonn fisk til slakting.
8. Avgift på innfrysing av fisk med en sats på kr 1,40 pr. mottatt tonn.
9. Avgift på fisk som skal benyttes til mel og olje med en sats på kr 2,10 pr. mottatt tonn.
10. Avgift på importerte råvarer med en sats på 1,43 prosent.
11. Avgift på importerte ferdigvarer og halvfabrikata med en sats på 0,88 prosent.

§ 2

Avgiftene skal dekke kostnader ved tilsyn og kontroll. Avgiftene oppkreves i henhold til lov om matproduksjon og mattrygghet mv. (Matloven) § 21, lov 20. desember 1974 nr. 73 om dyrevern § 30a, lov 4. desember 1992 nr. 130 om husdyravl § 6a og lov 15. juni 2001 nr. 75 om veterinærer og annet dyrehelsepersonell § 37a.

Forslag

til vedtak om tollavgifter for budsjetterminen 2004

I.

Tolltariffen slik den gjelder 31. desember 2003, herunder tolltariffens innledende bestemmelser, skal fortsatt gjelde fra 1. januar 2004 med følgende endringer:

A.

I tolltariffens innledende bestemmelser gjøres følgende endringer:

§ 2 nr. 3 første, annet og tredje ledd skal lyde:

3. Varer som er omfattet av en frihandelsavtale inngått mellom Norge og en fremmed stat eller gruppe av stater kan innenfor rammen av slike avtaler innføres med redusert toll, tollfritt eller med annen tollmessig justering. Preferansetollbehandling innvilges under forutsetning av at opprinnelsesreglene til den aktuelle frihandelsavtalen er oppfylt.

Følgende frihandelsavtaler er virksomme 1. januar 2004:

- Avtalen om opprettelse av Det Europeiske Økonomiske Samarbeidsområde, EØS-avtalen
- Konvensjonen om opprettelse av Det Europeiske Frihandelsforbund
- Handelsavtalen EF – Norge
- Frihandelsavtalen EFTA – Tyrkia
- Frihandelsavtalen EFTA – Den tsjekkiske republikk (Tsjekkia)
- Frihandelsavtalen EFTA – Den slovakiske republikk (Slovakia)
- Frihandelsavtalen EFTA – Israel
- Frihandelsavtalen EFTA – Romania
- Frihandelsavtalen EFTA – Bulgaria
- Frihandelsavtalen EFTA – Ungarn
- Frihandelsavtalen EFTA – Polen
- Frihandelsavtalen EFTA – Slovenia
- Frihandelsavtalen EFTA – Estland
- Frihandelsavtalen EFTA – Latvia
- Frihandelsavtalen EFTA – Litauen
- Frihandelsavtalen Norge – Færøyene
- Interim frihandelsavtale EFTA – PLO på vegne av Den palestinske selvstyremyndighet

- Frihandelsavtalen EFTA – Marokko
- Frihandelsavtalen EFTA – Mexico
- Frihandelsavtalen EFTA – Makedonia
- Frihandelsavtalen EFTA – Jordan
- Frihandelsavtalen EFTA – Kroatia
- *Frihandelsavtalen EFTA – Singapore*

Tollpreferanser gis under samme forutsetninger også for varer som er omfattet av bilaterale avtaler eller unilaterale erklæringer inngått i tilknytning til disse frihandelsavtalene.

B.

For industrivarer som 31. desember 2003 er oppført i tolltariffen med høyere tollsats enn 2004-satsene i nedtrappingsplanen i henhold til WTO-avtalen, reduseres tollsatsene i samsvar med det som følger av Norges forpliktelser etter nedtrappingsplanen.

C.

Tollsatsene settes til null på de varenumrene i tolltariffen som er angitt i vedlegg 3 til St.prp. nr. 1 (2003–2004) Skatte-, avgifts- og tollvedtak.

II.

Finansdepartementet gis fullmakt til å iverksette de tollmessige sider ved eventuelle frihandelsavtaler mellom EFTA-landene og henholdsvis Canada, Chile, Sør-Afrika, Libanon, Tunisia og Egypt.

Finansdepartementet gis tilsvarende fullmakt til å iverksette bilaterale landbruksavtaler inngått under de nevnte frihandelsavtaler.

Finansdepartementet gis fullmakt til å iverksette de tollmessige sider ved avtalen om EØS-utvidelsen.

III.

Finansdepartementet gis fullmakt til å innarbeide tekniske endringer i tolltariffen.

Vedlegg 1

Skatteligningen og selvangivelsesstatistikk for 2001

I dette vedlegget redegjøres det for skatteligningen og selvangivelsesstatistikk for 2001. Skatteligningen inneholder tall for skattegrunnlagene og innbetalte skatter, mens selvangivelsesstatistikken inneholder tall for de fleste skattepliktige inntekter i tillegg til fradrag og formue.

Skatteligningen for inntektsåret 2001

Tabellene 1.1–1.7 gir en oversikt over skatteligningen for 2001. Statistikken bygger på oppgaver fra den ordinære skatteligningen for forskuddspliktige og etterskuddspliktige skattytere. For personlige skattytere omfatter inntektsskatt til staten hovedsakelig toppskatt og fellesskatt, men for visse grupper personlige skattytere, hovedsakelig personer som er bosatt i utlandet, tilfaller ordinær inntektsskatt staten.

Tabell 1.1 viser en oppstilling av skatteligningen samlet og fordelt på *etterskuddspliktige og forskuddspliktige skattytere*. I tabell 1.2 vises tall for skatteligningen samlet og fordelt fylkesvis for *forskuddspliktige skattytere*.

Utlignet formues- og inntektsskatt til kommune, fylke og stat og trygdeavgift til folketrygden utgjorde i alt 360 mrd. kroner i 2001 sammenliknet med 343,8 mrd. kroner i 2000.

Kommune- og fylkesskatten beløp seg til 104,8 mrd. kroner, mens statsskatten og trygdeavgiften var henholdsvis 200,8 og 54,3 mrd. kroner. Fra 2000 til 2001 var det en samlet økning i utlignet skatt på 4,7 pst. Kommune- og fylkesskatten økte med 13,8 pst., mens statsskatten var uendret. Medlemsavgiften til folketrygden økte med 6,5 pst. fra året før.

Alminnelig inntekt ved kommune- og fylkeskatteligningen utgjorde i alt 642,5 mrd. kroner for *forskuddspliktige skattytere*. Dette var tilnærmet det samme som året før. Sammenliknet med 2000 økte utlignede skatter for forskuddspliktige med 11,9 mrd. kroner.

Tabell 1.3 viser gjennomsnittstall for innenby(gd)sboende personlige skattytere fordelt fylkesvis. Alminnelig inntekt pr. innbygger var 141 800 kroner i 2001. Sammenliknet med alminnelig inntekt pr. innbygger i 2000 var dette en nedgang på

0,4 pst. Oslo hadde høyest inntekt pr. innbygger med 184 900 kroner, mens inntekten var lavest i Nord-Trøndelag med 114 400 kroner.

Tabell 1.4 viser fordelingen av antall personlige skattytere etter størrelsen på nettoformuen og alminnelig inntekt. Denne statistikken omfatter 3,5 mill. personlige skattytere. Av de personlige skattyterne hadde 31,3 pst. alminnelig inntekt under 100 000 kroner, 35 pst. en inntekt mellom 100 000 og 200 000 kroner, 20,7 pst. en inntekt mellom 200 000 og 300 000 kroner, og 13 pst. hadde en inntekt på 300 000 kroner eller mer. En gruppering av de personlige skattytere etter formuestrinn viser at 67,2 pst. av skattyterne hadde en nettoformue under 120 000 kroner, 13 pst. en formue mellom 120 000 og 300 000 kroner og 7,8 pst. en formue mellom 300 000 kroner og 500 000 kroner. 12,1 pst. av skattyterne ble lignet for en formue på 500 000 kroner eller mer.

Utlignet inntektsskatt fra *etterskuddspliktige skattytere* ble tidligere fordelt mellom kommune, fylke og stat. Fra 1998 ble reglene om stedbunden beskatning fjernet og all inntektsskatt fra etterskuddspliktige skattytere med unntak av naturressursskatten blir nå utlignet til staten. Som tabell 1.1 viser utgjorde skattbar inntekt ved statsskatteligningen for etterskuddspliktige 176,9 mrd. kroner i 2001. Utlignet skatt for etterskuddspliktige økte med 4,3 mrd. kroner ift. 2000. Samlet utlignet skatt til staten, eksklusive selskaper skattlagt med hjemmel i petroleumsskatteloven, utgjorde i alt 37,9 mrd. kroner i 2001. Av dette var 36,7 mrd. kroner fellesskatt og 188 mill. kroner formuesskatt. Skatt på grunnrenteinntekt var på 887 mill. kroner i 2001, mens tonnasjesskatten utgjorde 136 mill. kroner samme år.

Tallene for utlignet skatt til staten er etter godtgørelsesfradrag i forbindelse med mottatt aksjeutbytte, etter fradrag for naturressursskatt og etter kreditfradrag (fradrag for skatt betalt i utlandet). Fradrag for godtgjørelse i fellesskatt utgjorde 9,3 mrd. kroner, fradrag for naturressursskatt utgjorde 2,2 mrd. kroner, mens kreditfradrag utgjorde 1,3 mrd. kroner. Tabell 1.5 viser etterskuddspliktige skattytere etter skattbar inntekt. Av en skattbar inntekt (alminnelig inntekt og korreksjonsinntekt) på

176,9 mrd. kroner, var 92 pst. (161,9 mrd. kroner) opptjent av etterskuddspliktige skattytere med en skattbar inntekt på 1 mill. kroner eller mer (21 pst. av skattyterne). Mottatt norsk og utenlandsk aksjeutbytte er fra inntektsåret 1993 inkludert i alminnelig inntekt.

Tabell 1.6 viser at 82,2 pst. av den utlignede skatten (ekskl. sokkelselskaper) ved statsskatteligningen på 37,9 mrd. kroner er utlignet på skattytergruppen aksjeselskaper mv., 7,1 pst. på kraftforetak, 5,7 pst. på sparebanker, 1,0 pst. på rederier skattlagt etter skatteloven §§ 8–10 til 8–19, 0,6 pst. på forbruksforeninger, innkjøps- og salgslag/samvirkelag, andelsmeierier og boligbyggelag, 1,2 pst. på utenlandske aksjeselskaper/forsikringsselskaper, 2,2 pst. på institusjoner/foreninger og pensjonsfond og 0,1 pst. på verdipapirfond.

Tabell 1.7 viser at statsskatten fra oljevirksoheten for etterskuddspliktige skattytere beløp seg til 98,7 mrd. kroner. Beløpet utgjør 72,2 pst. av selskapskatten til staten.

Selvangivelsesstatistikk for 2001

Tabell 1.8–1.11 viser gjennomsnittstall for personlige skattytere fra selvangivelsesstatistikken for 2001. Mens skatteligningen hovedsakelig redegjør for innbetalte skatter i 2001, viser selvangivelsesstatistikken tall for gjennomsnittlige inntekter, formue og fradrag for (bosatte) personer 17 år og eldre.

I tabell 1.8 er det gjengitt en del hovedtall for de sosioøkonomiske gruppene lønnstakere, trygdede og selvstendig næringsdrivende. Tabellen viser at lønnstakere utgjør den største gruppen med vel 1,9 mill. personer. Trygdede utgjør 987 000 personer, mens selvstendig næringsdrivende utgjør vel 142 000 personer. *Gjennomsnittlig bruttoinntekt* for lønnstakere var 318 700 kroner i 2001. Trygdede hadde en gjennomsnittlig bruttoinntekt på noe over 163 700 kroner, mens tilsvarende for selvstendig næringsdrivende var 432 500 kroner.

Trygdede og pensjonister får om lag 10,3 pst. av bruttoinntekten fra *kapitalinntekter*, dvs. renter, aksjeutbytte, aksjegevinst og inntekt av prosentlignet bolig. For lønnstakere og selvstendig næringsdrivende er andelen hhv. 5,6 pst. og 9,8 pst.

Tabell 1.8 viser også at *samlet fradrag* (inkl. særfradrag) som andel av bruttoinntekt er 32,5 pst. for trygdede, 26,3 pst. for lønnstakere og 24,4 pst. for selvstendig næringsdrivende. For selvstendig næringsdrivende utgjør underskudd i næring og gjeldsrenter de største fradragspostene, mens det er minstefradrag og gjeldsrenter for lønnstakere. De største fradragene for trygdede er minstefradrag og særfradrag.

Trygdede betaler i gjennomsnitt 16,8 pst. av sin bruttoinntekt i *skatt*. For lønnstakere utgjør samlet utlignet skatt i gjennomsnitt 27,7 pst. av bruttoinntekten. Selvstendig næringsdrivende betaler i gjennomsnitt 31 pst. av bruttoinntekten i skatt.

Tabell 1.9 viser *sammensetning av inntekter og fradrag og skatt* for personer (bosatte 17 år og eldre) på ulike inntektsnivåer. Tabellen viser at for personer med en bruttoinntekt under 100 000 kroner utgjør i gjennomsnitt lønnsinntekter om lag 42 pst., tjenestepensjoner mv. og trygdeytelser om lag 48 pst. og aksjeutbytte og gevinst om lag 0,2 pst. av bruttoinntekten. For personer med en bruttoinntekt over 1 mill. kroner utgjør i gjennomsnitt lønnsinntekter om lag 36 pst., tjenestepensjoner mv. og trygdeytelser om lag 1,8 pst. og aksjeutbytte og gevinst om lag 26 pst. av bruttoinntekten i 2001.

Tabell 1.10 viser sammensetningen av inntekter og fradrag for personer fordelt etter størrelsen på *nettoformue*. Tabellen viser at personer med høy nettoformue i gjennomsnitt også har relativt høy bruttoinntekt. For personer med en nettoformue på over 1 mill. kroner utgjør i gjennomsnitt lønnsinntekter om lag 32 pst. av bruttoinntekten i 2001. Tilsvarende utgjør tjenestepensjoner mv. og trygdeytelser om lag 16 pst. og aksjeutbytte og gevinst om lag 18 pst. av bruttoinntekten.

Tabell 1.11 gjengir gjennomsnittlige inntekter, fradrag og skatt *fordelt etter alder*. Tabellen viser at den gjennomsnittlige bruttoinntekten øker med alderen opp til aldersgruppen 45–54 år, for så å falle for de neste aldersgruppene. Tabellen viser at for personer mellom 67 og 79 år utgjør tjenestepensjon og trygdeytelser i gjennomsnitt om lag 79 pst. av bruttoinntekten. For personer mellom 17 og 34 år og 55 år og eldre utgjør i gjennomsnitt renter av bankinnskudd den største andelen av kapitalinntektene. For personer mellom 35 og 54 år utgjør aksjeutbytte og renter av bankinnskudd om lag like mye.

Tabell 1.1 Oversikt over skatteligningen. Hele landet. 2001. Mill. kroner

	I alt	Etterskudds- pliktige skattytere ¹	Forskudds- pliktige skattytere
<i>Kommuneskatteligningen</i>			
Antall skattytere ²	3 821 439	1 261	3 820 178
Nettoformue	850 941	–	850 941
Alminnelig inntekt	642 499	–	642 499
Særfradrag	15 138	–	15 138
Formuesskatt	5 159	–	5 159
Inntektsskatt ³	62 596	–	62 596
Naturressursskatt	1 334	1 334	–
<i>Fylkesskatteligningen</i>			
Inntektsskatt	35 447	–	35 447
Naturressursskatt	243	243	–
<i>Statsskatteligningen</i>			
Antall skattytere med fellesskatt	3 302 492	73 268	3 229 224
Antall skattytere med toppskatt	931 360	–	931 360
Beregningsgrunnlag for toppskatt	788 966	–	788 966
Nettoinntekt ⁴	1 731	–	1 731
Skattbar inntekt	176 937	176 937	–
Nettoformue	908 522	62 744	845 778
Inntekt sokkel	134 350	134 350	–
Beregningsgrunnlag for særskatt sokkel	122 153	122 153	–
Toppskatt	16 495	–	16 495
Fellesskatt	82 417	36 689	45 728
Formuesskatt	2 204	188	2 016
Inntektsskatt sokkel (inkl. særskatt)	98 695	98 695	–
Skatt på grunnrenteinntekt for kraftanlegg	887	887	–
Tonnasjeskatt	136	136	–
<i>Utligning til folketrygden</i>			
Beregningsgrunnlag for trygdeavgift i alt	789 585	–	789 585
Personinntekt fra pensjon/trygd	145 479	–	145 479
Personinntekt fra næring utenom primærnæring	42 179	–	42 179
Personinntekt fra primærnæring	9 935	–	9 935
Personinntekt lønn	591 992	–	591 992
Samlet trygdeavgift	54 342	–	54 342
<i>Sum utlignet skatt</i>			
I alt	359 956	138 172	221 784
<i>Fradrag, nedsettelse og korreksjoner i skatt</i>			
I alt ⁵	19 928	12 839	7 089
Finnmarksfradrag ⁶	587	–	587
Fradrag for boligsparing – BSU ⁶	376	–	376
Tillegg for aksjesparing – AMS ⁶	- 18	–	-18
Skatt etterbetalt pensjon ⁷	- 37	–	-37
Nedsettelse etter 80-prosentregelen ⁸	322	–	322
Skattebegrensning etter sktl. § 17 ⁹	3 091	–	3 091
Nedsettelse for utenlandsskatt (kreditfradrag) ¹⁰	1 535	1 307	228
Godtgjørelsesfradrag ¹¹	11 831	9 291	2 540
Fradrag for naturressursskatt ¹²	2 241	2 241	–

¹ Omfatter også utenlandske skattytere på kontinentalsokkelen.² Antall skattytere med utlignet inntektsskatt og/eller formuesskatt til kommune.³ For etterskuddspliktige omfatter inntektsskatten kun utenlandske styremedlemmer.⁴ Nettoinntekt er grunnlag for ordinær inntektsskatt til staten for visse grupper skattytere, hovedsakelig personer bosatt i utlandet.⁵ Forsørgerfradraget falt bort fra og med inntektsåret 2001.⁶ Beløpet er belastet inntektsskatt stat.⁷ Tillegg/fradrag for etterbetalt pensjon er fordelt med -11,3 mill. kroner på inntektsskatt kommune, -5,9 mill. kroner på fylkeskatt, -2,8 mill. kroner på inntektsskatt stat, -7,6 mill. kroner på fellesskatten og -9 mill. kroner på avgift til folketrygden.⁸ Beløpet er belastet formuesskatt stat.⁹ Beløpet er belastet inntektsskatt kommune og fylke med henholdsvis 960 mill. kroner og 501,8 mill. kroner. Inntektsskatt stat med 205,7 mill. kroner, fellesskatt med 645,2 mill. kroner og avgift til folketrygden med 778,7 mill. kroner.¹⁰ Beløpet for forskuddspliktige er belastet inntektsskatt stat med 27,5 mill. kroner, fellesskatt med 61,5 mill. kroner, inntektsskatt kommune med 91,2 mill. kroner og fylkesskatt med 47,7 mill. kroner. For etterskuddspliktige er beløpet belastet fellesskatten.¹¹ Godtgjørelsesfradraget for etterskuddspliktige belastes i sin helhet fellesskatt. For personlige skattytere er godtgjørelsesfradraget belastet inntektsskatt kommune med 1 107 mill. kroner, fylkesskatt med 626 mill. kroner og fellesskatt med 807 mill. kroner.¹² Beløpet er belastet fellesskatt.

Tabell 1.2 Oversikt over skatteligningen for forskuddspliktige skattytere etter fylke. 2001. Mill. kroner

	Hele landet	Østfold	Akershus	Oslo	Hedmark	Oppland	Buskerud	Vestfold	Telemark	Aust-Agder	Vest-Agder
<i>Kommuneskatteligningen</i>											
Antall skattytere	3 820 178	215 982	373 602	400 850	180 680	192 841	233 169	181 838	154 210	99 293	133 308
Nettoformue	850 942	42 302	102 582	149 267	34 478	36 065	50 811	41 674	27 600	18 269	28 811
Alminnelig inntekt	642 499	33 282	79 476	96 128	23 595	22 986	34 942	29 621	21 765	13 030	20 074
Særfradrag	15 138	934	1 329	1 714	764	700	809	791	634	365	558
Formuesskatt	5 159	250	635	960	201	213	310	253	163	109	174
Inntektsskatt	62 597	3 160	8 066	9 761	2 201	2 148	3 409	2 835	2 071	1 237	1 919
<i>Fylkesskatteligningen</i>											
Inntektsskatt	35 448	1 790	4 564	5 526	1 248	1 217	1 930	1 605	1 173	701	1 087
<i>Statsskatteligningen</i>											
Antall skattytere med felleskatt	3 229 224	183 404	335 725	382 837	139 216	136 085	175 369	154 169	119 430	72 309	108 367
Antall skattytere med toppskatt	931 360	44 726	129 970	146 182	27 414	27 571	49 817	41 642	30 213	17 412	28 048
Beregningsgrunnlag for toppskatt	788 966	41 388	96 277	110 179	29 164	28 706	42 125	36 486	27 071	16 213	24 666
Nettoformue	845 778	41 323	105 292	153 293	33 146	33 657	49 531	40 783	26 501	17 167	28 403
Toppskatt ¹	16 495	641	2 999	3 568	338	340	835	689	441	260	404
Fellesskatt	45 728	2 307	5 986	7 018	1 603	1 563	2 496	2 075	1 508	903	1 400
Formuesskatt	2 016	101	270	331	78	81	122	97	63	38	70
<i>Utligning til folketrygden</i>											
Samlet trygdeavgift	54 342	2 795	6 878	7 801	1 923	1 926	2 921	2 476	1 810	1 093	1 673
<i>Sum utlignet skatt</i>											
I alt	221 784	11 044	29 399	34 965	7 592	7 488	12 022	10 030	7 229	4 342	6 726
<i>Fradrag, nedsettelse og korreksjoner i skatt</i>											
I alt	7 089	344	684	1 090	249	246	349	339	212	138	203
Finnmarksfradrag	587	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Fradrag for BSU	376	16	36	57	9	13	18	14	9	7	16
Fradrag for AMS	-18	-1	-3	-3	-1	-1	-1	-1	-1	-0	-1
Skatt etterbetalt pensjon	-37	-2	-6	-6	-1	-2	-1	-1	-1	-0	-1
Nedsettelse etter 80- prosentregelen	322	5	37	167	3	2	15	15	5	7	6
Skattebegrensning etter sktl. § 17	3 091	207	173	309	177	166	158	147	135	79	103
Nedsettelse for utenlandsskatt	228	6	36	32	3	3	8	12	9	7	9
Godtgjørelsesfradrag	2 540	113	411	532	58	63	152	154	57	40	70

Forts. tabell 1.2

	Rogaland	Hordaland	Sogn og Fjordane	Møre og Romsdal	Sør- Trøndelag	Nord- Trøndelag	Nordland	Troms	Finnmark – Finnmárku	Svalbard	Konti- nental sokkelen
<i>Kommuneskatteligningen</i>											
Antall skattytere	290 867	353 818	93 680	200 759	223 961	104 184	200 707	125 025	61 009	395	
Nettoformue	63 225	71 984	22 041	47 222	38 943	17 109	30 584	19 714	8 064	196	
Alminnelig inntekt	54 887	60 643	13 670	31 787	34 982	14 604	28 759	19 200	9 051	18	
Særfradrag	1 029	1 329	349	829	874	444	901	528	254	0	
Formuesskatt	383	432	131	284	229	98	174	114	45	1	
Inntektsskatt	5 446	5 926	1 306	3 032	3 368	1 354	2 683	1 824	851	1	
<i>Fylkesskatteligningen</i>											
Inntektsskatt	3 083	3 355	740	1 718	1 907	767	1 520	1 033	482	1	
<i>Statsskatteligningen</i>											
Antall skattytere med felleskatt	257 583	303 468	76 996	172 694	187 051	88 557	169 004	107 938	53 062	27	5 933
Antall skattytere med toppskatt	83 815	89 437	18 347	44 696	48 496	17 557	37 954	27 180	12 182	2	8 699
Beregningsgrunnlag for toppskatt	66 451	74 459	16 923	39 544	44 019	18 780	37 142	24 698	11 710	3	2 963
Nettoformue	63 591	71 670	21 622	46 780	38 692	16 787	30 064	19 453	7 959	45	17
Toppskatt ¹	1 723	1 555	230	661	749	207	456	247	-331	-0	484
Fellesskatt	3 951	4 317	952	2 210	2 458	988	1 956	1 329	621	0	85
Formuesskatt	161	174	51	116	94	39	68	46	18	-0	0
<i>Utligning til folketrygden</i>											
Samlet trygdeavgift	4 672	5 168	1 161	2 705	3 012	1 250	2 466	1 680	789	1	143
<i>Sum utlignet skatt</i>											
I alt	19 420	20 928	4 571	10 726	11 818	4 702	9 321	6 272	2 475	4	712
<i>Fradrag, nedsettelse og korreksjoner i skatt</i>											
I alt	531	596	137	349	330	158	296	282	554	0	0
Finnmarksfradrag	-	-	-	-	-	-	-	109	478	0	0
Fradrag for BSU	51	40	10	20	22	9	14	10	5	0	0
Fradrag for AMS	-2	-2	-0	-1	-1	-0	-1	-0	-0	-	-0
Skatt etterbetalt pensjon	-3	-5	-1	-1	0	0	-2	-3	-1	-	-
Nedsettelse etter 80-prosent regelen	13	19	5	10	5	1	3	2	1	0	0
Skattebegrensning etter sktl. § 17	199	274	79	185	191	114	213	120	59	0	-
Nedsettelse for utenlandsskatt	46	22	2	11	9	3	5	3	0	-	0
Godtgjørelsesfradrag	226	247	42	124	103	32	65	40	12	0	0

¹ Toppskatten inkluderer også ordinær inntektsskatt til staten for visse grupper skattytere, hovedsakelig personer bosatt i utlandet. Denne skatten er i likhet med de øvrige skattene i tabellen oppgitt etter at fradrag og nedsettelse i skatt er trukket fra. For Finnmark fremkommer et negativt tall siden fradragene overstiger skatten, hovedsakelig på grunn av Finnmarksfradraget.

Kilde: Statistisk sentralbyrås skattestatistikk 2001

Tabell 1.3 Gjennomsnittstall for personlige skattytere¹. Fylke. 2001. Kroner

Fylke	Alminnelig inntekt			
	Pr. innen- by(gd)sboende personlig skattyter	Pr. innbygger	Nettoformue pr. innbygger	Utlignet skatt pr. innbygger
Hele landet	195 100	141 800	188 100	48 800
Østfold	177 800	131 600	164 800	43 700
Akershus	230 800	169 000	221 300	62 100
Oslo	242 300	184 900	299 800	67 800
Hedmark	166 900	125 100	177 900	40 300
Oppland	165 700	125 000	185 100	40 700
Buskerud	195 000	146 000	207 700	50 200
Vestfold	187 800	137 100	189 500	46 400
Telemark	179 100	131 100	161 300	43 600
Aust-Agder	177 200	126 400	168 200	42 100
Vest-Agder	182 100	127 000	181 100	42 600
Rogaland	207 400	143 100	167 600	50 800
Hordaland	196 400	138 100	164 600	47 700
Sogn og Fjordane	174 200	127 100	202 700	42 500
Møre og Romsdal	180 800	130 100	193 100	43 900
Sør-Trøndelag	184 200	131 300	146 400	44 400
Nord-Trøndelag	162 900	114 400	133 200	36 800
Nordland	168 300	120 900	128 000	39 200
Troms	175 600	126 300	129 500	41 300
Finnmark-Finnmárku	168 900	122 700	109 300	33 600

¹ Tallene omfatter bare skattytere som er bostedslignet i Norge. De øvrige gjennomsnittstallene omfatter oppgaver fra alle grupper av personlige skattytere. Innbyggertallet pr. 1. januar 2002 er benyttet ved beregning av gjennomsnittstall pr. innbygger. En kan ikke på grunnlag av totaltallene i tabell 1.1 beregne gjennomsnittstall i tabell 1.3.

Kilde: Statistisk sentralbyrås skattestatistikk 2001.

Tabell 1.4 Antall personlige skattytere¹ etter trinn for nettoformue og alminnelig inntekt. 2001

Alminnelig inntekt. Kroner	I alt	Nettoformue ved statsskatteligningen. Kroner						
		0-119 999	120 000-199 999	200 000-299 999	300 000-499 999	500 000-699 999	700 000-999 999	1 000 000-og over
I alt	3 514 419	2 361 837	237 829	217 438	273 026	149 867	116 248	158 174
0 eller negativ	85 990	76 152	2 128	1 448	1 610	958	873	2 821
1 – 24 999	216 434	188 500	12 771	6 842	5 081	1 564	774	902
25 000 – 49 999	148 190	130 944	5 685	3 622	3 435	1 905	1 350	1 249
50 000 – 74 999	297 293	240 254	27 639	15 656	8 196	2 366	1 556	1 626
75 000 – 99 999	351 498	225 226	37 239	35 937	37 112	10 308	3 453	2 223
100 000 – 149 999	652 843	414 585	51 468	52 118	68 104	34 618	21 164	10 786
150 000 – 199 999	578 737	393 754	34 869	32 966	45 711	28 811	23 162	19 464
200 000 – 249 999	451 832	298 166	28 022	27 191	37 421	22 444	18 299	20 289
250 000 – 299 999	274 272	163 718	17 045	17 692	26 187	16 781	14 361	18 488
300 000 – 349 999	152 660	84 262	8 575	9 395	15 061	10 480	9 736	15 151
350 000 – 399 999	88 355	47 196	4 342	5 120	8 385	6 006	6 017	11 289
400 000 – 449 999	55 876	29 070	2 510	2 883	5 000	3 774	3 933	8 706
450 000 – 499 999	38 110	19 336	1 613	1 809	3 331	2 566	2 804	6 651
500 000 – 999 999	102 044	45 311	3 564	4 358	7 641	6 623	7 802	26 745
1 000 000 og over	20 285	5 363	359	401	751	663	964	11 784

¹ Som skattyter regnes en person som har sum utlignet skatt større enn null og/eller sum forskudd større enn null og/eller sum fradrag og nedsettelse i skatt større enn null. Sum forskudd er definert som summen av avregnet forskuddstrekk, avregnet forskuddsskatt og betalt tilleggsforskudd. Felleslignede ektefeller er ikke slått sammen til én enhet. Begrepet skattyter er endret noe fra 1998, og er derfor ikke sammenlignbart med tidligere år. Skattytere med ligningskommune Svalbard er inkludert i tabellen.

Kilde: Statistisk sentralbyrås skattestatistikk 2001.

Tabell 1.5 Etterskuddspliktige skattytere etter skattbar inntekt¹. Fellesskatt² på skattbar inntekt ved statsskatteligningen. Eksklusiv sokkelseskaper³. 2001

Skattbar inntekt Kroner	Skattytere		Skattbar inntekt		Fellesskatt	
	Antall	Pst.	Mill. kr	Pst.	Mill. kr	Pst.
I alt	73 268	100	176 937	100	49 528	100
1 – 4 999	3 567	5	7	0	2	0
5 000 – 9 999	1 717	2	12	0	3	0
10 000 – 19 999	2 776	4	41	0	11	0
20 000 – 49 999	6 020	8	205	0	57	0
50 000 – 99 999	7 390	10	539	0	151	0
100 000 – 199 999	10 053	14	1 460	1	408	1
200 000 – 499 999	15 726	21	5 151	3	1 441	3
500 000 – 999 999	10 699	15	7 624	4	2 134	4
1 000 000 – 1 999 999	7 213	10	10 114	6	2 828	6
2 000 000 – 4 999 999	4 744	6	14 568	8	4 075	8
5 000 000 og over	3 362	5	137 218	78	38 416	78

¹ Skattbar inntekt omfatter alminnelig inntekt og korreksjonsinntekt.

² Omfatter utlignet fellesskatt på alminnelig inntekt og utlignet fellesskatt på korreksjonsinntekt før godtgjørelsesfradrag, kreditfradrag og fradrag for naturressursskatt er trukket fra.

³ Selskaper skattlagt med hjemmel i petroleumsskatteloven.

Kilde: Statistisk sentralbyrås skattestatistikk 2001.

Tabell 1.6 Etterskuddspliktige skattytere. Ansettelse og skatter ved statsskatteligningen etter skattytergruppe¹, eksklusive sokkelselskaper². 2001. Mill. kroner

	Antall skattytere ³	Nettoformue	Skattbar inntekt ⁴	Skatter og fradrag					Sum skatt til staten
				Formues- skatt	Felles- skatt ⁵	Tonnasje- skatt	Grunn- renteskatt	Fradrag i skatt ⁶	
I alt	74 516	62 744	176 937	188	49 528	136	887	12 839	37 900
Aksjeselskaper ⁷	70 688	1 522	132 926	5	37 219	–	–	6 082	31 142
Rederier skattelagt etter skatteloven §§8–10 til 8–19	405	–	873	–	244	136	–	16	364
Selskap hjemme- hørende på Svalbard	65	36	79	0	8	–	–	0	8
Verdipapirfond	128	–	389	–	109	–	–	78	31
Gjensidige livs- og skadeforsikrings- selskaper	9	214	6	1	2	–	–	2	1
Sparebanker	131	30 527	7 799	92	2 184	–	–	127	2 149
Forbruksforeninger, innkjøps og salgslag, andelsmeieri- er og boligbygge- lag	1 344	21 762	728	65	204	–	–	32	237
Kraftforetak	232	2 465	28 914	7	8 096	–	887	6 289	2 702
Institusjoner, foreninger og pensjonsfond	1 115	6 219	2 961	19	829	–	–	31	817
Utenlandske aksjeselskaper og forsikringsselskaper	399	–	2 263	–	634	–	–	182	451

¹ Skattytergruppe refererer til skatteregelgruppe som de etterskuddspliktige skattyterne skattlegges etter.

² Selskaper skattlagt med hjemmel i petroleumsskatteloven.

³ Etterskuddspliktige som har fått beregnet skatt av inntekt og/eller formue før eventuelle fradrag i skatt.

⁴ Omfatter inntekt inklusive aksjeutbytte og korreksjonsinntekt.

⁵ Inneholder også utlignet fellesskatt på korreksjonsinntekt.

⁶ Godtgjørelsesfradrag (9 291 millioner kroner), fradrag for naturressursskatt (2 241 millioner kroner) og kredittfradrag (1 307 millioner kroner).

⁷ Omfatter aksjeselskaper, aksjebanker og forsikringsselskaper registrert i Norge.

Kilde: Statistisk sentralbyrås skattestatistikk 2001.

Tabell 1.7 Etterskuddspliktige skattytere skattlagt med hjemmel i petroleumsskatteloven. Ansettelse og skatter. 2001. Mill. kroner

	Antall skattytere	Sokkelselskaper		
		I alt	Oljeutvinnings- og rørlednings- selskaper	Utenlandske sokkel- selskaper
Inntekt sokkel	159	134 350	133 322	1 028
Skatt inntekt sokkel	159	37 618	37 330	288
Særskatteinntekt	25	122 153	122 153	–
Særskatt sokkel	25	61 077	61 077	–
Sum skatt sokkel	159	98 695	98 407	288

Kilde: Statistisk sentralbyrås skattestatistikk 2001.

Tabell 1.8 Selvangivelsesregnskap for bosatte personer 17 år og over, etter sosioøkonomisk status.
2001. Gjennomsnitt. Kroner

	Lønnstakere	Trygdede	Selvstendig næringsdrivende
Bruttoinntekt	318 700	163 700	432 500
Lønn	291 500	7 200	28 500
Ytelser fra folketrygden	2 400	106 600	5 000
Tjenestepensjon m.m.	1 500	29 000	1 900
Næringsinntekt av jordbruk, skogbruk og fiske inkl. skattepliktige sykepengen i næringsvirksomhet	900	500	90 600
Annen næringsinntekt inkl. skattepliktige sykepengen i næringsvirksomhet	1 700	700	258 300
Renter av bankinnskudd	5 300	10 700	13 800
Aksjeutbytte inkl. utenlandsk aksjeutbytte	5 100	1 500	6 800
Gevinst ved salg av aksjer o.l.	3 000	900	6 600
Inntekt av prosentlignet boligeiendom	2 700	2 300	3 300
Andre inntekter av fast eiendom	1 300	1 500	4 800
Mottatte bidrag, livrenter, barnepensjon m.m.	1 400	1 300	900
Andre inntekter	1 800	1 400	12 000
Fradragsdrag	83 100	39 200	104 700
Minstefradrag	39 500	29 100	11 200
Reiseutgifter	3 000	100	500
Pensjonspremie, privat og offentlig	1 900	0	400
Foreldrefradrag	2 200	200	1 600
Underskudd i næring, inkl. tidligere års underskudd	1 200	1 000	13 100
Underholdsbidrag, kårytelser o.l.	1 700	400	2 000
Innbetaling til individuell pensjonsavtale	400	100	1 500
Renter av gjeld	26 600	5 600	50 300
Andelseiers andel av fradragsberettigede utgifter i boligselskapet	700	1 000	300
Andre fradragsdrag	5 800	1 700	23 800
Alminnelig inntekt	235 600	124 500	327 800
– Særfradragsdrag	600	14 000	800
Grunnlag for beregning av kommune- og fellesskatt	235 000	110 500	327 000
Sum bruttoskatt	90 100	30 800	136 200
Sum fradragsdrag i skatt	1 700	3 300	2 100
Nettoskatt ¹	88 400	27 500	134 100
Antall bosatte 17 år og eldre	1 921 053	987 033	142 375

¹ Utlignet inntekts- og formuesskatt

Kilde: Statistisk sentralbyrås selvangivelsesstatistikk 2001

Tabell 1.9 Selvangivelsesregnskap for bosatte personer 17 år og eldre, etter bruttoinntekt. Gjennomsnitt. 2001. Kroner

	Bruttoinntekt								
	Alle personer	-99 999	100 000–199 999	200 000–299 999	300 000–399 999	400 000–499 999	500 000–749 999	750 000–999 999	1 000 000 og over
Bruttoinntekt	243 900	51 300	148 800	249 700	341 900	442 400	593 300	851 300	1 900 100
Lønn	166 600	21 700	61 200	188 300	287 400	360 100	458 500	582 900	696 900
Ytelser fra folketrygden	31 500	23 900	63 400	27 100	11 100	8 800	7 800	8 200	11 400
Tjenestepensjon m.m.	9 100	700	9 900	13 000	9 400	10 300	11 300	13 400	22 400
Næringsinntekt av jordbruk, skogbruk og fiske inkl. skattepliktige sykepengen i næringsvirksomhet	4 400	400	1 900	3 700	6 300	10 700	15 000	19 000	49 100
Annen næringsinntekt inkl. skattepliktige sykepengen i næringsvirksomhet	11 700	800	3 100	6 000	11 500	25 500	48 400	103 500	327 300
Renter av bankinnskudd	6 900	1 900	5 400	5 700	7 000	10 300	15 900	28 500	108 700
Aksjeutbytte inkl. utenlandsk aksjeutbytte	3 800	100	200	400	1 200	3 800	13 000	42 600	261 400
Gevinst ved salg av aksjer o.l.	2 400	0	100	200	400	1 000	2 700	8 900	229 700
Inntekt av prosentlignet boligeiendom	2 300	500	1 600	2 400	3 400	4 300	5 500	7 400	10 800
Andre inntekter av fast eiendom	1 400	100	300	500	1 100	2 600	5 900	14 200	58 000
Mottatte bidrag, livrenter, barnpensjon m.m.	1 400	1 100	1 300	1 600	1 600	1 500	1 300	1 500	3 300
Andre inntekter	2 400	100	400	800	1 600	3 600	8 100	21 300	121 000
Fradrags	64 200	22 700	43 000	69 400	89 400	106 000	128 000	159 900	358 600
Minstefradrag	32 600	18 300	30 900	39 200	39 000	38 000	37 300	36 400	34 200
Reiseutgifter	1 700	100	500	2 100	3 500	4 100	3 800	3 200	2 400
Pensjonspremie, privat og offentlig	1 100	0	400	1 500	2 200	2 100	1 800	1 700	1 300
Foreldrefradrag	1 400	200	700	1 500	2 200	2 900	3 700	4 000	3 500
Underskudd i næring, inkl. tidligere års underskudd	1 700	700	700	900	1 400	2 200	5 700	6 900	56 100
Underholdsbidrag, kårytelser o.l.	1 200	100	500	1 200	2 100	2 700	3 400	4 200	5 500
Innbetaling til individuell pensjonsavtale	300	0	100	200	400	800	1 300	2 100	3 300
Renter av gjeld	18 600	2 200	6 800	18 800	31 700	42 200	53 700	71 300	130 700
Andelseiers andel av fradragsberettigede utgifter i boligselskapet	700	200	800	800	900	900	800	600	600
Andre fradrag	4 900	800	1 600	3 100	6 000	10 100	16 500	29 400	120 800
Alminnelig inntekt	179 700	28 600	105 800	180 300	252 500	336 400	465 300	691 300	1 541 500
Særfradrag	4 300	4 100	8 600	3 200	1 500	1 200	1 100	1 300	1 500
Grunnlag for beregning av kommune- og fellesskatt .	175 300	24 400	97 200	177 200	251 100	335 100	464 100	690 100	1 540 000
Sum bruttoskatt	64 400	5 800	27 700	59 400	93 500	136 900	203 600	317 300	708 300
Sum fradrag i skatt	2 000	1 500	2 300	700	700	1 400	3 500	10 300	56 100
Nettoskatt ¹	62 400	4 300	25 500	58 800	92 700	135 600	200 100	307 000	652 300
Antall bosatte 17 år og eldre	3 508 217	687 234	943 297	920 283	541 611	198 109	150 841	37 339	29 503

¹ Utlignet inntekts- og formuesskatt

Kilde: Statistisk sentralbyrås selvangivelsesstatistikk 2001.

Tabell 1.10 Selvangivelsesregnskap for bosatte personer 17 år og eldre, etter nettoformue. Gjennomsnitt. 2001. Kroner

	Alle personer	0 eller negativ	1–99 999	100 000–199 999	200 000–299 999	300 000–499 999	500 000–749 999	750 000–999 999	1 000 000 og over
Bruttoinntekt	243 900	259 800	153 300	206 000	224 500	248 400	282 800	320 200	575 900
Lønn	166 600	216 300	110 600	139 300	141 900	142 500	146 700	150 800	186 300
Ytelser fra folketrygden	31 500	15 700	28 300	40 000	46 900	53 900	58 200	59 700	55 900
Tjenestepensjon m.m.	9 100	2 800	4 500	8 800	12 500	18 200	24 900	29 800	35 200
Næringsinntekt av jordbruk, skogbruk og fiske inkl. skattepliktige sykepenger i næringsvirksomhet	4 400	3 300	1 800	2 600	3 200	4 700	7 800	12 300	24 100
Annen næringsinntekt inkl. skattepliktige sykepenger i næringsvirksomhet	11 700	12 000	3 900	6 500	7 700	10 400	14 800	20 900	60 400
Renter av bankinnskudd	6 900	1 700	1 300	3 600	5 400	9 000	15 800	24 600	66 400
Aksjeutbytte inkl. utenlandsk aksjeutbytte	3 800	1 000	200	600	800	1 500	2 900	5 900	61 600
Gevinst ved salg av aksjer o.l.	2 400	600	100	300	500	700	1 400	2 400	41 000
Inntekt av prosentlignet boligeiendom	2 300	1 900	600	1 900	2 900	3 900	4 700	5 200	6 900
Andre inntekter av fast eiendom	1 400	1 000	200	600	700	1 100	1 900	3 100	13 200
Mottatte bidrag, livrenter, barnepensjon m.m.	1 400	2 000	1 200	800	700	600	700	900	2 300
Andre inntekter	2 400	1 600	400	1 000	1 400	1 900	3 000	4 700	22 700
Fradragsinntekt	64 200	86 200	38 900	46 700	47 900	49 600	52 600	58 800	106 700
Minstefradrag	32 600	34 500	28 700	32 000	32 700	33 300	33 800	33 700	33 200
Reiseutgifter	1 700	2 500	1 000	1 300	1 300	1 300	1 300	1 200	1 100
Pensjonspremie, privat og offentlig	1 100	1 300	800	1 100	1 100	1 100	1 100	1 000	900
Foreldrefradrag	1 400	2 000	900	1 300	1 200	900	700	600	900
Underskudd i næring, inkl. tidligere års underskudd	1 700	1 800	300	500	600	900	1 500	2 100	13 300
Underholdsbidrag, kårytelser o.l.	1 200	2 200	500	500	500	400	500	500	900
Innbetaling til individuell pensjonsavtale	300	200	100	200	300	500	700	1 000	1 800
Renter av gjeld	18 600	36 400	4 400	6 700	6 800	7 000	7 300	8 400	19 900
Andelseiers andel av fradragsberettigede utgifter i boligselskapet	700	1 000	300	600	600	600	600	500	500
Andre fradrag	4 900	4 400	1 800	2 400	2 700	3 600	5 300	9 800	34 100
Alminnelig inntekt	179 700	173 600	114 500	159 300	176 700	198 800	230 200	261 400	469 200
Særfradrag	4 300	2 100	4 300	5 900	6 700	7 200	7 300	7 300	6 500
Grunnlag for beregning av kommune- og fellesskatt ..	175 300	171 500	110 200	153 400	170 000	191 500	222 900	254 200	462 800
Sum bruttoskatt	64 400	65 600	35 500	51 200	57 800	66 800	80 500	95 800	198 200
Sum fradrag i skatt	2 000	1 200	1 500	2 000	1 900	1 500	1 200	1 600	14 000
Nettoskatt ¹	62 400	64 500	34 000	49 100	55 900	65 300	79 400	94 100	184 200
Antall bosatte 17 år og eldre	3 508 217	1 389 445	795 198	352 878	245 682	292 990	181 786	91 935	158 303

¹ Utlignet inntekts- og formuesskatt

Kilde: Statistisk sentralbyrås selvangivelsesstatistikk 2001.

Tabell 1.11 Selvangivelsesregnskap for bosatte personer 17 år og eldre, etter alder. 2001. Gjennomsnitt. Kroner

	Alle personer	Alder						
		17–24	25–34	35–44	45–54	55–66	67–79	over 80
Bruttoinntekt	243 900	98 700	247 100	306 900	321 000	275 000	182 300	148 500
Lønn	166 600	89 400	216 500	247 700	241 900	164 100	8 100	400
Ytelser fra folketrygden ..	31 500	3 100	7 900	11 500	17 500	36 000	112 600	102 900
Tjenestepensjon m.m.	9 100	200	300	1 300	2 700	21 100	32 100	23 700
Næringsinntekt av jordbruk, skogbruk og fiske inkl. skattepliktige sykepenger i næringsvirksomhet	4 400	1 200	3 300	6 400	7 600	6 300	1 100	200
Annen næringsinntekt inkl. skattepliktige sykepenger i næringsvirksomhet	11 700	900	8 300	17 600	22 400	16 200	2 900	700
Renter av bankinnskudd .	6 900	1 600	2 900	4 600	7 000	10 800	13 900	14 400
Aksjeutbytte inkl. utenlandsk aksjeutbytte	3 800	400	1 600	4 800	7 100	6 300	2 400	1 300
Gevinst ved salg av aksjer o.l.	2 400	200	1 200	3 500	4 200	3 500	1 400	600
Inntekt av prosentlignet boligeiendom	2 300	100	1 300	2 700	3 400	3 400	2 900	2 000
Andre inntekter av fast eiendom	1 400	100	600	1 300	2 100	2 600	2 100	1 200
Mottatte bidrag, livrenter, barnepensjon m.m.	1 400	1 400	2 000	3 000	900	400	500	200
Andre inntekter	2 400	100	1 000	2 500	4 200	4 300	2 300	800
Fradrag	64 200	34 600	75 000	87 100	79 600	61 500	38 700	30 100
Minstefradrag	32 600	27 200	34 900	35 500	34 900	32 700	29 500	26 300
Reiseutgifter	1 700	1 200	2 600	2 500	2 200	1 300	0	0
Pensjonspremie, privat og offentlig	1 100	200	1 100	1 600	1 900	1 400	0	0
Foreldrefradrag	1 400	200	2 900	3 600	600	0	0	0
Underskudd i næring, inkl. tidligere års underskudd	1 700	100	1 000	1 900	2 800	2 600	1 900	600
Underholdsbidrag, kårytelser o.l.	1 200	100	1 200	3 000	1 700	300	0	0
Innbetaling til individuell pensjonsavtale	300	0	100	300	700	1 000	0	0
Renter av gjeld	18 600	3 500	26 300	31 400	26 200	15 000	3 800	1 000
Andelseiers andel av fradragsberettigede utgifter i boligselskapet	700	100	700	700	700	700	1 000	1 200
Andre fradrag	4 900	1 800	4 100	6 700	8 000	6 400	2 300	1 000
Alminnelig inntekt	179 700	64 100	172 100	219 800	241 400	213 500	143 600	118 400
Særfradrag	4 300	300	900	1 600	2 700	5 200	14 400	15 600
Grunnlag for beregning av kommune- og fellesskatt	175 300	63 800	171 200	218 200	238 700	208 300	129 200	102 800
Sum bruttoskatt	64 400	20 200	63 400	84 900	93 200	77 200	38 400	28 000
Sum fradrag i skatt	2 000	600	1 300	1 700	2 300	2 500	2 800	4 600
Nettoskatt ¹	62 400	19 500	62 100	83 200	90 900	74 700	35 600	23 400
Antall bosatte 17 år og eldre	3 508 217	432 738	666 609	658 574	611 122	529 584	408 137	201 453

¹ Utlignet inntekts- og formuesskatt

Kilde: Statistisk sentralbyrås selvangivelsesstatistikk 2001.

Vedlegg 2

Oversikt over skatte-, avgifts- og tollspørsmål under utredning

Revisjon av regelverket om betaling og innkreving av skatte- og avgiftskrav

Finansdepartementet sendte 7. juli 2003 et forslag til ny skatteinnkrevingslov på høring. Høringsfristen er satt til 1. november 2003. Forslaget innebærer først og fremst en teknisk revisjon og forenkling av gjeldende regelverk for betaling og innkreving av skatte- og avgiftskrav. Loven vil erstatte skattebetalingsloven, samt en rekke tilsvarende bestemmelser i lover og forskrifter om betaling og innkreving av andre skatte- og avgiftskrav. I tillegg til den tekniske revisjonen inneholder forslaget også enkelte materielle endringer, bl.a. at forvaltningsloven skal gjelde for behandling av skatte- og avgiftskrav og at finansavtaleloven sine regler om tid og sted for betaling skal gjelde. Dagens ordning med nedsetting av skatte- og avgiftskrav av billighetsgrunner foreslås videre endret fordi skatte- og avgiftskrav fra 1. juli 2003 fullt ut omfattes av gjeldsordningsloven.

Etter høringsfristens utløp vil Finansdepartementet gå gjennom høringsuttalelsene, og det tas sikte på å fremme et lovforslag for Stortinget i løpet av 2004.

Fradrag i norsk skatt for skatt betalt av utenlandsk datterselskap mv.

Den 28. juni 2001 sendte departementet på høring et forslag til enkelte endringer i reglene om fradrag (kredit) i norsk skatt for skatt betalt av utenlandsk datterselskap (skatteloven § 16–30 flg.). Bakgrunnen var at det i St.meld. nr. 1 (1999–2000), under henvisning til finanskomiteens flertall i Innst. O. nr. 62 (1996–97), ble varslet en bred evaluering av reglene for skattlegging av utbytte fra datterselskap i utlandet.

Prinsippene for lempning i norsk skatt for skatt betalt av utenlandsk datterselskap ble også vurdert i Skatteutvalgets innstilling i NOU 2003:9. Skatteutvalget vurderte temaet i et bredere perspektiv enn tilfellet var i departementets høringsnotat fra 28. juni 2001, og Skatteutvalget anbefalte også andre reglendinger enn det som ble forslått i høringsnota-

tet. På denne bakgrunn finner departementet det hensiktsmessig at oppfølgingen av høringsnotatet fra 28. juni 2001 skjer som et ledd i den samlede oppfølgingen av Skatteutvalgets innstilling.

Internprising

I løpet av våren 2004 tar departementet sikte på å sende på høring et notat om skattemessige overføringspriser for transaksjoner mellom beslektede selskaper, herunder også regler om dokumentasjon for slike transaksjoner.

Gjennomgang av uttaksbestemmelsene i merverdiavgiftsloven

Som følge av innføringen av generell avgiftsplikt på omsetning av tjenester, har behovet for en gjennomgang av uttaksbestemmelsene i merverdiavgiftsloven økt. Det er også behov for en lovteknisk gjennomgang av disse bestemmelsene. Denne gjennomgangen reiser en rekke kompliserte spørsmål. Finansdepartementet satte derfor ned en arbeidsgruppe med mandat å foreta en bred gjennomgang av uttaksreglene.

Arbeidsgruppen la fram resultatet av sitt arbeid for Finansdepartementet i form av en rapport tidligere i år. Departementet ønsker en bred høring av saken før en tar endelig stilling til forslagene som skal legges fram for Stortinget. Rapporten har vært på høring med frist 15. september 2003. Departementet går nå gjennom høringsinnspillene før det utarbeides forslag til endelige endringsforslag.

Revisjon av regelverket for kjøp og salg av sprit

Finansdepartementet har satt i gang et arbeid med å rydde opp i og modernisere lovverket knyttet til alkohol og teknisk sprit (lov 19. juni 1954 om sprit, brennevin, vin og isopropanol til teknisk og vitenskaplig bruk mv. (spritloven) under Finansdepartementets område). Arbeidet er en oppfølging av tidligere arbeid med opphevelse av ølloven i 1999, utviklingen av tilvirkningsmonopolet for brennevin

fra 1. juli 2002, samtidig med at Nemnda for teknisk sprit ble avviklet og oppgavene overført til Toll- og avgiftsdirektoratet. I arbeidet inngår en vurdering av monopolordningen for innførsel og handel med teknisk sprit som er tildelt Arcus Produkter AS. Dagens regelverk og praksis er komplisert og arbeidet har derfor vist seg å ta en del tid. Departementet tar sikte på å sende et forslag på høring i løpet av 2004.

Tollregelverksprosjektet

Som tidligere varslet har en prosjektgruppe nedsatt av Finansdepartementet hatt som oppgave å utar-

beide forslag til en revidert struktur i tollregelverket. Prosjektperioden ble fastsatt til 1. desember 2001 til 30. juni 2003. Prosjektet har mottatt støtte fra Justisdepartementets forskriftsprosjekt og Nærings- og Handelsdepartementet som ledd i Regjeringens program for fornyelse av offentlig sektor.

Prosjektgruppen avleverte sin sluttrapport i juli 2003, med et begrunnet utkast til lov om toll og vareførsel (til erstatning for tolloven av 1966), samt et utkast til plenarvedtak om toll. Rapporten er nå til behandling i departementet. Det tas sikte på at et forslag vil bli sendt på alminnelig høring i 2004.

Vedlegg 3**Endringer i tolltariffen****Fjerning av tollsatser på landbruksvarer**

Ex.	Nr	Vareslag	Tollsats i 2003
<i>Ex. betyr utdrag av posisjon eller underposisjon i tolltariffen. Tollsatsene er angitt i kr pr. kg, unntatt de som er markert med %.</i>			
ex.	01.06	Andre levende dyr.	
	.3910	--- fasaner	0,60
ex.	05.11	Animalske produkter, ikke nevnt eller innbefattet annet sted; døde dyr av de slag som hører under kapittel 1 eller 3, utjenlige til menneskeføde.	
ex.		--- blodpulver (utjenlig til menneskeføde):	
	.9921	---- annet (enn til dyrefôr)	0,36
ex.		--- kjøtt og blod:	
	.9940	---- annet (enn til dyrefôr)	0,36
ex.	07.03	Kepaløk, sjalottløk, hvitløk, purre og andre løkslag, friske eller kjølte.	
	.2000	- hvitløk	0,03
ex.	07.04	Hodekål, blomkål, knutekål og liknende spiselig kål, frisk eller kjølt.	
ex.		- rosenkål:	
	.2020	-- i tiden 1. juni - 20. september	0,24
ex.		- hvitkål:	
	.9030	--- i tiden 1. august - 30. september	0,05
ex.		- rødkål:	
	.9050	--- i tiden 1. august - 30. september	0,05
ex.	07.09	Andre grønnsaker, friske eller kjølte.	
	.5200	-- trøfler	0,24
ex.	08.08	Epler, pærer og kveder, friske.	
	.2060	-- kveder	0,09
ex.	08.09	Aprikoser, kirsebær, moreller, ferskener (herunder nektariner), plommer og slåpefrukter, friske.	
	.4060	-- slåpefrukter	0,18
ex.	08.10	Andre frukter, friske.	
ex.		- bringebær, bjørnebær, morbær og loganbær:	
		-- ellers (andre enn bringebær):	
	.2091	--- bjørnebær	0,09
	.2099	--- ellers	0,09
ex.		- tranebær, blåbær og annen frukt av slekten Vaccinium :	
		-- annen frukt (enn tyttebær):	
	.4091	--- tranebær	0,09
	.4099	--- ellers	0,09
	.5000	- kiwi	0,06
	.6000	- durian	0,06

Ex.	Nr	Vareslag	Tollsats i 2003
ex.	.9090	- andre: -- ellers (andre enn multer)	0,06
ex.	08.13	Fruktar, tørkede, som ikke hører under posisjonene 08.01 - 08.06; blandingar av nøtter eller tørkede fruktar som hører under dette kapittel.	
	.5010	-- bestående hovedsakelig av nøtter som hører under posisjon 08.02	0,02
ex.	10.08	Bokhvete, hirse og kanarifr; annet korn.	
ex.	.3090	- kanarifr: -- ellers (annet enn til dyrefôr)	0,09
ex.	11.06	Mel og pulver av tørkede belgfruktar som hører under posisjon 07.13, av sago eller av røtter eller knoller som hører under posisjon 07.14 eller av produkter som hører under kapittel 8.	
ex.	.1090	- av tørkede belgfruktar som hører under posisjon 07.13: -- ellers (annet enn til dyrefôr)	0,06
ex.	.3090	- av produkter som hører under kapittel 8: -- ellers (annet enn til dyrefôr)	0,04
ex.	11.09	Gluten av hvete, også tørket	
	.0090	-- ellers (annet enn til dyrefôr)	1,5%
ex.	12.09	Fr, fruktar og sporer av det slag som brukes som svarer.	
	.1000	- sukkerbetefr	0,72
	.9110	- grnnsakfr: --- agurk-, blomkål-, gulrot-, løk-, persille- og salatfr	0,18
ex.	.9191	--- ellers: ---- klfr	0,72
	.9199	---- andre	0,72
ex.	20.02	Tomatar, tilberedte eller konserverte på annen måte enn med eddik eller eddiksyre.	
	.9010	- annet (enn hele eller i stykker): -- tomatpuré eller tomatpulp, med trrvektinnhold på minst 25 pst. tomat, fremstilt i sin helhet av tomat og vann, med eller uten salt eller andre konserveringsmidler eller smakstilsetningar, i lufttett lukket emballasje	0,21
	.9091	-- ellers: --- i lufttett lukket emballasje	0,70
	.9099	--- ellers	2,00
ex.	20.03	Sopper og trfler, tilberedte eller konserverte på annen måte enn med eddik eller eddiksyre.	
	.2000	- trfler	0,06
ex.	20.05	Andre grønnsaker, tilberedte eller konserverte på annen måte enn med eddik eller eddiksyre, ikke fryste, unntatt varer som hører under posisjon 20.06.	
	.9004	-- bambusskudd	0,20

Ex.	Nr	Vareslag	Tollsats i 2003
ex.	20.06	Grønnsaker, frukter, nøtter, fruktskall og andre plantedeler, kandiserte, glasserte eller på liknende måte tilberedte med sukker.	
	.0010	- ingefær	0,64
ex.	20.08	Frukt, nøtter og andre spiselige plantedeler, tilberedte eller konserverte på annen måte, også tilsatt sukker eller annet søtningsstoff eller alkohol, ikke nevnt eller innbefattet annet sted.	
ex.		- palmehjerter:	
	.9190	--- ellers (andre enn til dyrefôr)	6%
ex.	22.01	Vann, herunder naturlig eller kunstig mineralvann og karbonisert vann, ikke tilsatt sukker, andre søtningsstoffer eller smaksstoffer; is og snø.	
	.1000	- mineralvann og karbonisert vann	0,06
ex.	22.02	Vann, herunder mineralvann og karbonisert vann, tilsatt sukker, andre søtningsstoffer eller smaksstoffer, og andre alkoholfrie drikkevarer, unntatt frukt- og grønnsaksafter som hører under posisjon 20.09.	
	.1000	- vann, herunder mineralvann og karbonisert vann, tilsatt sukker, andre søtningsstoffer eller smaksstoffer	0,30
ex.		- ellers:	
	.9010	-- alkoholfrie viner	0,30
	.9020	-- alkoholfritt øl (med alkoholinhold til og med 0,5 vol. %) ...	0,30
ex.	23.01	Mel og pelleter av kjøtt, fleisk, slakteavfall, fisk, krepsdyr, bløtdyr eller av andre virvelløse dyr som lever i vann, utjenlig til menneskeføde; grakse.	
ex.		- mel og pelleter av fisk, krepsdyr, bløtdyr eller av andre virvelløse dyr som lever i vann:	
	.2010	-- til dyrefôr	3,57
ex.	35.02	Albuminer (herunder konsentrater av to eller flere myseproteiner som inneholder mer enn 80 vektprosent myseproteiner, beregnet av tørrstoffet), albuminater og andre albuminderivater.	
ex.		- melkealbumin, herunder konsentrater av to eller flere myseproteiner:	
ex.		-- utjenlig til menneskeføde:	
	.2020	--- annet (enn til dyrefôr)	4,5%
ex.		- ellers:	
ex.		-- andre albuminer:	
ex.		--- utjenlig til menneskeføde:	
	.9021	---- annet (enn til dyrefôr)	4,5%
ex.		--- ellers:	
	.9050	---- ellers (ikke til dyrefôr)	4,5%
ex.		-- albuminater og andre albuminderivater:	
	.9070	--- ellers (ikke til dyrefôr)	4,5%